

Programmabegroting 2023

Inhoudsopgave

Aanbieding.....	3
Belangrijkste (financiële) aspecten uit de begroting.....	6
Leeswijzer	11
HOOFDSTUK 1: PROGRAMMA'S	13
Programma 1: Wonen + Leven.....	14
Programma 2: Economie + Ondernemen	32
Programma 3: Recreatie + toerisme.....	40
Programma 4: Sociaal domein	50
Programma 5: Bestuur + algemene dekkingsmiddelen.....	61
Programma 6: Overhead	75
HOOFDSTUK 2: PARAGRAFEN	77
Paragraaf Bedrijfsvoering.....	78
Paragraaf Grondbeleid	81
Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen	87
Paragraaf Subsidies	93
Paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing.....	96
Paragraaf Financiering	103
Paragraaf Lokale heffingen.....	108
Paragraaf Verbonden Partijen	116
Bijlagen.....	129
Bijlage 1: Begrotingsbeeld	130
Bijlage 2: Belangrijkste verschillen per programma, gesorteerd per product	132
Bijlage 3: Reserves en voorzieningen	136
Bijlage 4: Kerngegevens	160
Bijlage 5: Overzicht incidenteel budget.....	163
Bijlage 6: Kredieten.....	164
Bijlage 7: Geprognosticeerde balans.....	165
Bijlage 8: Totaaloverzicht nieuwe beleidsvoornemens	166
Bijlage 9: Overzicht algemene dekkingsmiddelen	169
Bijlage 10: Specificatie baten en lasten per taakveld	170
Bijlage 11: Lijst met afkortingen	171
Bijlage 12: Structuurvisie uitvoeringsparagraaf 2023.....	177

Aanbieding

Geachte raadsleden,

Hierbij bieden wij u de eerste begroting van de bestuursperiode 2022-2026 aan. Een begroting waarin we de eerste stappen zetten in de uitvoering van de raadsagenda 2022-2026, waarin we een aantal urgente kwesties die in onze gemeente spelen, bij de kop pakken en waarin er ook ruimte is gemaakt om concreet hulp te bieden aan inwoners die in de huidige onzekere tijden in de problemen komen of dreigen te komen.

Kortom, een ambitieuze begroting, waarbij wel een duidelijke kanttekening geplaatst moet worden. Ook de gemeente Cranendonck heeft te maken met een krappe en overspannen arbeidsmarkt. We hebben gewoonweg minder handen dan we zouden willen. Dit betekent dat we scherper moeten zijn in onze keuzes, scherper in onze prioritering. En we zullen helaas ook vaker 'nee' moeten verkopen. Niet alles kan meer, ook niet in de gemeente Cranendonck. Desondanks zetten we ons iedere dag in, om hier wel vol voor te gaan. Met de kennis van nu achten we deze begroting realistisch.

Na twee jaren Corona heeft in het afgelopen half jaar een aantal nieuwe uitdagingen de kop opgestoken die een grote en onzekere impact hebben op onze inwoners en op ons als gemeente. Zo hebben we te maken met de oorlog in Oekraïne en de stroom vluchtelingen die daarvan het gevolg is, de energieschaarste die voelbaar is, de historisch hoge inflatie en stijgende prijzen die daarvan weer het gevolg zijn. Veel inwoners kunnen hun rekeningen niet of nauwelijks meer betalen. De gevolgen van de klimaatverandering zijn niet meer te ontkennen en ze veranderen onze (leef)wereld ingrijpend. Om nog maar te zwijgen over alle uitdagingen rondom een goede, menswaardige opvang van asielzoekers in Nederland. Allemaal zaken die in meer of mindere mate direct onze inwoners en ons als gemeente raken.

Tegen deze achtergrond hebben wij in de zomer gewerkt aan het opstellen van deze begroting. Een begroting die met veel onzekerheden is omgeven. We hebben daarbij enkele 'veiligheidskleppen' ingebouwd zoals extra bufferruimte voor een mogelijk (nog) hogere inflatie. Wij zullen u, als raad, in 2023 zo goed mogelijk op de hoogte houden van eventuele onvoorziene ontwikkelingen. Ook zullen wij een aantal voorstellen die nu nog in voorbereiding zijn, de komende maanden aan de gemeenteraad aanbieden en als dat nodig is, de begroting aanpassen. Een overzicht van deze voorstellen staat in de begroting opgenomen.

De begroting die wij hierbij presenteren, is de komende drie jaar structureel sluitend. Ook als we daarbij de voorstellen die nog 'in de pijplijn' zitten, meerekenen. Het jaar 2026 is lastig te begroten omdat het huidige kabinet allerlei financiële afspraken met de gemeenten niet wil laten doorlopen na de huidige kabinetsperiode.

We hebben in deze begroting al een groot aantal zaken uit de raadsagenda verwerkt. We proberen rond de raadsbehandeling van de begroting een eerste proeve van het college-uitvoerings-programma te presenteren. Daar wordt nu aan gewerkt.

Wat is vanuit de raadsagenda nu al opgenomen in deze begroting? Een kleine greep daaruit;

- Een aantal grote onderwerpen is meegenomen in de begroting, zoals het koersdocument sport, de verduurzaming van de gemeentelijke gebouwen en het versterken van de handhaving. Het huisvestingsbeleid voor het onderwijs komt zeer binnenkort naar de raad. Dit onder de noemer: maak af wat in gang is gezet.
- In Dorplein en Schoot willen we in 2023 samen met inwoners en het onderwijs zelf tot besluiten komen voor een kwalitatief goed en toekomstbestendig basisonderwijs en hierbij de locatie van een nieuwe basisschool bepalen.

- Binnen het domein van cultuur, recreatie en toerisme bevat deze begroting een aantal voorstellen die een impuls betekenen voor de aantrekkelijkheid van Cranendonck als woon- en leefgemeente.
- Ook voor het onderhoud van onze openbare ruimte, voor een verbetering van onze fietspaden en voor het verkeersveiliger maken van Cranendonck doen we voorstellen.
- Op het terrein van wonen, werken we aan een actualisatie van de woonvisie. Ook landelijk is afgesproken dat er meer gebouwd moet worden. Wij doen voorstellen aan de raad die de gemeente optimaal in staat stelt (nog) meer als aanjager van de woningbouw te kunnen fungeren.
- Rond duurzaamheid komen we ook met een versnelling, iets wat door de energiecrisis alleen maar urgenter is geworden.
- In drie kernen wordt hard gewerkt aan toekomstvisies, waaronder het in kaart brengen van wensen en behoeften over de (gemeenschaps)voorzieningen. In die kernen willen we in 2023 samen met de inwoners meters maken.
- En, tot slot van deze beperkte opsomming: we zullen in 2023 samen met inwoners onderzoeken wat zij als toekomstige bestemming zien voor de Nassau Dietz-kazerne vanaf juli 2024.

Twee onderwerpen willen we aan het einde van deze aanbieding graag onder de aandacht brengen.

Deze begroting bevat een belangrijke impuls voor onze gemeentelijke organisatie. Enerzijds wordt op een aantal plaatsen de formatie uitgebreid zodat taken kunnen worden opgepakt die we moeten of willen uitvoeren. Anderzijds heeft de organisatie een structuurversterking nodig. Er is meer sturing gewenst en er zijn korte en heldere lijnen nodig. Daartoe krijgt de ambtelijke organisatie een tweehoofdige leiding en een aantal teammanagers. Hiermee willen we de slagkracht van de organisatie vergroten. Dit laat onverlet dat de arbeidsmarkt ons, zoals hierboven al gemeld, beperkingen oplegt.

Een aantal jaar geleden zijn we de samenwerking op bedrijfsvoering gestart met onze twee buurgemeenten (Heeze-Leende en Valkenswaard), de A2-samenwerking. Ontwikkelingen binnen dit samenwerkingsverband, in de gemeenschap en in onze organisatie - samen met de geschetste arbeidsmarkt - maken, dat er een natuurlijk en noodzakelijk moment is om de komende periode onze samenwerking op inhoud en bedrijfsvoering te evalueren c.q. te herijken.

We zijn ons bij het opstellen van de begroting zeer bewust geweest hoeveel Cranendonckers in de financiële problemen dreigen te raken of al terecht zijn gekomen. Hoewel wij als gemeente maar beperkte mogelijkheden hebben (naast een snelle en efficiënte uitvoering van rijksmaatregelen zoals het toekennen van de energietoeslag), om met eigen maatregelen verlichting te bieden, hebben we toch onder meer het volgende kunnen doen:

- We verhogen het budget voor bijzondere bijstand met € 38.000 en we versterken onze inzet om inwoners met (dreigende) schulden te ondersteunen;
- Via het koersdocument sport stellen we € 25.000 beschikbaar om ook volwassenen die het moeilijk kunnen betalen, toch in staat te stellen te sporten bij verenigingen (voor jongeren kennen we daarvoor al de Stichting Leergeld);
- Ons streven is de afvalstoffenheffing in 2023 niet te laten stijgen. Op dit moment wordt de laatste hand gelegd aan de verwerking van de aanbesteding. In december krijgt de raad het definitieve voorstel;
- Ook de OZB zal in 2023 op hetzelfde niveau kunnen blijven als in 2022. De inflatiestijging zal in 2023 dus niet worden doorgerekend in de OZB-tarieven.

Op deze manier willen wij een helpende hand bieden aan onze inwoners in deze zeer onzekere tijden.

Verderop in deze begroting kunt u nog veel meer lezen over de voorstellen die wij doen en de plannen voor 2023. Wij zien uit naar een constructieve discussie met de gemeenteraad over deze begroting.

Deze begroting is met het oog voor de onzekere tijden die voor ons liggen gemaakt. Dit vanuit de overtuiging dat onze voorstellen een positieve impuls geven aan een prettige woon- en leefomgeving voor inwoners in Cranendonck.

Roland van Kessel
Karel Boonen
Hennie Driessen
Marcel Lemmen

Belangrijkste (financiële) aspecten uit de begroting

Begrotingsbeeld

Wij voeren een gezond financieel beleid dat past bij onze gedeelde ambities die onder deze begroting liggen. Bij een gezond financieel beleid zetten we in op een structureel meerjarig sluitende begroting (begrotingsevenwicht). Het onderstaande meerjarige financiële beeld onderschrijft dit. Hierbij gaan we terughoudend om met de verhoging van de gemeentelijke belastingen. In de jaarschijf 2026 hebben we geen begrotingsevenwicht. Het tekort in 2026 wordt vooral veroorzaakt door de verwachte daling van de algemene uitkering in 2026 ten opzichte van 2025 met ruim € 2 miljoen. Het jaar 2026 is zeer onzeker omdat het huidige kabinet in het coalitieakkoord aangaf, niet verder dan de regeerperiode te willen kijken. Concreet betekent dit dat de kabinetsafspraken tot en met 2025 in de algemene uitkering zijn verwerkt.

De voorliggende begroting is voldoende robuust. Dit wil zeggen dat we een structureel evenwicht in de jaren 2023 tot met 2025 hebben en ons weerstandsvermogen (o.a. algemene reserve) ruim voldoende is om risico's de komende jaren op te kunnen vangen. Zeker in deze tijd, van flink stijgende prijzen (hoge inflatie) en een oplopende rente, is het belangrijk om een buffer te hebben. Met onderstaand begrotingsbeeld blijven we binnen de normen van het provinciaal toezicht.

In 2023 houden we u op de hoogte van de ontwikkeling van deze macro-economische risico's en de onvoorziene ontwikkelingen. We blijven onze financiële positie intensief volgen en sturen indien nodig bij.

Het actuele begrotingsbeeld ziet er als volgt uit:

	Bedragen x € 1.000)			
	2023	2024	2025	2026
Stand begroting				
Structureel	1.154	1.767	2.363	-316
Incidenteel	-863	-218	-18	0
Totaal	291	1.549	2.345	-316
Projecten in voorbereiding (nog geen besluitvorming)	176	432	555	640
Totaal (inclusief projecten in voorbereiding)	115	1.117	1.790	-956

In de voorliggende begroting hebben we vanuit de raadsagenda 2022-2026 onderwerpen opgenomen in deze begroting. Ook hebben we een aantal wensen van uw raad, die zijn ingebracht tijdens de behandeling van de kadernota 2023, verwerkt. Verder zijn de structurele doorwerkingen van de Burap 2022 opgenomen. De algemene uitkering is gebaseerd op de meicirculaire 2022. Het ozb tarief stijgt niet in 2023. De budgetten in het sociaal domein zijn aangepast om de beleidskeuzes vanuit de bestaande visie in het sociaal domein verder uit te werken en om de ingeslagen koers te verstevigen. De financiële gevolgen van de nota beheer infrastructuur en vastgoed, het DMOP, het koersdocument cultuur en het koersdocument sport en bewegen (gedeeltelijk) zijn ook vertaald in deze begroting.

Op dit moment zijn onder andere de volgende projecten in voorbereiding; het integraal huisvestingsplan onderwijs, het koersdocument sport en bewegen en de strategische visie. Omdat hiervoor nog geen besluitvorming heeft plaatsgevonden, zijn de financiële gevolgen hiervan niet verwerkt in de primaire meerjarenbegroting 2023-2026. De verwachte financiële gevolgen hebben we wel inzichtelijk gemaakt in het overzicht 'projecten in voorbereiding'. Verwerking in de begroting 2023-2026 vindt plaats nadat de raad hierover heeft besloten.

Ontwikkeling meerjarig perspectief

In onderstaande tabel ziet u de ontwikkeling van het begrotingssaldo.

Tabel: Ontwikkeling begrotingssaldo

(Bedragen x € 1.000)

	2023	2024	2025	2026	I/S
Saldo na raadsvergadering juli 2022					
Incidenteel	-30	-30	0	0	
Structureel	774	719	956	956	
Totaal	744	689	956	956	
Ontwikkelingen					
1. Algemene Uitkering	2.526	3.512	4.100	1.144	S
2. Structurele doorwerkingen Burap 2022	-90	-90	-90	-90	S
3. Nieuw beleid	-1.726	-1.424	-1.478	-1.210	
a. incidenteel	-703	-188	-18		I
b. structureel	-1.023	-1.236	-1.460	-1.210	S
4. Bestaand beleid	-507	-475	-465	-613	I/S
5. Netto-verhoging bijdragen verbonden partijen	-685	-622	-642	-625	S
6. Leges, toeristenbelasting, marktgelden en begraafrechten	9	9	9	9	S
7. Stijging salariskosten (inclusief bestuur)	-38	-38	-38	-38	S
8. Rente- en afschrijvingskosten	53	-5	2	24	S
9. Afval, riool, doorberekende uren aan projecten	5	-7	-9	-1	S
10. Onroerende zaak belastingen	0	0	0	128	S
Saldo primitieve begroting 2023	291	1.549	2.345	-316	
Incidenteel	-863	-218	-18	0	
Structureel	1.154	1.767	2.363	-316	
Totaal	291	1.549	2.345	-316	
Projecten in voorbereiding (nog geen besluitvorming)	176	432	555	640	
	115	1.117	1.790	-956	

Toelichting ontwikkelingen

1. Algemene uitkering

De algemene uitkering uit het gemeentefonds bepaalt voor 60% de inkomsten voor de gemeente. De algemene uitkering heeft de afgelopen jaren grote schommelingen laten zien door de economische ontwikkelingen en door de herverdeling van het gemeentefonds.

Begin juli 2022 bent u via de raadsinformatiebrief geïnformeerd over de financiële gevolgen van de meicirculaire 2021. De resultaten van de meicirculaire 2022 zijn verwerkt in de voorliggende begroting.

De positieve effecten van de herverdeling gemeentefonds zijn in de begroting 2023-2026 opgenomen.

2. Structurele doorwerkingen Burap 2022

In de vergadering van 27 september jl. is de Burap 2022 behandeld. De volgende structurele doorwerkingen van de Burap 2022 zijn in de begroting 2023-2026 verwerkt:

(Bedragen x € 1.000)

Smeltkroes: lagere huur bibliotheek en pachtcontract beëindigd	60
Geluidmetingen evenementen	20
Pachten	10

3. Nieuw beleid

In de begroting 2024 nemen wij in de jaarschijf 2023 (ruim € 1,7 miljoen en in 2024 en 2025 (ruim € 1,4 miljoen) aan lasten nieuw beleid op. Vanaf 2025 nemen wij ruim € 1,2 miljoen op.

De belangrijkste beleidsvoornemens zijn: Uitvoering Transitievisie Warmte & Wijkuitvoeringsplannen, opwaarderen uitbreiden recreatieve routes, huisvesting Smokkelmuseum, beëindigen AZC, Uitvoering dienstverleningsconcept en Organisatieontwikkeling. Een toelichting op het nieuwe beleid leest u in de programma's. In bijlage 8 'nieuwe beleidsvoornemens' zijn deze lasten gespecificeerd.

4. Bestaand beleid

Binnen het bestaand beleid zijn de volgende ontwikkelingen:

(Bedragen x € 1.000)

		2023	2024	2025	2026
PR 1	Kademota: activiteit actueel inzicht woningmarkt	-10	-10	-10	-10
PR 1	Uitbreiding 0,3 fte (naar 0,5 fte) erfgoed	-24	-24	-24	-24
PR 1	Verhoging werkbudget vitale gemeenschappen (voor lokale initiatieven)	-20	-20	-20	-20
PR 1	Kademota: Verhoging budget Duurzaamheid	-100	-100		
PR 1	Kademota: Projecten uitvoering notitie beheer openbare ruimte a. Meemortel Budel, vervanging verhardingen rijbaan (760k) b. Infrastructurele verbeteringen smalle wegen 2023 (480k) c. Vervangen straatmeubilair (25k) d. Vervanging verkeerslichten kruising Burg. Van Houtstraat (175k) e. VerLEDding openbare verlichting uitvoeringsjaar 2023 (550k) f. Renovatie groen Fazantlaan/Patrijslaan (250k) Kapitaallasten worden gedekt uit de stelpost IBOR die hiervoor in de begroting is opgenomen.	0	0	0	0
PR 1	Projecten in het kader van rioleringen (Vebreed Gemeentelijk Rioleringsplan) (700k). Kapitaallasten worden gedekt uit de rioolheffing.	0	0	0	0
PR1	Kademota: Natuur- water- en klimaatopgaven; beleidskader en uitvoeringsagenda langere termijn	-80			
PR3	Extra stroomkast kermissen	-10			
PR 4	Kademota: Invulling arbeidsmarktbeleid	-40			
PR 4	Kademota: natuurlijke groei hulp bij huishouden	-88	-176	-264	-352
PR 4	Kademota: Samen voor jeugd	-26	-41	-43	-43
PR 5	Kademota: hogere bijdrage combinatie jeugdzorg	-29	-29	-29	-29
PR 5	Kademota: Toezicht en handhaving uitbreiding 1 fte	-80	-80	-80	-80
PR 5	Nota beheer infrastructuur; jaarschijf 2025 kopie van 2026				-60
DIV	Overig		5	5	5
	Totaal bestaand beleid	-507	-475	-465	-613

De toelichtingen van de mutaties op het bestaand beleid zijn opgenomen binnen de diverse programma's en paragrafen.

5. Verhoging bijdragen verbonden partijen

We zien een stijgende lijn in de bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen. Voor de jaarschijf 2023 bedragen de uitgaven aan de gemeenschappelijke regelingen ruim € 10,7 miljoen, circa 18% van het begrotingstotaal.

We hebben de betreffende begrotingen van de gemeenschappelijke regelingen met daarin de onderbouwing van de kosten aan de raad gepresenteerd. Op basis van deze begrotingen stijgt de bijdrage van de verbonden partijen in 2023 met € 892.000.

De oorzaak van de stijging is de verhoging van de bijdrage aan de GRSA2 (€ 743.000), de Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB) (€ 114.000), de Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO) (€ 57.000) en werkvoorzieningsschap Risse (€ 5.000). De bijdrage aan de GGD is € 27.000 lager. De bijdragen zijn gebaseerd op de vastgestelde begrotingen van deze verbonden partijen. Een gedeelte van de stijging vangen we op door inzet van de stelpost loon- en prijscompensatie (€ 170.000), coronagelden (€ 16.500) en inzet van het milieubudget (€ 21.000).

6. Leges, toeristenbelasting, marktgeden en begraafrechten

De beoogde invoeringsdatum van de omgevingswet is 1 januari 2023. Omdat bij de samenstelling van de begroting 2023 de invoeringsdatum onzeker was, kiezen we ervoor om de legesverordening 2023 in de raad van december 2022 te behandelen. Dit om de mogelijke situatie te voorkomen dat in november een legesverordening wordt vastgesteld die in december alweer gewijzigd moet worden.

Bij het opstellen van de begroting 2023-2026 hebben we daarom nog geen berekening van de legestarieven gemaakt. Eventuele financiële gevolgen van de actualisatie van de legesverordening 2023 worden in het raadsvoorstel van december verwerkt. In dit raadsvoorstel nemen we ook de kostendeckingspercentages op.

In de begroting 2023-2026 hebben we de marktgeden, de begraafrechten en de toeristenbelasting met 3% verhoogd. Dit levert een extra opbrengst van € 9.000 op.

7. Stijging salariskosten > loonkostenstijging

De salariskosten in de begroting 2023 zijn gebaseerd op de cao die op 1 januari 2023 afloopt en een loonstijging van 3,6%. Onderhandelingen over een nieuwe cao lopen nog. De verwachte salariskosten zijn per saldo € 38.000 hoger.

De stijging van het P-budget wordt enerzijds veroorzaakt door hogere salariskosten en hogere vergoedingen voor het bestuur en de raad. Dit wordt met name veroorzaakt door de loonkostenstijging als gevolg van functiewaarderingen en periodieken. Voor een toelichting verwijzen wij naar de paragraaf bedrijfsvoering.

De verwachte loonstijging (3,6%) vangen we in de begroting 2023 op door de stelpost loon- en prijsstijging in te zetten.

8. Rente- en afschrijvingskosten

Jaarlijks actualiseren we de meerjarige kapitaallasten. Op basis van deze herberekening zijn in 2023 de afschrijvingskosten en rentekosten lager. Dit wordt hoofdzakelijk veroorzaakt doordat niet alle investeringen in het tempo zijn uitgevoerd zoals in de raming is opgenomen. Het voordeel in 2026 ontstaat met name doordat de jaarschijf 2026 een kopie is van 2025.

9. Afval, riool, doorberekende uren aan projecten

Binnen de beleidsvelden afval en riolering ontstaat per saldo een nadeel van € 65.000. Dit wordt enerzijds veroorzaakt doordat de doorberekende uren (inclusief overhead) per saldo lager zijn dan de raming. Aan riolering worden minder uren doorbelast en aan afval worden minder uren doorberekend. Deze per saldo lagere doorbelastingen worden in het tarief doorberekend. Hierdoor wordt de exploitatie per saldo meer belast.

Anderzijds is de btw-component die in de afvalstoffenheffing en het rioolrecht wordt doorberekend hoger dan geraamd. Op de beleidsvelden afval en riool ontstaat hierdoor een voordeel.

Op basis van de actualisatie van de urenverdeling ontstaat een voordeel van € 70.000 in de doorberekende uren aan projecten en grondexploitaties.

10. Onroerende zaak belastingen

In 2023 blijven de ozb tarieven onveranderd. Een verhoging is niet nodig omdat we de voor 2023 geraamde opbrengsten realiseren met de ozb tarieven van 2022. Dit is mogelijk omdat uit de analyse van de meeropbrengsten van ozb is gebleken dat de hogere inkomsten een structureel karakter hebben. In de Burap 2022 hebben we uw raad hierover geïnformeerd. De mogelijkheid bestaat dat met de ozb tarieven van 2022 de verwachte berekende opbrengst van de ozb hoger is dan de raming in 2023. Op het moment dat deze situatie zich voordoet, informeren we uw raad hierover via een memorie van toelichting.

Omdat jaarlijks de lonen en prijzen stijgen, wordt voorgesteld om het tarief van de ozb in 2026 te verhogen met 2%. Omdat de jaarschijf 2026 een kopie is van 2025, betekent dit een voordeel vanaf 2026 van € 128.000.

Projecten in voorbereiding (nog geen besluitvorming)

Op dit moment zijn de projecten die in onderstaande tabel staan in voorbereiding. Omdat hierover nog geen besluitvorming heeft plaatsgevonden, zijn de financiële gevolgen hiervan niet verwerkt in de primaire meerjarenbegroting 2023-2026.

		2023	2024	2025	2026
PR 1	(Overdracht) Woonwagens	pm	pm	pm	pm
PR 1	Smeltkroes; extra middelen		pm	pm	pm
PR 1	Voortzetting vitale gemeenschappen	pm	pm	pm	pm
PR 1	Verkeer: verkeersafwikkeling vrachtverkeer zuidkant Cranendonck	pm	pm	pm	pm
PR 2	Bedrijventerrein programmamering Cranendonck	20			
PR 3	Koersdocument sport en bewegen*	96	418	401	442
PR 3	Toekomst kleine kermissen	pm	pm	pm	pm
PR 4	Toezichtstaken sociaal domein breed	pm	pm	pm	pm
PR 4	Integraal huisvestingsplan onderwijs		14	154	198
PR 4	Integraal huisvestingsplan onderwijs; projectleider	pm	pm		
PR 5	Organisatie ontwikkeling; tijdelijke ondersteuning op HR-niveau		pm	pm	pm
PR 5	Strategische visie	60			
	Totaal projecten in voorbereiding (nog geen besluit)	176	432	555	640

Leeswijzer

Deze leeswijzer geeft u inzicht in de opbouw van de programmabegroting 2023 van de gemeente Cranendonck. De programmabegroting is opgebouwd uit drie hoofdstukken en de bijlagen. Hieronder wordt per hoofdstuk de inhoud kort toegelicht.

Hoofdstuk 1: Programmaverantwoording

In dit hoofdstuk vindt u een toelichting op de beleidsvoornemens per programma inclusief de financiële consequenties hiervan. De indeling in de zes programma's wordt aangehouden:

1. Wonen + leven
2. Economie + ondernemen
3. Recreatie + toerisme
4. Sociaal domein
5. Bestuur + algemene dekkingsmiddelen
6. Overhead

In programma 1 t/m 5 is per product de volgende informatie opgenomen:

De missie van het programma

Hierin refereren we naar wat we willen bereiken per programma. Dit is gebaseerd op de Strategische visie 2009 - 2024.

De producten

Hier staan de producten die onder het programma vallen.

Wat wil de raad bereiken?

Hier leest u wat over dit product in de raadsagenda staat.

Welke effectindicatoren horen daarbij?

Hier leest u alle meetbare bronnen met betrekking tot het product.

Bestaand beleid

Een korte toelichting op vastgesteld beleid.

Beknopte toelichting financieel beïnvloedbare onderwerpen bestaand beleid

Gedurende de afgelopen jaren heeft de raad een aantal zaken vastgesteld die een impact hebben op zowel de uitvoering als de financiële aspecten van de programma's. Dit zijn de zogeheten knoppen waar de raad aan kan draaien. Bijstelling van deze knoppen kan een impact hebben op bijvoorbeeld de financiën, de kwaliteit en de planning. Per programma zijn deze knoppen inzichtelijk gemaakt.

Nieuwe beleidsvoornemens

De nieuwe beleidsvoornemens zijn kort toegelicht inclusief de financiële consequenties.

Resultaatafspraken LTA

De onderwerpen die op de LTA geagendeerd worden.

Resultaatafspraken

De resultaatafspraken schrijven we concreet op om te laten zien wat we in 2023 willen bereiken.

Beleidsindicatoren

Hier worden conform de vernieuwde BBV-richtlijnen een aantal beleidsindicatoren benoemd.

Relatie met verbonden partijen

Hier worden heel beknopt de verbonden partijen benoemd die een relatie hebben met het betreffende programma. Dit bevordert het integrale beeld (nieuwe BBV-richtlijn).

Overzicht baten en lasten programma

In dit overzicht zijn de totalen per product opgenomen.

Programma 6 heeft een afwijkende opbouw.

Hoofdstuk 2: Paragrafen

Conform de verslaggevingsregels voor het opstellen van de programmabegroting (Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten BBV), zijn zeven paragrafen opgenomen:

- Paragraaf Bedrijfsvoering
- Paragraaf Grondbeleid
- Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen
- Paragraaf Subsidies
- Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing
- Paragraaf Financiering
- Paragraaf Lokale heffingen
- Paragraaf Verbonden partijen

HOOFDSTUK 1: PROGRAMMA'S

Programma 1: Wonen + Leven

Missie van het programma:

De gemeente Cranendonck focust zich vooral op het behouden en versterken van de groene en rustieke, fijne leef- en woonomgeving. Het 'eigene' van elke kern behouden of versterken we. Budel heeft een centrumfunctie en voorzieningen in de verschillende kernen blijven behouden.

Producten

1. Wonen
2. Verkeer & vervoer
3. Leefbaarheid
4. Openbare ruimte
5. Duurzaamheid

1 Product Wonen

Wat wil de raad bereiken?

Wonen in Cranendonck is voor alle inwoners, gezond passend en goed. Net als in de rest van Nederland is ook in Cranendonck op dit moment de vraag naar woningen groter dan het aanbod. Er wordt gewerkt aan een grote hoeveelheid bouwplannen: grote projecten zoals Boschackers en Neerlanden, maar ook tientallen initiatieven voor projecten/initiatieven met een omvang van 1 tot 18 woningen. Als gemeente sturen we op de bouw van sociale huurwoningen en kleine woningen, geschikt voor één- en twee persoonshuishoudens, met name voor starters en senioren. Daarnaast is er aandacht voor nieuwe woonvormen, zoals flexwonen, senioren-zorgarrangementen en CPO (collectief particulier opdrachtgeverschap).

Welke effectindicatoren horen hierbij?

Omschrijving	Realisatie (voorgaande jaren)	Bron	Streefwaarden			
			2023	2024	2025	2026
Aantal woningen gereed (Opgave 2016 – 2029: 815)	203	BAG	67	67	67	67

Toelichting bestaand beleid

Woonvisie

De Woonvisie Cranendonck 2018-2030 wordt in 2023 verder tot uitvoering gebracht. Tevens wordt er een actualisatieslag gemaakt. Daarbij worden ook de onderwerpen uit de raadsagenda, zoals een uitvoeringsprogramma, voorrang eigen inwoners, zelfbewoningsplicht, sociale woningbouw en de behoefte per kern, verwerkt. Verder blijven de in de huidige woonvisie genoemde onderwerpen woonbehoefte, zorg, duurzaamheid & klimaatadaptatie en leefbaarheid belangrijk, maar met name de opgave rond woningbouwproductie verdient veel aandacht. De Woonvisie beschrijft een woningbouwopgave voor de periode 2016 -2029 van in totaal 815 woningen. In de periode 2017 tot en met 2021 bedroeg de nettoproductie aan woningen (nieuwbouw minus onttrekkingen) 272 woningen. Tot 2030 resteert er een woningbouwopgave van ongeveer 543 woningen. Dat betekent dat jaarlijks nog gemiddeld 77 woningen moeten worden toegevoegd.

De woningmarkt is in beweging. Er zijn uiteenlopende behoeften aan woningontwikkeling voor diverse doelgroepen. Daar willen we de komende periode een gevarieerd aanbod voor (laten) ontwikkelen. Om adequaat in te kunnen spelen op de veranderingen in de woningmarkt is actueel beleid en inzicht in vraag en aanbod nodig. Voor het bekostigen van onderzoeken, advies, opstellen van beleid en het organiseren van bijeenkomsten met bewoners en andere partijen, is een structureel budget van € 10.000 nodig.

Er wordt hard gewerkt aan een aantal uitbreidingslocaties (Neerlanden II, afronden Boschackers I en voorbereiding Boschackers II) en er zijn veel plannen voor inbreidingslocaties. Er zitten tientallen grotere en kleinere initiatieven voor woningbouw in de pijplijn.

Prestatieafspraken

Met woCom en de huurdersbelangenorganisatie "de Pan" worden jaarlijks prestatieafspraken gemaakt. Zowel woCom als de gemeente zetten zich in voor meer productie van sociale huurwoningen. Als gemeente doen we dat door bij een aantal grotere woningbouwprojecten als voorwaarde te stellen dat minimaal 30% sociale huur wordt gerealiseerd. Daarnaast maken we met woCom afspraken over betaalbaarheid; sociaal-maatschappelijke opgaven en zorg; kwaliteit en duurzaamheid; leefbaarheid; beschikbaarheid en transformatie; organisatie en samenwerking.

In juni van dit jaar zijn er nationale prestatieafspraken gemaakt tussen VNG, Aedes, de Woonbond en de minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening over onder andere versnelling van woningbouwprogramma's. Eind van dit jaar worden de afspraken vertaald in regionale woondeals. Het is nog niet duidelijk welke gevolgen dit heeft voor onze woningmarkt.

Overdracht woonwagens

Met woCom lopen gesprekken over de overdracht van de woonwagens. Het proces loopt al lang en is erg complex. Er is een overzicht gemaakt van de parameters (bedragen voor aanschaf, huur, onderhoud, beheer, rendement etc.) die de gemeente Cranendonck en woCom hanteren voor zowel de woonwagens als de standplaatsen. De parameters zijn de basis voor de bedrijfswaardeberekening. Over een aantal parameters is inmiddels overeenstemming, maar er zijn ook parameters waar nog geen overeenstemming over is. Daarnaast moeten afspraken gemaakt worden over handhaving en over investeringskosten voor woonwagens die aan vervanging toe zijn. Het vervangen van de woonwagens zal leiden tot kosten voor de gemeente, ongeacht of de locaties worden overgedragen.

Uitvoeringsparagraaf structuurvisie

In de 2015 heeft de raad de huidige Structuurvisie vastgesteld. Hierin staat dat het actualiseren van de Uitvoeringsparagraaf periodiek (jaarlijks) plaatsvindt samen met de begrotingsbehandeling. De Uitvoeringsparagraaf is een toetsingskader, en maakt onderdeel uit van de begroting.

Ruimtelijk plan COA – militair terrein Nassau Dietz

In 2020 heeft het COA de herontwikkeling van ruim 20 hectare militair terrein uitgewerkt in een Nota van Uitgangspunten. Het COA wil een duurzame Gemeenschappelijke Vreemdelingen Locatie realiseren. De Nota van Uitgangspunten is als formeel verzoek vanuit het COA voorgelegd aan de gemeenteraad in december 2020. Voor de herontwikkeling is een herziening van het bestemmingsplan nodig. Op dit moment maakt het COA gebruik van een tijdelijke ontheffing op het bestemmingsplan voor de activiteit asielzoekers, geldig tot 1 juli 2024. Dan zou het nieuwe bestemmingsplan in werking moeten zijn.

Vanwege de aanhoudende overlast door asielzoekers was er bij de raad geen draagvlak voor de herontwikkeling en bijbehorende bestemmingsplanprocedure. Het COA heeft daarom het formeel verzoek op 12 november 2021 ingetrokken.

De raad heeft op 8 maart 2022 een amendement aangenomen Initiatiefvoorstel: Stoppen met dit AZC waarbij is besloten niet verder mee te werken aan de huidige plannen van het COA, bij afloop van de tijdelijke ontheffing de huidige activiteiten te beëindigen en samen met de eigenaar en inwoners te onderzoeken wat zij als toekomstige bestemming zien voor dit gebied. De eigenaar, Defensie, heeft laten weten niet bereid te zijn het terrein voor herontwikkeling beschikbaar te stellen. Dit is aan de raad gemeld op 2 september 2022. Met dit kader starten we in januari 2023 een onderzoekstraject met de inwoners naar de toekomst van dit terrein.

Centrumplan Budel

De gemeente blijft ook in 2023 ontwikkelingen passend binnen de centrumvisie stimuleren. Het ontwerp voor de openbare ruimte is op 24 mei 2022, na een uitvoerig doorlopen participatietraject, door het College vastgesteld. De verdere technische en juridische conditionering vindt in de laatste maanden van 2022 plaats waarbij het streven is om eind 2022/begin 2023 de aanbestedingsprocedure op te starten waardoor de start van de fysieke werkzaamheden kan plaatsvinden in Q2-2023.

De aanbesteding zal in dezelfde vorm plaatsvinden als bij de Herinrichting Stationsstraat Maarheeze, hetgeen betekent dat niet alleen op prijs gegund zal worden. De aannemers zullen middels EMVI (Economisch Meest Voordelige Inschrijving) -criteria uitgedaagd worden om het project op de meest efficiënte en effectieve manier op te pakken. Dit betekent ook dat de aannemer vrij is om het werk te faseren zoals hij het meest efficiënt en effectief vindt.

Het Capucijnerplein is een belangrijk onderdeel van het plan en zal opnieuw ingericht worden. Het gebied zal sterk vergroend worden waardoor het verblijfsvriendelijk gemaakt wordt. Door de inrichting is het duidelijk dat de auto te gast is.

Bij de inrichting van het plein is nadrukkelijk rekening gehouden met de kermisopstelling.

In 2022 is het ontwerp voor de openbare ruimte vastgesteld en is gestart met de realisatie van de voormalige Rabobank/Tasko locatie. De werkzaamheden verlopen voorspoedig. Naar verwachting wordt het gebouw in de 2e helft van 2023 volledig opgeleverd. Voor de nieuwe Jumbo locatie aan de Dr. Ant. Mathijssenstraat worden voorbereidende werkzaamheden uitgevoerd. Het groen is recentelijk verwijderd en er worden aanvullende archeologische onderzoeken uitgevoerd, vooruitlopend op een uitspraak van de Raad van State.

Centrumvisie Maarheeze

Momenteel wordt in klankbordgroepsverband de laatste hand gelegd aan het ontwerp van de Sterkselseweg (2e gedeelte richting buitengebied). Zodra dit ontwerp definitief is, kan de aanbesteding starten voor dit werk. De kosten hiervoor dekken we vanuit het verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP) 2021 - 2025. Het realiseren van deze laatste fase is noodzakelijk om de volledige afvoercapaciteit van het nieuwe gescheiden rioolstelsel in de Stationsstraat en eerste deel van de Sterkselseweg te kunnen garanderen. Daarmee maken we de kern van Maarheeze robuust voor de weersomstandigheden van de toekomst.

Eén van de speerpunten uit de centrumvisie betreft het viaduct onder de A2 door, ter hoogte van de Kerkstraat/Stationsstraat. Samen met een werkgroep van betrokken inwoners is een ontwerp opgesteld voor de onderdoorgang en de geluidsschermen.

De komende periode wordt ook verkend welke speerpunten uit de centrumvisie aandacht behoeven en waar actualisatie van de visie noodzakelijk is.

Vergunningen bijzondere wetten en apv

Het evenementenbeleid wordt eind 2022 vastgesteld waardoor hier vanaf 2023 mee gewerkt wordt. De legeskosten worden niet in dit beleid meegenomen. De raad kan bij het wijzigen van de legestarieventabel haar mening geven.

De afgelopen jaren gingen evenementen niet door vanwege de Coronamaatregelen. De verwachting is dat in 2023 geen beperkingen meer zijn. Bij het wijzigen van de legestarieventabel wordt een afweging gemaakt of het maatschappelijk wenselijk is dat de leges stijgen. De leges zijn in de huidige situatie niet kostendekkend.

De Omgevingswet

Met de Omgevingswet worden 26 wetten gebundeld in één overkoepelende wet voor de fysieke leefomgeving. Doel is om de lokale overheid meer ruimte te bieden en het voor initiatiefnemers, zoals professionele ontwikkelaars en inwoners, eenvoudiger te maken om initiatieven te realiseren. Voor de implementatie van de Omgevingswet in Cranendonck is in 2020 een bestuursopdracht vastgesteld.

De beoogde invoeringsdatum van de Omgevingswet is 1 januari 2023. De invoeringsdatum van 1 januari 2023 hangt onder andere af van de werking van het landelijke DSO (digitaal stelsel Omgevingswet). In oktober worden de uitkomsten verwacht van een onderzoek van het Adviescollege ICT-toetsing. Daarna is het moment waarop een meerderheid van de Kamer definitief wil besluiten over de inwerkingtreding van de Omgevingswet. Op dat moment is dus pas duidelijkheid te verwachten. Het gevolg hiervan is dat we ons moeten voorbereiden op het scenario dat de wet wel in werking treedt op 1 januari, maar dat we ook maatregelen moeten treffen voor het geval er in november toch tot uitstel wordt besloten (denk bijv. aan de legesverordening).

Doordat de invoering van de Omgevingswet ook landelijk nog steeds tot nieuwe inzichten leidt, is het lastig om dit zowel in tijd als in budget nauwkeurig te kunnen plannen. De middelen die in 2022 niet worden ingezet, hevelen we over naar 2023. De te verwachte kosten voor de ICT (waaronder het aansluiten DSO, de aanschaf van een nieuwe applicatie voor VTH en RO) worden nagenoeg geheel gedekt binnen de begroting van de GRSA2.

Voor de invoering van de nieuwe Omgevingswet werken we, op onderdelen, zowel in de regio Zuidoost Brabant als in A2 verband samen.

- *Omgevingsvisie*

Wettelijk gezien moet de omgevingsvisie voor het einde van 2024 zijn vastgesteld. Volgens planning wordt de omgevingsvisie in 2023 vastgesteld. Voor het opstellen van een omgevingsvisie is een totaalbudget van circa € 90.000 nodig (€30.000 voor 2022 (startnotitie) en €60.000 voor 2023). De exacte kosten voor het opstellen van een omgevingsvisie zijn afhankelijk van de aanpak en reikwijdte, die in de startnotitie bepaald worden. De kosten kunnen worden opgevangen uit de over te hevelen niet ingezette middelen van 2022.

- *Omgevingsplan*

Het omgevingsplan is een nadere uitwerking van de omgevingsvisie. Bij de invoering van de Omgevingswet worden alle bestemmingsplannen, een aantal verordeningen en de bruidsschat tezamen van rechtsweg het tijdelijke omgevingsplan. Voor het einde van 2029 moet de gemeente beschikken over een nieuw omgevingsplan voor het gehele grondgebied. We starten vanaf 2024 met het opstellen van dit plan. Dit is niet haalbaar binnen reguliere budgetten. In de begroting is hiervoor in de jaren 2024, 2025 en 2026 een voorlopig budget van € 150.000 opgenomen (gedekt uit de algemene reserve).

Bestemmings- en structuurplannen

Er lopen tientallen grote en kleine project-gerelateerde en ontwikkelingsgerichte bestemmingsplannen. De nadruk ligt in de werkzaamheden voor 2023 vooral op het faciliteren van initiatiefnemers door het juridisch/planologisch mogelijk maken van hun voorgenomen ontwikkeling. Afhankelijk van de ingangsdatum van de Omgevingswet zal weer een actualisatie worden opgepakt. Echter, dat zal naar verwachting nog niet in 2023 zijn. Het zal in 2023 een uitdaging zijn om enerzijds een groot aantal plannen rond de invoering van de Omgevingswet te faciliteren. Tegelijkertijd moeten initiatiefnemers worden meegenomen in de veranderingen als gevolg van de Omgevingswet en moeten zij gefaciliteerd kunnen worden onder de nieuwe wetgeving.

Omgevingsvergunningen

Zoals gezegd is de planning dat op 1 januari 2023 de Omgevingswet in werking treedt. Dit heeft gevolgen voor het behandelen van omgevingsvergunningaanvragen. Deze nieuwe wet gaat veranderingen brengen in de wijze waarop omgevingsvergunningen verleend worden en de activiteiten waarvoor vergunningen worden verleend. De verwachting is dat begin 2023 een grote achterstand weggewerkt moet worden van de aanvragen die eind 2022 worden ingediend. Daarna zal er naar verwachting een dip in het aantal vergunningaanvragen ontstaan. Doordat er nog veel onduidelijkheid is over de Omgevingswet kan op dit moment nog niet worden ingeschat wat de gevolgen zijn voor het behandelen van omgevingsvergunningaanvragen. Dit kan ook gevolgen hebben voor de leges. De eerste jaren na de komst van de Omgevingswet zal inzichtelijk worden wat dit betekent voor de leges. Gezien de (vermoedelijke) komst van de Omgevingswet is het voor 2023 niet mogelijk een exacte inschatting te maken van het aantal omgevingsvergunningen dat wordt aangevraagd.

De Omgevingswet zal leiden tot extra druk op de vergunningverleners, maar verwacht wordt dat desondanks besluitvorming binnen de daarvoor geldende wettelijke termijnen zal plaatsvinden. De doorlooptijd houden we zo kort mogelijk. In de Vergunningenkamer (in het verlengde van de Regiekamer) worden de aanvragen die niet binnen een bestaand bestemmingsplan (straks omgevingsplan) passen, integraal besproken. De werkprocessen worden aangepast op de inwerkingtreding van de Omgevingswet. De legestarieventabel wordt aangepast op de komst van de Omgevingswet. Na vaststelling van een nieuwe legesverordening voor de Omgevingswet, wordt de financiële impact met een begrotingswijziging doorgevoerd.

Door diverse omstandigheden zijn er in heel Nederland onzekerheden over bouwplannen vanwege stikstof. Dit geldt ook voor Cranendonck. Gezien de nieuwste plannen van de regering en het feit dat de gemeente Cranendonck is omgeven door Natura 2000 gebieden, zal bekeken moeten worden welke gevolgen dit in 2023 gaat hebben. Wel is het nu al duidelijk dat de stikstofdepositie fors moet dalen. Sommige bouwplannen kunnen geen doorgang vinden of worden uitgesteld.

Geo-informatie

Naar verwachting starten we in 2023 met de wettelijke invoering van de samenhangende objectenregistratie (SOR). Dit is een nieuwe, uniforme registratie met daarin basisgegevens over objecten die in het terrein zichtbaar zijn, zoals gebouwen, wegen, water, spoorlijnen en bomen, terreindelen, aangevuld met enkele (administratieve) objecten zoals adressen, woonplaatsen, gemeentegrenzen en openbare ruimten. De exacte planning is afhankelijk van landelijke ontwikkelingen. In 2023 en 2024 is voor de invoering circa € 30.000 per jaar (incidenteel) begroot.

Onderstaand overzicht omvat de belangrijkste beleidsdocumenten die de raad en het college in het verleden hebben vastgesteld in relatie tot dit product:

Naam	Datum
Strategische visie 2009 – 2024	September 2009
Integrale gebiedsvisie Kansen over Grenzen	Oktober 2011
Woonvisie 2018-2030	Januari 2018
Erfgoedverordening	Maart 2017
Cultuurhistorische Waardenkaart	December 2017
Welstandsnota	Januari 2008
Archeologische Waardenkaart en Beleidsplan Archeologische Monumentenzorg gemeente Cranendonck	Mei 2012
Beleidsregels Schuilhutten en paardenbakken	September 2011
Visie bebouwingsconcentraties	2012
Beleidsregels Ruimte voor Ruimte	Juni 2012
Subsidieverordening gemeentelijke monumenten Cranendonck 2015	Oktober 2015
Verordening A2 erfgoedcommissie	April 2015
Structuurvisie	Juli 2015
Uitvoeringsparagraaf Structuurvisie 2020	December 2019
Nota Duurzaamheid 2020-2024	Oktober 2019
Visie Zonneparken 2019-2024	December 2019
Handboek Evenementen	Oktober 2012
Centrumvisie Budel	Februari 2016
Nota omdenken	Juni 2016
Woningbouwprogramma 2017 – 2020	April 2017
Centrumvisie Maarheeze	September 2015
Uitvoeringsprogramma centrumvisie Maarheeze	December 2016
Afvalbeleidsplan 2017-2022	November 2017
Economische visie	Mei 2017
Nota Fonds Ruimtelijke Kwaliteit	December 2018
Planologische afwijkingsmogelijkheden 2019	September 2019
Ontwikkelperspectief Buitengebied Cranendonck	December 2019
Beleidskader afsplitsen bedrijfswoningen buitengebied	Mei 2020

Woningbouwprogrammering 2021-2030	April 2021
Notitie Flexwonen en huisvesting arbeidsmigranten	December 2021
Doelgroepenverordening gemeente Cranendonck 2022	Februari 2022
Beleids- en procesdocument Antennes Cranendonck 2022	April 2022

Beknopte toelichting financieel beïnvloedbare onderwerpen bestaand beleid
Geen items van toepassing

Nieuwe beleidsvoornemens

Resultaatafspraken LTA raad

- Startnotitie Omgevingsvisie 2022
- Cultureel erfgoedbeleid 2022
- Woonzorgvisie 2022

2 Product Verkeer & vervoer

Wat wil de raad bereiken?

De gemeente Cranendonck beschikt over een doelmatig, veilig en duurzaam functionerend verkeers- en vervoerssysteem dat zorgt voor een goede bereikbaarheid. Hierbij staat de kwaliteit voor de individuele gebruiker in een goede verhouding tot de kwaliteit voor de samenleving als geheel. Dit doen wij samen met verschillende overheden, burgers en het bedrijfsleven. Er is bestendigheid in de maatschappelijke doelen, flexibiliteit in de planning en effectiviteit in de handhaving van normen en beleidsregels.

Welke effectindicatoren horen hierbij?

Omschrijving	Realisatie (voorgaande jaren)	Bron	Streefwaarden			
			2023	2024	2025	2026
Tevredenheid burger over verkeersveiligheid	6,4	WSIG	6,4	6,4	6,4	6,4
Tevredenheid burger openbaar vervoer in gemeente	6,0	WSIG	6,0	6,0	6,0	6,0

Toelichting bestaand beleid

Gemeentelijk Verkeer en Vervoerplan 2017-2025 (GVVP)

Het bestaande beleid staat beschreven in het GVVP, wat vastgesteld is in maart 2017. Aan dit beleid toetsen we plannen. Het gemeentelijk verkeers- en vervoersplan (GVVP) vormt de basis voor de projecten welke we in 2023 uitvoeren. Deze projecten nemen we op in het jaarlijkse Uitvoeringsprogramma Verkeer en Vervoer.

A2 problematiek

In 2017 is een MIRT-studie uitgevoerd voor de A2. MIRT staat voor Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT). Naar aanleiding van deze MIRT-studie besloot de Minister van Infrastructuur en Milieu om vooralsnog de A2 niet te verbreden, maar te starten met het zogenaamde 'no-regret'-pakket. Dit pakket is in 2021 aangevuld met het zogenaamde MIRT-pakket B en C. Dit zijn maatregelen op het gebied van fiets, openbaar vervoer en onderliggend wegennet. Binnen het Uitvoeringsprogramma Verkeer en Vervoer 2023 oormerken we een budget van € 50.000 voor deelname aan het Platform A2 en uitvoeringskosten.

In 2021 startten we met de verdere uitwerking van de snelle fietsverbinding Weert – Eindhoven. Dit onderzoek ronden we in 2022 af. Daarnaast is ook een onderzoek gestart naar de HUB Maarheeze. (Een HUB is een overstappunt tussen verschillende vervoersmodaliteiten.) De resultaten hiervan verwachten we eind 2022. In 2023 krijgen beide projecten een vervolg.

Ontwikkeling wegenstructuur

Uw gemeenteraad stelde het bestemmingsplan voor het project Samen mee naar de A2 vast in maart 2022. Er hebben vier partijen bezwaar en beroep aangetekend. De behandeling van het bezwaar en beroep vindt naar verwachting in de loop van 2023 plaats.

In januari 2020 besloot uw gemeenteraad om de voorkeursvariant voor een nieuwe Randweg Zuid te schrappen. Daarnaast is besloten om een aantal verbeteringen door te voeren op de huidige "tijdelijke" Randweg Zuid. De gemeente is momenteel in overleg met de gemeente Hamont-Achel om het doorgaande vrachtverkeer over de "tijdelijke" Randweg Zuid te weren. Afhankelijk van de besluitvorming kan dit mogelijk in 2023 ingaan.

Onderzoek vrachtverkeer, motie route 611 en masterplan verkeer

In juli 2022 is gestart met een onderzoek naar sturing van het vrachtverkeer waarvoor de voorbereidingen al in het eerste half jaar van 2022 aangingen. De uitgangspunten zijn dat we het verkeer zoveel mogelijk over de hoofdwegen sturen en zo min mogelijk door de kernen en waarbij lokaal leidend is op regionaal maar niet los van elkaar gezien kunnen worden. We zijn hiervoor op dit moment actief in gesprek met verschillende belanghebbende partijen.

Aansluitend hierop zijn we ook gestart naar een uitwerking van de motie route 611 die in november 2021 door uw gemeenteraad is aangenomen. Dit is een onderzoek naar hoe de hoofdroute 611 (Randweg Oost, Randweg Zuid, Fabrieksstraat, Hoofdstraat en Havenweg) zo goed mogelijk ingericht kan worden om het verkeer nu en in de toekomst beter over deze route te kunnen faciliteren. In 2023 gaan we aan de slag met de maatregelen die voortkomen uit beide onderzoeken.

In de raadsagenda is opgenomen dat er een nieuw Masterplan Verkeer opgesteld dient te worden. In 2022 startten we hiermee en in 2023 ronden we dit af.

Ondertussen blijven lopende plannen uitgevoerd worden.

Wegenbeheer

Het "Beheerplan wegen 2021 - 2025" vormt de leidraad voor het bepalen van het onderhoud van 2023. Op basis van de weginspecties en actuele schouwgegevens stellen we jaarlijks het operationele uitvoeringsplan waar nodig bij. Voor de kwaliteitsniveaus is de notitie Beheer Openbare Ruimte 2021-2025 leidend. Deze notitie stelde de gemeenteraad vast in september 2020.

Uitvoeringsprogramma wegen

Voor het vervangen van de kapitaalgoederen zijn naast middelen voor het dagelijks onderhoud en groot onderhoud middelen nodig voor de vervangingsinvesteringen. De kapitaallasten van de geraamde Vervangingsinvesteringen zijn opgenomen in het investeringsprogramma van de notitie "Beheer Openbare Ruimte 2021-2025". Deze kapitaallasten zijn bij de besluitvorming van de notitie in de begroting 2021-2025 opgenomen. Voor de in 2023 geplande projecten vragen wij in de begroting van 2023 de volgende kredieten aan:

	Geraamde vervangingskosten [€]
- Meemortel Budel, vervanging verhardingen rijbaan	760.000
- Infrastructurele verbeteringen smalle wegen 2023	<u>480.000</u>
Totaal	1.240.000

Het project Meemortel stemmen we integraal af met rioleringen en verkeer. De planning is om dit project na voorbereiding te realiseren eind 2023 / begin 2024. De benodigde middelen hiervoor vragen we aan in deze begroting voor 2023.

Wegmeubilair, -bewijzing en openbare verlichting

Op adequate wijze onderhouden we het wegmeubilair, de bewegwijzing en de openbare verlichting. Naast het dagelijks onderhoud is het nodig om middelen te reserveren voor het vervangen van het defecte en ontbrekende wegmeubilair en verkeersvoorzieningen. Op basis van de monitoring kwaliteit openbare ruimte en schouwgegevens vervangen we het benodigde wegmeubilair.

Om tot de 50% energiebesparing (2013-2030) van het energieakkoord te komen, dienen we actief de huidige armaturen te vervangen door LED-armaturen. Voor het behalen van deze duurzaamheidsdoelen in 2030 is het nodig dat we vanaf 2022 starten met de verLEDding van de openbare verlichting. Deze

verLEDding gebeurt in fasen, waarbij in 2022/2023 circa 18% van de openbare verlichting verLED wordt. Hierna is circa 39% van alle openbare verlichting in Cranendonck voorzien van LED-verlichting. Voor het verLEDden in 2022/2023 wordt de investeringsruimte uit de notitie "Beheer Openbare Ruimte 2021-2025" gebruikt. Ten behoeve van een succesvolle aanbesteding van deze verLEDdingswerkzaamheden zetten we een groot gedeelte van de gehele investeringsruimte openbare verlichting 2021-2025 in één keer in. Bijkomend voordeel is dat de energiekosten door het verLEDden verder afnemen.

De verkeerslichten op de kruising Burg. Van Houtstraat-Nieuwstraat-Cranendoncklaan vervangen we in 2023. Deze verkeerslichten zijn dusdanig oud dat onderhoud duurder wordt en het risico bestaat dat niet alle onderdelen meer leverbaar zijn, wat niet (goed) functionerende verkeerslichten tot gevolg kan hebben. Voor het vervangen van deze verkeerslichten gebruiken we de investeringsruimte uit de notitie "Beheer Openbare Ruimte 2021-2025". Gezien de omvang van de investering zetten we een groot gedeelte van de gehele investeringsruimte verkeersvoorzieningen 2021-2025 in één keer in. Dit heeft geen impact op de overige geplande investeringen.

De geraamde vervangingsinvesteringen voor de openbare verlichting en het wegmeubilair zijn opgenomen in het investeringsprogramma notitie "Beheer Openbare Ruimte 2021-2025". De kapitaallasten namen we bij de besluitvorming van deze vastgestelde notitie in de begroting mee. Voor de in 2023 geplande projecten vragen wij in de begroting van 2023 de volgende kredieten aan:

	Geraamde vervangingskosten [€]
- Vervangen straatmeubilair	25.000
- Verkeersvoorzieningen	175.000
- VerLEDding openbare verlichting uitvoeringsjaar 2023	<u>550.000</u>
Totaal	750.000

Onderstaand overzicht omvat de belangrijkste beleidsdocumenten die de raad en het college in het verleden hebben vastgesteld in relatie tot dit product:

Naam	Datum
Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan (GVVP) 2017-2025	Maart 2017
Centrumvisie Maarheeze	September 2015
Beheerplan wegen 2021 – 2025	2020
Notitie Beheer Openbare Ruimte 2021-2025	September 2020

Beknopte toelichting financieel beïnvloedbare onderwerpen bestaand beleid

Uitvoeringsprogramma Verkeer en Vervoer

Er kunnen vanuit de beschikbare middelen keuzes gemaakt worden om knelpunten op te lossen of deze te temporiseren. Het tempo waarin we het programma uitvoeren is beïnvloedbaar.

Gladheidbestrijding

De gemeenten hebben een verantwoordelijkheid om de belangrijke wegen en fietspaden, sneeuw- en ijsvrij te houden. Om de gladheidbestrijding te kunnen laten uitvoeren besteedde de gemeente Cranendonck deze werkzaamheden in 2020 aan. De kosten van de gladheidbestrijding worden jaarlijks geïndexeerd.

Operationeel Uitvoeringsplan Wegen

Door beperkte capaciteit bij de uitvoering en levering van grondstoffen worden de geplande werkzaamheden vertraagd en duurder. De hoge indexeringen voor civieltechnische werkzaamheden hebben invloed op de beschikbare middelen en de planning van de uitvoering. Er kunnen vanuit de beschikbare middelen keuzes gemaakt worden om knelpunten op te lossen of deze te temporiseren. Dit heeft uiteraard wel consequenties voor het product Verkeer en Vervoer en heeft niet onze voorkeur.

Wegmeubilair

Het aantal en de kwaliteitsnorm van wegmeubilair zijn beïnvloedbaar. Hier kan dus minder of meer in geïnvesteerd worden. Hierbij is het minimale uitgangspunt functionaliteit en veiligheid.

Straatverlichting

Het aantal verlichtingspunten is deels beïnvloedbaar, waarbij de wettelijke veiligheid minimaal gehandhaafd moet blijven.

Reguliere resultaatafspraken:

- Operationeel uitvoeringsplan Wegen 2023
- Vervangingen wegen planjaar 2023
- Uitvoeringprogramma Verkeer en Vervoer 2023

Nieuwe beleidsvoornemens

Uitvoeringsprogramma Verkeer en Vervoer 2023 (UVV)

Om uitvoering te geven aan het GVVP 2017-2025 stellen we een Uitvoeringsprogramma Verkeer en Vervoer op voor het jaar 2023. In 2023 is € 560.000 nodig voor het Uitvoeringsprogramma Verkeer en Vervoer. Omdat een aantal projecten nog eerst voorbereid moet worden en een aantal projecten uit het Uitvoeringsprogramma 2021 en 2022 nog doorlopen, kiezen we ervoor om een beperkt Uitvoeringsprogramma voor 2023 op te stellen.

In 2023 verbreden we het fietspad Koenraadweg – Hugten en richten we de Meemortel in Budel opnieuw in, in combinatie met het onderhoud van de weg. Ook reserveren we geld voor de aanpak van aangedragen knelpunten, de bereikbaarheidsagenda en de A2 problematiek.

In 2023 gaan we verder aan de slag met de uitwerking van de motie route 611 (Randweg-Oost, Randweg-Zuid en Fabrieksstraat) en de aanpak van de overlast door het vrachtverkeer in de kernen. Hiervoor zijn we momenteel in gesprek met belanghebbende partijen en onze buurgemeenten. Deze gesprekken moet leiden tot een breed gedragen oplossing. De financiële consequenties van deze oplossing leggen we met een separaat voorstel aan de gemeenteraad voor.

Zoals in de raadsagenda opgenomen, werken we in 2023 verder aan het opstellen van een Masterplan Verkeer. We betrekken de raad bij het vormgeven en opstellen van dit Masterplan.

In het UVV zijn de volgende projecten opgenomen:

Project	Dekking uit UVV [€]
Verbreding fietspad Koenraadweg - Hugten	200.000
A2 Problematiek	50.000
Bereikbaarheidsagenda	60.000
Doorberekening kosten	50.000
Verkeersveiligheid algemeen	25.000
Herinrichting Meemortel Budel	175.000
Totaal	560.000

3 Product Leefbaarheid

Wat wil de raad bereiken?

Behouden en waar mogelijk vergroten van de leefbaarheid van de kernen van Cranendonck.

Basisvoorzieningen en de directe betrokkenheid van de inwoners zijn daarvoor belangrijke voorwaarden.

We gaan met de kernen in gesprek over de vraag aan welke basisvoorzieningen behoefte is en welke rol de gemeenschap hierin kan betekenen. De gemeenschapshuizen zullen hierin een belangrijke rol vervullen.

Welke effectindicatoren horen hierbij?

Omschrijving	Realisatie (voorgaande jaren)	Bron	Streefwaarden			
			2023	2024	2025	2026
Tevredenheid burgers over welzijnsvoorzieningen	6,5	WSJG	6,5	6,5	6,5	6,5

Omschrijving	Realisatie (voorgaande jaren)	Bron	Streefwaarden			
			2021	2022	2023	2024
De burgers hebben invloed op wat er in de gemeente gebeurt	5,3	WSJG	5,8*	5,8	5,8	5,8
Burgers worden voldoende betrokken bij de totstandkoming van gemeentelijke plannen	5,5	WSJG	5,8*	5,8	5,8	5,8
De gemeente is geïnteresseerd in de mening van haar burgers	6	WSJG	6,2*	6,2	6,2	6,2
Er zijn voldoende mogelijkheden tot inspraak op gemeentelijke plannen	5,7	WSJG	6*	6	6	6
Burgers worden voldoende betrokken bij de uitvoering van gemeentelijke plannen	5,4	WSJG	5,6*	5,6	5,6	5,6
Burgers hebben voldoende invloed op datgene wat de gemeente doet	5	WSJG	5,2*	5,2	5,2	5,2

*De nieuwe streefwaarde is gebaseerd op de gemiddelde score voor gemeenten met < 25.000 inwoners uit de laatste meting.

Toelichting bestaand beleid

Vitale gemeenschappen

Op 26 mei 2020 stelde de raad de notitie "Ontwikkeling in rollen en relaties" vast. Deze notitie beschrijft de koers die we volgen als het gaat om de doorontwikkeling burgerparticipatie. De dorpsontwikkelingsvisies in de kernen Gastel, Budel-Dorplein en Maarheeze zullen in najaar 2022 zijn beslag krijgen. Zij zullen de kernen houvast geven in hun verdere toekomstige ontwikkelingen. Daar waar van de gemeente een bijdrage wordt verwacht, zullen de kernen hierover in gesprek gaan met het college. In werkbijeenkomsten laten wij ook in 2023 graag zien welke vorderingen er gemaakt worden in de kernen.

Ook het faciliteren van de kernen vanuit de organisatie verschilt per kern, al naar gelang de behoefte en de fase van het proces waarin zij verkeren.

De komende periode wordt beleid voor de visie vitale gemeenschappen gemaakt, in samenhang met andere beleidsplannen. Zoals bijvoorbeeld het nieuw te ontwikkelen Beleidsplan Sociaal Domein 2023-2026 en de strategische visie (perspectief) voor Cranendonck die in 2023 wordt voorbereid. De organisatievisie, die in juni 2022 is vastgesteld, benadrukt het belang van vitale gemeenschappen.

De huidige procesregie, die de afgelopen jaren extern was belegd, wordt geëvalueerd. Die evaluatie zal moeten uitwijzen hoe deze de procesregie vorm moet krijgen en of dit verder structureel ingebed moet worden (in de organisatie). Dit vanuit het uitgangspunt integraal te werken in lijn met het vastgelegde beleid als basis van waaruit we werken.

Faciliteren initiatieven uit kernen

Onze kernen zijn in beweging. We zien inwoners en verenigingen initiatieven oppakken. Initiatieven die de leefomgeving verbeteren zoals de ontwikkelingen rondom gemeenschapshuizen. Er worden ook ideeën opgepakt op het gebied van bijvoorbeeld nieuwe sporten, duurzaamheid en vormgeving van de bibliotheken. Om initiatieven mogelijk te maken worden o.a. financieringsbronnen als crowdfunding, leningen en subsidies ingezet. Bankgarantie of bijvoorbeeld een garantstelling bij het aanvragen van een subsidie vergroot de slagingskans hiervan.

Vanuit de faciliterende rol van de gemeente gaan we onderzoeken hoe wij initiatiefnemers hierbij kunnen ondersteunen. Doel van het onderzoek is onder meer een uniform kader voor het realiseren van financiën door initiatiefnemers.

Gemeenschapshuizen

Het beleid rond gemeenschapshuizen is een vraagstuk waar de gemeenschap eigenaarschap draagt en de gemeente (zo nodig) faciliteert. In de kernen waar gewerkt wordt aan een dorpsontwikkelingsvisie, komt ook het vraagstuk 'activiteiten en ontmoeting' aan bod (nu en in de toekomst) en de benodigde ruimte hiervoor. Dit wordt afgezet tegen de voor handen zijnde ruimte per kern, waaronder het gemeenschapshuis. De uitkomst van het visievormingstraject bepaalt hoe de kernen de toekomst van het gemeenschapshuis voor zich zien en hoe we hier als gemeente bij aan kunnen sluiten. Op dit moment lopen er diverse processen aangaande de gemeenschapshuizen.

Zowel in Budel-Dorplein als in Gastel zijn de processen om te komen tot een nieuwe gemeenschapsvoorziening gestagneerd.

In de dorpsontwikkelingsvisies van beide kernen zal het onderwerp zeker terugkomen en zullen we de kernen opnieuw faciliteren om te komen tot een adequaat gemeenschapshuis. De budgetten voor beide kernen blijven gehandhaafd.

Op 1 juni 2021 besloot het college om een tijdelijke exploitatievorm voor de Smeltkroes af te sluiten met een partij. Hiermee is de continuïteit van de Smeltkroes gewaarborgd tot in ieder geval 1 januari 2023. Dit is verlengd tot 31 december 2022 vanwege het feit dat de toekomst van de Smeltkroes een belangrijk onderdeel is van de dorpsontwikkelingsvisie Maarheeze die naar verwachting eind 2022 wordt opgeleverd. De tijdelijke exploitatie wordt in goed overleg met de gebruikers door de gemeente gedragen.

Onderstaand overzicht omvat de belangrijkste beleidsdocumenten die de raad en het college in het verleden hebben vastgesteld in relatie tot dit product:

Naam	Datum
Notitie "Ontwikkeling in rollen en relaties"	Mei 2020
Dienstverleningsniveau bibliotheek 2017 -2021	November 2017
Verordening Burgerkracht Cranendonck	Mei 2016

Beknpte toelichting financieel beïnvloedbare onderwerpen bestaand beleid

Binnen dit beleidsterrein is een grote mate van beïnvloedbaarheid mogelijk. Dit heeft vooral te maken met de wijze waarop de gemeente de middelen heeft ingezet of wenst in te zetten voor het behoud en/of vergroten van de leefbaarheid binnen de gemeente.

Nieuwe beleidsvoornemens

Continuering van bestaand beleid

4 Product Openbare ruimte

Wat wil de raad bereiken?

Een aantrekkelijke woon-, werk- en leefomgeving is van belang: voor de eigen inwoners, voor bedrijven en natuurlijk ook voor toeristen en recreanten. De openbare ruimte speelt ook een belangrijke rol in de leefbaarheid op andere fronten. Openbare ruimte is bijvoorbeeld onmisbaar binnen een gemeente vanwege milieukwaliteit, waterberging en een gezonde leefomgeving. Openbare ruimte is toegankelijk, beschikbaar en bruikbaar voor iedereen. Als randvoorwaarde geldt dat de buitenruimte in eigendom en of beheer is bij de gemeente. Onze burgers wonen in een omgeving waarbij ze tevreden zijn over de inrichting en het beheer van de openbare ruimte.

Toelichting bestaand beleid

Riolering

Het beleid ten aanzien van riolering is uitgewerkt in het vGRP (verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan) 2021-2025. De investeringen voor de riolering in 2023 zijn geraamd op € 700.000. De voorlopige projecten 2023 zijn in de paragraaf kapitaalgoederen op hoofdlijnen beschreven.

Groenvoorzieningen

Voor de kwaliteitsniveaus is de notitie Beheer Openbare Ruimte 2021-2025 leidend.

Bij de schouw van de openbare ruimte is gebleken dat de groenvoorzieningen een B-niveau behalen. Dit voldoet ruim aan het vastgestelde garantieniveau C +.

De geraamde vervangingsinvesteringen voor de openbare groenvoorzieningen zijn opgenomen in het investeringsprogramma notitie "Beheer Openbare Ruimte 2021-2025". De kapitaallasten zijn bij de besluitvorming van deze vastgestelde notitie in de begroting meegenomen.

Voor de in 2023 geplande projecten vragen wij in de begroting van 2023 het volgende krediet aan:

	Geraamde vervangingskosten [€]
- Renovatie groen Fazantlaan/Patrijslaan	250.000

Natuur, water en klimaat

We vervolgen de ingeslagen koers van 2022 om beleid te ontwikkelen op de thema's natuur, water en klimaat in het buitengebied. Het jaar 2022 gebruiken we om projecten te identificeren die we op de korte termijn (voor 2027) kunnen uitvoeren. Hiervoor stellen we een uitvoeringsprogramma op waarover uw raad zal worden geïnformeerd. Met de gevraagde middelen voor 2023 stellen we een beleidskader en uitvoeringsprogramma voor de langere termijn op om de gemeentelijke belangen op gebied van natuur, water en klimaat beter te borgen bij de doelen van andere overheden en terreinbeheerders. Denk hierbij aan het benutten van kansen op gebied van recreatie en toerisme, het combineren van natuurontwikkeling met klimaatmaatregelen, of het zodanig laten begrenzen van EVZ's (ecologische verbindingzones) of NNB (NatuurNetwerk Brabant) dat de economische en natuurbelangen beter op elkaar zijn afgestemd. Met deze beleidsontwikkeling sluiten we aan bij de wens uit de raadsagenda om actief in te zetten op de Cranendonckse potentie voor natuur en toerisme, en we achten dit beleid als faciliterend voor de omvorming naar een toekomstbestendig buitengebied.

Afval

Het huidige afvalbeleid loopt tot en met 2022. Uitgangspunt hierbij is de landelijke VANG-doelstelling van 30kg restafval in 2025. De gerealiseerde resultaten evalueren we in 2023 en we actualiseren het beleid. Per 1 januari 2023 start de overeenkomst met de nieuwe inzamelaar voor de komende jaren.

Speelplekken

Volgens besluitvorming bouwen we het aantal locaties met speeltoestellen in de gemeente Cranendonck af. Uitgangspunt is hierbij de levensduur van de toestellen. Steeds vaker komen er verzoeken of vragen van inwoners met betrekking tot speelplekken: een crossbaan, een calisthenicspark of het verzoek om een speelplaats te verplaatsen van locatie. We juichen ideeën en verzoeken van inwoners toe, en dagen ze uit om met de buurt in gesprek te gaan over hun ideeën om het draagvlak te vergroten. Hierdoor neemt het aantal klassieke speelplekken (schommel, glijbaan, wip-kip) af en ontstaan meer natuurlijke en groene speelplekken waar kinderen én volwassenen kunnen klimmen, klauteren en recreëren. Doordat het initiatief van inwoners komt, is de kans groter dat de nieuwe vormen van deze speelplekken intensiever gebruikt worden. Als gemeente stimuleren we, denken we proactief mee en kijken we naar de (on)mogelijkheden binnen de (financiële) kaders.

Begraafplaats

Uitvoeren van wettelijke zorgplicht voor lijkbezorging. Beschikbaar stellen van begraafmogelijkheden, as-bestemmingen en een strooiveld aan onze burgers.

Straatmeubilair

In 2023 voeren we de noodzakelijke vervangingen uit die voortkomen uit de jaarlijkse schouw.

Milieu

Conform wettelijke verplichtingen voert de Omgevingsdienst Zuidoost Brabant (ODZOB) de wettelijke milieutaken voor de gemeente uit. Denk hierbij aan het verlenen van milieuvergunningen en het beoordelen van meldingen activiteitenbesluit. Naast de wettelijke milieutaken, de zogenoemde basistaken, voert de ODZOB ook verzoektaken voor de gemeente uit. Dit zijn veelal specialistische taken op het gebied van geluid, geur of juridische ondersteuning. Binnen onze eigen organisatie hebben we deze specialistische kennis niet in huis. Daarvoor maken we gebruik van de expertise van de ODZOB.

Mede door de stikstofcrisis zijn verschillende uitkoopregelingen voor veehouderijen in uitvoering en voorbereiding. Door de nabijheid van enkele Natura 2000-gebieden is het mogelijk dat enkele veehouderijen in Cranendonck zich aanmelden. Er zijn diverse aspecten op het gebied van milieu en ruimtelijke wet- en regelgeving waar een veehouderij mee te maken krijgt bij het beëindigen van het bedrijf. Deze aspecten, zoals het intrekken van de milieuvergunning, sloopmelding en asbestinventarisaties zorgen voor een toename van werkzaamheden voor de gemeente/ODZOB. Bij de meest recente saneringsregeling (de saneringsregeling varkenshouderij) hebben wij als gemeente een financiële tegemoetkoming ontvangen. Het is nog niet duidelijk of gemeenten wederom een financiële tegemoetkoming ontvangen bij de toekomstige beëindigingsregelingen.

De ODZOB heeft de ontwikkelingen op het gebied van milieu die van invloed zijn op ons werkprogramma voor 2023 verwerkt in haar begroting 2023. De bijdrage die de ODZOB voor gemeente Cranendonck heeft opgenomen past binnen het gemeentelijk milieubudget. Uitzondering hierop zijn de bodemtaken die de provincie overdraagt naar de gemeenten. Dit wordt verder toegelicht bij het onderwerp 'bodem'.

Bodem

Met de Omgevingswet in het vooruitzicht is het mogelijk om op gemeentelijk niveau keuzes te maken op bodembeleid. Samen met de bodemspecialisten van de ODZOB kijken we hoe de kansen die de Omgevingswet biedt het beste vorm kunnen krijgen in het bodembeleid van de gemeente Cranendonck.

Onderstaand overzicht omvat de belangrijkste beleidsdocumenten die de raad en het college in het verleden hebben vastgesteld in relatie tot dit product:

Naam	Datum
Herijking IBOR	September 2020
Bodembeheerplan met bodemkwaliteitskaarten (verlenging geldigheid van 2015)	December 2020
Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP) 2021-2025	Oktober 2020
Bomenbeleid Cranendonck	December 2015
Groen-ontwikkelplannen	December 2015
Landschapsbeleidsplan	Augustus 2007
Bomenplan	September 2006
Verordening op de heffing en invordering van de lijkbezorgingsrechten	Juli 2020
Afvalbeleidsplan 2017-2025	November 2017
Geurverordening (actualisatie van 2008)	April 2015
Nota hogere waarde	Oktober 2007
Nota industrielaawaai	Februari 2015

Beknopte toelichting financieel beïnvloedbare onderwerpen bestaand beleid

Riolering

Het product riolering kent een gesloten financiering. Opbrengsten waarmee kosten kunnen worden gedekt zijn beïnvloedbaar via de rioolheffing. De basis hiervoor is het uitgebreid Gemeentelijke Rioleringsplan (vGRP). In het vGRP 2021-2025 (vastgesteld in 2020) is weergegeven hoe de gemeente haar zorgplichten de komende planperiode vorm zal geven. De kosten die hiermee gepaard gaan zijn

ook in het plan verwerkt. In het vGRP 2021-2025 zijn de lasten en inkomsten voor het product riolering onderbouwd voor de periode 2021-2025. Voor een toelichting verwijzen we naar de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen onderdeel Riolering & Water.

Afval

Het product afval kent een gesloten financiering. De opbrengsten worden beïnvloed door de kosten van de inzameling, de verwerkingskosten en de opbrengsten van de diverse afvalstromen.

Per 1 januari 2023 start er een nieuw contract inzake de huis-aan-huis inzameling van huishoudelijke afvalstoffen en de verwerking van afvalstromen op de milieustraat. Hierbij vindt de inzameling van oud papier nog altijd plaats met behulp van verenigingen, maar of dit voor de lange termijn houdbaar is, staat ter discussie.

Milieu

De effecten van het bestaand beleid binnen het taakveld milieu zijn sterk afhankelijk van ontwikkelingen in de markt. Het is op voorhand moeilijk in te schatten wat de financiële effecten zijn.

Gelijktijdig met de invoering van de Omgevingswet (beoogde invoeringsdatum 1 januari 2023) ontstaat de wettelijke grondslag om leges te heffen voor milieubelastende activiteiten. Dit zijn activiteiten die nu geregeld zijn met een omgevingsvergunning milieu of melding activiteitenbesluit. Alle bedrijven in Nederland vallen in principe onder het Activiteitenbesluit. In het Activiteitenbesluit staan milieuregels. Een bedrijf dat onder het Activiteitenbesluit valt moet soms een melding doen als het begint of verandert. Voor beide instrumenten is het nu niet mogelijk om leges te heffen. De financiële impact van het eventueel invoeren van leges voor deze instrumenten is afhankelijk van verschillende factoren. Na vaststelling van een nieuwe legesverordening voor de Omgevingswet wordt de financiële impact met een begrotingswijziging doorgevoerd.

Nieuwe beleidsvoornemens

Afval

Het huidige afvalbeleid loopt tot en met 2022. In dit afvalbeleid is ingezet op het bereiken van de landelijke VANG-doelstellingen, die betrekking hebben op het reduceren van restafval, middels een volumeverkleining van het inzamelmiddel voor restafval (tariefzak) en verbeterde scheiding aan de bron en daarmee de recycling te verbeteren. Gedurende 2023 worden resultaten geëvalueerd en het beleid wordt geactualiseerd voor de komende jaren.

Sinds 2013 is er door middel van de raamovereenkomst Verpakkingen 2013-2022 door het verpakkende bedrijfsleven jaarlijks 20 miljoen euro ter beschikking gesteld voor extra inzet op de preventie en aanpak van zwerfafval. Deze zwerfafvalvergoeding wordt jaarlijks door producenten en importeurs van verpakte producten via het Afvalfonds Verpakkingen aan gemeenten beschikbaar gesteld voor de extra zwerfafvalactiviteiten. Cranendonck ontving € 24.000 op jaarbasis maar deze vergoeding komt in 2023 te vervallen. Met deze vergoeding zijn er onder andere vrijwilligers van opruimmaterialen voorzien, opschoondagen georganiseerd en gastlessen gegeven op scholen. Om deze activiteiten in stand te houden nemen we hiervoor in 2023 ruimte in de begroting op. Dit bedrag berekenen we door in de afvalstoffenheffing. De verwachting is dat er, mogelijk met terugwerkende kracht over 2023, in 2024 een nieuwe subsidieregeling wordt vastgesteld.

Milieu

Doorontwikkeling en aanpassing van bestaand milieubeleid in relatie tot de Omgevingswet. Met invoering van de Omgevingswet op 1 januari 2023 zijn veranderingen nodig voor beleidsthema's in de fysieke leefomgeving. Veel van deze thema's vinden hun grondslag binnen het vakgebied milieu, zoals o.a. geur, externe veiligheid, licht, lucht, bodem en asbest. Er wordt steeds meer duidelijk welke beleidsstukken en daarbij horende regels op welke termijn moeten zijn aangepast. De Omgevingswet zorgt voor een decentralisatie van regels. Het Rijk draagt veel milieuregels over aan gemeenten. Deze regels staan in de zogenoemde 'Bruidsschat' en het is aan de gemeenten om te bepalen of en hoe we deze regels overnemen. Hierdoor ontstaat lokaal maatwerk en hebben gemeenten meer afwegingsruimte. Binnen het milieubudget is in 2022 al incidenteel ruimte om een start te maken met de aanpassing van de diverse beleidsstukken maar ook in 2023 willen we dit oppakken.

De regels omtrent stikstof veranderen snel en jurisprudentie zorgt voor steeds nieuwe inzichten. Dit zorgt niet alleen voor onduidelijkheid en onzekerheid bij ondernemers, maar ook bij veel gemeenten. Cranendonck ligt tussen de Natura 2000 gebieden en we merken dat steeds meer bedrijven, agrariërs en projecten tegen het aspect stikstof aanlopen. Vanuit zowel het Rijk als de provincie zijn diverse plannen om het stikstofvraagstuk op te lossen. Dit varieert van het gericht uitkopen van agrariërs tot de gebiedsgerichte aanpak rondom Natura 2000 gebieden. Cranendonck grenst aan twee Natura 2000 gebieden. Bij de gebiedsgerichte aanpak van deze gebieden is input vanuit Cranendonck van belang. Wij als organisatie kennen dit gebied samen met onze ondernemers en inwoners het beste. Om hier goed bij aan te sluiten is het belangrijk dat wij onze ondernemers en inwoners van de juiste informatie voorzien. Dit kan enerzijds door onze eigen medewerkers up-to-date te houden over de laatste wetgeving en jurisprudentie en anderzijds tijd vrij te maken om deel te nemen aan deze aanpak. Daarnaast krijgen we vaker te maken met complexe vraagstukken waarbij stikstof een grote rol speelt. Het is wenselijk dat we bij die vraagstukken de mogelijkheid hebben om extern advies in te winnen.

Bodem

Vanaf 1 januari 2023, of bij uitstel Omgevingswet gelijktijdig met de nieuwe invoeringsdatum, verschuiven de provinciale bodemtaken naar de gemeenten. Deze taken vallen binnen het basistakenpakket en liggen verplicht bij de Omgevingsdienst. Gezien de uitzonderlijke bodemsituatie in Cranendonck is dit takenpakket voor gemeente Cranendonck groot. We ramen dat het uitvoeren van deze taken ongeveer € 93.000 per jaar kosten. Het is op dit moment nog niet duidelijk of gemeenten een financiële tegemoetkoming vanuit het Rijk ontvangen.

Groenvoorzieningen

In 2023 willen we een experiment gaan uitvoeren met een stimuleringsmaatregel bomenaanplant. Hiermee zullen we particulieren stimuleren om op eigen grond meer bomen aan te planten. Dit is van groot belang voor de gemeentelijke opgaven omtrent klimaatadaptatie en biodiversiteitsherstel. De exacte vormgeving van de maatregel werken we nog uit. Hiervoor vragen we eenmalig €50.000 aan, met de optie dit structureel te laten terugkeren indien de maatregel een succes is.

Het is ons voornemen om vanaf 2024 de beeldkwaliteit van de openbare groenvoorzieningen structureel op te krikken. Momenteel is het vastgestelde beleid in de notitie integraal beheer openbare ruimte dat we beeldkwaliteitsniveau C+ garanderen. Vanaf 2024 zal dit garantieniveau B zijn. Hiervoor vragen we in 2024 en 2025 €200.000 extra aan op het reguliere budget voor groenonderhoud. Op basis van evaluatie bepalen we wat vanaf 2026 nodig is.

Reguliere resultaatafspraken

- Integraal beheer openbare ruimte (IBOR). Er vindt per kwartaal een monitoring van het garantieniveau plaats.

5 Product Duurzaamheid

De Energietransitie maakt meer en meer vaart. Waar 2021 het jaar van beleidsvaststelling (RES, Transitievisie Warmte) was, stond 2022 in het kader van voorbereiding van de uitvoering. Projecten of regionale projectgroepen bereiden een scala aan acties voor die inwoners voorlichten, ontzorgen of financieel aanmoedigen om de volgende stap te zetten. In 2023 komen veel van deze projecten echt tot wasdom.

Naast het reguliere budget van € 100.000 dat bij vaststelling van de Nota Duurzaamheid is toegekend ontvangen wij het zogenaamde "enveloppengeld". Dit geormerkte geld is opgenomen in een 'reserve duurzaamheid' en wordt in 2022 ingezet voor de wijkuitvoeringsplannen en communicatiestrategie ten behoeve van de energietransitie. Afhankelijk van de landelijke ontwikkelingen wordt in 2022 extra "enveloppengeld" verwacht om aan de energietransitie opgave te kunnen voldoen. Daarnaast worden in 2023 en verdere jaren daar waar mogelijkheden zijn subsidies aangevraagd om ons werkbudget te vergroten.

Het “enveloppengeld” stelt ons in staat om in te zetten op deze urgente onderwerpen, maar tegelijkertijd zijn deze middelen niet inzetbaar voor de zelf uitgezette lijnen zoals deze in de Transitievisie warmte zijn benoemd. Daarnaast vraagt de uitvoering van dergelijke subsidieregelingen ook om het vrijmaken van ambtelijke capaciteit. Kortom, doordat al het structurele budget duurzaamheid op dit moment op gaat aan personeel, zijn er onvoldoende middelen beschikbaar om op andere vlakken in te zetten op duurzaamheid. Derhalve wordt voorgesteld 100.000 euro toe te voegen aan programmaonderdeel Duurzaamheid voor de jaren 2023 en 2024. Voor het jaar 2024 is gekozen zodat er met het aflopen van de huidige Nota Duurzaamheid een natuurlijk moment ontstaat om Duurzaamheid beleidsmatig en financieel te evalueren.

Uitvoering Transitievisie warmte & Wijkuitvoeringsplannen

Het traject om te komen tot een transitievisie warmte is opgestart in 2020. De visie is een eerste stap in de richting van een aardgasvrij Cranendonck en actualiseren we elke 5 jaar. De Transitievisie warmte is op 23 november 2021 door de raad vastgesteld. Bij dit besluit is ervoor gekozen om in de wijk Budel-Heesakker een uitgebreidere verkenning te laten plaatsvinden alvorens over te gaan tot het opstellen van een wijkuitvoeringsplan. De resultaten hiervan worden op 15 november 2022 gepresenteerd aan de gemeenteraad.

De wijkverkenning dient als opstap naar het wijkuitvoeringsplan. Centraal staat het verkrijgen van een goed beeld van de vragen of zorgen van de bewoners. Dit vergroot et draagvlak in de uitvoering. In het geval van een warmtenet is dit van een nog groter belang dan normaal, aangezien een warmtenet een bepaalde mate van deelname in de wijk vereist om rendabel te zijn. Tevens wordt in de verkenning nader onderzocht wat de impact op infrastructuur bij een all-electric oplossing is en of een collectieve optie (warmtenet) een rendabele mogelijkheid is.

Na het presenteren van de uitkomsten van de wijkverkenning starten we in 2023 met het opstellen van de eerste wijkuitvoeringsplannen. Hiervoor stellen we in 2023 €150.000 beschikbaar vanuit de duurzaamheidsreserve.

Inwoners betrekken we intensief bij het opstellen van de wijkuitvoeringsplannen. Wanneer een wijkuitvoeringsplan gereed is, leggen we dit voor aan college en raad ter besluitvorming. In een wijkuitvoeringsplan staat welke alternatieve warmtebron toegepast wordt in de wijk en wanneer de wijk van het aardgas af gaat.

Verder is doorlopende communicatie een belangrijk onderdeel om al onze inwoners te attenderen om op de juiste, ‘natuurlijke’ momenten, bijvoorbeeld bij een verbouwing of verhuizing, de juiste keuzes te maken. Het isoleren van de woning én op de goede manier ventileren wordt gestimuleerd. Voor onze inwoners betekent dit dat er veel aandacht komt voor het wonen in een energiezuinige en comfortabele woning zodat op termijn van het aardgas afgestapt kan worden.

Collectieve inkoopacties en Nationaal Isolatieprogramma

Op moment van schrijven loopt er een collectieve inkoopactie voor zonnepanelen, in samenwerking met Regionaal Energieloket. Via soortgelijke acties willen we inwoners stimuleren om grotere duurzaamheidsmaatregelen aan hun huis te nemen. Het comfort van een voorgeselecteerd installatiebedrijf en ‘vraag en antwoord’ bij het energieloket helpt veel mensen over de drempel. Ook als zij uiteindelijk niet meedoen via de actie, zet het inwoners aan het denken. Inwoners die elders een scherper aanbod hebben gezocht en gevonden, zijn evengoed via de inkoopactie geactiveerd.

Ook worden plannen voorbereid in het kader van het Nationaal Isolatieprogramma van de Rijksoverheid. Dit programma heeft als doel om 2,5 miljoen woningen te isoleren voor 2030. Voor de gehele aanpak van isolatie, energiebesparing en het voorkomen van energiearmoede stelt de Rijksoverheid 4 miljard beschikbaar. Specifieke eisen aan de plannen en beschikbare middelen zijn op dit moment nog niet bekend.

Groene Zone Isoleren

Als opvolger van het zonnepanelenproject wordt er gewerkt aan een regionaal project gericht op isolatiemaatregelen in combinatie met financiering via de gemeente. Gestreefd wordt naar een raadsvoorstel in het 3^e kwartaal, zodat na aanbesteding het project volgend voorjaar van start kan gaan. Wanneer de aanpak definitief is, wordt de raad verder geïnformeerd.

Verduurzaming gemeentelijke gebouwen

De overheid stelt eisen aan de verduurzaming van gemeentelijke gebouwen. Er geldt een minimaal energielabel C voor kantoorgebouwen¹ in 2023. In 2030 willen we onze eigen gemeentelijke gebouwen energieneutraal hebben. In de Nota duurzaamheid en ook in de (concept) RES 1.0 wordt gesteld dat we als gemeente het goede voorbeeld moeten geven als het gaat om energiebesparing. Om dit te kunnen bereiken zijn investeringen nodig in ons eigen vastgoed. Vanuit de VNG geldt een verplichting voor het opstellen van een routekaart verduurzaming gemeentelijke gebouwen. De routekaart moet in 2023 vastgesteld zijn.

In 2020 werden de MJOPs (meerjaren onderhoudsprogramma's) vastgesteld en werden de energielabels per gebouw bepaald. Als vervolgstap bereiden we in 2022 DMOP's (Duurzaam Meerjaren Onderhoudsprogramma's) voor en voeren we een energiescan per gebouw uit. De energiescans bieden een eerste basis voor de later op te stellen verplichte routekaart verduurzaming gemeentelijke gebouwen. Na deze fase is er per gebouw een goed beeld om in de toekomst strategische keuzes te kunnen maken. In 2023 starten we met de MJIP (meerjaren investeringsplanning).

Nieuwe beleidsvoornemens

Verduurzaming erf- en reguliere pacht:

In 2021 stelden we duurzaam pachtbeleid op voor de geliberaliseerde gronden van de gemeente. Vervolgstap is om ook duurzame voorwaarden op te nemen in de overige pachtcontracten. Dit baseren we op dezelfde maatregelen die voor de geliberaliseerde pacht zijn getroffen. Met een budget van €25.000,- in 2023 onderzoeken we wat nodig is om deze stap te zetten naar verdere verduurzaming van het pachtareaal.

Resultaatafspraken LTA

- Beleidsontwikkeling natuur, water en klimaat in het buitengebied

Beleidsindicatoren

Om de vergelijkbaarheid van gemeentes te verbeteren, is conform de vernieuwde BBV-richtlijnen een aantal beleidsindicatoren voor dit programma bepaald:

Naam indicator	Eenheid	Bron	Jaar	Cranendonck	Nederland
Omvang huishoudelijk restafval	Kg/inwoner	CBS	2020	26	33
Hernieuwbare energie	%	WSG	2019	6,8	8,6
Woningen met zonnepanelen %		CBS	2020	22,5	15,7
Nieuwgebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	Basisregistratie adressen en gebouwen	2020	4,1	8,9

Relatie met verbonden partijen

In overeenstemming met de vernieuwde BBV-richtlijnen wordt in elk programma beknopte informatie gegeven over de verbonden partijen die hiermee een relatie hebben. Voor dit programma zijn dat de onderstaande verbonden partijen. Meer gedetailleerde informatie over deze partijen is terug te vinden in de paragraaf Verbonden partijen.

Omgevingsdienst Zuidoost Brabant

Doel: De Omgevingsdienst Zuidoost Brabant (ODZOB) voert namens de provincie Brabant en 21 gemeenten (milieu)taken uit op het gebied van vergunningverlening, toezichthouden en handhaving.

Financiële informatie: (x €1.000,-)	2020 *	2021 *	2022	2023	2024	2025	2026
Basistaken	159	164	174	264	264	264	264
Overdracht prov. bodemtaken **	-	-	47	93	93	93	93
Verzoektaken	103	138	163	81	81	81	81
Collectieve taken	44	45	45	73	73	73	73
Gemeentelijke bijdrage milieu	306	347	429	511	511	511	511

* Cijfers op basis van gerealiseerde werkzaamheden

** Bij invoering Omgevingswet

Overzicht baten en lasten programma

PROGRAMMA 1 - Wonen en Leven	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten						
BELEIDSVELD 1.1 Wonen	-1.349	-1.728	-1.629	-1.614	-1.584	-1.584
BELEIDSVELD 1.2 Verkeer en vervoer	-2.980	-3.285	-3.286	-3.355	-3.343	-3.321
BELEIDSVELD 1.3 Leefbaarheid	-999	-1.043	-1.113	-1.099	-1.098	-1.099
BELEIDSVELD 1.4 Openbare ruimte	-5.950	-6.865	-6.577	-6.592	-6.581	-6.307
BELEIDSVELD 1.5 Duurzaamheid	-476	-302	-406	-256	-156	-156
Totaal Lasten	-11.754	-13.223	-13.010	-12.916	-12.763	-12.467
Baten						
BELEIDSVELD 1.1 Wonen	1.269	820	898	726	726	726
BELEIDSVELD 1.2 Verkeer en vervoer	166	27	27	27	27	27
BELEIDSVELD 1.3 Leefbaarheid	51	189	128	128	128	128
BELEIDSVELD 1.4 Openbare ruimte	4.786	5.461	4.978	4.943	4.942	4.941
BELEIDSVELD 1.5 Duurzaamheid	143	-	-	-	-	-
Totaal Baten	6.414	6.498	6.031	5.825	5.824	5.823
Saldo voor resultaatbestemming	-5.340	-6.725	-6.979	-7.091	-6.938	-6.644
Bestemmingen						
Stortingen reserves	-349	-80	-80	-80	-80	-80
Onttrekkingen reserves	85	273	173	210	213	216
Bestemming per saldo	-264	193	93	130	133	136
Saldo na resultaatbestemming	-5.603	-6.533	-6.887	-6.960	-6.805	-6.508

Programma 2: Economie + Ondernemen

Missie van het programma:

In samenwerking met ondernemers bouwen we aan een toekomstbestendig en duurzaam 'Economisch Cranendonck' en versterken we het vestigingsklimaat en de positie van het Cranendonckse bedrijfsleven.

Producten

1. Economie
 2. Ondernemen
-

1 Product Economie

Wat wil de raad bereiken?

In de Raadsagenda Cranendonck 2022 – 2026 stelt de gemeenteraad binnen het thema Economie de navolgende kaders waarbinnen het college aan de slag moet:

- Planmatige uitbreiding van industrieterreinen waarbij de voorkeur gegeven wordt aan lokale ondernemers en is er geen ruimte voor grootschalige en/of vervuilende industrie;
- Bestaande industrieterreinen worden gerevitaliseerd en toekomstbestendig gemaakt.
- Ondernemers worden door de gemeente ondersteund bij vraagstukken over stikstof, verduurzaming en energietransitie.

Toelichting bestaand beleid

Visie 'Economisch Cranendonck' en Investeringsprogramma 'Economisch Cranendonck'

Met de uitvoering van de visie 'Economisch Cranendonck' zetten we in op versterking van het ondernemers- en vestigingsklimaat en de regionale en lokale samenwerking. Uitvoering geschiedt via de in de begroting opgenomen gelden uit het investeringsprogramma 'Economisch Cranendonck 2017-2022'. In de voorgaande jaren is besloten om de uitgaven t.b.v. de Economische Visie te temporiseren en te bezuinigen. Hierdoor loopt het investeringsprogramma van de visie 'Economisch Cranendonck' een jaar langer door tot en met 2023. In 2022 worden de visie en het investeringsprogramma geëvalueerd. Deze evaluatie geeft inzicht in de opgaven voor het laatste jaar (2023) van het investeringsprogramma. Vanaf 2024 wordt er gewerkt met een nieuw investeringsprogramma wat in 2023 gevormd en ter vaststelling aan u wordt aangeboden.

Samenwerking

Het komende jaar houden we de focus op samenwerking tussen en met ondernemers. Door samen de juiste dingen te doen en ieder een eigen verantwoordelijkheid te nemen kunnen we grootse stappen zetten. De onzekerheden die zijn ontstaan door de uitdagingen die COVID-19 met zich mee hebben gebracht zijn nog steeds van invloed op de economische ontwikkeling, ook de huidige economische ontwikkeling waarin ook voor ondernemers forse kostenstijgingen aan de orde zijn, trekken een wissel.

Daarnaast liggen een aantal grote opgaven voor ons die alles te maken hebben met de energietransitie en een circulaire economie. Deze opgaven bieden voldoende uitdagingen, maar ook hele mooie kansen om door samenwerken en innovatie sterk uit de crisis te komen. Ook de samenwerking met Brainport en Keyport wordt verder versterkt waardoor we onze ondernemers de beste projecten van beide samenwerkingsverbanden kunnen bieden.

Ondernemers- en vestigingsklimaat

Economie en Ondernemen in Cranendonck doen we samen met onze ondernemers. En hoewel er volgens deze ondernemer veel te verbeteren valt, blijft de ondernemer graag in onze gemeente. En dat willen we ook graag zo houden. Daarom gaan we in 2023 nog meer inzetten op contact op maat. We intensiveren contacten om te weten wat er speelt en waar we kunnen faciliteren. En we bieden ondernemers maatwerktoegang tot onze netwerken en samenwerkingsverbanden. Door samen met de ondernemer mee te denken, het gesprek aan te gaan en maatwerk te bieden zorgen we gezamenlijk voor een robuust ondernemers- en vestigingsklimaat.

Bereikbaarheid, fysiek én digitaal

Bereikbaarheid is meer dan een goede ligging langs een snelweg. Het gaat over bereikbaarheid voor alle medewerkers en hun vervoersmogelijkheden. Bereikbaar zijn voor de jongeren die een leerlijn volgen, is van essentieel belang om deze jongeren te vinden en te binden. Maar bereikbaarheid gaat ook over mobiele netwerken en digitalisering. In 2023 blijven we actief met het bereikbaar maken en houden van de regio door samen met de ondernemers te zoeken naar passende oplossingen zoals slim vervoer, een passend netwerk of bijvoorbeeld het aanbieden van werk en onderwijs op afstand.

Bedrijventerreinen

Samen met ondernemers wordt gewerkt aan toekomstbestendige bedrijventerreinen. Door de energietransitie liggen er kansen om revitalisering bij ondernemers te versnellen en samenwerking te stimuleren. De gemeente is hierin de verbinder en facilitator en zorgt voor onderhoud in haar openbare ruimte, passend bij de gewenste uitdagingen. In 2023 blijven we actief met revitalisering van groen en verkeer in de openbare ruimte vanuit de betreffende onderhoudsprogramma's.

Arbeidsmarkt en onderwijs

Door de dubbele vergrijzing en de ontgroening wordt de krapte op de arbeidsmarkt steeds groter. Vooral in de maakindustrie is er veel behoefte aan (goede) arbeidskrachten en die behoefte groeit. Om deze vraag nu en in de toekomst te kunnen invullen, zijn door en met ondernemers diverse initiatieven gestart zoals Bivak, Cranendonck Werkt! en Metalot. Deze initiatieven bieden potentie om doorlopende leerlijnen te ontwikkelen op het gebied van techniek, metaal en energie waardoor we onze kennis niet verliezen en onze jongeren door techniekonderwijs en binding met de ondernemers dichtbij kunnen houden. Vanuit de gemeente stimuleren we deze initiatieven waar mogelijk. Initiatieven vinden gezamenlijk plaats in samenhang met programma 4; onderdeel onderwijs en arbeidsmarkt.

Centrummanagement Budel

De gemeente heft reclamebelasting zoals vastgelegd in het convenant met Ondernemersfonds Stichting Centrummanagement Budel voor de looptijd 2020-2024. Hiermee worden initiatieven ondersteund om een aantrekkelijk en toekomstbestendig centrum te behouden. In 2023 wordt geëvalueerd of het convenant nog voldoende draagvlak heeft om in 2024 te verlengen.

Subsidie Ondernemerskracht

De nadere regels subsidie 'Ondernemerskracht' doen al sinds 2016 dienst als vliegwiel voor ondernemersinitiatieven. De subsidie Ondernemerskracht is ook in 2023 beschikbaar voor ondernemers. De gemeente gaat ondernemers stimuleren om gebruik te maken van de subsidie Ondernemerskracht.

Keyport

Het routeplan Keyport Next Level fungeert als vliegwiel om samen met de regionale triple helix partners aan een sterke economie en een goed vestigingsklimaat te bouwen. In 2022 wordt, mede op verzoek van de gemeenteraad van Cranendonck, een tussentijdse evaluatie (midterm review) van het routeplan uitgevoerd. Op dit moment is nog niet duidelijk welke consequenties deze evaluatie heeft voor het begrotingsjaar 2023.

Metalot

De facilitering en ontwikkeling van Metalot is een speerpunt in de visie 'Economisch Cranendonck'. In 2020 vestigde de organisatie zich in Budel, in het Future Energy Lab op bedrijventerrein Airpark. Metalot richt zich op nieuwe vormen van energie ('future energy'), met als aandachtsgebieden Iron Fuel (metaalbranders), Hydrogen (waterstof) en Battery Tech (accutechnologie). Zij draagt bij aan de transitie naar duurzame energie en het realiseren van de klimaatdoelstellingen.

De rol van Metalot is die van open innovator, partner in consortia en verbinder van markt en wetenschap. Die inspanningen moeten leiden tot een commercieel haalbare waardeketen.

De doorontwikkeling van Metalot is een doorlopend proces met een groot lokaal en regionaal belang. Gemeente Cranendonck is een van de oprichters van Metalot. Naast de gemeente zijn dit TU/e, Nyrstar en Provincie Noord-Brabant. Inmiddels acteert Metalot in meerdere publiek/private samenwerkingsverbanden (ook internationaal) en projecten die een bijdrage leveren aan bovengenoemde doelstellingen.

Commitment (financieel en facilitair) van de overheden is op dit moment een belangrijke voorwaarde voor Metalot om verder te kunnen ontwikkelen. Samen met TU/e, provincie en Nyrstar is een meerjarige bijdrage afgesproken, die is vastgelegd in een convenant (t/m 2023). Eind 2022 wordt deze bijdrage geëvalueerd, ook tegen het licht van de strategische visie van de gemeente Cranendonck. De door Metalot behaalde voortgang op de door hen opgestelde road map en de dan actuele vooruitzichten zijn van belang voor het continueren van de bijdrage.

Snel internet

De aanleg en aanbidding van glasvezel voor alle inwoners en ondernemers in de overige gebieden van Cranendonck loopt naar verwachting nog door in 2023.

Weekmarkten

Om de continuïteit van de weekmarkt in de nabije toekomst te kunnen waarborgen, is het belangrijk dat de samenwerking tussen ondernemers in de centra en de marktcoördinatoren goed is. Hiervoor zijn deze ondernemers en de marktcommissie verantwoordelijk. We denken graag mee en ondersteunen waar mogelijk wanneer ondernemers plannen ontwikkelen ter verbetering van de samenwerking tussen deze ondernemers en continuïteit van de weekmarkt in onze centra. En waar nodig stimuleren we contacten tussen ondernemers.

Baronie van Cranendonck

De Baronie van Cranendonck, het plangebied van circa 70 ha rondom de kasteelvilla in Soerendonk is een gebiedsontwikkeling van 'onderop'. Circa 10 initiatieven/ondernemingen vestigen zich de komende jaren in het gebied en werken met elkaar en de gemeente aan de totstandkoming van een aantrekkelijk en landschap, waar wonen, werken en verblijven duurzaam verbonden zijn. De Herenboeren en IVN zijn inmiddels gesetteld. Nog in 2023 verwachten we een overeenkomst te sluiten met de eigenaar van een kinderdagverblijf en mogelijk start ook dit jaar nog een initiatief natuurinclusieve landbouw. Het bestemmingsplan gaat na de zomer in procedure en vormt de planologische basis voor een omvangrijk horeca- en verblijfsinitiatief (realisatie 2023 e.v.). Samen met de Groote Heide werken we ook in 2023 verder aan de Natuurpoort in combinatie met een attractief cultuurprogramma. Voor het realiseren van de Natuurpoort wordt gebruik gemaakt van een bijdrage vanuit Regio Deal Brainport Eindhoven (bijdrage €210.000,-). De grondexploitatie heeft een looptijd van 10 jaar (tot 2029).

In de gebiedsontwikkeling en exploitatie De Baronie heeft de gemeente het overgrote deel van het vastgoed (gebouwen en gronden) in bezit. Dit vastgoed kan door de gemeente worden verkocht of in erfpacht worden uitgegeven aan partijen, waarvan hun (business-)plan past in de visie en de ruimtelijk-financiële kaders van de grondexploitatie. In verband hiermee is ook in dit dossier het Didam-arrest een aandachtspunt. Aan iedere (voorgenomen) transactie gaat een onafhankelijke waardebeoordeling vooraf.

Samenwerking Grensgebied De Kempen (Kansen over Grenzen) (SGDK).

Op 23 oktober 2015 is de intentieverklaring 'Gebiedsontwikkeling Cranendonck-Weert-Kempen – Broek' ondertekend. In deze overeenkomst maakten de deelnemende partijen afspraken om samen te werken aan het vergroten van de bedrijvigheid en aantrekkingskracht voor recreatie en toerisme zowel lokaal, regionaal als grensoverschrijdend. De deelnemende overheden bekrachtigde de Samenwerking Grensgebied De Kempen (SGDK) op 7 februari 2018 door het ondertekenen van een samenwerkingsovereenkomst.

In 2021 evalueerde de samenwerking de huidige samenwerkingsvorm. Het Bestuurlijk Overleg SGDK wil de samenwerking continueren in een aangepaste vorm. Hierover volgt op korte termijn (derde kwartaal 2022).

Het budget voor 2023 is (vooralsnog) € 50.000. Van dit budget wordt ieder jaar € 25.000 beschikbaar gesteld aan de samenwerking. De gemeente Cranendonck heeft zich hieraan in de samenwerkingsovereenkomst (SOK) gecommitteerd. De SOK loopt formeel eind 2022 af. Er komt een voorstel voor het continueren van de samenwerking inclusief financiële consequenties. Het resterende bedrag is beschikbaar voor concrete kansen en projecten.

Bij de begroting 2022 is een motie aangenomen om een voorstel uit te werken voor realisatie van de brugverbinding. Dit voorstel wordt eind 2022 voorgelegd.

Beleidsdocumenten

Onderstaand overzicht omvat de belangrijkste beleidsdocumenten die de raad in het verleden heeft vastgesteld in relatie tot dit product:

Naam	Datum
Strategische Visie Cranendonck 2009-2024	September 2009
Transnationaal Landschap Groote Heide, Ontwikkelingsplan en uitvoeringsprogramma	2012
Gebiedsvisie 'Kansen over Grenzen'	Mei 2012
Centrumvisie Budel	Februari 2013
Verordening reclamebelasting Budel-centrum	December 2013
Uitwerkingsplan gebiedsvisie 'Kansen over Grenzen'	Februari 2014
Regionale Detailhandelsvisie en Detailhandelsvisie A2-gemeenten	September 2015
Toetreding Keyport2020	Februari 2015
Glasvezel garantstelling	Februari 2015
Centrumvisie Maarheeze	Maart 2015
Visie Economisch Cranendonck	Mei 2017
Samenwerkingsovereenkomst Mabib	Juni 2017
MRE samenwerkingsovereenkomst 2019-2022	Maart 2019
Ontwikkelperspectief Buitengebied Cranendonck	December 2019
Nadere Regels Ondernemerskracht Cranendonck 2020	December 2019
Keyport Routeplan 2021-2024 en financiering	April 2020
Brainport meerjarenplan 2021-2024 en financiering	Mei 2020

Beknpte toelichting financieel beïnvloedbare onderwerpen bestaand beleid

Financieel beïnvloedbare onderwerpen zijn onder het kopje bestaand beleid reeds opgenomen en inzichtelijk gemaakt.

Nieuwe beleidsvoornemens

Onderzoek economische ontwikkelingen Cranendonck

Voor onze regio wordt in de komende jaren een schaalessprong verwacht. Dit biedt kansen voor de economische ontwikkeling van Cranendonck. Voor Cranendonck liggen er kansen voor economische ontwikkelingen zoals de uitbreiding van bedrijventerreinen of activiteiten in de vrijetijdseconomie. Hoeveel ruimte is er in Cranendonck voor de uitbreiding van de economische activiteiten naast de grote opgaven voor bijvoorbeeld natuur en de energietransitie? Kan economische ontwikkeling plaatsvinden zonder aantasting van of juist hand in hand met versterking van natuur? In 2023 onderzoeken waar en onder welke omstandigheden ontwikkeling kan plaatsvinden. Op basis van de uitkomsten van dit onderzoek kunnen keuzes gemaakt worden over gebieden waar ontwikkeling wenselijk is bijvoorbeeld in een nieuwe bedrijventerreinprogrammering, update van de ontwikkelstrategie Zuidoost Brabant, een of een meerjaren-economisch investeringsprogramma met ondernemers. In de begroting is voor dit onderzoek een budget van € 50.000 opgenomen.

Bedrijventerreinprogrammering Cranendonck

In 2022 worden door de provincie nieuwe prognoses voor de benodigde ontwikkeling van bedrijventerreinen vastgesteld. De huidige regionale bedrijventerreinprogrammering en -afspraken zijn gebaseerd op prognoses van 2018. De huidige concept prognoses 2022 maken inzichtelijk dat er op (sub)regionaal niveau een grote behoefte is aan uitbreiding van bedrijventerreinen. Op basis van de definitieve prognoses 2022, kwaliteitseisen voor toekomstbestendige bedrijventerreinen (Brainport Principles Bedrijventerreinen), mogelijkheden en behoeften voor revitalisering van de bestaande bedrijventerreinen en eventuele uitgangspunten uit een nieuwe strategische visie maken we een lokale bedrijventerreinprogrammering. Hierin wordt inzichtelijk of en voor welk deel de gemeente Cranendonck invulling kan geven aan de benodigde uitbreiding van bedrijventerreinen in de (sub)regio. De verwachting is dat we tegen het eind van 2023 hiermee kunnen aanvangen, afhankelijk van de ontwikkelingen mogelijk pas begin 2024. Er is hiervoor een budget van € 20.000 benodigd. Echter vanwege de onzekere aanvangstijd zal dit budget aangevraagd worden middels een apart voorstel aan de raad danwel via de begroting van 2024 e.v..

Samenwerkingsakkoord Metropoolregio Eindhoven 2023-2026

In 2022 wordt met de gemeenteraden een proces doorlopen om te komen tot een nieuw samenwerkingsakkoord. Begin 2023 wordt door het Algemeen Bestuur van de Metropoolregio Eindhoven het nieuwe samenwerkingsakkoord vastgesteld. Het kan zo zijn dat de inhoudelijke ambities uit het nieuwe samenwerkingsakkoord financiële effecten hebben. Op dit moment is nog niet duidelijk of en zo ja, welke, consequenties dit heeft voor de bijdrage aan de MRE in de meerjarenbegroting van de gemeente Cranendonck.

Resultaatafspraken LTA Raad

- In 2023 wordt een nieuw samenwerkingsakkoord gesloten voor de Metropoolregio Eindhoven.

2 Product Ondernemen

Wat wil de raad bereiken?

De economie wordt ook gestimuleerd door ruimtelijke ontwikkelingen. Deze zijn vaak de dragers van economische activiteiten. Hierdoor is het van belang om dergelijke ontwikkelingen (grondexploitaties, pacht, enzovoort) te stimuleren. Dit beleidsveld bevat producten die daarin voorzien.

Toelichting bestaand beleid

Strategische grondaankopen

Er is budget vastgesteld voor het doen van onderzoek naar grondaankopen in het kader van in voorkomende gevallen actievere grondpolitiek. Via actievere grondpolitiek kan de gemeente optimaler sturen op de realisatie van publieke doelen onder andere vanwege de beschikkingsmacht over de grond. De gemeente kan op die manier het beste sturing geven aan fasering, inspraak van burgers, kostenverhaal c.q. winstrealisering en kwaliteit van de planontwikkeling. Concreet voor Cranendonck betekent dit dat we beter sturing kunnen geven aan ontwikkeling van woningen en uitbreiding van bestaande bedrijventerreinen waar grote behoefte aan is.

Grondstrategie buitengebied

In 2023 werken we een grondstrategie voor het buitengebied uit, met als doel ruimte te creëren voor natuur en klimaat, en een duurzame toekomst te kunnen bieden aan onze agrariërs. Ongunstig gelegen agrarische erven kunnen 'verplaatst' worden naar een geschikter locatie. Idee van deze strategie is de vorming van een fonds voor het aan- en verkopen van (ruil)grond ten behoeve van natuur-, water- en klimaatdoelstellingen. Voor het aankopen van grond is een krediet benodigd. Tegenover de uitgaven voor het aankopen van grond komen inkomsten uit de verkoop van grond en uit de afwaarderingssubsidies die het GOB (Groen Ontwikkelfonds Brabant) uitkeert voor omvorming naar natuur. Het krediet zal aan uw raad worden gevraagd in een apart raadsvoorstel.

Pacht

We verpachten de pachtblokken volgens het per 2022 geactualiseerde pachtbeleid.

Gemeentelijke eigendommen

Het is mogelijk gemeentelijke gronden in te zetten voor de realisatie van beleid. Het beleid omtrent de inzet van gronden is weergegeven in de nota Grondbeleid. Het is wenselijk periodiek een actualisatie van de nota Grondbeleid op te stellen. In verband met de verwachte invoering van de Omgevingswet starten we in 2022 met de actualisatie. De kosten zijn opgenomen in de begroting (€ 30.000) en worden gedekt vanuit de Reserve Grondexploitatie.

De inzet van gemeentelijke gebouwen is geregeld via de Nota Gemeentelijke Gebouwen. De gemeente stelt voor om het vastgestelde MJOP voor de gemeentelijke panden in 2022 om te zetten in een Duurzaam Meerjaren Onderhoudsplan (DMOP) aansluitend te komen tot een toekomstbestendige vastgoed strategie met daaraan gekoppeld een Meerjaren Investing Planning (MJIP). De paragraaf onderhoud kapitaalgoederen geeft aanvullend inzicht.

Beknpte toelichting financieel beïnvloedbare onderwerpen bestaand beleid

Binnen het product ondernemen kunnen vooral keuzes gemaakt worden over de hoogte van de grondprijzen, de hoogte van de huur reststroken en pacht en de keuze om gemeentelijke gronden wel of niet te verkopen.

Beleidsindicatoren

Om de vergelijkbaarheid van gemeentes te verbeteren, zijn conform de vernieuwde BBV-richtlijnen een aantal beleidsindicatoren voor dit programma bepaald:

Naam indicator	Eenheid	Bron	Jaar	Cranendonck	Nederland
Funciemenging *	%	WSG	2021	49,6%	53,3%
Vestigingen (van bedrijven) **	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 74 jaar	WSG	2021	181,1	165,1

* De funciemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.

** Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-75 jaar.

Relatie met verbonden partijen

In overeenstemming met de vernieuwde BBV-richtlijnen wordt in elk programma beknpte informatie gegeven over de verbonden partijen die hiermee een relatie hebben. Voor dit programma zijn dat de onderstaande verbonden partijen. Meer gedetailleerde informatie over deze partijen is nog steeds terug te vinden in de paragraaf.

Het is belangrijk dat Cranendonckse ondernemers optimaal gebruik kunnen maken van de projecten én voordelen van onze samenwerkingsverbanden Keyport en Metropoolregio Eindhoven - Brainport. Vanuit de visie 'Economisch Cranendonck' zetten we vooral in op het vergroten van de zichtbaarheid en de meerwaarde van onze samenwerkingsverbanden.

Keyport

Doel:

Stichting Keyport is de samenwerking tussen de gemeenten Leudal, Maasgouw, Nederweert, Roerdalen, Roermond, Weert en Cranendonck, ondernemers, onderwijs- en kennisinstellingen.

De stichting wil een substantiële bijdrage leveren aan het versterken van de sociaal-economische structuur en het creëren van een stimulerend vestigingsklimaat van de regio Keyport zoals nader is uitgewerkt in het Routeplan Keyport Next Level 2021-2024.

In 2020 is deelname aan Keyport heroverwogen en besloten de samenwerking met Keyport voort te zetten onder voorwaarde dat:

- er geen verhoging van de inwonersbijdrage plaatsvindt;
- er een tussentijdse evaluatie plaatsvindt;
- Cranendonck een rol inneemt binnen het kernteam.

Eind 2020 is door Keyport ingestemd met het bevriezen van de bijdrage per inwoner voor de jaren 2021-2022 op het huidige niveau, zijnde €2,47. De voortgang van het Routeplan Keyport Next Level en bijbehorende financiering wordt in 2022 geëvalueerd. Daarnaast zijn er leden uit Cranendonck benoemd als lid van het Kernteam van Keyport.

Naast de bijdrage voor deelname aan Keyport is het van belang om werkbudget te hebben om activiteiten bij ondernemers onder de aandacht te brengen, dit werkbudget is onderdeel van de visie 'Economisch Cranendonck'.

Financiële informatie: (x €1.000,-)		2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
	Gemeentelijke bijdrage	52	52	52	52	52	52	52

Metropoolregio Eindhoven - Brainport

Doel: Samenwerken zit in het DNA van de Metropoolregio Eindhoven. Bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheid maken zich samen hard voor een sterke regio. De deelnemende gemeenten zijn Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Laarbeek, Nuenen c.a., Oirschot, Reusel de Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven en Waalre. Het doel van de samenwerking is het handhaven en uitbouwen van het kenmerkende economische profiel van de regio, om op die manier het vestigings- en verblijfsklimaat voor onze inwoners en bedrijven te stimuleren. De 21 gemeenten werken samen aan gemeentegrensoverschrijdende thema's zoals economie, mobiliteit, transitie landelijk gebied en energietransitie. In 2022 wordt met de gemeenteraden een proces doorlopen om te komen tot een nieuw samenwerkingsakkoord. Begin 2023 wordt door het Algemeen Bestuur van de Metropoolregio Eindhoven het nieuwe samenwerkingsakkoord vastgesteld. Het kan zo zijn dat de inhoudelijke ambities uit het nieuwe samenwerkingsakkoord financiële effecten hebben. Op dit moment is nog niet duidelijk of en zo ja, welke, consequenties dit heeft voor de bijdrage aan de MRE in de meerjarenbegroting van de gemeente Cranendonck.

Brainport

In 2020 is ingestemd met het meerjarenplan 2021-2024: Brainport Next Generation, welke verder uitgewerkt is in de Brainport Agenda. De Brainport Agenda is de strategische meerjaren-agenda van Stichting Brainport, waarin de Triple Helix-samenwerking van bedrijven, onderwijs- en kennisinstellingen en overheden bestuurlijk gestalte heeft gekregen. In de Brainport Nationale Actieagenda (BNA) wordt de langjarige samenwerking tussen Rijk en regio vormgegeven. De regiodeal fungeert als vliegwiel voor de Brainport Nationale Actieagenda en geeft een belangrijke financiële impuls. Deze agenda gaat in op gesignaleerde knelpunten zoals kennis/innovatie & ondernemen, talent en leef- en vestigingsklimaat, maar ook op de kansen die er liggen om vanuit de regio bij te dragen aan het oplossen van maatschappelijke vraagstukken.

Vanaf Financiële informatie: (x €1.000,-)		2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
	Gemeentelijke bijdrage	286	299	298	298	298	298	298

Overzicht baten en lasten programma

PROGRAMMA 2 - Werk en economie	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten						
BELEIDSVELD 2.1 Economie	-668	-841	-874	-778	-778	-778
BELEIDSVELD 2.2 Ondernemen	-1.628	-2.817	-4.385	-4.551	-4.096	-4.096
Totaal Lasten	-2.296	-3.659	-5.258	-5.329	-4.874	-4.874
Baten						
BELEIDSVELD 2.1 Economie	9	20	20	20	20	20
BELEIDSVELD 2.2 Ondernemen	2.162	2.927	4.489	4.682	4.215	4.215
Totaal Baten	2.171	2.947	4.509	4.702	4.235	4.235
Saldo voor resultaatbestemming	-125	-712	-749	-627	-638	-639
Bestemmingen						
Stortingen reserves	-342	-	-	-	-	-
Onttrekkingen reserves	232	30	-	-	-	-
Bestemming per saldo	-109	30	-	-	-	-
Saldo na resultaatbestemming	-235	-682	-749	-627	-638	-639

Programma 3: Recreatie + toerisme

Missie van het programma:

De gemeente Cranendonck wil voor haar inwoners en derden een gemeente zijn waar het prettig recreëren en verblijven is.

Producten

1. Sport
2. Cultuur
3. Recreatie, toerisme en evenementen

1 Product Sport

Wat wil de raad bereiken?

De gemeente Cranendonck biedt haar inwoners de mogelijkheid kennis te maken met en deel te nemen aan een gevarieerd aanbod van sport- en beweegactiviteiten. Sporten en bewegen is goed voor de fysieke en mentale gezondheid. Daarom willen we ook de drempels weghalen voor mensen die, om uiteenlopende redenen, niet zo vaak sporten en bewegen: jeugd, ouderen en mensen met een (lichamelijk, geestelijk, financieel sociaal) beperking. Verder willen we graag dat onze verenigingen goed inspelen op sportieve, maatschappelijke en demografische ontwikkelingen en toekomstbestendig zijn. Ook willen we in Cranendonck een functionele, goede en duurzame sportinfrastructuur. Naast de inzet van sportaccommodaties kiezen we ervoor de openbare ruimte zo veel mogelijk in te zetten voor sporten en bewegen. En we stimuleren het sporten en bewegen in een gezonde omgeving!

Welke effectindicatoren horen hierbij?

Nr.	Omschrijving	Realisatie (voorgaande Bron jaren)		Streefwaarden			
				2023	2024	2025	2026
1.1	Tevredenheid burgers over sportvoorzieningen	7,9	WSJG	7,9	7,9	7,9	7,9

Toelichting bestand beleid

Sportverenigingen, overige sportaanbieders (inclusief onderwijs, gezondheidsinstellingen, kinderopvang) en gemeente werken samen aan sport en bewegen in de samenleving. Het doel hierbij is zoveel mogelijk inwoners van Cranendonck te stimuleren om actief te (blijven) sporten en bewegen. Niet alleen omdat sport en bewegen leuk kan zijn, maar ook omdat het bijdraagt aan een betere gezondheid en betrokkenheid van inwoners.

Nieuw koersdocument 'Iedereen doet mee!' 2023-2030

Met het nieuwe koersdocument 'Iedereen doet mee!' zetten we een richting uit voor de lange termijn. In samenwerking met de sport- en beweegsector en organisaties uit het sociaal domein willen we ons richten op 4 pijlers: vitale en toekomstbestendige sport- en beweegaanbieders, sporten en bewegen in een gezonde leefomgeving, allemaal meedoen en een duurzame sportinfrastructuur.

1. Vitale en toekomstbestendige sport- en beweegaanbieders

In het koersdocument staat dat we zoveel mogelijk inwoners van Cranendonck in beweging willen krijgen en houden. Naast een goed ingerichte openbare ruimte is het dan ook van belang dat onze sport- en -beweegaanbieders vitaal zijn. In najaar 2022 wordt er door Sportservice Noord-Brabant een vitaliteitsscan gemaakt bij onze sportparken. Bij de vitaliteitsscan wordt er gekeken naar de toekomstplannen, het aantal leden en de activiteiten, het bestuur en de vrijwilligers, de financiën en de maatschappelijke functie die het sportpark heeft (bijdrage aan de sociale cohesie). Op basis van de scan en het bijbehorend advies krijgen we een beter inzicht in de toekomstbestendigheid van het sportpark en de verenigingen, de bijdrage aan de leefbaarheid in de kernen en de ondersteuning van het verenigingsleven. Met behulp van de resultaten van de vitaliteitsscan, de input van de verenigingen en van de raad wordt er in 2023 een goed onderbouwde lange termijn investerings- en onderhoudsplanning gemaakt door een onafhankelijk bureau.

Om de betrokkenheid en de belangenbehartiging te vergroten kan worden overwogen een Sportraad in te stellen die helpt de speerpunten uit het koersdocument te realiseren.

Tenslotte ondersteunen we onze verenigingen met onder andere informatiebijeenkomsten over vitaliteit en toekomstbestendigheid: hoe behouden we vrijwilligers/bestuursleden en hoe verwerven we nieuwe vrijwilligers/bestuursleden?

Samenwerken: ontwikkelen sportplaza

Eén van de manieren om de toekomstbestendigheid te versterken, is samenwerking. In Cranendonck onderzoeken de verenigingen de mogelijkheid om te komen tot zogenaamde sportplaza. Met de verenigingen gaan we onderzoeken of dit nog de gewenste richting is én wat de financiële en maatschappelijke gevolgen zijn voor verenigingen, inwoners en gemeente.

2. Sporten en bewegen in een gezonde leefomgeving

Juist het sporten en bewegen moet in een gezonde leefomgeving gebeuren. Sportverenigingen kunnen hierbij, met name voor kinderen, een belangrijke voorbeeldfunctie vervullen door bijvoorbeeld ook gezonde voeding aan te bieden, verantwoord alcohol te schenken en de locatie rookvrij te maken. We promoten een gezondere leefstijl en we stimuleren de samenwerking tussen gezondheidszorg, onderwijs en sport- en beweegsector.

3. Allemaal meedoen!

We willen graag dat nog meer inwoners nog langer genieten van bewegen en sporten. Voor sommige mensen is dit, om uiteenlopende redenen, lastig en daarom willen we proberen de drempels voor deze mensen te verlagen.

- Regionaal loket aangepast sporten: www.unieksporten.nl/brabant

Mensen met een beperking ervaren dezelfde voordelen van sporten als valide mensen. Toch is sporten en bewegen voor deze groep mensen niet altijd vanzelfsprekend. Uit onderzoek blijkt dat er een aantal belemmeringen zijn zoals vervoer, passend aanbod van sportieve activiteiten, beschikbaarheid van hulpmiddelen en onbekendheid van de doelgroep met de mogelijkheden. Wij willen meer mensen met een beperking aan het bewegen krijgen. Hiervoor is het regionaal loket aangepast sporten. Dit loket begeleidt mensen met een beperking naar een passend beweegaanbod. Het loket heeft een netwerk en ondersteunt partijen die een bijdrage willen leveren.

- Stichting Leergeld

Deze stichting maakt de participatie van kinderen uit een gezin met een minimum inkomen mogelijk. Deze ondersteuning is bedoeld voor kinderen van 4 tot 12 jaar die wonen in de gemeente Cranendonck en waarvan de ouders/verzorgers een gezamenlijk inkomen hebben dat lager is dan 120% van het bijstandsniveau.

- Combinatiefunctionarissen

De gemeente neemt deel aan de 'brede regeling combinatiefuncties' met als doel:

- een leven lang inclusief sport, bewegen en beoefenen van culturele activiteiten mogelijk maken;
- lokale verbindingen tot stand brengen en uitbouwen tussen sport, cultuur, onderwijs kinderopvang, welzijn, zorg, gezondheid etc.;
- duurzaam versterken en innoveren van sport-, beweeg- en cultuuraanbieders.

Deze doelstellingen hangen samen met de ambities uit het nieuwe koersdocument.

De regeling loopt af in 2022. Het is nog niet bekend of deze regeling wordt gecontinueerd.

4. *Duurzame infrastructuur*

De gemeente wil graag dat de sportvoorzieningen in onze gemeente toekomstbestendig, functioneel en duurzaam zijn. Dat betekent ruimte voor innovatie, goed onderhoud en verduurzaming. Daarbij kiezen we voor een integrale aanpak, waarbij alle maatschappelijke en demografische ontwikkelingen worden meegenomen. We willen namelijk optimaal gebruik maken van ruimte, mensen en financiële middelen.

Noodzakelijke Investerings en Onderhoud; 2023-2026

In 2021 is in opdracht van de gemeente een zeer uitgebreide interne adviesrapportage opgesteld.. De velden en ander basisvoorzieningen op de vier sportparken zijn geïnventariseerd met als doel inzicht te verkrijgen in de kwaliteit van de sportvloeren, veldinrichtingen en de terreininrichtingen. Daarbij is een MJOP (MeerJarenOnderhoudsPlanning) en een MJIP (MeerjarenInvesteringsPlanning) opgesteld voor de sportparken. Op basis hiervan is het onderhoud voor de komend drie jaar ingericht. In 2023 maken we een nieuwe afweging met behulp van een vitaliteitsscan.

Verder:

- maakt Sportservice Noord-Brabant in het najaar 2022 een scan 'duurzaamheid en toegankelijkheid'. Op het moment dat onderhoud moet worden gepleegd, maken we de afweging of we kunnen verduurzamen.
- onderzoeken we hoe de mogelijkheden van sport en bewegen in de openbare ruimte en op de gemeentelijke sportaccommodaties meer én multifunctioneel te benutten.
- maken we de diverse afspraken met betrekking tot onderhoud en subsidie eenvoudiger en eenduidiger. Daarbij kijken we ook goed naar de rol- en taakverdeling tussen gemeente en vereniging. We willen af van het goed bedoelde ad-hoc werk.

Resultaatafspraken

- De sportaccommodaties voldoen aan de veiligheidsnormen. Hierop wordt jaarlijks gecontroleerd.
- Minimaal 95% van de subsidieaanvragen wordt binnen wettelijke termijn afgehandeld.
- 100% van de hulpvragen van de sportorganisaties wordt afgehandeld.

Resultaatafspraken voor de LTA

- Subsidiebeleid sport & bewegen;
- Continuering rol van combinatiefunctionarissen;
- Opstellen MJOP-sportparken.

2 Product Cultuur

Wat wil de raad bereiken?

Inwoners van Cranendonck de mogelijkheid bieden kennis te maken met en deel te nemen aan (lokale) kunst- en culturele activiteiten. Samen met het onderwijs en Cultuurcraan stimuleert en faciliteert de gemeente een structureel aanbod van culturele evenementen en kunst, ook voor jeugd.

Verenigingen, stichtingen en vrijwilligers zijn onmisbaar voor het in stand houden van de leefbaarheid van de kernen. Door middel van het verlenen van gemeentelijke subsidie ondersteunt de gemeente de verenigingen daarbij.

Welke effectindicatoren horen hierbij?

Nr.	Omschrijving	Realisatie (voorgaande jaren)	Bron	Streefwaarden			
				2023	2024	2025	2026
2.1	Tevredenheid burgers over cultuur	6,4	WSIG	6,5	6,5	6,5	6,5

Toelichting bestaand beleid

Koersdocument Cultuur

In maart 2022 is het nieuwe "koersdocument cultuur" vastgesteld. Dit document sluit aan op het bestaand beleid dat is beschreven in de beleidsrichtlijn 'Cultuur in Cranendonck'. De gemeente wil cultuurmiddelen zoveel mogelijk inzetten in samenwerking met lokale aanbieders. Speerpunten uit het koersdocument zijn:

- We ontwikkelen een brede regeling muziek/en amateurkunst waarop iedere professionele aanbieder van cultuureducatie in Cranendonck een beroep kan doen.
- De Cranendonckse cultuurpodia zijn in ontwikkeling. Naast de Activiteitencommissie van De Smeltkroes hebben we sinds 2020 nog twee volwaardige podia in onze gemeente. Hier verzorgt een activiteitencommissie een programma: Activiteitencommissie De Borgh en het Cantinetheater. In drie van de zes kernen profiteren we nu van een breed cultureel aanbod op het gebied van muziek, kleinkunst en theater. We willen deze op dezelfde manier waarderen met de Activiteitencommissie De Smeltkroes als uitgangspunt. Dit betekent dat we het budget voor de Cranendonckse cultuurpodia verhogen met € 20.000.
- In het koersdocument onderscheiden we drie icoonprojecten:
 - Smokkelhistorie.
 - Culturele hotspot de Baronie.
 - Cite-dorp Budel-Dorplein.

Naast bovenstaande speerpunten volgen we de beleidslijnen uit "Cultuur in Cranendonck":

- Diversiteit aan (actief en passief) culturaanbod behouden (Beeldend, Dans, Fotografie & media, Muziek, Theater/taal, Zang).
- Een gezond verenigingsleven behouden. Dit doen we door (waar nodig) verenigingen te ondersteunen bij het ontwikkelen van hun organisatie samen met hun leden.
- Structurele inbedding van cultuureducatie binnen het basisonderwijs:
 - Ontwikkeling doorgaande leerlijn kunstzinnige oriëntatie.
 - Deskundigheidsbevordering leerkrachten.
 - Verbinding school en culturele en sociale omgeving.
 - Afstemming beleid tussen onderwijs en culturele organisaties.

Cultuureducatie met Kwaliteit (CMK), inzet cultuurcoach

De Rijksoverheid wil dat cultuur een vast onderdeel wordt van het lesprogramma. In deze derde editie van Cultuureducatie met Kwaliteit (2021-2024) werkt de cultuurcoach in samenwerking met de gemeente, basisscholen en het culturele veld aan betere cultuureducatie voor elk kind in Cranendonck. Een continue-proces waarbij we kinderen kennis laten maken met een zo breed mogelijk cultuuraanbod.

Cultuurplatform/Cultuurcraan

Cultuurcraan is het cultuurpodium voor Cranendonck. Het digitale platform van Cultuurcraan is een vindplek voor inwoners voor culturele activiteiten en evenementen. Cultuurcraan organiseert evenementen en faciliteert nieuwe initiatieven. De projectleider van Cultuurcraan signaleert kansen om het cultureel aanbod bij een breed publiek onder de aandacht te brengen, stimuleert verbindingen tussen culturele verenigingen onderling en zoekt samenwerking met sportverenigingen en partners binnen het sociaal domein. Door de verbindende rol van Cultuurcraan weten verenigingen elkaar steeds beter te vinden. Komende jaren onderzoeken we de rol van Cultuurcraan binnen de culturele programmering op de Baronie en onderzoeken we de mogelijkheden om cultuur en toerisme beter op elkaar aan te laten sluiten.

Cultuurhistorie/Cultureel erfgoed

Het erfgoedbeleid wordt geactualiseerd, mede in de het kader van de Omgevingswet. Dit beleid gaat namelijk onderdeel uitmaken van de (nog op te stellen) omgevingsvisie en het omgevingsplan. De actualisering van het beleid loopt in A2-verband. De erfgoedcommissie voert de wettelijke taken uit. Deze worden vanwege de toenemende waarde van erfgoed en de raakvlakken met andere beleidsterreinen omvangrijker. Om de erfgoedcommissie voldoende te kunnen ondersteunen, is het noodzakelijk dat elk van de drie gemeenten Heeze-Leende, Valkenswaard en Cranendonck 0,5 fte aan ondersteuning levert. Voor Cranendonck betekent dit een toename van 0,3 fte.

In augustus 2021 ronden we de lijst en rapportages van beeldbepalende panden in Cranendonck in de erfgoedkaart af. In de geactualiseerde bestemmingsplannen kregen alle panden de aanduiding 'karakteristiek'. Het college kijkt samen met de A2 erfgoedcommissie of sprake is van uitbreiding van het aantal monumentale statussen. Inhoudelijke voorbereiding/besluitvorming gebeurt gefaseerd en - indien alles volgens planning loopt – vindt eind 2022 de eerste besluitvorming plaats. Dit proces loopt in ieder geval nog door in 2023 en 2024.

De gemeente Cranendonck heeft een subsidie voor instandhouding van gemeentelijke monumenten. Door de aanwijzingsprocedures krijgen meer panden een monumentenstatus waardoor mogelijk extra geld in de begroting moet worden opgenomen. Het is nu niet in te schatten of er (massaal) aanspraak zal worden gemaakt op de subsidie en welke bedragen hiermee gemoeid gaan.

Het college stemde in met de garantstelling voor het restant restauratiebedrag voor het protestants kerkje (na toekenning van de maximale te verkrijgen subsidie). Subsidie was eerder afgewezen (subsidieplafond bereikt). Er wordt opnieuw een aanvraag gedaan door de Stichting tot "Beheer en Behoud van de protestants Kerkje". Er zijn voor de gemeente ten aanzien van de restauratie geen financiële consequenties zolang de stichting geen aanspraak maakt op de garantstelling. Indien financiële ondersteuning noodzakelijk blijkt, maken we dit kenbaar. Het bestuur van de stichting heeft tevens kenbaar gemaakt het wenselijk te vinden om te onderzoeken of het Protestants Kerkje een andere bestemming gegeven kan worden (zie 'nieuwe beleidsvoornemens').

Nieuwe beleidsvoornemens

Icoonproject smokkelhistorie/smokkelmuseum

Het smokkelmuseum, ontstaan onder de vleugels van de lokale VVV, is belangrijk om het smokkelverhaal in onze grensgemeente (door) te vertellen. Het is daarmee een belangrijke 'landmark' voor Cranendonck. Het smokkelmuseum stelde een toekomstvisie op waarin de ambitie wordt uitgesproken om het museum verder te ontwikkelen en om het (bij voorkeur) organisatorisch los te koppelen van de VVV. Reden hiervoor is het versterken van haar rol en positie. Een fysieke scheiding wat betreft huisvesting is aanstaande vanwege de geplande verhuizing van de VVV naar het Schepenhuis. Op de huidige locatie komt daarmee meer ruimte beschikbaar voor het museum, maar er zijn momenteel ook andere locaties in beeld. Een eventuele nieuwe locatie is aanzienlijk groter en heeft meer potentie qua bezoekersaantallen en doorontwikkeling, maar hier zijn wel hogere huurlasten aan verbonden. Bovendien moet een nieuwe locatie gereed worden gemaakt om het museum in te kunnen huisvesten. Om het museum te behouden zijn structureel extra middelen nodig. Op dit moment wordt het museum alleen gefinancierd via de bijdrage aan de VVV, waarvan een deel bestemd is voor het smokkelmuseum. Deze bijdrage is niet voldoende om het museum (zelfstandig) in stand te houden en de (nieuwe) huisvesting te waarborgen.

We stellen daarom voor om structureel een bijdrage van € 30.000 ter beschikking te stellen voor het icoonproject smokkelmuseum. Daarnaast is naar schatting eenmalig een bijdrage van € 50.000 nodig om een nieuwe locatie fysiek geschikt te maken om het museum te huisvesten. Hiermee geven we het museum een stabiele basis voor de toekomst en kan het smokkelverhaal verder worden (door)ontwikkeld, ook in andere (vertel)vormen. Wensen en kansen voor de toekomst zijn onder andere meer beleving, een interactiever museum, een meer diverse presentatie van het smokkelverhaal en een bredere culturele functie van het museum.

Cultuurhistorie /Cultureel Erfgoed

Het bestuur van de stichting tot "Beheer en Behoud van de protestants Kerkje" heeft een herbestemmingsonderzoek laten uitvoeren. Het Kerkje wordt op dit moment niet optimaal gebruikt en er zijn nauwelijks inkomsten. Behoud van dit Rijksmonument in het centrum van Budel is erg onzeker. De stichting bereidt een grootschalige renovatie van het Kerkje voor en wil daarna dit gebouw graag een (nieuwe, bij voorkeur maatschappelijke) functie geven die bovendien voor inkomsten kan zorgen. De stichting heeft geen winstoogmerk, maar enige inkomsten zijn noodzakelijk om de vaste lasten te dekken en een voorziening te treffen voor toekomstig (klein) onderhoud.

Het bestuur van de heemkunde heeft de wens voor een grotere locatie waardoor een win-win situatie kan ontstaan. Het Kerkje krijgt zo een maatschappelijke en publieksgerichte functie die (huur) inkomsten genereert. Samen met het Schepenhuis (VVV) en het Smokkelmuseum vormt het Kerkje een interessant en kansrijk sociaal-maatschappelijk, cultuurhistorisch en recreatief cluster van (publieks)voorzieningen in het centrum van Budel. Deze functies versterken elkaar én het centrum van Budel.

Om het Kerkje geschikt te maken voor huisvesting van de heemkunde (of een eventuele andere publieksfunctie) wordt eenmalig een bedrag van € 50.000 gevraagd (enkele aanpassingen aan het gebouw zoals entree/openheid). Hierbij gaan we ervan uit dat deze kosten geen onderdeel kunnen uitmaken van de restauratiekosten en de subsidie.

Daarnaast willen we vanaf 2023 een structurele bijdrage aan de heemkunde verstrekken van € 15.000 per jaar. Hiermee kunnen zij de huur voor de nieuwe locatie bekostigen. Deze bijdrage wordt gekoppeld aan (meerjarige) afspraken met de heemkunde over taken en activiteiten voor de gemeenschap in het kader van erfgoed en cultuurhistorie.

3 Product Recreatie, toerisme en evenementen

Wat wil de raad bereiken?

De vrijetijdssector levert niet alleen een positieve bijdrage aan de lokale economie en werkgelegenheid, maar ook aan gezondheid, welzijn, de leefomgeving en de lokale/regionale identiteit. Inwoners hebben baat bij een aantrekkelijk voorzieningenniveau. Daarnaast wil de gemeente gastvrij en aantrekkelijk zijn voor recreanten en toeristen. We zetten – samen met de gemeenschap, de vrijetijdsector en de regio – actief in op het uitdragen van ‘verhaal van Cranendonck’. Centraal hierin staan onze rijke historie (met name het smokkelthema), groen, rust, ruimte en gemoedelijkheid. De opgave voor onze gemeente is vooral verbetering van het recreatieve fietspadennetwerk en het actief faciliteren van promotie van de potentie van onze mooie gemeente.

Cranendonck maakt deel uit van twee grote grensoverschrijdende natuurgebieden: Natuurgrenspark De Grootte Heide en Grenspark Kempen-Broek. De regionale samenwerking zorgt onder andere voor krachtige en efficiënte promotie en marketing. De toeristische ‘parels’ Baronie van Cranendonck en het voormalige fabrieksdorp Dorplein worden verder ontwikkeld tot (boven)regionale trekkers.

Welke effectindicatoren horen hierbij?

In het kader van ‘de basis op orde’ zoals beschreven in het beleidsplan Recreatie en Toerisme (scenario 1) gaat het vooral over recreatieve infrastructuur (zoals routes, paden, bankjes), positionering (‘het verhaal van Cranendonck’) en organisatiestructuur (lokale VVV, regionale samenwerking De Grootte Heide en Kempen ~ Broek).

Toelichting bestaand beleid

In februari 2014 heeft de raad het beleidsplan “Recreatie en toerisme” vastgesteld en daarbij de keuze gemaakt voor scenario 1: “De basis op orde”. Dit betekent dat de gemeente verantwoordelijk is voor het invullen van de randvoorwaarden om tot versterking van de vrijetijdssector te komen. Het faciliteren van ondernemers om toegevoegde waarde op het bestaande product te realiseren maakt géén onderdeel uit van dit scenario.

Conform de raadsagenda Cranendonck 2022-2026 zetten we vooral in op het faciliteren en promoten van het Cranendoncks potentieel. Specifieke aandacht is er voor het verbeteren van het lokale fietspadennetwerk en de ‘parels’ Baronie en Dorplein. Belangrijk hierbij is ook de grensoverschrijdende samenwerking in De Grootte Heide en Kempen ~ Broek.

In 2023 werken we door aan de realisatie van de lopende zaken ten aanzien van ‘de basis op orde’. Medio 2023 vindt een herijking voor recreatie en toerisme plaats. De raadsagenda 2022-2026 vormt de basis voor een samenhangend plan, waarbij nieuwe ambities en de actuele situatie worden meegenomen. Indien er hiervoor eventueel extra geld benodigd is wordt dit aangevraagd in de kadernota en/of begroting 2024.

Samenwerkingsverbanden De Grootte Heide en Kempen ~ Broek

Wij nemen actief deel aan de regionale samenwerkingsverbanden De Grootte Heide en Kempen ~ Broek. De focus van Kempen ~ Broek ligt op het verkrijgen van de Unesco Mens en Biosfeer status. Een aanvraag hiervoor wordt ingediend. Naast dit proces houdt Kempen ~ Broek zich bezig met regiopromotie via onder andere een website, foldermateriaal, evenementen en projecten.

Voor De Grootte Heide ligt de nadruk in 2023 op het verder ontwikkelen van de nieuwe positionering (‘Vindingrijk van Nature’) en het breder uitrollen van de nieuwe huisstijl. Daarnaast ligt de focus op de doorontwikkeling van de toegangspoorten, met name in relatie tot de ‘Regiodeal’ die eind 2023 afloopt. Lopende activiteiten zijn verder gebiedspromotie en het uitvoeren van projecten om het gebied aantrekkelijker te maken voor inwoners en bezoekers. Ook wordt ingezet op het versterken en faciliteren van het netwerk van ondernemers en VVV’s in het gebied.

Toeristenbelasting

In 2020 is het tarief voor de toeristenbelasting verhoogd en meer in lijn gebracht met de tarieven van andere gemeenten. Het tarief is van € 1,10 naar € 1,50 per persoon per overnachting gegaan. Ook is een vast bedrag opgenomen van € 315 voor seizoenplaatsen.

Vanwege de tariefverhoging in de afgelopen jaren en de coronacrisis is in 2022 geen tariefsverhoging en/of inflatiecorrectie doorgevoerd. Voor 2023 wordt voorgesteld om het tarief te verhogen met het inflatiepercentage.

Een extern bureau voert sinds 2019 jaarlijks in opdracht van de gemeente een (steekproef)controle uit onder de belastingplichtigen. Zij doet ook areaalonderzoek ten aanzien van toeristische accommodaties. Dit heeft geleid tot kwalitatief betere aangiften en een hogere opbrengst aan toeristenbelasting. Voor 2023 staat aanvullend een areaalonderzoek onder de accommodaties voor arbeidsmigranten op de planning. Dit is een uitgebreid onderzoek naar (nog niet bekende) aanbieders van verblijfsaccommodatie, inclusief leegstandscontroles. De extra kosten hiervoor zijn (eenmalig) € 5.000. Wij verwachten een hierdoor ook een hogere opbrengst toeristenbelasting.

Schepenhuis

Voor de invulling van het Schepenhuis vond begin 2022 een meervoudig onderhandse aanbesteding plaats. Het Schepenhuis is inmiddels ingevuld, de horeca-exploitatievergunning is rond. Naast de maatschappelijke invulling (incl. beperkte horeca) wordt de VVV gehuisvest in het Schepenhuis. De gesprekken hierover tussen de nieuwe verhuurder/exploitant en VVV lopen op dit moment met het doel dat de VVV begin 2023 in het Schepenhuis zit. De gemeente voert het gesprek met de Heemkundekring, die al langere tijd gebruik maakt van ruimten in het Schepenhuis. Hierbij wordt gesproken over de beperkingen die het monumentale Schepenhuis met zich meebrengt en een eventuele andere locatie.

Kermissen

Op het evenemententerrein aan de Poelderstraat is een extra stroomvoorziening noodzakelijk, omdat de huidige infrastructuur te weinig capaciteit heeft voor de kermiswoonwagens. De kosten van deze voorziening worden begroot op € 10.000.

Nieuwe beleidsvoornemens

VVV

Een aantal jaar geleden boekten we een bezuiniging in van € 20.000 op de VVV omdat de VVV lagere huurlasten zou krijgen door over te gaan naar het Schepenhuis. De overgang naar het Schepenhuis is echter uitgesteld. Om deze reden is deze bezuiniging – de afgelopen twee jaar – teruggedraaid in de begroting. In 2023 kan de bezuiniging op de huurlasten (hoogstwaarschijnlijk) worden gerealiseerd vanwege de aanstaande verhuizing van de VVV. De middelen van de betreffende bezuiniging vallen hierdoor vrij.

In het actief promoten van onze mooie gemeente en het doorontwikkelen van ons toeristisch-recreatief aanbod heeft de VVV een belangrijke rol. In de huidige vorm mist de VVV echter voldoende slagkracht hiervoor. De VVV bestaat op dit moment uit een enthousiaste groep vrijwilligers met veel kennis en kunde, maar ook met (enige) beperkingen als het gaat om capaciteit en (specifieke) expertise. Om onze ambities te realiseren, is het professionaliseren van de VVV belangrijk. Voorgesteld wordt de gelden die vrijkomen door het schrappen van de bezuiniging (€20.000) te gebruiken voor professionalisering van de VVV. Deze middelen kunnen we inzetten voor een (part-time) 'operationeel manager'. Hierdoor kan de VVV professioneler gaan functioneren, meer een platform worden voor de lokale vrijetijdsector en veel meer betekenen voor de gemeenschap, de lokale economie en de gemeente. De verhuizing van de VVV naar het Schepenhuis is het ideale moment voor het maken van nieuwe meerjarige afspraken met de VVV en een professionaliseringsslag. De nadere afspraken met de VVV worden gebaseerd op de ambities uit de raadsagenda.

Opwaarderen (recreatieve) fietspaden

Bij de begroting 2022 is een amendement door uw raad aangenomen voor het opwaarderen van de recreatieve fietspaden. Hierbij is een (start)krediet van € 300.000 beschikbaar gesteld. Dit krediet is een mooie eerste aanzet, maar op voorhand is duidelijk dat voor een dergelijk bedrag slechts beperkt fietspaden kunnen worden opgewaarderd. Daarom stellen we voor het bestaande krediet met € 200.000 te verhogen. Ook dit bedrag zal niet voldoende zijn om alle gewenste verbeteringen door te voeren, maar hiermee kunnen we in 2023 wel de meest urgente knelpunten aanpakken en een goede eerste verbeteringslag maken. De richtprijs voor het asfalteren van fietspaden is € 60,-/m². Dit betekent dat we met het (verhoogde) krediet ongeveer 3 tot 4 kilometer fietspad met asfalt kunnen verbreden tot ca 2,5 meter. Het totale fietsknooppunten-netwerk in de gemeente is ca 80 km. Een deel van deze fietspaden moet worden opgewaarderd. Op dit moment wordt er een inventarisatie uitgevoerd om in beeld te krijgen wat de kwaliteit is van alle bestaande fietspaden in Cranendonck en op welke manier we de fietspaden kunnen opwaarderen. Hieruit volgt ook een concretere kostenraming.

Toekomst kleine kermissen

De continuïteit van de (kleine) kermissen staat landelijk onder druk. Zo ook in Cranendonck. Daarnaast kunnen ruimtelijke ontwikkelingen (tijdelijk) invloed hebben op de kermissen, zoals de herinrichting van het centrum in Budel. Het kan bijvoorbeeld aan de orde zijn dat de kermis (tijdelijk) anders ingericht moet worden.

Het is onduidelijk hoe de kermis er op de lange termijn precies uitziet in Cranendonck. Diverse kernen zijn op dit moment bezig met een proces om te komen tot een toekomstvisie voor het dorp in het kader van vitale gemeenschappen. Hierbij kunnen inwoners aangeven wat ze belangrijk vinden en welke behoeftes er zijn, onder andere met betrekking tot lokale evenementen en tradities, zoals de kermis.

We zien op dit moment dat de processen voor een dorpsontwikkelingsvisie in de diverse kernen meer tijd nodig hebben of nog niet overal zijn opgestart. We verwachten op korte termijn dan ook nog geen uitgesproken visie vanuit de lokale gemeenschap over de toekomst van de kermis. Vanwege urgentie wordt overwogen om pro-actief vanuit de gemeente in gesprek te gaan over de kermis met de lokale gemeenschappen, parallel aan de lopende dorpsontwikkelingsvisies. Indien hiervoor gekozen wordt vergt dit extra personele inzet waarvoor extra middelen nodig zijn. Op dit moment zijn de financiële consequenties voor de gemeente ten aanzien van de toekomst van de kermis nog niet inzichtelijk.

De resultaatafspraken

Onderstaand overzicht omvat de belangrijkste beleidsstukken die de raad in het verleden heeft vastgesteld in relatie tot dit programma:

Naam	Datum
Visie Cranendonck 2009-2024	September 2009
Integraal Cultuur-Historisch Ontwikkelingsprogramma (ICHOP)	2012
Koersdocument Cultuur	Maart 2022
Koersdocument 'Iedereen doet mee!' 2023-2030	September 2022 (vast te stellen)
Subsidieverordening welzijn	2015
Beleidsplan Archeologische monumentenzorg	Mei 2012
Gebiedsvisie Baronie Cranendonck – concept en identiteit	Mei 2019
Structuurvisie 'Landelijke Klasse'	Juli 2015
Gebiedsvisie 'Kansen over Grenzen'	Mei 2012
Uitvoeringsplan 'Kansen over Grenzen'	November 2013
Handboek evenementen gemeente Cranendonck	2012
Beleidsplan Recreatie en Toerisme	Februari 2014
Gebiedsontwikkelingsvisie De Grootte Heide	September 2018

Beleidsindicatoren

Om de vergelijkbaarheid van gemeentes te verbeteren, zijn conform de vernieuwde BBV-richtlijnen een aantal beleidsindicatoren voor dit programma bepaald:

Naam indicator	Eenheid	Bron	Jaar	Cranendonck	Nederland
Niet sporters	%	WSIG	2020	47,3	49,3

Overzicht baten en lasten programma

PROGRAMMA 3 - Recreatie en toerisme	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten						
BELEIDSVELD 3.1 Sport	-1.807	-1.672	-1.880	-1.961	-1.976	-1.960
BELEIDSVELD 3.2 Cultuur	-440	-348	-476	-426	-426	-426
BELEIDSVELD 3.3 Toerisme en evenementen	-262	-324	-371	-283	-283	-283
Totaal Lasten	-2.509	-2.344	-2.727	-2.670	-2.684	-2.668
Baten						
BELEIDSVELD 3.1 Sport	927	626	626	626	626	626
BELEIDSVELD 3.2 Cultuur	27	-	16	16	16	16
BELEIDSVELD 3.3 Toerisme en evenementen	15	53	53	53	53	53
Totaal Baten	969	679	695	695	695	695
Saldo voor resultaatbestemming	-1.539	-1.665	-2.032	-1.975	-1.989	-1.973
Bestemmingen						
Stortingen reserves	-	-250	-	-	-	-
Onttrekkingen reserves	35	14	64	146	140	119
Bestemming per saldo	35	-236	64	146	140	119
Saldo na resultaatbestemming	-1.504	-1.901	-1.968	-1.829	-1.849	-1.854

Programma 4: Sociaal domein

Missie van het programma:

De gezondheid en zelfstandigheid van inwoners bevorderen, zodat iedereen zich optimaal kan ontwikkelen.

Producten

1. Werk en inkomen
 2. Maatschappelijke ondersteuning
 3. Jeugd
 4. Onderwijs
-

Inleiding

In 2023 volgen en versterken we de koers die we vanuit het sociaal domein al een aantal jaren inzetten. Corona laat zien dat iedereen zomaar in een kwetsbare positie kan komen. Het sociaal domein biedt wat nodig is, meestal tijdelijk, soms structureel. De sociale basis in een dorp is belangrijk voor het welzijn van onze inwoners. We willen nog meer de kracht van deze sociale basis benutten om inwoners in staat te stellen het eigen leven vorm te geven. Om de beweging te stimuleren, zijn laagdrempelige vrij toegankelijke voorzieningen, hulp en ondersteuning nodig waar inwoners eenvoudig hun weg naar toe vinden. Hier kan vroegtijdig steun worden geboden, zodat inwoners niet verder in de problemen komen. Bij voorkeur gaan inwoners in gesprek met elkaar over deze lichte ondersteuning, opvoedvragen en zorg die zij nodig hebben. Vragen als "Hoe willen we gezond oud worden in het eigen dorp?" en "Hoe zorgen we ervoor dat iedereen meedoet in de gemeenschap?" zijn veel meer aan inwoners om te beantwoorden dan aan een (lokale) overheid. Als gemeente faciliteren we deze gesprekken waar nodig of gewenst. Hiermee verschuift het eigenaarschap op het gebied van zorg en positieve gezondheid naar de kernen en wordt omkijken naar elkaar steeds meer de norm.

Een voorbeeld van hoe we dit in 2023 willen faciliteren is de doorontwikkeling van de jongerencampus. Naast een huiskamer voor jongeren kan het een plek zijn voor ontmoeting van mensen uit de wijk en kunnen kleinschalige activiteiten worden georganiseerd. Onder de vlag van de campus kunnen er samen met het jongerenwerk, onderwijs en maatschappelijke partners doorlopende (preventieve) leerlijnen worden ontwikkeld. Om jongeren te betrekken bij hun woon- en leefomgeving kan er ook gedacht worden aan samenwerking met lokale ondernemers en het bedrijfsleven. Er kan via de campus een brug worden geslagen naar de stage- en banenmarkt en de doelstellingen die hieraan verbonden zijn.

Met een dergelijke doorontwikkeling willen we een bijdrage leveren aan een prettige woon- en leefomgeving, de vitaliteit van Cranendonck. De doorontwikkeling gaat ook over (het vergoten van) positieve gezondheid. Er is plek voor ontmoeting en ontwikkeling, lokaal met mensen en betrokkenheid van hier.

Ontwikkelingen sociaal domein breed

Bestaand beleid Sociaal Domein breed

Momenteel wordt het nieuwe integrale beleidskader Sociaal Domein 2023 en verder ontwikkeld met daarin ruimte voor alle ontwikkelingen rond Jeugd, Wmo en Gezondheid.

Ontwikkelingen in sociaal domein, breed gezien vanuit de vier producten van waaruit we de het sociaal domein benaderen, zijn:

Relaties met het veld

- Doorontwikkeling cliëntondersteuning: Cranendonck neemt deel aan het landelijke Koploperproject cliëntondersteuning. We voeren een 2-jarig pilotproject uit dat in juni 2022 is gestart. Na de projectfase, in 2024, willen we een lokale werkwijze hebben die inwoners bij hun hulpvraag voor diverse regelingen ondersteunt. Niet alleen Wmo, maar bijv. Ook Jeugd, Werk&Inkomen, WLZ.
- Door partnerschappen voor lange tijd aan te gaan, geven wij onze partners het vertrouwen en kunnen hun medewerkers het vertrouwen winnen van cliënten. Beleidsuitgangspunten in bijvoorbeeld beleidskaders of de Subsidieverordening zijn richtinggevend voor gesprekken met onze partners en meerjarige afspraken. In 2023 actualiseren we het beleidskader voor het Sociaal Domein.

Samenhang en integraliteit

- In het nieuwe beleidskader wordt ingezet op een versterking van het voorveld, vanuit een integrale benadering, gericht op de wijken en kernen.

Kwaliteit

- Cliëntervaringsonderzoek (CEO): jaarlijks zijn gemeenten verplicht om een CEO Wmo en Jeugd uit te voeren. In samenwerking met de A2- gemeenten doen we dit sinds 2021 middels een continue meting en sturen we cliënten in te vullen vragenlijsten toe. In 2022 troffen we de voorbereidingen om deze vragenlijsten digitaal uit te zetten, zodat we hier in 2023 mee kunnen starten. Behalve dat hiermee een grotere respons wordt verwacht, scheelt dit medewerkers ook tijd die gemoeid is met het uitzetten en invoeren van vragenlijsten. Behalve dat we cliënten met een voorziening Wmo en/of Jeugd betrekken, breiden we het CEO uit naar Leerlingenvervoer en de niet-beschikte voorzieningen.

Meten en weten

- Om goede en onderbouwde beslissingen te kunnen nemen en als organisatie goed aan te kunnen sluiten op de maatschappelijke opgaven, blijven we investeren in een goede informatievoorziening en de ontwikkeling richting een datagedreven organisatie. Hierbij sluiten we aan bij de I&A visie zoals geformuleerd tezamen met de A2 gemeenten en de ontwikkelingen binnen de I&A organisatie.
- Effecten van beleid: in 2023 gaat het nieuwe beleidskader sociaal domein in. Afhankelijk van de daarbij gekozen beleidsdoelstellingen, bekijken we in hoeverre de huidige indicatoren van de monitor sociaal domein aangepast moeten worden en op welke manier we deze indicatoren het best kunnen meten.

1. Product Werk & Inkomen

Bestaand beleid Werk & Inkomen

Naam	Datum
Handhavingsplan 2010-2014	Februari 2010
Koers 'Minimale armoede, maximaal meedoen'	Maart 2022
Beleidsplan Schuldhulpverlening	Maart 2022
Contourennota Participatiewet	Maart 2015
Verordening Participatiewet	December 2014

Toelichting

Inkomen

De verwachting is dat de Buig-budgetten dekkend zijn voor de kosten van de uitkeringen in 2023.

Studietoelage

De individuele studietoelage is een regeling om studenten financieel te compenseren als zij door een medische beperking niet naast hun studie kunnen bijverdienen. Deze regeling is herzien in 2022 omdat een aantal voorwaarden te streng waren waardoor te weinig studenten in aanmerking kwamen voor deze studietoelage. Doordat de strenge voorwaarden van bijzondere bijstand niet meer van toepassing zijn, komen meer studenten in aanmerking en wordt een groter beroep op de studietoelage verwacht. Vanaf 2023 ramen we hiervoor een budget van € 17.300.

Armoede en schuldhulpverlening

De bestaanszekerheid van onze inwoners staat onder druk. De ontwikkelingen in de wereld maken dat er sprake is van een hoge inflatie die al onze inwoners (en bedrijven) treft. Inmiddels heeft iedereen hiermee te maken. En waar eerder onze aandacht uitging naar de doelgroep die minder financieel redzaam is (minima, bijstandsgerechtigden, statushouders, enz.) breidt deze doelgroep zich uit naar de middeninkomens (en soms zelfs hogere inkomens).

Het rijk is naarstig op zoek naar oplossingen. Via regelingen, inkomenspolitiek, belastingverlagingen, enz. is men op zoek naar een uitgebalanceerd ondersteuningspakket.

Bij het opstellen van deze begroting zijn de maatregelen die het kabinet opstelt nog niet (volledig) bekend. Duidelijk is wel dat dat niet alle 'pijn' kan worden weggenomen.

Al snel wordt dan gekeken naar wat de gemeente kan doen voor haar inwoners. En dat is logisch. Het is echter, vooral een aangelegenheid die op nationaal niveau moet worden aangepakt. De gemeente kan hierop (in beperkte mate) aanvullend beleid voeren.

Het college volgt vooral het regeringsbeleid. Dat betekent niet dat we niets doen. We zijn er voor onze inwoners en ondersteunen hen in deze moeilijke tijd. In praktijk betekent dit dat we als gemeente inzetten op:

Benutten ruimte in wet- en regelgeving

We benutten de mogelijkheden van maatwerkregelingen van onder andere bijzondere bijstand voor inwoners die door de bodem dreigen te zakken.

Verder kijken we naar alternatieve mogelijkheden. Bij schuldhulpverlening maken we het mogelijk om toch hulp te bieden bij het oplossen van schulden, ondanks dat de inkomsten en uitgaven niet in balans zijn.

Het bereiken, betrekken en informeren van inwoners

Samen met de deelnemers van het armoedeplatform 'Minimale armoede, maximaal meedoen' stimuleren we het bespreekbaar maken van financiële problemen. De voorzieningswijzer zetten we breed in om ervoor te zorgen dat inwoners gebruik maken van alle landelijke en lokale regelingen.

Werkgevers maken financiële problemen bij hun medewerkers bespreekbaar en weten ons te vinden voor ondersteuning van hun medewerkers.

Onze preventiemedewerker gaat af op signalen van betalingsachterstanden. We kijken naar (financiële) mogelijkheden om inwoners te blijven betrekken bij sociale activiteiten. We zorgen ervoor dat de voorzieningen een eventuele aanwas aan kunnen.

Waar nodig breiden we de budgetten van de formele financiële regelingen zoals bijzondere bijstand uit. (We verwachten op dit moment dat de budgetten met de huidige ophoging voor 2023 voldoende zijn; het college volgt de ontwikkeling hiervan nauwlettend en zal indien verhoging nodig blijkt in dit overleg met de raad bekijken).

Het mag duidelijk zijn dat we alles op alles zetten om onze inwoners in een zo vroeg mogelijk stadium te bereiken en te ondersteunen. Dat zal niet altijd lukken (een groter beroep op schuldhulpverlening ligt in de verwachting). Afhankelijk van de ontwikkelingen is mogelijk ook een (tijdelijke) uitbreiding op de uitvoeringscapaciteit nodig. Dit zal gemonitord worden om knelpunten of vertragingen te voorkomen.

Besluit Bijstandsverlening Zelfstandigen (Bbz)

Het aantal aanvragen Bbz is niet gestegen, waardoor de beschikbare middelen naar verwachting voorsnog voldoende zijn.

Re-integratie

In 2022 zijn de contracten met onze nieuwe re-integratie- en sociale activeringspartner(s) ingegaan. Omdat we met de Risse Groep een inbestedingsrelatie hebben, blijven zij voor onze gemeente preferred supplier. Voor de dekking zetten we bestaande middelen re-integratie in. Het budget is naar verwachting toereikend.

De Risse Groep

De Risse Groep heeft de strategische toekomstvisie afgrond. Hierin staat opgenomen hoe zij de organisatie willen omvormen tot een sociaal ontwikkelbedrijf. Zij zijn gestart met de implementatiefase. We blijven inzetten op een slagvaardige en resultaatgerichte aanpak van onze werkzoekenden. Daarnaast sluiten wij regionaal aan bij initiatieven binnen de arbeidsmarktregio Midden-Limburg. Sociaal domein en de afdeling economie werken hierin nadrukkelijk samen. Vanaf 2022 worden extra gemeentelijke bijdragen gevraagd om de exploitatie sluitend te krijgen. Deze bijdragen zijn reeds begroot.

Wijziging Wet Inburgering

De Wet Inburgering 2021 is op 1 januari 2022 in werking getreden. De Wet heeft tot doel de inburgering en integratie van nieuwkomers in de Nederlandse maatschappij te versterken zodat zij snel en volwaardig mee kunnen doen in de Nederlandse samenleving. Waar gemeenten eerst weinig tot geen invloed hadden op de inburgering, hebben wij nu de regie. Dit biedt de kans om inburgering stevig te positioneren in het sociaal domein en het maatschappelijk veld.

Voor de bekostiging van de inburgering ontvangen wij structurele middelen via de Specifieke Uitkering (SPUK) die door het Rijk beschikbaar worden gesteld en beschikbaar zijn voor de inburgeringsvoorzieningen. De uitvoeringskosten worden verstrekt via het gemeentefonds. We gaan er voorsnog vanuit dat deze extra middelen afdoende zijn om de kosten te dekken.

Nieuw beleid Werk & Inkomen

Arbeidsmarktbeleid

Op 1 januari 2018 zijn wij toegetreden tot de arbeidsmarktregio Midden-Limburg. Bij deze keuze is afgesproken de overstap te evalueren. Deze evaluatie is in december 2021 aan de raad aangeboden. In de evaluatie is opgenomen dat, als wij op een effectieve en constructieve wijze invulling willen geven en gebruik willen maken van de arbeidsmarktregio, er voor een periode van tenminste 2 jaar (2022 en 2023) een halve fte aan beleidscapaciteit nodig is. De financiële gevolgen van deze invulling zijn circa € 40.000.

2. Product Maatschappelijke Ondersteuning

Bestaand beleid Maatschappelijke Ondersteuning

Naam	Datum
Verordening Wmo gemeente Cranendonck 2020	December 2019
Verordening Financiële Tegemoetkoming Hulp bij het Huishouden 2018	December 2017
Algemene Subsidieverordening Cranendonck 2021	Augustus 2021
Nadere subsidieregels 2018	Juli 2018
Nadere regels ontwikkeling gemeenschapsinitiatieven en huisvesting accommodaties	Januari 2022
Bijlage 1 van de Kadernota 2017 (voor het onderdeel lokaal gezondheidsbeleid)	Juli 2017

Toelichting

Beschermd wonen/maatschappelijke opvang (BW/MO)

De maatwerkvoorziening Beschermd Wonen zou per 1 januari 2023 overgaan naar gemeenten (doordecentralisatie). Het nieuwe kabinet ziet deze overgang, inclusief een nieuw woonplaatsbeginsel, niet langer haalbaar. Het is nog niet duidelijk wanneer en in welke vorm Beschermd Wonen alsnog wordt overgeheveld. Aan de inhoudelijke transitie –gericht op ambulantisering en sociale inclusie- wordt blijvend gewerkt.

De overheveling van maatschappelijke opvang vindt pas in 2026 plaats. Hier is een vergelijkbare inhoudelijke slag noodzakelijk als bij beschermd wonen. Ultiem doel is voorkomen van dakloosheid, te beginnen met een veilige basis en flexibele oplossingen dichtbij huis. Dit vraagt een domeinoverstijgende meerjarige aanpak. In de praktijk geven we hier op onderdelen al uitvoering aan.

Begeleiding 18+

Vanaf 2022 is in de begroting structureel € 98.000 per jaar bij geraamd. Met deze bijstelling van het budget verwachten we uit te komen. Naar verwachting zal de lopende aanbesteding vanaf 1 juli 2023 een positief effect hebben op de budgetontwikkeling naar de toekomst toe. Dit mede vanwege het koersen op een verbetering van sturing op kwaliteit en het afschalen van aantallen zorgaanbieders. Ook door te investeren aan de voorkant, in het basisaanbod voorzieningen, houden we het budget onder controle. Uiteraard hebben we geen grip op omgevingsfactoren die van invloed kunnen zijn op het budget.

Hulp bij het huishouden (HbH)

We zien dat de kosten voor hulp bij het huishouden jaarlijks stijgen. Met name door de vergrijzing. Daarnaast hebben we voor 2022 en 2023 te maken met een stijging van de uurprijzen als gevolg van landelijk gemaakte Cao-afspraken. De uurprijzen voor hulp bij het huishouden stegen hierdoor van € 29,15 per uur in 2021 naar € 30,33 per uur in 2022 en naar inschatting ongeveer € 32,40 per uur in 2023. Samen met de kostenuitzet door de vergrijzing zien we de kosten stijgen en is het noodzakelijk het budget voor 2023 met € 276.000. Een gedeelte van deze stijging (€ 188.000; 2022 en 2023) vangen we binnen de stelpost loon- en prijscompensatie. Door de vergrijzing ramen we jaarlijks een extra groei van € 88.000.

Eigen bijdrage hulp bij het huishouden

Het Rijk heeft in de meicirculaire 2022 aangekondigd vanaf 2025 de eigen bijdrage voor hulp bij het huishouden aan te willen passen. Dit kan worden gezien als een correctie op het abonnementsstarief die het Rijk vanaf 1 januari 2020 heeft ingevoerd. Landelijk heeft dit geleid tot een ongewenste toename in gebruik en kosten voor gemeenten. Het rijk heeft aangekondigd vanaf 2025 de algemene uitkering in verband met de aanpassing van de eigen bijdrage te verlagen. Het is nog niet bekend hoe de nieuwe regeling voor de eigen bijdrage eruit gaat zien. 2023 en 2024 worden gebruikt dit uit te werken en de invoering voor te bereiden. Om die reden is er voor 2025 nog geen (mogelijke) besparing in onze meerjarenbegroting verwerkt. Dit kan pas als er meer bekend is over het financiële effect van de nieuwe regeling.

Woningaanpassingen

Het budget voor woningaanpassingen van 2022 wordt gehandhaafd voor 2023. Op voorhand is het niet mogelijk in te schatten of en hoeveel dure woningaanpassingen nodig zijn in enig jaar. In potentie kan dit leiden tot grote verschillen in de uitgaven per jaar. Gemiddeld genomen is de inschatting dat het budget toereikend is.

Toezicht taken

Gemeenten zijn wettelijk verplicht voor de Wmo toezicht te houden op de kwaliteit van zorgverlening. Ook moet op grond van de Wmo én de jeugdwet misbruik bij zorgverlening voorkomen worden. Vanaf de invoering van de Wmo in 2015 voert de GGD voor Cranendonck kwalitatief Wmo-toezicht uit. Dat doet de GGD alleen reactief en voor alle bij de GGD aangesloten 21 regiogemeenten.

De GGD heeft aangegeven deze taak vanaf 2023 niet meer te kunnen en willen uitvoeren. Samen met de regiogemeenten wordt het kwaliteitstoezicht vanaf 2023 anders georganiseerd kan worden. Dit is ook een natuurlijk moment om voor Cranendonck het toezicht op zorg en ondersteuning in breder perspectief te bekijken.

Voorstellen voor een Cranendonckse ambitie op het toezicht worden voorgelegd aan de raad. Deze beslaan niet alleen de Wmo, maar ook andere terreinen binnen het sociaal domein, zoals met name de Jeugdwet. De verwachting is dat meer toezicht op zorgverlening de kwaliteit van zorg aan onze inwoners en de rechtmatige besteding van middelen ten goede komt. Daar staat tegenover dat meer inzet op toezicht ook kosten met zich meebrengt. De hoogte van de kosten is afhankelijk van de nog te formuleren ambitie en de daarbij passende werkwijze voor de uitvoering. De kosten zijn in de begroting daarom geraamd als p.m.

Project Eén tegen eenzaamheid

Eind 2019 is de gemeente Cranendonck gestart met het thema eenzaamheid. In maart 2021 zijn we aangesloten bij het landelijke actieprogramma 'Eén tegen eenzaamheid'. Doel van het programma is de trend van eenzaamheid onder ouderen te doorbreken. Er is een lokale werkgroep geformeerd met de sociaal makelaars, Land van Horne, GGzE, Cordaad, GGD, een huisarts en een adviseur van Movisie vanuit het landelijke actieprogramma. Tijdens de Coronaperiode konden geplande acties deels niet doorgaan. Vanaf de tweede helft van 2022 worden weer meer acties uitgezet, waarbij niet alleen aandacht is voor eenzaamheid onder ouderen, maar ook onder jongeren. Vooral nog is in afwachting van de te plannen acties geen apart projectbudget gereserveerd. Kosten waren tot dusverre beperkt en uit bestaande middelen gedekt.

Nieuw beleid Maatschappelijke Ondersteuning

Pilot Valpreventie

Eind 2022 of begin 2023 start een 3-jarig pilotproject gericht op valpreventie. Bekend is dat valincidenten voor ouderen vaak leiden tot een blijvende afname in mobiliteit en daarmee toename in zorgbehoefte. Vanuit de Wmo bijvoorbeeld een beroep op hulp bij het huishouden. De pilot wordt uitgevoerd in samenwerking met zorgaanbieder CZ en de gemeenten Heeze-Leende, Valkenswaard en Someren. Mogelijk dat andere gemeenten in de loop van de pilot nog aansluiten. Met een beweegprogramma dat digitaal wordt ondersteund door een telefoonapp worden deelnemers gestimuleerd hun spierkracht en mobiliteit op peil te brengen en te houden. Dit gebeurt in groepen van 15 deelnemers. Tegelijkertijd ondersteunt de pilot hiermee ook sociaal contact op lokaal niveau. De pilot wordt grotendeels gefinancierd door CZ en landelijke subsidies. Van gemeenten wordt een (beperkte) bijdrage gevraagd voor een clip per deelnemer voor het digitaal uitlezen van bewegingsactiviteiten en het eerste jaar abonnementskosten. Doelstelling is het aantal valincidenten onder de deelnemers met 60% te verlagen. In de pilotperiode van 3 jaar willen we in totaal 2000 65-plussers via de pilot te bereiken. Voor Cranendonck betekent dit naar rato maximaal 400 deelnemers in 3 jaar. Hiervoor is naar schatting € 18.000 per jaar nodig.

3. Product Jeugd

Bestaand beleid Jeugd

Naam	Datum
Naar een andere Jeugdzorg	Februari 2014
Verordening jeugdhulp 2017 e.v.	Maart 2017
Nadere regels Jeugdhulp Cranendonck 2020 e.v.	Februari 2020

Toelichting

Nieuwe contractering Jeugdzorg

In onze gemeente wordt de ondersteuning in het kader van de Jeugdwet deels ingekocht in samenwerking met negen andere gemeenten. De tien gemeenten vormen Samen voor Jeugd en de inkoop en contractmanagement wordt verzorgd door de Inkooporganisatie van de gemeente Eindhoven. Enerzijds gaat het hier om Mono-producten die het volledige zorglandschap dekken. Deze Mono-methodiek is inmiddels van kracht sinds 1 januari 2022. Anderzijds gaat het om de Multi-methodiek, waarvan het inkooptraject in samenwerking met vijf andere gemeenten inmiddels is afgerond. Een volgende stap is de implementatie van het toegangsproces Multi, zodat de Multi- methodiek per september 2023 in werking kan treden.

Uitgangspunt van de nieuwe contractering is dat de bekostiging binnen de vastgestelde financiële kaders past.

Combinatie jeugdzorg

Voor de begroting 2023 wordt een structurele verhoging van €29.000 voor de subsidie Combinatie Jeugdzorg doorgevoerd. Ten eerste is voor 2022 sprake geweest van uitbreiding van uren. Deze extra inzet is destijds niet verwerkt in de begroting. Voor 2023 gaat de Combinatie Jeugdzorg in afstemming met de afdeling uit van hetzelfde aantal uren. Daarom wordt de verhoging nu structureel opgenomen. Ten tweede geldt dat er bij de subsidieaanvraag 2022 is gerekend met een voorlopige Overheidsbijdrage in de Arbeidsontwikkeling (OVA) van 1,72%. Deze bleek te laag ingeschat. Na de aanvraag is het OVA-percentage hoger vastgesteld. Voor 2023 wordt weer met een nieuwe OVA gerekend. Hierdoor komt de subsidieaanvraag voor 2023 hoger uit dan die van 2022.

Samenwerkingsovereenkomst Samen voor Jeugd (SOK SvJ)

De SOK SvJ die past bij de cultuur en ambities van de regio is met ingang van 1 juni 2022 van kracht en heeft een duur van onbepaalde tijd. De kosten die voortvloeien uit deze SOK SvJ zoals de kosten voor het transformatieprogramma jeugdzorg en het project data op orde zijn gedeeltelijk in de raming meegenomen. Het gaat om een toename van het budget van € 26.000 in 2023, € 41.000 in 2024 en € 43.000 vanaf 2025.

Geactualiseerde Dienstverleningsovereenkomst tot en met 2023 (DVO21)

De vorige dienstverleningsovereenkomst Regionale Inkoop Jeugdhulp Zuidoost-Brabant liep af per 1 januari 2021. Het betreft hier uitsluitend vormen van dienstverlening gerelateerd aan het stelsel van jeugdbescherming, jeugdreclassering en aan de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling waarvan de Jeugdwet stelt dat deze op de schaal van jeugdregio's georganiseerd worden. In dit geval op de schaal van 21 gemeenten. Besloten is om de vorige DVO in geactualiseerde vorm tot en met 2023 voort te zetten.

Sociaal team

We blijven inzetten op de kwalitatieve inzet van het sociaal team. In 2022 is extra formatie jeugdconsulenten/jongerenwerk toegevoegd zodat we wachtlijsten bij lichtere jeugdhulpproblematiek tegen kunnen gaan.

Uitvoeringsagenda jeugd en innovatieve ontwikkelingen

Het beleidsterrein jeugd is volop in beweging. Met de uitvoeringsagenda willen we inzetten op urgente problematiek. We spelen in op nieuwe ontwikkelingen en zetten in op preventie. Dit komt bijvoorbeeld samen in een aanpak van (v)echtscheidingen. Ook de gemeente Cranendonck wil graag meer inzetten op de voorkoming van complexe scheidingen en ruimt hiervoor –als onderdeel van de uitvoeringsagenda jeugd- budget voor in. Dit betekent een doorontwikkeling van de pilot Kind en Scheidingsloket (2019-2020).

Daarnaast worden nieuwe plannen ontwikkeld, passend binnen de uitvoeringsagenda, onderdeel van het beleidsplan sociaal domein 2022 gericht op preventie, verzorging, ondersteuning en doorontwikkeling van kind en ouder(s).

Voor het komende jaren is een bedrag van € 40.000 aan innovatiebudget benodigd om nader te kunnen inspelen op beleidsmatige ontwikkelingen. Bijvoorbeeld om het scheidingsloket verder vorm te geven, om uitvoering te geven aan het programma Voorzorg en om ontwikkelingen rond JGZ en Kind en Veiligheid nader vorm te geven. De inhoud en bekostiging wordt nader uitgewerkt in het beleidsplan.

4. Product Onderwijs

Bestaand beleid Onderwijs

Naam	Datum
Brede Visie op Onderwijs	Januari 2018
Brede visie onderwijshuisvesting Cranendonck 2008	April 2008
Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs	December 2016
Verordening bekostiging leerlingenvervoer gemeente Cranendonck 2021	Mei 2021
Beleidsplan peuteropvang in een geharmoniseerd stelsel	December 2017
Verordening ruimte- en inrichtingseisen peuterspeelzalen	Juli 2011
Beleidsnotitie toezicht en handhaving kinderopvang en kwaliteitsniveau peuterspeelzalen (collegebesluit)	Maart 2019
Subsidieregeling Peuteropvang en Voor- en Vroegschoolse Educatie gemeente Cranendonck 2021	November 2021

Toelichting

IHP

In de afgelopen periode stelden we samen met het onderwijs en kinderopvang een integraal huisvestingsplan (IHP) op. Met het IHP bekijken we verschillende ontwikkelingen in samenhang met elkaar. Samen staan we voor de opgaven schoolgebouwen te verduurzamen, in te spelen op de gewenste flexibiliteit in voorzieningen en verbinding te maken met maatschappelijke vraagstukken binnen het sociaal domein. Het IHP geeft beeld van de organisatie- en financieringsopgave van de onderwijshuisvesting naar de toekomst. Uitvoering van het IHP vraagt de nodige investeringen op kortere en langere termijn. Dit IHP, inclusief het proces en uitvoeringskosten, wordt in de raad van november 2022 behandeld. De totale kosten van de uitvoering van het IHP worden bij vaststelling verwerkt in de begroting 2023-2026.

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de huisvesting van scholen in het basisonderwijs en voortgezet onderwijs. Schoolgebouwen moeten aan huisvestingseisen voldoen. Deze eisen staan in het Arbeidsomstandighedenbesluit (de Arboret) en het Bouwbesluit.

Visie onderwijs

In 2018 heeft u de visie op onderwijs vastgesteld. Als onderdeel van het vervolgproces is aan de slag gegaan met onderwijshuisvesting. In 2023 en verder zal aan de slag gegaan worden met andere onderdelen van de uitwerking. Te denken valt dan aan o.a. onderwijsinnovatie, kinderopvang, bestrijding achterstanden in basisvaardigheden. Tegelijkertijd houden we de visie tegen het licht van de actuele en toekomstige ontwikkelingen.

Beleidsindicatoren

Om de vergelijkbaarheid van gemeentes te verbeteren, zijn conform de vernieuwde BBV-richtlijnen een aantal beleidsindicatoren voor dit programma bepaald:

Naam indicator	Eenheid	Bron	Jaar	Cranendonck	Nederland
Absoluut verzuim	% per 1.000 leerplichtigen van 5 - 18 jaar	DUO/Ingrado	2019	8,0%	2,4%
Relatief verzuim	% per 1.000 leerplichtigen van 5 - 18 jaar	DUO/Ingrado	2019	8%	26%
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs (12-21 jaar)	DUO/Ingrado	2020	1,5%	1,7%
Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 – 74 jaar	CBS/LISA	2020	657,6	795,9
Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen	CBS	2019	0%	1%
Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	CBS	2019	4%	6%
Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	CBS	2020	67%	68,4%
Achterstandsleerlingen *)	% 4 t/m 12 jarigen	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel	2012	8,6%	11,6%
Werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	CBS	2019	1%	2%
Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners	CBS	2020	229,8	459,7
Lopende re-integratievoorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners van 15 – 64 jaar	CBS	2020	84	202
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS	2020	9,7%	11,9%
Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS	2020	1,1%	1,2%
Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	CBS	2020	Onbekend	0,4%
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 10.000 inwoners	CBS	2020	550	700
Demografische druk **)	%	CBS	2021	76,9%	70,1%

**Deze indicator is komen te vervallen.*

*** De som van het aantal personen van 0 tot 15 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 15 tot 65 jaar.*

Relatie met verbonden partijen

In overeenstemming met de vernieuwde BBV-richtlijnen wordt in elk programma beknopte informatie gegeven over de verbonden partijen die hiermee een relatie hebben. Voor dit programma zijn dat de onderstaande verbonden partijen. Meer gedetailleerde informatie over deze partijen is terug te vinden in de paragraaf.

GGD

Doel: De GGD Brabant Zuidoost is een regionaal samenwerkingsverband met de gemeenten Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Laarbeek, Nuenen c.a., Oirschot, Reusel de Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven en Waalre. Doel van deze regeling is de behartiging van de belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van de Wet publieke gezondheid.

Financiële informatie: (x €1.000,-)	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Gemeentelijke bijdrage	380	377	382	398	407	417	427
Jeugdgezondheidszorg		325	313	354	362	362	353

Regionaal Bestuur Openbaar Onderwijs de Kempen

Doel: Samen met negen andere gemeenten houdt de gemeente Cranendonck het openbaar basisonderwijs in stand via een gemeenschappelijke regeling. De school bestuurlijke verantwoordelijkheden en bevoegdheden zijn overgedragen aan de Stichting de Kempen, regionaal bestuur voor openbaar en algemeen basisonderwijs.

Financiële informatie: (x €1.000,-)	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Gemeentelijke bijdrage	0	0	0	0	0	0	0

Werkvoorzieningsschap de Risse

Doel: Werkvoorzieningsschap de Risse zorgt voor de uitvoering van de Wet sociale werkvoorziening voor de gemeenten Cranendonck, Nederweert en Weert. De Risse richt zich primair op het vinden van aangepast werk voor mensen met een Sw-indicatie. Met de komst van de Participatiewet ontwikkelt de Risse zich naar een mens- ontwikkelbedrijf.

Financiële informatie: (x €1.000,-)	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Gemeentelijke bijdrage (gelijk aan budget ten behoeve van Wsw in participatie-budget)	1.869	1.920	1.957	1.926	1.841	1.776	1.668
Extra gemeentelijke bijdrage o.b.v. meerjarenraming 2021-2024 de Risse		48	31	13			
Extra gemeentelijke bijdrage o.b.v. primaire begroting Risse			126	131	123	98	98
Incidentele gemeentelijke bijdrage t.b.v. aanvulling Eigen vermogen/ weerstandsvermogen		204					

Overzicht baten en lasten programma

PROGRAMMA 4 - Sociaal domein	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten						
BELEIDSVELD 4.1 Werken inkomen	-9.233	-8.466	-8.840	-8.734	-8.666	-8.565
BELEIDSVELD 4.2 Maatschappelijke ondersteuning	-6.673	-6.477	-6.365	-6.461	-6.563	-6.649
BELEIDSVELD 4.3 Jeugd	-5.286	-6.055	-6.081	-6.104	-6.107	-6.107
BELEIDSVELD 4.4 Onderwijs	-1.756	-1.691	-1.645	-1.639	-1.624	-1.621
Totaal Lasten	-22.947	-22.689	-22.931	-22.938	-22.960	-22.942
Baten						
BELEIDSVELD 4.1 Werken inkomen	4.755	3.741	3.741	3.741	3.741	3.741
BELEIDSVELD 4.2 Maatschappelijke ondersteuning	116	126	105	105	105	105
BELEIDSVELD 4.3 Jeugd	57	-	-	-	-	-
BELEIDSVELD 4.4 Onderwijs	218	9	9	9	9	9
Totaal Baten	5.146	3.877	3.856	3.856	3.856	3.856
Saldo voor resultaatbestemming	-17.802	-18.812	-19.076	-19.082	-19.105	-19.086
Bestemmingen						
Stortingen reserves	-184	-	-	-	-	-
Onttrekkingen reserves	297	245	45	49	49	49
Bestemming per saldo	114	245	45	49	49	49
Saldo na resultaatbestemming	-17.688	-18.567	-19.030	-19.033	-19.055	-19.037

Programma 5: Bestuur + algemene dekkingsmiddelen

Missie van het programma:

De gemeente Cranendonck is een open, transparante en betrouwbare publiekrechtelijke organisatie. Op basis van een verantwoorde inzet van de beschikbare middelen draagt zij zorg voor handhaving en naleving van de geldende wet- en regelgeving. De gemeente staat ten dienste van alle burgers en overige partijen.

Producten:

1. Algemeen bestuur
2. Dagelijks bestuur
3. Openbare orde
4. Burgerdiensten
5. Algemene dekking
6. Bedrijfsvoering

1 Product Algemeen bestuur

Wat wil de raad bereiken?

Het streven van de raad is om een open, transparante en betrouwbare publiekrechtelijke organisatie te zijn die zijn kaderstellende en controlerende rol volgens het duale stelsel vervult.

Toelichting bestaand beleid

Raadsagenda 2022-2026

De raad heeft de raadsagenda 2022-2026 in juli 2022 vastgesteld. Deze raadsagenda 2022-2026 wordt vertaald naar een collegeuitvoeringsprogramma en gepresenteerd in de LTA (lange-termijn-agenda). Dit collegeuitvoeringsprogramma wordt apart aan de raad geleverd met of volgend op de begroting. Voor zover al mogelijk, zijn de onderwerpen van de raadsagenda in deze begroting geadresseerd. Zo wordt in 2023 aandacht besteed aan de vraag van de raad om als raad meer grip te krijgen op de 4 GR-en en de samenwerking met de A2 gemeenten.

Onderstaand overzicht omvat de belangrijkste beleidsstukken die de raad in het verleden heeft vastgesteld in relatie tot dit product:

Naam	Datum
Reglement van orde voor de vergaderingen van de raad van de gemeente Cranendonck 2015	Februari 2015
Verordening van de adviescommissie van de gemeenteraad van Cranendonck 2015	Februari 2015
Reglement presidium 2015	Februari 2015
Verordening rekenkamercommissie 2019	November 2019
Verordening ambtelijke bijstand en fractieondersteuning 2013	Februari 2013
Verordening rechtspositie wethouders, raads- en commissieleden	December 2019
Griffieverordening Cranendonck	Maart 2014
Financiële verordening	Februari 2020
Controleprotocol 2020 met normenkader	Februari 2020
Gedragscode gemeenteraad en protocol integriteitsschendingen	Oktober 2017
Verordening agenderingsrecht voor inwoners gemeente Cranendonck	Juni 2021

Beknopte toelichting financieel beïnvloedbare onderwerpen bestaand beleid

Vorenstaande lijst laat zien dat er binnen dit product weinig bestaand beleid is dat aangepast kan worden en daarmee een financieel voor- en/of nadeel met zich meebrengt.

De resultaatafspraken

De raad beschikt over een –door de griffier aangeleverde– actuele, digitale Lange Termijn Agenda (LTA).

Resultaatafspraken LTA raad

- De raad vervult zijn kaderstellende en controlerende rol aan de hand van de volgende P&C-producten c.q. beleidsnotities die wij in 2023 ter besluitvorming aanbieden:
 - Kadernota
 - Programmabegroting (meerjarig structureel sluitend)
 - Jaarstukken
 - Burap
- Over de jaarstukken geeft de controlerende externe accountant een (goedkeurende) controleverklaring af voor getrouwheid. Tevens controleert de accountant de rechtmatigheidsverklaring van het college. Bovendien is sprake van instemming door de toezichthouder Provincie Noord-Brabant van de programmabegroting.

2 Product Dagelijks bestuur

Wat wil de raad bereiken?

Om de doelstellingen van de raad te realiseren, voert het college het collegeprogramma uit dat bij aanvang van elke raadsperiode wordt opgesteld. Hierbij zorgt het college ervoor dat zij ten dienste staat van alle burgers en overige partijen en haar rol vervult conform de Gemeentewet. De voortgang van het afhandelen van het collegeprogramma is door middel van de Lange Termijn Agenda (LTA) inzichtelijk gemaakt voor de raad. Planningen en mijlpalen worden in de LTA bijgehouden.

Toelichting bestaand beleid

Collegeprogramma

Na de gemeenteraadsverkiezingen in maart 2022 stelde de gemeenteraad een nieuwe raadsagenda op. Het college vertaalt deze raadsagenda in een collegeprogramma en een uitvoeringsprogramma

De resultaatafspraken:

- Jaarschijf 2023 van het collegeprogramma en uitvoeringsprogramma is uitgevoerd.
- Alle, op basis van wet- en regelgeving, noodzakelijke besluiten zijn genomen.
- De actieve informatieplicht aan de raad is vervuld door o.a. het opleveren van raadsinformatiebrieven en het organiseren van raadsinformatieavonden.
- We gaan ervaring opdoen met de nieuwe werkvormen.

3 Product Openbare orde

Wat wil de raad bereiken?

In de gemeente Cranendonck leven de mensen samen in een veilige en leefbare woonomgeving. De gemeente heeft de regierol met betrekking tot de integrale veiligheid. De gemeente gaat de toezicht- en handhavingscapaciteit op alle beleidsterreinen breder inzetten.

1. Openbare orde en Veiligheid

Toelichting bestaand beleid

Tot en met 2022 zijn de prioriteiten die opgenomen zijn in de kadenota Integrale Veiligheid 2020-2022 verder uitgewerkt. Met betrekking tot het onderwerp ondermijning is binnen Dommelstroom een gezamenlijke aanpak opgezet. Voor Cranendonck is in 2022 een actieplan Ondermijning opgesteld. Aanbevelingen en actiepunten uit dit plan worden vanaf 2023 geïmplementeerd en uitgevoerd.

De tweede prioriteit uit de kadernota Integrale Veiligheid heeft betrekking op de verbinding tussen werkvelden Zorg en Veiligheid. De verbinding tussen beide werkvelden is versterkt en gezamenlijk wordt in 2023 onder andere geïnvesteerd op thema's als personen met onbegrepen gedrag, huiselijk geweld, kindermishandeling en nazorg van ex-gedetineerden.

Daarnaast zijn in 2022 stappen genomen om de crisisbeheersingsorganisatie intern te verbeteren. Door Corona en inmiddels opvang van de vluchtelingen uit Oekraïne is veel capaciteit van team Veiligheid opgeslokt. Hierdoor is achterstand ontstaan in het onderhouden van de crisisbeheersingsorganisatie en het opgeleid en geoefend houden van de betrokken medewerkers. Vanaf 2023 wordt gebruik gemaakt van een Opleidings-, Trainings-, en Oefenplan (OTO) die in 2022 wordt opgesteld.

Als laatste wordt in 2022 een Integraal Veiligheidsplan 2023-2026 opgesteld. Hierin worden voor de komende periode de prioriteiten voor team Veiligheid opgenomen. In dit plan worden ook de prioriteiten voor de Dommelstroom gemeenten en binnen de regio opgenomen.

Toelichting nieuw beleid

Ondermijning

In 2021 is gestart met de aanpak van ondermijning binnen Dommelstroom. Deze samenwerking wordt geëvalueerd met de intentie om deze door te zetten. Daarnaast wordt geïnvesteerd in het vergroten van kennis, herkennen van ondermijning en weerbaarheid tegen ondermijning voor zowel ondernemers en inwoners als medewerkers van Cranendonck. Dit gebeurt door bestaande programma's lokaal in te zetten. Lokaal is ook een aanpak ondermijning vastgesteld die vanaf 2023 ten uitvoer wordt gebracht.

Doorontwikkeling crisisbeheersing

Deze doorontwikkeling is zowel uitvoerend als organisatorisch van aard. Door de coronacrisis van afgelopen 2 jaar is de parate kennis van medewerkers niet actueel gehouden door middel van opleidingen/ trainingen en oefeningen. Deze cyclus moeten opnieuw opgezet gaan worden en geborgd binnen de jaarlijkse werkzaamheden. Daarnaast is het zaak om de planvorming actueel te krijgen en om te onderzoeken wat de mogelijkheden zijn om de samenwerking met de A2 gemeenten te versterken.

Cyber criminaliteit

Het leven speelt zich steeds meer af online, waardoor gedigitaliseerde criminaliteit een vlucht heeft genomen. Digitale fraude, digitaal stalken, online bedreigingen, online ontwrichting van de openbare orde (oproepen tot onrust) is aan de orde van de dag. Om dat tegen te gaan wordt geïnvesteerd in programma's ter bevordering van de weerbaarheid van kwetsbare inwoners om eerder te signaleren dat er sprake is van gedigitaliseerde criminaliteit en te voorkomen hier slachtoffer van te worden. Daarnaast wordt geïnvesteerd in campagnes om meldingen van digitale criminaliteit te vergroten.

Veilige woon en leefomgeving

Het verbeteren van het veiligheidsgevoel van inwoners door middel van gerichte aanpakken. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om programma's als het donkere dagen offensief of inspelen op huidige problematiek (hangplekken, donkere en onoverzichtelijke hoeken etc.) door wijkshouwen en informatieavonden.

Versterken informatiepositie

Door het versterken van de informatiepositie kan vanuit team Veiligheid meer preventief worden opgepakt in plaats van repressief. Hierdoor is het mogelijk dat veiligheidsproblemen worden voorkomen. Voorbeelden zijn het vooraf meedenken aan nieuw te ontwikkelen gebieden, datagericht analyseren en handelen op veiligheidsrisico's binnen woongebieden en zo vroegtijdig in kunnen grijpen op mogelijke ontwrichting. Bij de versterking kan ook een onafhankelijk onderzoek horen om zodanig de juiste informatie te ontvangen voor een onderwerp (veiligheidsbeleving of drugsgebruik door rioolonderzoek etc.) Hierbij is het noodzakelijk om in beeld te komen en te blijven bij ketenpartners.

Zorg en Veiligheid

Steeds meer opgaven waar zorg- en veiligheidsaspecten een rol spelen vragen om een integrale (keten)benadering. Denk hierbij aan thema's als personen met verward gedrag, huiselijk geweld en kindermishandeling en nazorg van ex-gedetineerden. Overheid, Zorg- en Veiligheidspartners werken hierbij nauw samen, ieder vanuit haar eigen rol en verantwoordelijkheid in het geheel. De gemeenten hebben een regierol in deze opgaven om een veilige woon- en leefomgeving te realiseren. Dit vraagt om een goede verbinding tussen zorg en veiligheid. We weten elkaar steeds beter te vinden maar we zijn er nog niet. Naast de dagelijkse werkzaamheden in de uitvoering is het zaak dat ook op strategisch- en bestuurlijk niveau de samenwerking wordt versterkt.

Onze gemeente stelt de inwoner centraal in haar handelen en moet dus over de grenzen van domeinen samenwerken. Door op tijd maatwerk te bieden op het zorgvlak, kan het veiligheidsdomein in voorkomende gevallen ontzien worden. En andersom, als er in het veiligheidsdomein iets gebeurt, is er mogelijk inzet vanuit zorg nodig om escalatie van problemen te voorkomen.

Om vorenstaande ontwikkelingen te kunnen realiseren is in de begroting in 2023 een budget van € 47.500 opgenomen. Vanaf 2024 is een budget van € 42.500 opgenomen.

Onderstaand overzicht omvat de belangrijkste beleidsdocumenten die de raad in het verleden heeft vastgesteld in relatie tot dit product:

Naam	Datum
Algemeen Plaatselijke Verordening	November 2019
Kadernota Integrale Veiligheid 2020-2022	November 2019
Beleidsplan Wet veiligheidsregio's	September 2019
Regionaal Veiligheidsplan Oost Brabant 2019-2022	September 2018
Omgevingsbeleidsplan	Januari 2015
Regionaal Risicoprofiel 2019-2022	Januari 2019
Bibob beleid	December 2021

Beknpte toelichting financieel beïnvloedbare onderwerpen bestaand beleid

De budgetten die bij integrale veiligheid horen worden vastgesteld uit diverse gemeenschappelijke regelingen (Veiligheidshuis, RIEC etc.).

2. Integrale aanpak toezicht en handhaving

Toelichting bestaand beleid

In 2019 is het "Uitvoeringsbeleid VTH 2020-2023" vastgesteld. Dit beleid bevat de prioriteiten met betrekking tot toezicht en handhaving voor 2020-2023. Het plan bevat het beleidsmatig kader voor de invulling van de gemeentelijke taken op het gebied van VTH. Naast de wettelijke onderdelen als illegaal bouwen is er ook aandacht is voor adrescontroles, regionale detailhandelsvisie, milieu enz. Hierdoor krijgt ook de invulling van toezicht en handhaving een integraal karakter.

De prioritering uit het Uitvoeringsplan is het uitgangspunt bij het oppakken van toezicht- en handhavingstaken. Verzoeken om handhaving worden altijd opgepakt. Afhankelijk van de capaciteit die door handhavingverzoeken wordt gevraagd blijft de overige capaciteit over voor de overige prioriteiten.

Vanwege de coronabeperkingen zijn er de afgelopen jaren minder evenementen geweest. Nu de evenementen weer plaatsvinden wordt ingezet op controle bij evenementen, bijvoorbeeld op geluid.

Detailhandelsvisie A2-gemeenten en de Regionale Detailhandelsvisie

Het detailhandelsbeleid ziet toe op de versterking van de centra van Budel en Maarheeze en daarmee op het behoud van het voorzieningenniveau naar de toekomst. Gezien de beschikbare capaciteit kan er in bepaalde mate toezicht worden uitgevoerd op overtredingen als detailhandel op het industrieterrein en illegale bewoning.

Controle op verleende omgevingsvergunningen

In het uitvoeringsprogramma is het gewenste aantal controles op verleende omgevingsvergunningen en op strijdig gebruik door particulieren opgenomen, daarnaast zijn er gewenste aantallen opgenomen voor bijvoorbeeld controle op ontheffingen en toezicht op vergunningsvrij bouwen en bouwen zonder vergunning. Gezien de beschikbare capaciteit kan het toezicht op bouw en ruimtelijke ordening naar behoren worden opgepakt. Door de komst van de Omgevingswet en de wet Kwaliteitsborging, die naar verwachting op 1 januari 2023 in werking treden, zal er extra ingezet moeten worden op toezicht. Door het veranderen van de regels, onder andere het afschaffen van bepaalde regels voor vergunningsvrij bouwen, zullen er mogelijk meer overtredingen plaatsvinden. Hier moet nu al rekening mee worden gehouden.

Toezicht door boa's

Door het (incidenteel) inhuren van externe boa's kan toezicht op de APV uitgevoerd worden conform het uitvoeringsprogramma. Naast de inhuur van externe boa's werken we met een toezichthouder op het vlak van de APV. De boa's hebben zich daarnaast gespecialiseerd in de aanpak van overlast i.v.m. het AZC. De inzet van boa's blijft ook in de toekomst nodig. In samenwerking met Gilde opleidingen is er ook extra inzet op toezicht door ondersteuning van stagiaires.

In 2023 zullen medewerkers in dienst worden genomen in plaats van in te huren.

Omgevingswet/handhaving en toezicht

Zoals in programma 1 is aangegeven wordt de Omgevingswet in 2023 verwacht. Door het wijzigen van de regels zal de wijze van toezicht en handhaving ook veranderen. Door het wijzigen van de regelgeving zal er mogelijk meer onduidelijkheid gaan ontstaan over de regels en zal de werkvoorraad bij toezicht en handhaving mogelijk toenemen.

Wet kwaliteitsborging/handhaving en toezicht

Bepaalde toetsen zullen niet meer door de gemeente worden uitgevoerd bij vergunningverlening. De mate van toezicht zal hierdoor noodzakelijkerwijs toenemen. Dit zal een impact hebben op de werkvoorraad bij toezicht, het is immers door de Wet Kwaliteitsborging niet meer mogelijk deze toetsen vooraf te laten plaatsvinden. Wij kunnen nu nog niet inschatten wat dat voor de bezetting van handhaving en toezicht tot gevolg zal hebben.

Onderstaand overzicht omvat de belangrijkste beleidsdocumenten die de raad in het verleden heeft vastgesteld in relatie tot dit product:

Naam	Datum
Uitvoeringsbeleid 2020 – 2023	September 2019
Omgevingsuitvoeringsprogramma 2022	Februari 2022
Jaarverslag Integrale Handhaving 2021	April 2022
Evenementenbeleid	Oktober 2012
Horeca convenant	December 2011
Convenant paracommercialisme gemeente Cranendonck 2018	Januari 2018
Detailhandelsvisie A2-gemeenten	September 2015

Beknpte toelichting financieel beïnvloedbare onderwerpen bestaand beleid

Voor de uitvoering van de integrale toezicht en handhaving wordt onder andere gebruik gemaakt van de Omgevingsdienst Zuid-Oost Brabant (ODZOB). Afgelopen jaren hebben we gezien dat we geregeld adviezen /onderzoeken van de ODZOB nodig hebben. Dit zal ook in 2023 het geval zijn.

Toezicht en handhaving: Uitbreiding capaciteit

Uitbreiding van de handhavingscapaciteit met minimaal 1 fte. is wenselijk/noodzakelijk.

De betreffende uitbreiding zal worden gebruikt voor het inzetten van een extra jurist toezicht en handhaving. Op deze wijze kunnen de hoogstnoodzakelijke zaken op juridisch gebied worden opgepakt. Met een uitbreiding van de capaciteit wordt onder andere voorkomen dat zaken die 'buiten' worden opgehaald niet op de juiste wijze 'binnen' kunnen worden behandeld. Op dit moment is de capaciteit bij toezicht en handhaving beperkt en kunnen we niet brengen wat we zouden willen brengen. Als zich geen bijzonderheden voordoen in handhavingszaken zoals meerdere juridische procedures in bezwaar en beroep, kunnen we het op dit moment net behappen. Naast de inhoudelijke behandeling vergen dergelijke procedures namelijk ook diverse noodzakelijke administratieve taken van de juridische medewerkers.

Daarnaast streven wij er expliciet naar daadwerkelijk meer capaciteit in te zetten op het gebied van ondermijning (waaronder deelname aan actieweken van het Dommelstroom Interventie Team, inclusief voorbereiding en behandeling van zaken), op het gebied van huisvesting van arbeidsmigranten en op het gebiedsgericht aanpakken van bepaalde gebieden, zoals bedrijventerreinen, waar nu niet aan wordt toegekomen.

Dit laat onverlet dat – ook bij een uitbreiding van capaciteit - een stevige prioritering onverminderd nodig is. Na de werkbijeenkomst met uw raad op 19 juli 2022 is een voorstel opgesteld voor de nieuwe prioritering van handhavingszaken. Deze prioritering wij graag nader met uw raad bespreken als opmaat naar vaststelling van nieuw beleid.

4 Product Burgerdiensten

Wat wil de raad bereiken?

Een betrouwbare en tijdige verstrekking van documenten gerelateerd aan de BRP en de Burgerlijke Stand. Het voldoen aan de wettelijke verplichtingen rondom basisregistraties. De BRP is actueel. Dit wordt getoetst door een zelfevaluatie (audit), waaruit voor de gemeente een slagingspercentage van minimaal 95% voortvloeit.

Toelichting bestaand beleid

Burgerzaken is de dienstverlening waar de inwoners onze gemeente grotendeels op herkennen. Het betreft o.a. het uitgeven van alle wettelijke documenten zoals de paspoorten, rijbewijzen maar ook producten zoals de begraafplaats, klachten & meldingen.

Beknpte toelichting financieel beïnvloedbare onderwerpen bestaand beleid

Dit product is in geringe mate beïnvloedbaar. Het beheer van de Basisregistratie Personen (BRP) is een wettelijke verplichting en daardoor nauwelijks te beïnvloeden.

Aan het leveren van producten van het team burgerdiensten ligt een wettelijke verplichting ten grondslag, waardoor hier nauwelijks beïnvloedingsmogelijkheden zijn. De kosten die voor deze producten gemaakt worden, worden gedekt door de tarieven die voor deze producten gevraagd worden.

Nieuw beleid

n.v.t.

Resultaatafspraken

- De gemeente voldoet aan de wettelijke verplichtingen rondom basisregistraties. Dit betekent dat zij bij de uitvoering van haar publieke taken gebruik maakt van deze registraties. De BAG en BRP zijn actueel. Dit wordt getoetst door een zelfevaluatie (audit), waaruit voor de gemeente een slagingspercentage van minimaal 95% voortvloeit.

5 Product Algemene dekking

Wat wil de raad bereiken?

De gemeente voert een gezond financieel beleid. Door een solide financieel beleid is het gelukt om met ingang van de jaarschijf 2022 een structureel sluitende begroting aan te bieden.

Er is nog steeds sprake van een goede vermogenspositie waardoor we onze verplichtingen nakomen en de gewenste investeringen voor onze inwoners en bedrijven doen. Voor deze investeringen kunnen – na zorgvuldige overweging – (bestemmings-)reserves ingezet worden. De verhouding tussen de hoogte van de woonlasten en het niveau van de voorzieningen is goed. De belastingen en heffingen zijn gebaseerd op het principe van kostendekkende tarieven.

Toelichting bestaand beleid

Loon- en prijscompensatie 2023-2026

Vanaf de programmabegroting 2018 passen we in de meerjarenraming loon- en prijsindexeringen toe. Om de loon- en prijsstijgingen op te vangen kiezen wij ervoor om een stelpost op te nemen en niet automatisch de budgetten te verhogen. Eventuele niet-benodigde loon- en prijsstijgingen in enig jaar komen dan als voordeel terug in de exploitatie. Het indexeren van budgetten is namelijk geen automatisme. Alleen aantoonbare loon- en prijsstijgingen komen hierdoor in aanmerking voor indexatie.

De inflatie is door de oorlog in Oekraïne flink hoger. Daarom hebben we in de begroting 2023-2026 een hogere stelpost (397k) voor de loon- en prijscompensatie geraamd. Dit bedrag is gebaseerd op het budget dat via de algemene uitkering (meicirculaire 2022) aan extra compensatie voor de hogere loon- en prijsontwikkeling aan de gemeenten is verstrekt. Verder hebben we binnen de risicobeheermatrix een bedrag opgenomen van 700.000 euro als risico voor de oplopende inflatie. Op het moment dat het risico zich voordoet is ons weerstandsvermogen (algemene reserve) voldoende robuust om dit incidenteel op te vangen. Voor de loon- en prijscompensatie sociaal domein is een aparte stelpost in de begroting opgenomen.

Financiële gevolgen sluiten AZC

Op 8 maart jl. heeft uw raad een initiatiefvoorstel aangenomen om niet mee te werken aan de huidige plannen van het COA om te komen tot een langdurig grootschalig AZC, COL en POL. Verder heeft uw raad besloten om het huidige AZC, COL en POL in Cranendonck per 1 juli 2024 op het moment dat de vergunning afloopt te beëindigen en tot die tijd alle middelen in te zetten om het Rijk en COA te bewegen om de overlast en onveiligheid optimaal te beperken. De komende jaren worden gebruikt om samen met de eigenaar en de inwoners te onderzoeken wat zij als toekomstige bestemming zien voor de voormalige legerplaats in Cranendonck en daarmee de Gebiedsontwikkeling voor het hele gebied weer op te pakken.

Stoppen met het AZC heeft voor Cranendonck financiële gevolgen. In de begroting zijn de volgende rechtstreeks gerelateerde inkomsten voor het AZC opgenomen:

	2024	2025	2026
Rechtstreekse inkomsten gerelateerd aan AZC	begroot	begroot	begroot
1. Faciliteitenbesluit (via algemene uitkering)	561	561	561
2. Kinderen in AZC (via algemene uitkering)	134	134	134
3. BRP-straat (via algemene uitkering)	909	909	909
Totaal rechtstreeks gerelateerde inkomsten	1.604	1.604	1.604

Ad 1 en Ad 2. Faciliteitenbesluit en kinderen AZC

Om de financiële gevolgen van deze onderdelen te completeren is het nodig om de verlaging van de kosten die voortvloeien uit het beëindigen van het AZC inzichtelijk te maken. Van de inkomsten van het faciliteitenbesluit is € 200.000 ingezet als algemeen dekkingsmiddel.

Ad 3. BRP-straat

De inkomsten van de BRP-straat zijn ook als kosten geraamd in de begroting 2023-2026. Een klein gedeelte van het budget is toegevoegd aan het P-budget, omdat medewerkers die voor de BRP-straat werken een dienstverband bij Cranendonck hebben. Stoppen betekent dat er financiële personele gevolgen voor de begroting kunnen optreden.

Niet rechtstreeks gerelateerde inkomsten AZC

Binnen de algemene uitkering zijn diverse maatstaven opgenomen (o.a. inwoners, minderheden, leerlingen) die naar beneden bijgesteld zullen worden. De algemene uitkering zal daardoor lager zijn uitvallen. De omvang van de lagere inkomsten is nog niet inzichtelijk. Om de financiële gevolgen voor dit onderdeel in beeld te brengen is het nodig om de lagere kosten die voortvloeien uit het beëindigen van het AZC inzichtelijk te maken.

De financiële impact het stoppen van het AZC is minimaal € 200.000. Met de huidige inzichten is het maximale nadeel op dit moment moeilijk in te schatten.

Onderstaand overzicht omvat de belangrijkste beleidsdocumenten die de raad in het verleden heeft vastgesteld in relatie tot dit product:

Naam	Datum
Legesverordening	November 2021
Verordening Afvalstoffenheffing	December 2021
Verordening Rioolheffing	November 2021
Verordening OZB	November 2021
Verordening Toeristenbelasting	November 2021
Verordening Lijkbezorgingrechten	November 2021
Verordening Marktgeld	November 2021
Verordening Rechten en precariobelasting	November 2021
Verordening Innemen van standplaatsen	November 2021
Verordening Reclamebelasting Budel Centrum 2020	November 2021
Financiële verordening 2020	Februari 2020
Treasury statuut 2020	Februari 2020

Beknpte toelichting financieel beïnvloedbare onderwerpen bestaand beleid

Binnen dit product bestaat een behoorlijke mate van beïnvloedbaarheid. Algemene dekkingsmiddelen zijn namelijk die inkomsten waartegenover vaak geen directe dienstverlening en/of bestedingsverplichtingen staan. Ze zijn vrij besteedbaar met uitzondering van afvalstoffen- en rioolopbrengsten. Het verhogen van bestaande belastingen of het invoeren van nieuwe belastingen zijn instrumenten die beschikbaar zijn om inkomsten te genereren.

Uitkering Gemeentefonds

De berekening van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds is gebaseerd op de meicirculaire 2022.

De resultaatafspraken

- De structurele lasten zijn gedekt door structurele baten in de jaarschijven 2023, 2024 en 2025. Het jaar 2026 is een bijzonder jaar omdat de kabinetsplannen tot en met 2025 in de accessen zijn verwerkt. In 2026 is het accres vastgezet op een fors lager bedrag.
- De woonlasten voor burgers en bedrijven zijn niet verhoogd met uitzondering van inflatie. Mocht een verhoging toch nodig blijken, dan laten we zien dat de lasten en voordelen voor de inwoners met elkaar in evenwicht zijn.
- Op twee momenten per jaar beoordelen we de hoogte van de reserves & voorzieningen.

Resultaatafspraken LTA raad

- De tarieven van rechten, heffingen en belastingen zijn tijdig vastgesteld net als de bijbehorende verordeningen.
- Producten P&C-cyclus: kadernota, begroting, jaarrekening, bestuursrapportage.

6 Product Bedrijfsvoering

Wat wil de raad bereiken?

De samenleving verandert en de organisatie verandert mee. Cranendonck is een enthousiaste en stimulerende partner die samenwerkt in de breedste zin van het woord om maatschappelijke doelen te realiseren. Hierbij wordt altijd de positieve benadering gehanteerd: "Wat kan er wel" en "Hoe kunnen wij bijdragen" is bij elk vraagstuk de insteek. Vertrouwen is het uitgangspunt van waaruit wij handelen. De ambtelijke organisatie is extern gericht en zorgt daarmee voor een optimale ondersteuning van het bestuur bij het uitvoeren van haar taken.

Door de overheveling van de bedrijfsvoeringstaken naar de GRSA2 wordt de ondersteuning vanuit dit samenwerkingsverband geleverd. Een groot deel van dit product is derhalve opgenomen in de paragraaf Verbonden Partijen en paragraaf bedrijfsvoering.

Dienstverlening

Een verbetering van onze dienstverlening, toegesneden op de specifieke behoeftes van groepen, of een individuele inwoner. Een passende dienstverlening, zodat iedereen de dienstverlening krijgt die hij nodig heeft. De gemeente is goed bereikbaar, communiceert duidelijk en begrijpelijk en heeft haar dienstverlening efficiënt, eenvoudig, toegankelijk en duidelijk ingericht. Inwoners, organisaties en bedrijven merken dan hun vraag centraal staat. Ze zijn niet alleen tevreden over het resultaat, maar ook over de manier waarop dat tot stand is gekomen.

Er zijn geen actuele indicatoren beschikbaar. Als onderdeel van het nieuwe Dienstverleningsconcept stellen we in 2022-2023 kengetallen vast waarmee we het niveau van onze dienstverlening zelf monitoren met informatie uit bestaande systemen. We denken daarbij aan wachttijd telefonie en balie, terugbelverzoeken, web statistieken, openstaande zaken, cliëntenonderzoek WMO etc. Daarnaast voorziet het uitvoeringsprogramma ook in procesverbetering in samenwerking met de gebruikers (inwoners).

Toelichting bestaand beleid

Binnen dit product staat de organisatieontwikkeling centraal. Voor 2023 en de komende jaren betreft dit vooral het verder ontwikkelen van de organisatie. In de paragraaf bedrijfsvoering wordt hier nader op ingegaan en zijn de speerpunten voor 2023 nader toegelicht.

Dienstverlening

In 2022 wordt een nieuw Dienstverleningsconcept (2022-2026) opgeleverd waaraan jaarlijks een uitvoeringsprogramma is gekoppeld. Een deel van de uitvoering is belegd binnen bestaande projecten zoals de implementatie van de Omgevingswet, toegankelijkheid, online dienstverlening en voor een belangrijk deel ook binnen de organisatieontwikkeling. Een ander deel bestaat uit autonome ontwikkeling van onze dienstverlening.

Onderstaand een overzicht van de belangrijkste beleidsdocumenten die de raad in het verleden heeft vastgesteld in relatie tot dit product:

Naam	Datum
Beleidsprogramma Dienstverlening	November 2011
Beleidsnota 'Communicatie- en burgerparticipatie: onmisbare schakels'	November 2011
GR A2 Samenwerking	April 2016
Inkoopbeleid	Mei 2017
Bestuursopdracht visie op de organisatie	April 2017

Beknpte toelichting financieel beïnvloedbare onderwerpen bestaand beleid

- In 2017 is het inkoopbeleid geactualiseerd en uitgevoerd, op basis van nieuwe Europese wet- en regelgeving.
- De gemeente Cranendonck heeft invloed in de GRSA2 organisatie via het bestuur. Door sturing op de begroting en buraps van de GRSA2 kunnen kosten en beleidskeuzes bijgestuurd en ondersteund worden. De begroting 2023 voor de GRSA2 is vastgesteld. Het bestuur van de GRSA2 heeft bij de definitieve vaststelling van de begroting 2023 rekening gehouden met de door de gemeenten ingediende zienswijzen.
- Dienstverlening: Het niveau van dienstverlening omschreven in het Dienstverleningsconcept en het uitvoeringsprogramma volgt voor een deel landelijke richtlijnen en wetgeving. Voor een deel beschrijft het echter ook het ambitieniveau van de gemeente zelf. Dit laatste is beïnvloedbaar.

Het P-budget 2023

In de burap 2022 is een grote overschrijding op het personele budget verwerkt. Met het inzetten van diverse - ook incidentele- budgetten, is een gedeelte van de overschrijding opgevangen. Vanwege met name het niet kunnen invullen van vacatures en het hoge ziekteverzuim en het daardoor moeten uitwijken naar tijdelijke inhuur, zijn de kosten hoger dan de ramingen in het P-budget opgenomen. Dit wordt versterkt door de sterk verhoogde uurtarieven en de lange periode van inhuur. De combinatie van o.a. het wegvallen van een aantal reserves en andere incidentele budgetten én de langere en duurdere inhuur, wordt een meer structureel karakter van overschrijding verwacht.

Onderdeel van de organisatieontwikkeling is een verhoogde aandacht voor gerichte arbeidsmarktcommunicatie (meer vinden, door gericht te zoeken) en er wordt onderzocht hoe medewerkers beter te 'binden en boeien'. Om de tijd te overbruggen om dit, nu verwachte, structurele karakter van overschrijding qua omvang proberen te beperken, wordt voorgesteld om een tijdelijke reserve te vormen om de verwachte overschrijdingen op te kunnen vangen.

Burgerpeiling

Op basis van de notitie 'Burgerpeiling/Waar staat je Gemeente' (2021) zoeken we naar een meer structurele manier van feedback tussen overheid en gemeenschap die minder intern gericht is. Om ook antwoord te krijgen op de 'hoe-vraag' in het verbeteren van onze dienstverlening en onze processen is direct contact met onze inwoners van belang.

In het Uitvoeringsprogramma Dienstverlening zijn twee actiepunten opgenomen die relateren aan het monitoren van onze dienstverlening (extern gericht).

1. 'Kengetallen Dienstverlening' met een 2-ledige doelstelling waardoor het mogelijk is onderscheid te maken tussen incident en structureel probleem en tussen feit en beleving.
 - Leveren van betrouwbare kengetallen. We maken hiervoor gebruik van managementinformatie uit al beschikbare systemen.
 - Meer mogelijkheden om directe feedback te geven en met ons over de dienstverlening in contact te treden.
2. 'Optimaliseren aantal klantprocessen samen met inwoners'. Aan de hand van de input van klanten maken we knelpunten zichtbaar en richten we processen meer klantgericht in.

Nieuwe beleidsvoornemens

Strategische Visie

De toekomst van Cranendonck wordt bepaald door wat er op ons afkomt. Denk aan klimaatadaptatie, energietransitie, de expansie van Brainport, woningnood, transitie van onze agri-business, veranderingen op de arbeidsmarkt en technologische ontwikkelingen. Ontwikkelingen waar we geen invloed op hebben maar die wel invloed hebben op onze gemeenschap. Naast de vraag wat er op ons afkomt, is ook de vraag hoe we omgaan met deze opgaven belangrijk. Brede welvaart en vitale gemeenschappen zijn hierbij de sleutelwoorden. Deze ontwikkelingen dwingen ons na te denken over de invloed die het heeft op onze gemeenschap en hoe wij daar mee omgaan. Niets doen is hierbij geen optie.

Om niet overvallen te worden door wat er onvermijdelijk op ons afkomt is nu hét moment om samen met de gemeenschap na te denken over wat nu belangrijk is voor onze huidige inwoners, maar ook wat een fijn Cranendonck kan zijn voor toekomstige inwoners en volgende generatie(s).

Grondbedrijf en vastgoedzaken

Onze gemeente beschikt tot op dit moment niet over een beleidsmedewerker onroerende zaken. Het formuleren en bewaken van beleidsdoelen voor wat betreft gemeentepanden en –gronden is daarmee op ambtelijk niveau niet binnen onze organisatie belegd. Een centrale ambtelijke koersbepaling (inclusief het opstellen/actueel houden van een nota grondbeleid), aansturing en coördinatie ontbreken als het gaat om optreden tegen illegaal gebruik van gemeentegronden, koop, verkoop, ruil, verpachting, (her)bestemming e.a. van gronden en panden waaronder het maatschappelijk vastgoed. Dit wordt als een gemis ervaren. Vandaar het voorstel om structureel € 80.000 beschikbaar te stellen (1 fte.).

Organisatieontwikkeling

Inleiding: In 2017 zijn in de gemeente zelfsturende teams geïntroduceerd. Vanuit een sterk hiërarchisch aangestuurde organisatie was de behoefte aan meer autonomie groot. De vorming van deze teams ging gepaard met het afschalen van alle leidinggevenden op twee afdelingshoofden na en het toewijzen van pofah-rollen (o.a. HRM, fin, administratieve organisatie, communicatie) aan de teamleden. In wezen werden nagenoeg alle managementtaken én ondersteunende bedrijfsvoeringstaken binnen de vakdisciplines in een team ondergebracht. Dit is niet passend gebleken. Een gemeente is echter een organisatie met een grote hoeveelheid taken van eenvoudig tot zeer complex, een grote diversiteit en een toenemend aantal taken die door de rijksoverheid gedecentraliseerd worden. Hierop is geen eenheidsmaal passend.

Deze structuur en sturing hebben geleid tot een grote onduidelijkheid en onvoldoende richting, rolneming en sturing en daarmee een gebrek aan begrenzing én aandacht. De basisprocessen zijn onvoldoende op orde. De waan van de dag regeert en er is geen ruimte voor reflectie en innovatie. Daarnaast is de aansluiting met en de dienstverlening op de bedrijfsvoering binnen de GRSA2 onvoldoende.

In 2022 is een start gemaakt met het weer op orde krijgen van de basis en dit vraagt actie en dus inzet en middelen op structuur, sturing, systemen en processen en samenwerking. In ieder geval is helder dat er op het vlak van sturing substantieel meer structurele inzet nodig is.

Inrichting Op basis van een onderzoek naar de organisatie wordt een noodzakelijke structuuringreep voorgesteld en de huidige organisatiestructuur te herzien. Onderdeel hiervan is het introduceren van de rol van teammanager. In de huidige situatie is namelijk een te grote afstand van het management naar de medewerkers geconstateerd, waardoor de medewerkers te weinig sturing en aandacht krijgen. Dit heeft impact op de werkdruk en het goed kunnen werken en ontwikkelen, wat zijn weerslag heeft op de resultaten, het ziekteverzuim en uitstroom. Door de introductie van teammanagers krijgt het werkgeverschap een noodzakelijke impuls (aantrekken en behouden van medewerkers) en ontstaat er meer ruimte voor de medewerkers om zich gericht te wijden aan de realisatie van de maatschappelijke opgaven.

Op basis van de profielen binnen het functiehuis HR21 en de daarvoor op te nemen middelen in de begroting is hiervoor een bedrag € 485.000 nodig.

Daarnaast vraagt de verdere uitwerking een noodzakelijke ondersteuning op directieniveau. Ondersteuning op directieniveau vanwege de aandacht die nodig is voor het uitvoering geven aan de organisatieontwikkeling, het vormen van een nieuw management en de benodigde aandacht voor andere belangrijke gemeentebrede vraagstukken in en extern. De raming hiervoor is € 280.000. De verdere uitwerking omvat ook de te behalen resultaten op de dienstverlening. Op basis van de profielen binnen het functiehuis HR21 en de daarvoor op te nemen middelen in de begroting is hiervoor (all-in) € 485.000 structureel nodig.

Programmaplan Er ligt een ambitieus concept programmaplan voor, waarin tijd en expertise belangrijke voorwaarden zijn. Daar waar mogelijk hebben we gezocht naar interne inzet van personeel en dekking uit bestaande budgetten. Blijft daarnaast de inzet nodig van externe ondersteuning op HR-niveau en organisatieontwikkeling. Hiervoor is een incidenteel bedrag ad. €280.000,- geraamd voor 2023.

2023 staat in het teken om te komen tot een vitale en duurzame organisatie. De volgende elementen gaan bijdragen aan een betere dienstverlening aan onze inwoners en een zo efficiënt mogelijke manier van werken:

- Verdere verbetering van de werkprocessen en inrichting van onze systemen;
- Duidelijke rollen, taken en verantwoordelijkheden binnen de aangescherpte organisatiestructuur;
- Een prettige werkomgeving waarin onze visie, missie en kernwaarden doorleefd worden, waarin bestuur, leidinggevenden en medewerkers elkaar vertrouwen en goed samenwerken, gericht op het gezamenlijk realiseren van onze doelen;
- Een interessant en aantrekkelijk leer- en ontwikkelprogramma waardoor zowel onze huidige- als onze potentiële medewerkers graag in Cranendonck blijven en komen werken en kennis en kunde geborgd blijft;
- Het binden en boeien van de medewerkers;
- Verdere vormgeving van een goede HRM cyclus;
- Een goede en passende arbeidsmarktbenadering.

Informatieveiligheid

We worden als overheid steeds vaker geconfronteerd met pogingen tot aanvallen die gericht zijn op de informatie; de maatregelen die nodig zijn om ons hier voldoende tegen te beschermen zijn steeds in ontwikkeling en vragen om een continue bijschakeling. Het onderwerp informatieveiligheid wordt door de GRSA2 opgepakt, er volgt op korte termijn een apart voorstel over de te zetten stappen en hieraan verbonden kosten.

Uitvoeren jaarschijf Uitvoeringsprogramma Dienstverleningsconcept 2022-2023.

In dit uitvoeringsprogramma is opgenomen om (tijdelijk) domeingerichte ondersteuning in te richten voor 'proces- en klantondersteuning'. Het voorziet in extra capaciteit ten behoeve van klantcontact op de vakafdeling en daarmee een betere bereikbaarheid, snellere beantwoording van klantvragen en ondersteuning van de processen binnen de vakafdeling. Zo kan de vakspecialist zich focussen op de kerntaken.

Hierin ligt een nauwe relatie met de andere opgaven in het uitvoeringsplan. Daaronder vallen aanpassing van werkprocessen rondom invoering van nieuwe wetgeving; Woo, Wep, (digitale) toegankelijkheid en de Omgevingswet. Domeingerichte ondersteuning draag ook bij aan de opgaven duidelijke taal, kengetallen dienstverlening en de actiepunten uit de ontwikkellijnen van de organisatieontwikkeling.

We verwachten dat zowel in 2023 als in 2024 2 FTE extra nodig is (160 K/jaar) om het dienstverleningsconcept goed te kunnen uitvoeren. Vanaf 2024 is het werk waarschijnlijk in de reguliere formatie van de teams geborgd.

De resultaatafspraken

- De ondersteunende taken worden in A2 verband uitgevoerd op minimaal het niveau dat nu van toepassing is.
- Dienstverlening: Te bepalen met kengetallen uit eigen systemen (dashboard dienstverlening) als actiepunt in uitvoeringsprogramma.
- Het nieuwe Dienstverleningsconcept kent een uitvoeringsprogramma dat jaarlijks opnieuw wordt vastgesteld aan de hand van de ontwikkelingen in onze dienstverlening.

De resultaatafspraken LTA raad

- Jaarlijks bijpraten van de raad over de resultaten van de organisatieontwikkeling .
- Jaarlijks bijpraten over de resultaten van het uitvoeringsprogramma Dienstverlening

Beleidsindicatoren

Om de vergelijkbaarheid van gemeenten te verbeteren, zijn conform de vernieuwde BBV-richtlijnen een aantal beleidsindicatoren voor dit programma bepaald:

Naam indicator	Eenheid	Bron	Jaar	Cranendonck	Nederland
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	2021	4,5	*
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	2021	4,5	*
Apparaatskosten	Kosten per inwoner	Eigen begroting	2021	€ 346	*
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	Eigen begroting	2021	22%	*
Overhead	% van totale lasten	Eigen begroting	2021	13,19%	*
Verwijzingen Halt	Aantal per 10.000 jongeren	Bureau Halt	2021	60	80
Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	2021	2,6	1,8
Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	2021	7,4	4,3
Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	2021	1,2	1,3
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	2021	5,5	6,1
Gemiddelde WOZ waarde	Duizend euro	CBS	2021	€ 295	€ 290
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	In Euro's	COELO	2022	€ 916	€ 1060
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	In Euro's	COELO	2022	€ 1003	€ 1202

Relatie met verbonden partijen

In overeenstemming met de vernieuwde BBV-richtlijnen is in elk programma beknopte informatie weergegeven over de verbonden partijen die hiermee een relatie hebben. Voor dit programma zijn dat de onderstaande verbonden partijen. Meer gedetailleerde informatie over deze partijen is nog steeds terug te vinden in de betreffende paragraaf.

A2-samenwerking

Doel: De gemeenten Cranendonck, Heeze-Leende en Valkenswaard zijn de onderlinge samenwerking aangegaan vanuit de overtuiging dat dit de individuele bestuurskracht en identiteit van de afzonderlijke gemeenten versterkt. Het behoud van kwaliteit, het borgen van de continuïteit, het verbeteren van de dienstverlening, het verminderen van de kwetsbaarheid en (op termijn) efficiencyvoordelen zijn voor alle gemeenten belangrijke motieven om een nieuwe stap in de samenwerking te zetten.

Financiële informatie: (x €1.000,-)		2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
	Gemeentelijke bijdrage	4.776	5.183	5.467	5.830	5.770	5.770	5.738

Veiligheidsregio Brabant Zuidoost

Doel: De veiligheidsregio Brabant Zuidoost (VRBZO) behartigt de belangen van de gemeenten in het samenwerkingsgebied op de terreinen van:

- Brandweezorg
- Ambulancezorg
- Geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen
- Rampenbestrijding en crisisbeheersing
- Gemeenschappelijke meldkamer.

De VRBZO is een regionaal samenwerkingsverband van de gemeenten Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Laarbeek, Nuenen c.a., Oirschot, Reusel de Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven en Waalre.

De veiligheidsregio's in Nederland nemen beslissingen ten aanzien van de voorbereiding op en de bestrijding van zware ongevallen, branden, rampen en crises.

Financiële informatie: (x €1.000,-)		2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
	Gemeentelijke bijdrage	1.177	1.205	1.227	1.227	1.227	1.227	1.227

Overzicht baten en lasten programma

PROGRAMMA 5 - Bestuur en algemene dekkingsmiddelen	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten						
BELEIDSVELD 5.1 Algemeen bestuur	-526	-756	-626	-623	-623	-623
BELEIDSVELD 5.2 Dagelijks bestuur	-806	-899	-906	-906	-906	-906
BELEIDSVELD 5.3 Openbare orde	-1.918	-1.949	-2.237	-2.232	-2.232	-2.232
BELEIDSVELD 5.4 Burgerdiensten/dienstverlening	-1.413	-1.512	-1.478	-1.578	-1.568	-1.568
BELEIDSVELD 5.5 Algemene dekking	-1.141	-2.201	-3.748	-4.433	-6.016	-7.086
BELEIDSVELD 5.6 Bedrijfsvoering	-202	-73	-114	-172	-178	-205
Totaal Lasten	-6.006	-7.390	-9.110	-9.945	-11.523	-12.619
Baten						
BELEIDSVELD 5.1 Algemeen bestuur	-	-	-	-	-	-
BELEIDSVELD 5.2 Dagelijks bestuur	-	15	15	15	15	15
BELEIDSVELD 5.3 Openbare orde	140	82	168	168	168	168
BELEIDSVELD 5.4 Burgerdiensten/dienstverlening	279	218	200	410	437	437
BELEIDSVELD 5.5 Algemene dekking	41.371	42.117	46.096	47.451	49.448	47.533
BELEIDSVELD 5.6 Bedrijfsvoering	12	-	-	30	37	44
Totaal Baten	41.801	42.431	46.479	48.074	50.105	48.197
Saldo voor resultaatbestemming	35.795	35.041	37.369	38.129	38.582	35.577
Bestemmingen						
Stortingen reserves	-369	-250	-	-	-	-
Onttrekkingen reserves	310	156	47	69	75	80
Bestemming per saldo	-59	-94	47	69	75	80
Saldo na resultaatbestemming	28.242	27.968	37.417	38.198	38.657	35.657

Programma 6: Overhead

Inleiding

Door de herziening van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is dit programma vanaf de begroting 2017 opgenomen. Door deze herziening worden de overheadkosten vanaf 2017 verantwoord op een taakveld "Overhead". Hierdoor wordt direct zichtbaar wat de overheadskosten van de gemeente zijn. De kenmerken van dit programma zijn anders dan in de andere programma's; om die reden wijkt de indeling ook af.

Doelstelling van het programma Overhead is om de raad op eenvoudige wijze meer inzicht te geven in de totale kosten van de overhead van de gehele organisatie en de raad ook meer zeggenschap over die kosten te geven. Om dit te kunnen vaststellen, wordt een definitie van het begrip overhead geïntroduceerd, waarbij we gebruik maken van de definities uit 'vensters voor bedrijfsvoering'.

Om inzicht te krijgen in alle elementen van de bedrijfsvoering zijn we in 2017 gestart met 'vensters voor bedrijfsvoering', een benchmarksysteem om inzicht te krijgen in alle elementen van de bedrijfsvoering. Vanaf de begroting 2018 worden de cijfers van de overhead conform de nieuwe methode toegelicht.

De definitie van overhead luidt: *alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces*. De definitie maakt het mogelijk een aantal kosten rechtstreeks toe te rekenen. Hieronder een samenvatting van wat onder overhead valt:

1. Leidinggevenden primaire proces
2. Financiën, toezicht en controle op eigen organisatie
3. Personeel en organisatie
4. Inkoop
5. Communicatie
6. Juridische zaken
7. Bestuursondersteuning
8. Informatie en automatisering
9. Facilitaire zaken en huisvesting
10. DIV (Documentatie en Informatie Voorziening)
11. Managementondersteuning primaire proces

De overhead voor Cranendonck bedraagt voor 2022 ruim € 8,4 miljoen. Dit betekent een opslag per productief uur van € 54,91. Ten opzichte van de primaire begroting van vorig jaar is de overhead € 1,4 hoger. Dit wordt veroorzaakt doordat:

- De gevraagde hogere budgetten voor de organisatieontwikkeling en het dienstverleningsconcept
- De bijdrage in de bedrijfsvoering aan de GRSA2 hoger is.

De overhead voor Cranendonck is in onderstaande tabel gespecificeerd.

Omschrijving	Bedrag x 1.000
Directie/leidinggevende en overig niet toe te rekenen aan producten in het primair proces (incl. OR)	1.255
Communicatie	147
Personeel & organisatie/HRM	588
Gemeentewerf/tractie	232
Facilitaire zaken/huisvesting	694
Ondersteuning	307
A2 samenwerking (exclusief W&I)	4.287
Dienstverleningsconcept	195
Organisatie-ontwikkeling	765
Totaal overhead	8.471

Vanaf de begroting 2019 is de systematiek van de urenrekening verbeterd. De gegevens van de doorbelasting van de uren actualiseren we jaarlijks. De geactualiseerde urenrekening is verwerkt in begroting 2023.

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) schrijft voor dat de overhead op een apart taakveld moet worden verantwoord en dat de doorberekende uren worden toegerekend exclusief overhead. Het taakveld overhead wordt apart zichtbaar gemaakt en niet meer verdeeld over de verschillende programma's. Door het centraal begroten van kosten van overhead gebeurt het berekenen van de overhead in de "tarieven" daarom extracomptabel.

Overzicht baten en lasten programma

PROGRAMMA 6 - Overhead	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
BELEIDSVELD 5.7 Overhead	-7.838	-6.959	-8.471	-8.179	-7.944	-7.914
Totaal Lasten	-7.838	-6.959	-8.471	-8.179	-7.944	-7.914
Baten						
BELEIDSVELD 5.7 Overhead	344	-20	-20	-20	-20	-20
Totaal Baten	344	-20	-20	-20	-20	-20
Saldo voor resultaatbestemming	-7.494	-6.980	-8.492	-8.199	-7.964	-7.935
Bestemmingen						
Stortingen reserves	-	-	-	-	-	-
Onttrekkingen reserves	-	-	-	-	-	-
Bestemming per saldo	-	-	-	-	-	-
Saldo na resultaatbestemming	-7.494	-6.980	-8.492	-8.199	-7.964	-7.935

HOOFDSTUK 2: PARAGRAFEN

Paragraaf Bedrijfsvoering

De Gemeentelijk Schappelijke Regeling Samenwerking A2 (GRSA2)

Algemeen

De bedrijfsvoeringstaakgebieden van de gemeente zijn per 1 januari 2017 ondergebracht in een gemeenschappelijke regeling van de gemeenten Cranendonck, Heeze-Leende en Valkenswaard; de Samenwerking A2 gemeenten (GRSA2). De dienstverlening van de GRSA2 heeft tot doel om de deelnemende gemeenten optimaal te faciliteren bij het realiseren van hun ambities. Dit door de uitvoering van de ondersteunende taken op het gebied van financiën, communicatie, personeel en organisatie, informatiemanagement, juridische zaken, inkoop, facilitaire zaken en bestuurs- en managementondersteuning. Daarnaast verzorgt de GRSA2 de uitvoerende werkzaamheden op gebied van Werk en Inkomen voor de deelnemende gemeenten.

De takenbundeling op bedrijfsvoering moet voor de gemeente leiden tot meer kwaliteit, borging van de continuïteit, verminderde kwetsbaarheid, een versterking van de dienstverlening én het behalen van efficiencyvoordelen op de bedrijfsvoeringstaken in de periode 2017-2022, uitgaande van het takenpakket zoals dat is overgegaan naar de GRSA2 en omstandigheden bij de start.

Wat gaat de GRSA2 in 2023 doen?

Binnen de gemeente zijn er op alle domeinen omvangrijke ontwikkelingen die de komende jaren verder vorm krijgen. Dit wordt op bedrijfsvoering vanuit de GRSA2 ondersteund.

Wat willen we in 2023 specifiek bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

In onderstaande overzicht willen we inzage geven in wat we als GRSA2 in 2023 concreet willen bereiken en wat we daarvoor gaan doen. Dit zowel om verder invulling te kunnen geven aan de doelstellingen en dienstverlening uit de fijnstructuur als aan de ontwikkelingen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen in 2023?
Financiën en belastingen	
Voldoen aan wettelijke vereisten SOR	Het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) gaat een nieuwe uniforme wettelijke registratie (Samenhangende Objecten Registratie - SOR) ontwikkelen met basisgegevens over objecten die in het terrein zichtbaar zijn (bijvoorbeeld spoorlijnen wegen, water, gebouwen, etc.). Om dit mogelijk te kunnen maken dienen de huidige wettelijke (geo) basisregistraties (waaronder BGT, BAG en WOZ) anders georganiseerd te worden.
Informatievoorziening	
Informatiebeveiliging	Het op orde houden van de beveiliging van de toegang tot ons netwerk en de data is en vraagt ook in 2023 continue aandacht. Criminele organisaties/personen ontwikkelen ook voortdurend en blijven proberen om binnen te dringen. De risico's nemen toe en daarmee de noodzakelijke investering ook.
E-depot	Volgens de wet moeten gemeentelijke organisaties, hun informatie beheren en overdragen. Een duurzame opslag en toegankelijkheid, ook in de toekomst, van digitale informatie is nodig. Het e-Depot maakt dit mogelijk en is een combinatie van hardware, software, mensen en afspraken om digitale collecties duurzaam en betrouwbaar te beheren en beschikbaar te stellen aan het publiek.

Om alle ontwikkelingen op gebied van automatisering en informatisering te blijven volgen is in 2019 samen met de A2 gemeenten de I&A visie 2020-2023 ontwikkeld. Deze visie draagt bij aan het verwezenlijken van de doelstelling voor het digitaliseren en harmoniseren van de dienstverlening en bedrijfsvoering. De drie hoofdthema's in de visie zijn:

- Digitale dienstverlening,
- de data gedreven gemeente,
- ambtenaar 3.0.

Aangevuld en gevoed door wettelijke en landelijke ontwikkelingen.

De uitvoering van de visie draagt bij aan het realiseren van de ambities en aan de noodzakelijke ontwikkelingen van de I&A-organisatie voor de gewenste ondersteuning van de gemeenten. Daarnaast draagt een gedeelde informatievisie bij aan een goede samenwerking binnen de gemeenten op het gebied van informatievoorziening. De uitwerkingen van deze visie worden omgezet in projecten voor het jaarplan en continue geactualiseerd op de veranderende omgevingen waar de gemeenten en ook de GRSA2 in opereren.

Het doel is zoveel mogelijk voor minder méér kosten te gaan en mogelijke financiële besparingen te realiseren door vergaande samenwerking en harmonisatie. Dit laatste kan de GRSA2 alleen realiseren door een gezamenlijke inspanning met de gemeenten.

Wet open overheid

Op 1 mei 2022 is de Wet open overheid (Woo) in werking getreden. Dit is de opvolger van de Wet openbaarheid van bestuur. De Woo heeft tot doel om overheden en semioverheden transparanter te maken. De wet geeft regels over het actief openbaar en toegankelijk maken van overheidsinformatie en moet ervoor zorgen dat deze informatie beter vindbaar, uitwisselbaar, eenvoudig te ontsluiten en goed te archiveren is. Ten eerste verplicht de wet overheidsorganisaties documenten in de verschillende categorieën (zoals wet- en regelgeving, raadsstukken, convenanten en beschikkingen) actief openbaar te maken. Ten tweede verplicht de Woo gemeenten om de informatiehuishouding op orde te brengen en te houden.

Het afgelopen jaar zijn er al verschillende acties uitgevoerd om de Woo binnen de organisatie in te voeren. Zo zijn medewerkers via intranet geïnformeerd, zijn standaardbrieven aangepast en is er informatie over de Woo op de gemeentelijke website geplaatst. Ook zijn de verplichte Woo-contactpersonen aangewezen en is het ambitieniveau bepaald.

In het najaar van 2022 wordt een projectgroep geformeerd die de verdere implementatie gaat verzorgen. Deze projectgroep zal met name bestaan uit medewerkers van de GRSA2. Denk aan medewerkers Informatiemanagement, ICT, Communicatie, DIV en Juridische Zaken. De projectgroep gaat zich in 2023 met name bezighouden met de hierboven genoemde actieve informatieplicht en de informatiehuishouding. Denk hierbij aan het aanpassen van systemen, het beheer en onderhoud hiervan en het aanpassen van processen.

Het P-BUDGET 2023

Onderstaand overzicht geeft inzicht in het P-budget 2023. De salariskosten in de begroting 2023 zijn gebaseerd op de cao die op 1 januari 2023 afloopt. We hebben voor 2023 een verwachte loonindexering op de salariskosten van 3,6% aangehouden.

In onderstaande tabel staat weergegeven hoe het P-budget voor 2023 is opgebouwd.

	2022	2023
Niet-beïnvloedbare kosten (Bestuur en Raad)	1.169.000	1.236.000
Opleiding en secundaire arbeidsvoorwaarden	329.000	518.000
Administratieve kosten	259.000	284.000
Totale salariskosten (inclusief inhuur)	7.182.000	7.969.000
Voorgestelde formatie-uitbreidingen:		
- 1 fte toezicht en handhaving		80.000
- 1 fte onroerende zaken		80.000
- uitbreiding 0,3 fte erfgoed (naar 0,5 fte)		24.000
- organisatie ontwikkeling (teamleiders en directie)		485.000
- 2 fte uitvoering dienstverleningsconcept		160.000
Totaal primitieve begroting	8.939.000	10.836.000
Begroting 2022: verhoging inhuur ziekte	70.000	
Begroting 2022: vacature rechtmatigheid	85.000	
Raad februari 2022; uitbreiding griffie	30.000	
Totaal (bijgestelde) raming	9.124.000	10.836.000

Ten opzichte van de bijgestelde raming 2022 stijgt het p-budget stijgt met ruim € 1,7 miljoen ten opzichte van 2022. Dit wordt op hoofdlijnen veroorzaakt door:

- De voorgestelde formatie-uitbreidingen € 829.000
- Hogere raming incidentele kosten organisatie-ontwikkeling € 189.000
- Verwachte loonontwikkeling en periodieken € 632.000

De verwachte loonontwikkeling en de periodieken worden voor een groot gedeelte opgevangen binnen de stelpost loon- en prijsontwikkeling.

Paragraaf Grondbeleid

Deze paragraaf beschrijft voor 2023 de manier waarop de gemeente haar grondbeleid inzet. Dit beleid ligt vast in de Nota Grondbeleid. Op basis van de halfjaarlijkse actualisatie, welke midden 2022 in het kader van deze begroting plaats heeft gevonden, worden de geprognosticeerde resultaten in beeld gebracht en nader toegelicht.

Het uitgangspunt bij de opzet en uitwerking van deze paragraaf betreffen de vernieuwde voorschriften, zoals opgenomen in de notitie "Grondbeleid in begroting en jaarstukken (2019)" van de commissie besluit Begroting en verantwoording (BBV). Overigens leiden deze nieuwe voorschriften niet tot aanpassingen in de huidige grondexploitaties.

Grondbeleid en doelstellingen

Nota Grondbeleid

In de nota Grondbeleid Gemeente Cranendonck 2016-2020 zijn de beleidskaders vastgelegd voor het beheer en de ontwikkeling van onroerend goed, gericht op het uiteindelijk realiseren van beleidsdoelstellingen op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling, volkshuisvesting, economie, etc. De gemeente kan hierbij in voorkomende gevallen overgaan tot het voeren van een actief grondbeleid, zoals blijkt uit onderstaand citaat uit de nota Grondbeleid.

"Indien concrete gemeentelijke doelen niet realiseerbaar blijken door de inzet van alleen faciliterend grondbeleid en realisering wel dringend gewenst is kan de gemeenteraad besluiten om zelf actief, risicodragend, tot ontwikkelingen over te gaan of een samenwerking aan te gaan met een particuliere initiatiefnemer. Deze ontwikkeling en de daarmee verbonden risico's moeten passen binnen de financiële randvoorwaarden van de gemeente. In dat geval kan de keuze zijn om bij een groot maatschappelijk belang een exploitatieplan met een tekort, dat door voorzieningen of reserves is afgedekt, te accepteren."

Op 5 oktober 2021 is er een aanvulling gekomen op het grondbeleid door vaststelling van de notitie "Grondverwerving als oplossing voor versnelling woningbouwopgaaf" en een jaarlijks krediet beschikbaar te stellen voor grondaankopen ten behoeve van woningbouwontwikkelingen en bedrijventerreinen. Door het beschikbaar stellen van een krediet voor grondaankopen kan de gemeente naast het voeren van faciliterend grondbeleid ook actieve grondpolitiek toepassen. Via actieve grondpolitiek kan de gemeente optimaler sturen op de realisatie van publieke doelen, met name omdat de gemeente als eigenaar sturing kan geven aan het inhoudelijke programma, fasering, inspraak van burgers, kostenverhaal c.q. winstrealisering en de algehele kwaliteit van de planontwikkeling. Er kan sturing worden gegeven aan de (kwalitatieve) invulling van de behoefte en de snelheid van de ontwikkeling.

De nota grondbeleid zal worden aangepast ten gevolge van onder meer de komst van de Omgevingswet. In de nota zullen onder andere het grondprijnsbeleid en het door de gemeente voeren van een situationeel grondbeleid worden opgenomen.

Bedrijventerrein

Binnen de gemeente is er één bedrijventerrein in ontwikkeling: Airpark Brabant II/IIb. Airpark Brabant II/IIb is een gemeentelijke grondexploitatie waarbij de grondexploitatiebegroting van de laatste fase (IIb) eind 2018 is vastgesteld. Het bestemmingsplan van de laatste fase moet nog in procedure gebracht worden. De provincie heeft inmiddels groen licht geven voor uitbreiding van het bedrijventerrein.

Grondprijzen

In de grondnota is opgenomen dat de grondprijzen in Cranendonck marktconform moeten zijn en dat ze jaarlijks bij de begroting worden vastgesteld. Hiervoor worden minimale m² prijzen vastgesteld, per kern, bedrijventerrein en ligging. De bovengrens wordt voor onderhandeling per project vrijgelaten. Als we naar omliggende gemeente kijken zien we dat door de grote stijging van de gemiddelde VON prijs van

een woning de grondprijzen fors zijn verhoogd. In de gemeente Cranendonck werken we met een index op de grondprijzen. Om zicht te krijgen op marktconforme grondprijzen in de huidige markt laat het college een onderzoek doen naar marktconforme grondprijzen voor de gemeente Cranendonck. We stellen voor om de grondprijzen alvast voor het jaar 2023 met 2% te indexeren met uitzondering van de grondprijzen voor kavels voor sociale huurwoningen. Door de grote vraag naar woningen zijn de bouwkosten enorm gestegen. Desondanks kan een toegelaten instelling niet meer huur vragen omdat zij gehouden zijn aan de liberalisatiegrens. Als de grondprijzen verder zouden stijgen wordt het nog moeilijker om huurwoningen daadwerkelijk te gaan realiseren. Rekening houdend met vorenstaande beleidskaders zijn de (minimale) grondprijzen voor 2023 voorlopig als volgt bepaald en conform opgenomen in de afzonderlijke rondexploitaties:

Woningbouw 2023

Kavels sociale huurwoningen € 246,00 per m² exclusief BTW

Bouwkavels vrije sector € 312,67 per m² exclusief BTW

Bedrijventerreinen (nieuwe uitgiften) 2023

Zichtlocaties € 129,50 per m² exclusief BTW

B-locaties € 110,10 per m² exclusief BTW

Gronden belast met zakelijk recht € 69,70 per m² exclusief BTW

Deze grondprijzen gelden voor nieuw te maken (prijs-)afspraken en overeenkomsten. Bestaande afspraken/overeenkomsten worden gerespecteerd. De huidige situatie op de vastgoedmarkt is de aanleiding om de vastgestelde grondprijzen te (blijven) toetsen op marktconformiteit.

Reststroken 2023

Reststroken zijn benoemd als voor-, zij- en achtertuinen met over het algemeen wat kleinere perceeloppervlakten. De grondprijzen zijn voor 2023:

- €100,- per m² voor de reststroken gelegen achter de voorgevelrooilijn bij een woning en
- €50,- per m² voor de reststroken voor de gevelrooilijn.

Rente

Het rentepercentage, wat bij de actualisatie van de gemeentelijke grondexploitaties wordt gehanteerd, is berekend op basis van de voorschriften van het BBV. Voor de begroting 2023 wordt voor de lopende grondexploitaties gerekend met een rentepercentage van 0,88%.

Actualisatie gemeentelijke grondexploitaties en particuliere plannen

Gemeentelijke grondexploitaties

Er is sprake van een gemeentelijke grondexploitatie indien de grond in eigendom is van de gemeente, of gedurende de looptijd van het plan wordt verworven, en de raad een grondexploitatie heeft vastgesteld. De boekwaarde wordt op de balans verantwoord in de categorie 'In exploitatie genomen (bouw)gronden'.

De prognoses van de grondverkoop van de lopende grondexploitaties zijn opnieuw voor de programmabegroting 2023 geactualiseerd. Op basis van deze actualisatie is het geprognosticeerd resultaat van de gemeentelijke grondexploitaties € 7.545.000 positief. Van dit begrote resultaat op eindwaarde is reeds € 1.922.000 aan winst genomen in het kader van de jaarrekening. Dat betekent dat er nog € 5.623.000 aan winst genomen moet worden in de periode 2022 tot en met 2029.

Overzicht geprognosticeerd exploitatieresultaat gemeentelijke grondexploitaties				
Project		Exploitatieresultaat (prognose)		
Nr.	Naam	Boekwaarde per 31-12-2021	Verwachte eindwaarde op basis van de begroting 2023 (inclusief tussentijds genomen winsten)	
9018	Budel Noord	-351.643	-795.000	Nadeel
9203	Airpark Brabant, fase II/IIb	5.281.672	4.527.000	Voordeel
9464	Neerlanden	-623.971	3.036.000	Voordeel
9460	Baronie van Cranendonck	-3.270.406	777.000	Voordeel
Totaal		1.035.652	7.545.000	Voordeel

Budel Noord

In het plan Budel worden momenteel de laatste werkzaamheden verricht rondom het woonrijpmaken. De grondexploitatie voor dit plan zal naar verwachting in 2023 kunnen worden afgesloten.

Airpark Brabant

Voor deze grondexploitatie zijn alle gronden voor fase II verkocht of onder optie. Vanwege de aanhoudende vraag naar bedrijventerreinen is een aanvang gemaakt met de planstudie en voorbereiding voor de realisatie van fase IIb en is inmiddels de herziene grondexploitatiebegroting van Airpark Brabant fase II/IIb vastgesteld. Inmiddels heeft ook de provincie groen licht gegeven voor de ontwikkeling van deze volgende fase.

Neerlanden

Voor het project Neerlanden is het bestemmingsplan in 2020 vastgesteld. Tegen het bestemmingsplan was beroep ingesteld. Door de Raad van State is inmiddels een uitspraak gedaan waarbij het beroep ongegrond is verklaard waarna het bestemmingsplan onherroepelijk is geworden. De eerste fase van het plan zal eind 2022 van start gaan. Het zal hier gaan om circa 69 woningen. In 2023 zal gestart worden met de bouw van de woningen.

Baronie van Cranendonck

Deze grondexploitatiebegroting is in januari 2020 door de gemeenteraad vastgesteld. Hierdoor is dit project vanaf 2020 een grondexploitatie. Tot 31 december 2019 is er voor dit project een verlies genomen van € 871.375. Dit verlies is direct genomen ten laste van de algemene reserve en maakt geen onderdeel uit van de boekwaarde van het project. De boekwaarde per 31-12-2021 voor Baronie van Cranendonck bedraagt € 3.270.406. Het idee was dat De boekwaarde plus de toekomstig te maken kosten worden terugverdiend door nog te realiseren opbrengsten. Als we de grondexploitatie doorrekenen zien we aan het einde van de looptijd een positief resultaat van € 777.000. Als we op dit positieve resultaat de reeds genomen verliezen uit het verleden ter grootte van € 871.375 in mindering brengen blijft er een negatief resultaat over van € 94.375.

Financiële positie

De financiële positie bestaat uit de boekwaarde van de gemeentelijke grondexploitaties en de reserves en risico's die samenhangen met de exploitatie van (bouw)grond. Bij de bepaling van de financiële positie kijken we achtereenvolgens naar de reserve ruimtelijke kwaliteit, de voorziening nadelige grondexploitaties, de reserve grondexploitatie en het weerstandsvermogen.

Reserve Ruimtelijke Kwaliteit

De gemeenteraad heeft in december 2018 de Nota Fonds Bovenwijkse Voorzieningen ingetrokken en de nota fonds ruimtelijke kwaliteit vastgesteld. De reserve bovenwijkse voorziening was bedoeld voor de financiering van infrastructurele voorzieningen die niet gekoppeld konden worden aan een specifieke grondexploitatie. De gemeente heeft naast deze infrastructurele projecten met een bovenwijkse karakter

nog veel wensen en ambities vanuit het ruimtelijke beleid, zoals o.a. vastgelegd in de Structuurvisie 2024 waarvoor geen dekking aanwezig is. Om hiervoor een bijdrage te kunnen vragen aan derden is een fonds met bredere investeringsmogelijkheden nodig dan het Fonds Bovenwijkse voorzieningen. Dit is de aanleiding geweest om het Fonds Bovenwijkse voorzieningen om te vormen naar de reserve Fonds Ruimtelijke Kwaliteit. De voeding vindt plaats vanuit particuliere plannen waar een bijdrage wordt gevraagd voor deze reserve en door een bijdrage vanuit de gemeentelijke grondexploitaties op basis van een bijdrage per m2 verkochte grond. De mutatie van deze reserve is weergegeven in onderstaande tabel.

Verloop reserve Fonds Ruimtelijke kwaliteit		
Stand per 1-1-2022		3.328.231
Verwachte stortingen vanuit gemeentelijke grondexploitaties	309.000	
Verwachte stortingen vanuit anterieure overeenkomsten	150.000	
Minus: verwachte Bestedingen vanuit de reserve	150.000	
<i>Totaal mutaties 2022</i>		<i>309.000</i>
Verwachte stand per 31-12-2022		3.637.231

Voorziening Nadelige grondexploitaties

Volgens de richtlijnen van de BBV moet een voorziening getroffen worden voor gemeentelijke grondexploitaties die een tekort laten zien op basis van een begroting op einde looptijd. Op basis van de jaarlijkse actualisatie van de gemeentelijke grondexploitatie wordt de hoogte van de voorziening herijkt. De voorziening wordt in mindering gebracht op de balanspost 'Onderhanden werk inzake grondexploitaties'.

Bijstellingen van de hoogte van de voorziening geschiedt middels verrekening met de reserve grondexploitatie.

Specificatie voorziening Nadelige grondexploitaties		
Stand per 1-1-2022		795.330
Benodigd per 31-12-2021 (prognose)		
Budel-Noord	795.330	
Bijstorting t.l.v. reserve grondexploitaties		0
<i>Stand 31-12-2022 (prognose)</i>		<i>795.330</i>

Risico's grondexploitaties

Aan het exploiteren van (bouw)grond zijn risico's verbonden. Zeker gelet op de lange looptijden, de relatief hoge voorinvesteringen en omvangrijke geprognoseerde verkoopopbrengsten bij gemeentelijke grondexploitaties, moet rekening gehouden worden met risico's.

Voor de kwantificering van de risico's wordt onderscheid gemaakt in algemene (exploitatie)risico's en project specifieke risico's. Voor de grondexploitatie Budel Noord 2007 is de risico inschatting, uitgaande van een 'slecht weer scenario'. Dit scenario houdt in betekent of een verslechtering van het geprognoseerd resultaat of het niet (geheel) kunnen verhalen van de door de gemeente Cranendonck gemaakte kosten. Voor Budel Noord 2007 is dit bedrag berekend op € 14.000. Voor de grondexploitaties Neerlanden, Baronie van Cranendonck en Airpark zijn de geprognoseerde resultaten dusdanig dat risico's opgevangen kunnen worden binnen het resultaat van de grondexploitatie.

In de vermogenspositie is rekening gehouden met een risicobedrag van € 200.000 voor reeds gestarte initiatieven (het niet geheel kunnen verhalen van de door de gemeente gemaakte kosten) en € 150.000 (algemeen voorbereidingsbudget) voor nieuwe initiatieven welke uiteindelijk niet doorgaan. Het totale risicobedrag komt daarmee uit op € 364.000.

Reserve grondexploitaties

De reserve grondexploitaties is ingesteld om negatieve resultaten van de lopende projecten op te vangen. Jaarlijks wordt op basis van de stand van de noodzakelijke reservepositie bepaald hoe hoog het bedrag is dat overgeheveld kan/moet worden naar/van de gemeentelijke algemene reserve.

Het uitgangspunt voor het bepalen van de minimumhoogte van de reserve grondexploitaties is dat er voldoende financiële buffer aanwezig moet blijven voor een verantwoorde continuering van de bedrijfsvoering. De minimumhoogte wordt berekend door 1,5 keer de hoogte van het berekende risicobedrag voor de grondexploitaties te nemen. Het risico bedrag was berekend op € 364.000. De minimale hoogte van de reserve grondexploitatie wordt dan 1,5 keer € 364.000 = € 546.000 (afgerond op een geheel duizendgetal). Dit gebaseerd op de hiervoor genoemde risico's

Overzicht verloop reserve Grondexploitaties		
Stand per 01-01-2022		577.475
Bij: Op basis van het verwachte resultaat 2022		
Bijstorting voorziening nadelige grondexploitaties	0	
Tussentijdse winstneming	842.000	
Afsluiten gemeentelijke grondexploitaties	0	
Af: Correctie boekwaarde particuliere plannen	p.m.	
Kosten nota grondbeleid	30.000	
Afkomen ten gunste van de algemene reserve 2021	31.475	
Mutaties 2022		780.525
Saldo		1.358.000
Het begrote bedrag aan afoming buffer ten gunste van de algemene reserve (bij de jaarrekening 2022 zal de daadwerkelijke hoogte van de afoming worden berekend)		812.000
Stand 31-12-2022 (prognose)		546.000

De omvang van de reserve per 1-1-2022 was al voldoende volgens de berekening van de buffer om de bestaande risico's af te dekken. De tussentijdse winstneming die we verwachten in 2022 kan daarom in zijn geheel ten gunste van de algemene reserve worden gebracht.

Weerstandvermogen

Het weerstandvermogen bestaat uit "de relatie tussen de weerstandcapaciteit, zijnde de mogelijkheid waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken en alle risico's waarvoor geen of onvoldoende voorzieningen zijn gevormd of die niet tot afwaardering van activa hebben geleid en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot het balanstotaal of de financiële positie". Of anders gezegd de mate waarin middelen vrijgemaakt kunnen worden om naast het afdekken van tekorten ook substantiële tegenvallers en risico's op te vangen (zonder aanpassing van beleid).

Voor het bepalen van het weerstandvermogen zijn drie zaken van belang:

1. De uiteindelijke resultaten van de grondexploitaties en particuliere plannen;
2. De risico's van/rondom grondexploitaties;
3. De stand en ontwikkeling van de reserve grondexploitatie.

Specificatie weerstandvermogen		
Reserve grondexploitaties per 31-12-2022 (prognose)		546.000
<i>Bij:</i>		
Verwacht resultaat grondexploitaties (winst einde looptijd minus reeds tussentijds genomen winst)		
- Gemeentelijke grondexploitaties	5.623.000	
<i>Subtotaal</i>		6.169.000
<i>Af:</i>		
Risico's dekking en verlies	-364.000	
Risico minder winst	-711.000	
<i>Subtotaal</i>		-1.075.000
Totaal weerstandvermogen per 31-12-2022		5.094.000

Er kan worden geconcludeerd dat de huidige reserve grondexploitatie en de geprognosticeerde positieve resultaten van de grondexploitaties ruimschoots de risico's afdekken.

Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

Een groot vermogen is geïnvesteerd in de kapitaalgoederen in onze gemeente. De kapitaalgoederen zijn van groot belang voor het zo optimaal mogelijk functioneren van onze gemeente, onder meer op het gebied van de leefbaarheid, veiligheid, verkeer en vervoer en recreatie. Onderhoud en beheer is nodig om kapitaalvernietiging te voorkomen. Met het beheer en onderhoud van onze wegen, de openbare verlichting, de riolering en het water, het openbaar groen en onze gemeentelijke gebouwen is een grote inzet van onze middelen (personeel en financiën) gemoeid. Deze paragraaf geeft via een dwarsdoorsnede van de begroting, inzicht in de mate van onderhoud en de financiële lasten daarvan.

Algemeen kaderstellend is:

- Notitie Beheer Openbare Ruimte 2021-2025 vastgesteld in september 2020. Hierin is afgesproken dat het garantieniveau van de kapitaalgoederen niveau C is. Hierbij wordt gestreefd naar het onderhoudsniveau C-plus voor de belangrijkste openbare ruimte en infrastructuur. Twee keer per jaar wordt het niveau gemonitord.

Openbaar groen

Met de aanleg, het beheer en onderhoud van het gemeentelijke groen versterken we het groene en rustieke karakter van Cranendonck. Groen speelt een belangrijke rol in het behouden van en versterken van de eigen uitstraling van elke kern. Daarnaast draagt een robuuste groenstructuur bij aan het behalen van onze duurzaamheids- en klimaatdoelstellingen, onder meer door het verminderen van hittestress en het bufferen van regenwater. Zo kunnen wij Cranendonck ook in de toekomst leefbaar houden voor alle inwoners. Product Openbaar groen maakt onderdeel uit van programma 1: Wonen + Leven.

Voor het onderhoud van het kapitaalgoed "groen" is het volgende kaderstellend:

- Notitie Beheer Openbare Ruimte 2021-2025
- Flora- en faunawet (zorgplicht ten aanzien van beschermde planten en dieren)
- Nationaal en provinciaal natuurbeleid
- Zorgplicht bomen (VTA-controle en beheer)
- Bomenbeleid Cranendonck, december 2015
- Groenontwikkelplannen, december 2015

Kosten onderhoud 2023

Ieder jaar wordt een werkplan groen opgesteld. Aangezien groen een levend kapitaalgoed is, kunnen we geen meerjarenplanning hiervoor maken. Vanaf 2023 willen wij de bomen weer cyclisch snoeien en controleren, waardoor hiervoor wél een meerjarenplanning zal komen.

Op de Fazantlaan/Patrijslaan zullen wij in samenspraak met de bewoners het openbaar groen renoveren. Momenteel is er door een slechte ondergrond sprake van ernstige wortelopdruk door de aanwezige bomen. Dit willen we aanpakken door de groeiplaats van de bomen te verbeteren. De bomen waarvan de groeiplaats niet verbeterd kan worden, zullen we waar mogelijk vervangen. Ook benutten we deze kans om onnodige verstening in de openbare ruimte te verwijderen. De uitvoering hiervan is gepland in 2023. De kosten we deze werkzaamheden ramen we op €250.000,-. De vervangingen worden afgedekt door de in de begroting opgenomen investeringsruimte voor het beheer van de openbare ruimte periode 2021-2025.

Onderhoudsachterstanden

De huidige onderhoudsbudgetten zijn afgestemd op het behalen van het kwaliteitsniveau C in de openbare ruimte. We trachten hiervoor niveau B te realiseren. Momenteel behalen wij niveau B.

Ontwikkelingen

Het bomenplan van de gemeente Cranendonck loopt af in 2024. In 2023 trachten wij een nieuw bomenplan te ontwikkelen dat tevens rekening houdt met de veranderde behoeften in de openbare ruimte en de huidige ambities omtrent klimaatadaptatie.

Wegen

De "Wegen" zijn een onderdeel van het programma 1: Wonen + Leven. Voor de verkeersveiligheid en sturing van het verkeer zijn continue verbeteringen aan het wegennet nodig. Onderhoud en vernieuwing van dorpskernen, rustlocaties en recreatieve fietspaden stimuleren ook recreatie, toerisme en bedrijfsontwikkelingen. Ontwikkelingen zorgen ook voor een betere woon- en leefklimaat. Met het tijdig uitvoeren van voldoende en effectief onderhoud wordt de levensduur van de verhardingen verlengd. Voor de duurzaamheid en het vernieuwen van de openbare ruimten worden de projecten integraal afgestemd. Deze afstemming vindt plaats met rioleringen op het gebied van het afkoppelen van regenwater, nieuwbouwprojecten, projecten nutsbedrijven, openbaar groen en verlichting.

Voor het onderhoud van de kapitaalgoederen "wegen" is het volgende kaderstellend:

- Notitie Beheer Openbare Ruimte 2021-2025, vastgesteld door de Raad in 2020 Hierin staat het gewenste kwaliteitsniveau beschreven.
- Beheerplan wegen 2021-2025, vastgesteld door het college december 2020.
- Wet- en regelgeving zoals:
 - o De Wegenwet en Wegenverkeerswet
 - o Risico- en schuldaansprakelijkheid
 - o Wet milieubeheer, Besluit bodemkwaliteit en Geluid
 - o Duurzaamheid
 - o Gemeentelijk Verkeer en Vervoerplan (GVVP) 2017 – 2025, vastgesteld in april 2017.
- De kwaliteit van de wegen is mede vormgegeven op basis van de CROW (Centrum voor Regelgeving in de Grond-, Wegen- en Waterbouw) richtlijnen.

Kosten onderhoud in 2023

Het "Beheerplan wegen 2021- 2025" gemeente Cranendonck vormt de basis voor het bepalen van de benodigde onderhoudsmiddelen voor het dagelijks onderhoud (DO) en het reguliere grotere onderhoud (GO). De actuele technische kwaliteit van de wegen kan continue veranderen door het versneld verouderen van de verhardingen door winterse invloeden, zware transporten etc. Dit is een continu doorlopend proces welke wordt gemonitord en waar nodig bijgesteld. Ieder jaar worden op basis van de laatste weginspecties en schouwgegevens de definitieve onderhoudsmaatregelen bepaald. Voor het bepalen van de kwaliteit van de wegen is het garantieniveau C leidend. Bij de hoofdwegen en centrum wordt gestreefd naar het onderhoudsniveau C-plus. De onderhoudsprojecten worden integraal afgestemd met verkeersmaatregelen, rioleringsprojecten en reconstructies.

Naast het dagelijks en groot onderhoud worden op basis van aanvullende verhardingsonderzoeken en adviseringen de jaarlijkse vervangingsinvesteringen bepaald. De vervangingsinvesteringen worden per jaar ter goedkeuring in de begroting aangevraagd. Hiervoor worden de kapitaallasten afgedekt door de in de begroting opgenomen investeringsruimte voor het beheer van het openbare gebied.

Het geplande projecten voor 2023 zijn:

- *Infrastructurele verbeteringen smalle wegen 2023*
Het aanbrengen van bermverhardingen en het verbeteren van de afwatering langs de smalle wegen. De wegen worden met deze infrastructurele verbeteringen beter ingericht voor het hedendaagse zwaardere en bredere landbouw- en vrachtverkeer. Het aanbrengen van bermverhardingen wordt voor het uitvoeringsprogramma 2023 geraamd op € 480.000. In het uitvoeringsprogramma 2023 zijn de Barbaraweg, Klein – Schoterstraat, Groenstraat en Bospad opgenomen.

- *Meemortel Budel*
Groot onderhoud en vervangen verhardingen Meemortel, het gedeelte tussen de Burg. Van Houtstraat en de bebouwde komgrens van Budel. Het project wordt integraal afgestemd met rioleringen en verkeer. Naast de benodigde verkeersmaatregelen wordt voor de verkeersveiligheid aan 1 zijde van de rijbaan een trottoir gepland. De kosten voor het vervangen van de constructie van de rijbaan worden geraamd op € 760.000, -.

Onderhoud wegen

Het onderhoud aan de wegen kan onderverdeeld worden in:

- Het beheren en verzorgen van het dagelijks en groot onderhoud van het gemeentelijk wegennet en recreatieve fietspaden.
- Uitvoering van rehabilitaties (vervangingen).
- Onderhouden en beheren wegmarkeringen en straatmeubilair.
- Het uitvoeren van onderhoud aan de half- en onverharde wegen en paden.
- Beheer en onderhoud van de bermen.
- Onderhoud van de civieltechnische kunstwerken.
- Het afhandelen van meldingen en calamiteiten.

Onderhoudsachterstanden

Er zijn geen onderhoudsachterstanden. In de meerjarenplanning stemmen we het onderhoud integraal af op de geplande reconstructies, verkeersmaatregelen, rioleringsprojecten en werkzaamheden nutsbedrijven. Bij deze wegen en pleinen worden de gewenste kwaliteitsambities voor het beheer en onderhoud tijdelijk lager aangehouden. Voor de verkeersveiligheid schouwen we periodiek en wordt benodigd klein onderhoud en serviceonderhoud verricht.

Ontwikkelingen

Het Gemeentelijk Verkeer- en Vervoersplan (GVVP) vastgesteld in 2017 vormt de basis voor het nieuwe Uitvoeringsprogramma Verkeer en Vervoer (UVV). In deze begroting nemen we een krediet van € 560.000 op voor het UVV 2023. In het UVV is slechts een beperkt aantal projecten opgenomen. Dit zijn onder andere de verbreding van het fietspad Koenraadweg – Hugten en de herinrichting van de Meemortel.

Openbare verlichting (elektrische installaties)

Openbare verlichting verbetert de leefbaarheid, de sociale- en verkeers- veiligheid. Een belangrijk aandachtspunt is ook duurzaamheid en energiebesparing. Product Openbare verlichting maakt onderdeel uit van programma 1: Wonen + Leven.

Voor het onderhoud van het kapitaalgoed 'elektrische installaties' is het volgende kaderstellend:

- Notitie Beheer Openbare Ruimte 2021-2025, vastgesteld door de Raad in 2020. Hierin staat het gewenste kwaliteitsniveau beschreven.
- Richtlijn NPR 13201 (Nederlandse Praktijk Richtlijn voor de kwaliteitscriteria van openbare verlichting).
- Politiekeurmerk Veilig Wonen en nieuwe ontwikkelingen in de woonkernen.
- Nationaal energie/klimaatakkoord.

Kosten onderhoud 2023

Binnen de vastgestelde beheerkaders onderhouden wij de openbare verlichting. In reactie op eigen waarneming of meldingen van anderen repareren we defecten op adequate wijze. De huidige onderhoudsbudgetten zijn toereikend voor dagelijks onderhoud.

Nadere toelichting op het onderhoud

Om tot de 50% energiebesparing (2013-2030) van het energieakkoord te komen dienen we actief de huidige armaturen te vervangen in led armaturen. Naast het dagelijks onderhoud is het hiervoor nodig om middelen te reserveren voor het vervangen van armaturen van de openbare verlichting. Om de duurzaamheidsdoelen in 2030 te halen is het nodig dat we vanaf 2022 starten met de verLEDding van de openbare verlichting. De geplande projecten voor de verLEDding in het uitvoeringsjaar 2023 worden geraamd op € 550.000. De geraamde vervangingsinvesteringen zijn opgenomen in het investeringsprogramma notitie "Beheer Openbare Ruimte 2021-2025". Bij de besluitvorming van deze vastgestelde notitie zijn de benodigde kapitaallasten in de begroting meegenomen. Ten behoeve van een succesvolle aanbesteding van deze verLEDdingswerkzaamheden wordt een groot gedeelte van de gehele investeringsruimte openbare verlichting 2021-2025 in één keer ingezet.

Onderhoudsachterstanden

Er zijn geen onderhoudsachterstanden.

Speelvoorzieningen

Spelen is voor kinderen van groot belang voor hun lichamelijke en geestelijke ontwikkeling. Daarnaast nodigt een veilige openbare speelruimte uit tot actief bewegen. Product Speelvoorzieningen maakt onderdeel uit van programma 1: Wonen + Leven.

Voor het onderhoud van het kapitaalgoed 'speelvoorzieningen' is het volgende kaderstellend:

- Veiligheid van de speeltoestellen wordt getoetst aan de hand van wettelijke richtlijnen.

Kosten onderhoud 2023

De jaarlijkse inspecties en de daaruit voortvloeiende onderhoudswerkzaamheden kunnen binnen het onderhoudsbudget worden betaald. Volgens de vastgestelde besluitvorming is er geen ruimte voor vervangingsinvesteringen op krimplocaties.

Onderhoudsachterstanden:

Er zijn geen onderhoudsachterstanden.

Uitvoering projecten ter verbetering van kapitaalgoederen:

Conform eerder genomen besluiten bouwen we de locaties met speeltoestellen af van 58 naar 16 locaties. De natuurlijke levensduur van de toestellen is leidend voor de afbouw. Wanneer alle speeltoestellen zijn verwijderd aan de hand van de natuurlijke levensduur, blijven de locaties wel bestaan als speelveld of groenstrook.

Ontwikkelingen:

Steeds vaker komen er verzoeken of vragen van inwoners met betrekking tot speelplekken: een crossbaan, een calisthenicspark of het verzoek om een speelplaats te verplaatsen van locatie. We juichen ideeën en verzoeken van inwoners toe, en dagen ze uit om met de buurt in gesprek te gaan over hun ideeën om het draagvlak te vergroten. Hierdoor neemt het aantal klassieke speelplekken (schommel, glijbaan, wip-kip) af en ontstaan meer natuurlijke en groene speelplekken waar kinderen én volwassenen kunnen klimmen, klauteren en kunnen recreëren. Doordat het initiatief van inwoners komt, is de kans groter dat de nieuwe vormen van deze speelplekken intensiever gebruikt worden. Als gemeente stimuleren we, denken we proactief mee en wordt gekeken naar de (on)mogelijkheden.

Riolering & water

Alle inwoners en bedrijven in de gemeente Cranendonck hebben baat bij een goed en functioneel rioolstelsel uit oogpunt van volksgezondheid, voorkomen van wateroverlast en milieubescherming. Daarnaast draagt doelmatige inzameling en verwerking van hemelwater bij tot een aangenaam woonklimaat met een groen karakter. "Riolering & Water" maakt onderdeel uit van programma 1: Wonen + Leven.

Voor het onderhoud van de kapitaalgoederen 'riolering & water' is het volgende kaderstellend:

- De Wet milieubeheer (afvalwaterzorgplicht)
- Waterwet (hemelwater- en grondwaterzorgplicht)
- Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP) 2021 – 2025 (vastgesteld oktober 2020): dit is een wettelijke verplichting die is vastgelegd in de wet milieubeheer artikel 4.22. Het nieuwe vGRP is vertaald in de begroting 2023.

Kosten onderhoud in 2023

In het vGRP is weergegeven hoe de gemeente haar zorgplichten de komende planperiode vorm zal geven. De kosten die hiermee gepaard gaan zijn ook in het plan verwerkt. In het vastgestelde vGRP 2021-2025 zijn de lasten en inkomsten voor het product riolering onderbouwd voor de periode 2021-2025.

Onderhoudsachterstanden

Er zijn geen onderhoudsachterstanden.

Uitvoering projecten ter verbetering van kapitaalgoederen

Conform het vGRP 2021-2025 voeren we vervangings- en verbeteringsinvesteringen uit. Binnen de financiële kaders van het vGRP 2021-2025 vinden jaarlijks verschuivingen plaats. Voor 2023 zijn de investeringen geraamd op € 700.000. De volgende projecten zijn voorzien:

Project	Geraamd bedrag
Vervangings- en verbeteringsinvesteringen vrijverval afkoppelproject Gastelseweg fase 2 en afkoppelproject Boudriepark.	€ 700.000
Totaal	€ 700.000

Gemeentelijke gebouwen

De gemeente verzorgt het beheer en onderhoud van de gemeentelijke gebouwen. De gemeentelijke gebouwen zijn onderdeel van programma 1: Wonen + Leven en programma 2: Economie + Ondernemen.

Voor het onderhoud van het kapitaalgoed 'gebouwen' is het volgende kaderstellend:

- Nota gemeentelijke gebouwen, vastgesteld september 2016.
- Gebouwen dienen te voldoen aan de wettelijke eisen.
- De Raad heeft op 29 september 2020 het MJOP 2020 –2034 vastgesteld. Daarmee is het MJOP mede kaderstellend.

Kosten onderhoud 2023

De middelen voor dagelijks onderhoud worden uit de exploitatie bekostigd. Klachtonderhoud en dagelijks onderhoud is niet actueel begroot. Starten daarmee in 2023. De middelen voor meer jaren onderhoud (MJOP) worden uit de voorziening onderhoud gebouwen onttrokken. In het Meerjarig Onderhoudsplan 2020-2034 is de Meerjarenplanning van de voorziening onderhoud gebouwen bijgesteld. De extra lasten die voortvloeien uit het MJOP 2020-2034 zijn opgenomen in deze begroting.

Ontwikkelingen

In 2020 heeft de Raad de meerjarenonderhoudsplanung 2020-2034 gemeentelijke gebouwen vastgesteld. Met deze meerjarenonderhoudsplanung (MJOP) is inzichtelijk gemaakt wat de kosten zijn die (theoretisch) de komende jaren op ons afkomen. Het MJOP was stap één als onderdeel van het totaalplaatje. Het vervolg is een DMOP: een duurzaamheidsmeerjarenonderhoudsplanung. Het DMOP gaat in op het onderhoud dat nodig is om te voldoen aan de duurzaamheidseisen die gesteld worden

vanuit het Rijk. De energiescans bieden een eerste basis voor de later op te stellen verplichte routekaart verduurzaming gemeentelijke gebouwen. Na deze fase is er per gebouw een goed beeld om in de toekomst strategische keuzes te kunnen maken. Eind september 2022 zal de gemeenteraad het DMOP vaststellen.

Na het DMOP volgen de investeringsplannen (MJIP). De MJIPs geven aan welke investeringen nodig zijn bij vervanging en/of renovatie. Hierbij gaat het dus om aanvullende kosten ten opzichte van het MJOP waarin alleen het groot onderhoud is opgenomen. Het MJIP maakt het mogelijk voor de langere termijn keuzes te maken in vastgoed. Doordat inzichtelijk is welke investeringen wanneer nodig zijn kan een goede afweging gemaakt worden of deze investering nog wenselijk is of gekozen wordt voor andere oplossingen.

Gemeentelijke sportaccommodaties

De sportaccommodaties maken deel uit van programma 3: Toerisme + Recreatie. De gemeente wil een gevarieerd aanbod aan sportactiviteiten ondersteunen. Hierbij wordt de verantwoordelijkheid voor beheer en onderhoud van de accommodaties zoveel mogelijk bij de gebruikers (lees: verenigingen) neergelegd. We gaan de afspraken tussen gemeente en verenigingen met betrekking tot onderhoud en beheer evalueren. Daarbij willen we dat de rollen en taken duidelijk op papier komen te staan.

Voor het onderhoud van het kapitaalgoed 'sportaccommodaties' is het volgende kaderstellend:

- De gemeentelijke beleidsvisie is vastgelegd in de nota 'Iedereen doet mee!' (2022).
- Voor het onderhoud wordt gewerkt met een conditiemeting.
- De sportaccommodaties dienen te voldoen aan de wettelijke eisen.

Kosten onderhoud 2023

De onderhoudskosten zijn verwerkt in het meerjarig onderhoudsplan van de gemeentelijke gebouwen. Het dagelijks en groot onderhoud van de bouwhallen is via de huur-, gebruiksovereenkomst belegd bij de verenigingen.

Ontwikkelingen

Er is een nieuwe sportvisie in voorbereiding, hier worden ook de meerjarige onderhoudsplannen van de gemeentelijke gebouwen meegenomen.

Onderhoud & vervanging Tractie

Tot slot is ook "tractie"(rollend materieel gemeentewerf) een onderdeel van de gemeentelijke kapitaalgoederen. De tractie wordt gebruikt voor de producten openbare groen, sport, riool, openbare gebouwen, evenementen enzovoort.

Voor het onderhoud van het kapitaalgoed "tractie" is het volgende kaderstellend:

- Tractiemiddelen dienen betrouwbaar in de bedrijfsvoering en veilig te zijn.
- Tractie dient te voldoen aan de wettelijke eisen.

Kosten onderhoud 2023

Het budget is toereikend voor noodzakelijk jaarlijks onderhoud en keuringen.

Ontwikkelingen

Voor 2023 staat vervanging van de tractor en een gedeelte van de vervoermiddelen gepland, deze voertuigen hebben de technische levensduur bereikt.

Het aanvullend materieel zoals kipkar, houtversnipperaar, 2-wielige tuinbouwfrees, rolbezem, signaalwagen, Rioned wagen, fietspad zoutstrooier hebben we goed onderhouden dat de levensduur kan worden verlengd.

Paragraaf Subsidies

De gemeente levert een financiële bijdrage aan diverse instellingen en verenigingen in de vorm van subsidies. De subsidies zijn verwerkt in de programma's van de programmabegroting 2023. In totaal gaat het om een bedrag van circa € 3,4 miljoen. In deze paragraaf subsidies is het totaalbeeld van de subsidies opgenomen.

Soorten subsidies

Subsidie is 'de aanspraak op financiële middelen, door een bestuursorgaan verstrekt met het oog op bepaalde activiteiten van de aanvrager, anders dan als betaling voor aan het bestuursorgaan geleverde goederen en diensten' (artikel 4:21 van de Awb).

De Awb eist dat gemeenten de grondslag voor het verstrekken van subsidie vastleggen in een algemeen verbindend voorschrift (= subsidieverordening), dat door de raad is vastgesteld. Hierop zijn vier uitzonderingen mogelijk:

1. Subsidies die worden verleend in afwachting van de totstandkoming van een wettelijk voorschrift. Het wettelijk voorschrift moet dan binnen een jaar tot stand zijn gekomen;
2. Subsidieregelingen die door de Europese Unie zijn vastgesteld;
3. Indien de begroting de subsidieontvanger specifiek vermeldt en het bedrag aangeeft waarop de subsidie ten hoogste kan worden vastgesteld (subsidieverstreking op basis van een begrotingspost);
4. Eenmalige subsidies, mits deze voor ten hoogste vier jaren wordt verstrekt.

Bij bovenstaande uitzonderingen blijft gelden dat de procedure voor subsidieverstreking moet voldoen aan de bepalingen van de Algemene wet bestuursrecht. Ook is het uitgangspunt dat de subsidie moet worden verstrekt voor een doel dat bijdraagt aan de realisatie van gemeentelijke beleidsdoelstellingen. Er zijn diverse soorten subsidies, elk met eigen kaders en richtlijnen:

1. Stimuleringssubsidies: een eenmalige subsidie voor een activiteit/activiteiten met een eenmalig of experimenteel karakter; of een eenmalige subsidie voor activiteiten waarvan het college heeft aangegeven dat ze die wil stimuleren.
2. Budgetsubsidies: een subsidie voor activiteiten die bij voortduring dan wel periodiek (één jaar of langer) plaatsvinden en die op grondslag van meetbare activiteiten wordt verleend aan (professionele) organisaties, waarbij een uitvoeringsovereenkomst met de organisatie kan worden gesloten.
3. Accommodatiesubsidie: een subsidie die bijdraagt aan de kosten van een accommodatie.
4. Activiteitensubsidie: een subsidie voor activiteiten die bijdragen aan gemeentelijke beleidsdoelen en bij voortduring dan wel periodiek (één jaar of langer) plaatsvinden waarmee de gemeente aangeeft het aanbod van bepaalde activiteiten door een organisatie van belang te vinden.
5. Basissubsidies: optelsom van activiteiten- en accommodatiesubsidie.

Beleid

Het beleid met betrekking tot subsidies is vastgelegd in het subsidiebeleid, de subsidieverordening van de gemeente Cranendonck en bijbehorende nadere subsidieregels 2018. In 2021 is de Algemene subsidieverordening Cranendonck 2021 vastgesteld. In deze (nieuwe) subsidieverordening zijn onder andere begripsbepalingen geactualiseerd en is de datum van indienen van de vaststelling en de aanvraag aangepast. Op basis van het koersdocument en in overleg met verenigingen worden de nadere subsidieregels geactualiseerd en vastgesteld. De nadere regels zijn een bevoegdheid van het college.

Het subsidiebeleid geeft weer welke uitgangspunten de gemeente hanteert bij de toepassing van het instrument subsidie. Deze uitgangspunten vormen het kader voor de uitwerking van de subsidieverordening en de subsidieregels.

In de subsidieverordening staat de procedure van aanvraag, verlening, verantwoording en vaststelling van subsidies inclusief hieraan gekoppelde voorwaarden. Ook zijn er de administratieve verplichtingen (termijnen, te overleggen bewijsstukken, etc.) in opgenomen. Basis voor de verordening zijn de bepalingen zoals opgenomen in de Algemene wet bestuursrecht.

In de nadere regels, aangepast in 2018, wordt aangegeven hoe de hoogte van de subsidie wordt berekend en aan welke eisen en verplichtingen een aanvrager moet voldoen.

De gemeente streeft voor de diverse beleidsterreinen specifieke doelstellingen na. Subsidie wordt ingezet als middel om bepaalde maatschappelijke doelstellingen te behalen, bepaalde maatschappelijke ontwikkelingen te stimuleren.

De doelstellingen zijn uitgewerkt en vastgelegd in diverse beleidsplannen. Daarnaast wordt aangesloten op de strategische visie. De volgende algemene doelstellingen kunnen worden genoemd:

Wonen en leven

De gemeente biedt de mogelijkheid om burgers in elke kern samen te laten komen. Hierdoor versterken we de sociale cohesie. Onze burgers wonen in een omgeving waarbij ze tevreden zijn over het beheer van de openbare ruimte.

Kunst en cultuur

De gemeente biedt haar inwoners de mogelijkheid kennis te maken met en deel te nemen aan (lokale) kunst- en culturele activiteiten. Onderdeel hiervan is het behoud van de eigen identiteit van Cranendonck.

Sport

De gemeente biedt haar inwoners, met speciale aandacht voor jeugd en mensen met een beperking, de mogelijkheid kennis te maken met en deel te nemen aan een gevarieerd aanbod aan sport- en beweegactiviteiten.

Zorg

De gemeente stimuleert dat inwoners, van jong tot oud, zich kunnen ontplooiën en verantwoordelijkheid nemen. Inwoners doen mee in de samenleving.

Subsidieplafond

De gemeente Cranendonck werkt met een subsidieplafond. Dit subsidiebudget is het bedrag dat gedurende een subsidiejaar ten hoogste beschikbaar is voor verstrekking van basis- en stimuleringsubsidies. Het subsidiebudget kent een plafond dat voor 2023 wordt vastgesteld op € 518.215, dit is het plafond van 2022 verhoogd met een index van 3%. Jaarlijks is maximaal € 15.000 binnen het totale subsidiebudget beschikbaar voor stimuleringsubsidies. Bij een subsidieplafond worden subsidies verstrekt zolang er middelen beschikbaar zijn. Als het budget op is, wordt een subsidieverzoek in principe afgewezen. Voor de manier waarop de middelen worden verdeeld, zijn nadere regels vastgesteld.

Vanwege de huidige manier van subsidiëren, op basis van maatschappelijke doelstellingen, ondernemen verenigingen extra activiteiten om aan meer maatschappelijke doelstelling een bijdrage te kunnen leveren en daarmee meer subsidie ontvangen. Hiermee lijkt het subsidiebeleid een gewenst effect te behalen namelijk de bijdrage aan de doelstellingen van gemeentelijk beleid.

Financieel overzicht subsidies

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de subsidiebedragen zoals voorgesteld voor de begroting 2023.

Basissubsidies	Verwachting 2023	€ 503.215
Stimuleringsubsidies	Maximaal budget	€ 15.000
	Totaal subsidiebudget	€ 518.215
Budgetsubsidies	Subsidies op basis van overeenkomsten	€ 1.709.279
Andere regelingen	Bijdragen:	
	• Bibliotheken Budel en Maarheeze	€ 387.500
	• GGD	€ 752.383
	• Gemeenschapshuizen:	
	*de Reinder, Budel-Schoot	€ 30.721
	*de Schakel, Budel-Dorplein	€ 5.943
	• Stichting V.V.V.	€ 32.850
Totaal subsidies		€ 3.436.891

Budgetsubsidies vallen alleen onder de werking van het subsidiebeleid voor zover het gaat om de toepassing van aanvraag- en afhandeltermijnen. Inhoudelijk wordt per budgetgesubsidieerde instelling de subsidie bepaald. Er zijn geen algemeen geldende criteria voor deze instellingen (bijvoorbeeld voor het berekenen van de subsidie), zodat ook geen sprake is van een algemeen geldend subsidieplafond voor budgetsubsidies.

Te ontvangen subsidies

In de afgelopen jaren is gestart met het structureel actief zoeken naar subsidiemogelijkheden voor gemeentelijke projecten-activiteiten door middel van de inzet van een subsidioloog. Hier worden positieve resultaten mee geboekt, waardoor er meer middelen beschikbaar komen voor bepaalde projecten en ontwikkelingen binnen onze gemeente. Voor 2023 wordt deze werkwijze voortgezet.

Paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing

Inleiding

De paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing geeft inzicht in de robuustheid van de gemeentelijke begroting. In deze paragraaf beschrijven wij hoe sterk de gemeente is om onvoorziene, financiële tegenvallers op te vangen zonder dat het beleid daarvoor veranderd hoeft te worden. Om dit te kunnen beoordelen, moeten we inzicht hebben in de omvang en achtergronden van de aanwezige weerstandscapaciteit en de risico's die voor onze gemeente aanwezig zijn. In 2015 zijn we gestart met risicomangement, wat heeft geresulteerd in een vernieuwde paragraaf weerstandsvermogen. In de afgelopen jaren hebben we risicomangement verder doorontwikkeld en ook in 2023 zetten we hier verdere stappen in.

Actuele ontwikkelingen op het weerstandsvermogen

We zijn als maatschappij in 2022 geconfronteerd met het gevolg van de oorlog in Oekraïne. Dit heeft een enorme impact op de economie. Met name de gevolgen van de hoge inflatie zijn voelbaar. Bij de jaarlijkse actualisatie van deze paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing is nooit rekening gehouden met een integraal risico van deze omvang. Ten tijde van het opstellen van de begroting 2023 is het nog steeds moeilijk in te schatten wat de financiële gevolgen van de inflatie gaan zijn. Het benadrukt nogmaals het belang van een solide financiële positie om onverwachte tegenvallers te kunnen opvangen. Naast het risico als gevolg van pandemie is ook een bedrag meegenomen voor het risico op cyberbedreigingen; een thema waar steeds meer organisaties mee geconfronteerd worden en waarvan de impact groot kan zijn.

Drie soorten risico's

Bij het inventariseren van risico's is het van belang om een onderscheid te maken tussen jaarlijks terugkerende risico's en risico's die specifiek zijn voor een bepaald jaar. Er zijn risico's, zoals onzekerheden ten aanzien van de hoogte van de algemene uitkering, die van invloed zijn op het beleid van de gemeente, die elk jaar voorkomen en daarmee structureel van aard zijn. Dit betekent echter niet dat de kans op het risico en het financieel gevolg bij het voorkomen van het risico elk jaar hetzelfde is. Deze risico's worden elk jaar opnieuw gekwantificeerd.

Daarnaast zijn er risico's die specifiek zijn voor een bepaald jaar, omdat er in dat jaar bijvoorbeeld een project loopt dat risico's met zich meebrengt. Dit soort risico's, zoals vertraging van een project door externe omstandigheden, moet elk jaar opnieuw in beeld worden gebracht. Bepaalde ontwikkelingen, spelen niet elk jaar en zijn daardoor enkel in bepaalde jaren een risico.

Het risicoprofiel verschilt hierdoor van jaar tot jaar. Niet alleen de risico's verschillen qua kans en impact, maar ook de benodigde weerstandscapaciteit verschilt per jaar.

Naast jaarlijkse, structurele risico's en specifieke risico's per jaar zijn er ook nog risico's die niet te kwantificeren zijn. Hierbij gaat het om risico's die niet uit te drukken zijn in financiële middelen, maar waar we wel rekening mee moeten houden. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om het aantal eenmansfuncties dat er binnen de gemeente aanwezig is. Bij het uitvallen van een medewerker die op eenmansfunctie zit, kan bijvoorbeeld de uitvoering van taken stagneren. Het is echter lastig in te schatten wat de financiële gevolgen hiervan zijn, maar het is wel degelijk een risico dat we als organisatie lopen.

Wat is weerstandscapaciteit?

De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden die de gemeente heeft om niet begrote kosten, die onverwacht en substantieel zijn, op te vangen. Hierbij kan een onderscheid worden gemaakt tussen incidentele en structurele weerstandscapaciteit. Incidentele weerstandscapaciteit is het vermogen om calamiteiten en andere eenmalige tegenvallers op te kunnen vangen, zonder dat dit invloed heeft op de uitvoering van taken op het huidige niveau. Structurele weerstandscapaciteit omvat de middelen die permanent ingezet kunnen worden om tegenvallers in de lopende exploitatie op te vangen, zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van de programma's. Hoe groot de totaal beschikbare weerstandscapaciteit moet zijn, is afhankelijk van de risico's die de gemeente loopt.

De beschikbare incidentele weerstandscapaciteit is opgebouwd uit de volgende onderdelen:

- De algemene reserve voor enerzijds het opvangen van risico's waarvoor geen voorziening is getroffen zonder dat de uitvoering van het reguliere beleid van de gemeente wordt verstoord (= ondergrens) en anderzijds een vrij aanwendbaar deel.
- De algemene reserve grondexploitatie (ARG) is het onderdeel van de weerstandscapaciteit dat gereserveerd is voor het opvangen van risico's met betrekking tot de grondexploitatie. Voor een verdere toelichting verwijzen we naar de paragraaf grondbeleid.
- Vanuit het BBV is de gemeente verplicht om een post 'onvoorziene uitgaven' op te nemen in de begroting. Deze post is bedoeld voor het opvangen van onvoorzienbare, niet uitstelbare en onontkoombare uitgaven.
- De vrij aanwendbare bestemmingsreserves zijn reserves waaraan de gemeente een bepaalde bestemming heeft gegeven. Er is echter voor gekozen om de vrij aanwendbare bestemmingsreserves niet mee te nemen in de beschikbare weerstandscapaciteit. Aanwending van deze reserves kan namelijk negatieve gevolgen hebben voor bestaande voorzieningen.
- Stille reserves bestaan uit het verkoopresultaat (verkoopopbrengst minus lagere boekwaarde) van bijvoorbeeld groenstroken, gronden, gebouwen en aandelen, voor zover de verkoop binnen één jaar te realiseren is, de verkoop niet leidt tot een gat in de begroting en de verkoop de taakuitoefening van de gemeente niet aantast. In het bepalen van de beschikbare weerstandscapaciteit is besloten om dit niet mee te nemen.

Naast de incidentele weerstandscapaciteit, heeft de gemeente nog de mogelijkheid om de structurele weerstandscapaciteit te verhogen. Er is namelijk een deel onbenutte belastingcapaciteit: bij het heffen van de OZB zitten we op dit moment nog niet aan de maximaal te heffen belasting. Hier zit nog ruimte voor de gemeente, waardoor het deel uit maakt van de beschikbare weerstandscapaciteit. Indien het nodig is, kan de OZB verhoogd worden, zodat risico's opgevangen kunnen worden.

In de onderstaande tabel staat aangegeven op welke manier de beschikbare weerstandscapaciteit is opgebouwd.

Beschikbare weerstandscapaciteit * € 1.000, --	1-1-2023
Algemene Reserve	15.626
Algemene Reserve Grondexploitatie (ARG)	546
Onvoorziene uitgaven	10
Stille Reserves	Pm
Totaal incidentele weerstandscapaciteit	16.182
Eigenaar woning	1.231
Eigenaar niet-woning	0
Gebruiker niet-woning	0
Totaal structurele weerstandscapaciteit *	1.231
*Globaal op basis van ruimte 2020	
Totaal weerstandsvermogen	17.413

Hoe is bepaald hoeveel weerstandscapaciteit we nodig hebben?

Om te bepalen of het weerstandsvermogen voldoende is, is naast de beschikbare weerstandscapaciteit ook inzicht nodig in de benodigde weerstandscapaciteit. Om de benodigde weerstandscapaciteit te bepalen, zijn de risico's die onze gemeente loopt organisatie-breed in kaart gebracht. Bij elk risico dat is genoemd in de inventarisatie, is aangegeven wat het risico inhoudt, wat de gevolgen zijn mocht het risico zich voordoen, welke beheersmaatregelen er eventueel genomen zijn en wat de maximale financiële gevolgen zijn (de impact). Op basis van deze analyse is de benodigde weerstandscapaciteit bepaald.

Onze top 10 aan risico's

In de onderstaande tabel presenteren we de top 10 van de risico's. In totaal zijn er ca. 120 risico's in beeld gebracht. In deze top 10 bevinden zich risico's die enerzijds een grote kans hebben om voor te komen en anderzijds als ze voorkomen, substantiële financiële gevolgen kunnen hebben.

Voor 2023 zien we een spreiding van de risico's over de verschillende beleidsvelden heen. Een groot risico ligt bij de fors oplopende inflatie en mogelijke gevolgen van een pandemie. Daarnaast zien we een risico door de toename van de cyberdreiging op ons afkomen. In de paragraaf grondbeleid worden de risico's rondom grondexploitatie inhoudelijk verder toegelicht.

	Risico	Gevolgen	Maatregelen	Kans x impact / financiële gevolgen
1	Oplopende inflatie	Hogere kosten (o.a. door stijgende energieprijzen), door forse inflatie	Stelpost loon- en prijscompensatie is extra verhoogd Verduurzaming gemeentelijke gebouwen versnellen	700.000
2	Hogere kosten en lagere baten als gevolg van een pandemie	Door de pandemie kan een economische recessie ontstaan. De inkomsten van het Rijk en andere inkomsten worden lager. Verder stijgen de kosten (o.a. bijstandsuitkeringen, beroep op zorg etc.).	In de begroting kan een bedrag worden opgenomen. Zorgen dat de organisatie wendbaar is om hier mee om te gaan.	€ 550.000
3	De noodzaak tot indiceren van specialistische jeugdzorg is groter dan het beschikbare budget	Overschrijding van het beschikbare budget	De indicaties worden getoetst voordat ze worden afgegeven door de consultant. Daarnaast worden de budgetplafonds maandelijks gemonitord, zodat dreigende overschrijding tijdig gesignaleerd wordt en bijsturing mogelijk is.	€ 500.000
4	Door externe omstandigheden stagneert de verkoop van (gemeentelijke) gronden e.d.	Er ontstaan tekorten op de grondexploitatie.	Voor een verdere onderbouwing verwijzen we naar de paragraaf grondbeleid.	€ 364.000
5	Toename van cyberdreigingen	De afgelopen periode laat een toename van incidenten en cyberdreigingen zien. Gevolg is het platleggen van infrastructuur en ICT en kosten voor opbouwen infrastructuur ICT, herstellen data etc.	Cranendonck conformeert zich aan de beveiligingsmaatregelen zoals genoemd in de BIO (Baseline Informatiebeveiliging Overheid). Via de auditverplichting ENSIA legt de gemeente hierover verantwoording af.	€ 300.000
6	De competenties van het personeel blijven achter en we kunnen onvoldoende gekwalificeerd personeel werven, terwijl de omgeving blijft veranderen.	Door krapte op de arbeidsmarkt vinden we moeilijk nieuw personeel. Het verandervermogen van de eigen organisatie is niet voldoende, wat leidt tot tijdsverlies en overvraging van personeel. Het gevolg is dat men fouten maakt en personeel uitvalt.	Met de nieuwe visie op de organisatie en het implementatieplan wordt er gewerkt om dit risico te verkleinen / op te vangen. Ook is de afgelopen jaren al	€ 270.000

			ingezet op verbetering van de competenties van het personeel.	
	Risico	Gevolgen	Maatregelen	Kans x impact / financiële gevolgen
7	Plannen of bezuinigingen van hogere overheden leiden tot extra verplichte, maar niet begrote kosten voor de gemeente	Door extra verplichte uitgaven (o.a. omgevingswet, duurzaamheid) of minder inkomsten door verlaging van uitkeringen of subsidies, wordt het budget dat de gemeente zelf kan beïnvloeden en inzetten lager.		€ 250.000
8	Bezuiniging-operaties De raad besluit om bezuinigingen door te voeren, bijvoorbeeld door het hanteren van een nullijn op het P-budget.	Door bezuinigingen kan de dienstverlening voor de externe en interne klant onder druk komen te staan. Als met bezuinigingen niet ook een efficiëncyslag gemaakt wordt, zal de kwaliteit van de dienstverlening verlagen. De controle op en de dienstverlening aan interne klanten komt onder druk te staan en doorlooptijden zullen mogelijk oplopen.		€ 200.000
9	De begroting van de GR-en is niet toereikend waardoor de gemeente meer moet betalen aan de GR-en dan begroot	Het gevolg is dat de kosten van de gemeente stijgen	De raad kan via het zienswijze traject op de begrotingen invloed uitoefenen op de bedrijfsvoering van de GR-en.	200.000
10	Na bodemonderzoek blijkt er bodemverontreiniging aanwezig te zijn, waardoor de gemeente verplicht is tot sanering.	Hiervoor zijn onvoldoende financiële middelen beschikbaar		€ 175.000

Totaalbedrag top-10 risico's 2022 en 2023

In 2022 (begroting) bedroeg het totaalbedrag voor de top-10 risico's € 3.089.000. In 2023 is dit een bedrag van € 3.509.000. Dit verschil wordt met name verklaard doordat we in 2023 een risico hebben opgenomen voor die voortvloeien uit de fors oplopende inflatie.

Risico's met of zonder beheersmaatregel

Op het moment dat de risico's in beeld zijn, ontstaat natuurlijk de vraag hoe we die risico's beheersen. In bovenstaande tabel is nog niet voor elk risico een beheersmaatregel opgenomen. Maatregelen om het risico te verminderen kunnen oorzaakgericht of gevolggericht zijn. De eerste zorgen ervoor dat de kans dat de gebeurtenis optreedt, kleiner wordt. De gevolggerichte maatregelen zorgen ervoor dat de schade minimaal is wanneer de gebeurtenis toch plaatsvindt. In bovenstaande tabel is nog niet bij elk risico een beheersmaatregel benoemd. Dit is een vervolgstap die de organisatie nog moet zetten. Belangrijk om in het achterhoofd te hebben, is dat niet elk risico af te dekken valt met een beheersmaatregel. Een beheersmaatregel kan zo complex en/of duur van aard zijn, dat deze niet opweegt tegen het risico dat gelopen wordt.

Cranendonck kent een goede risicospreiding

Cranendonck kent een goede risicospreiding over de verschillende categorieën. De risico's die geïnventariseerd zijn, zijn verspreid over een groot aantal beleidsvelden en ook over verschillende categorieën. Daarnaast is ook het aantal risico's dat een groot financieel gevolg heeft, in combinatie met een hoge kans van voorkomen, in evenwicht met de minder waarschijnlijke risico's.

Focus aanbrengen ten aanzien van sturing op risico's

Als we kijken naar de sturing op de risico's heeft het weinig zin om flink te sturen op risico's met een kleine impact en een kleine kans. Om gestructureerd om te gaan met risico's en te focussen op risicobeheersing richten we ons op de risico's boven de € 250.000 en die een kans van 70% of meer hebben dat ze voor komen.

Conclusie: Op dit moment hebben we ruim voldoende weerstandsvermogen. Met beschikbare weerstandscapaciteit kunnen we alle risico's ruim 2 keer opvangen. Doordat een gedeelte van het positieve rekeningresultaat 2021 is toegevoegd aan de algemene reserve is het weerstandsvermogen toegenomen.

Het weerstandsvermogen wordt berekend aan de hand van de beschikbare en benodigde weerstandscapaciteit. De beschikbare weerstandscapaciteit is € 17.413.000. Hier staat een benodigde weerstandscapaciteit tegenover van € 6.950.000. Dit is de optelsom van alle risico's die zijn geïnventariseerd (en dus niet alleen de eerder gepresenteerde top 10). In vergelijking met vorig jaar is de benodigde weerstandscapaciteit iets gestegen. Dit wordt verklaard doordat er kritisch wordt gekeken naar mogelijke risico's (o.a. gevolgen oplopende inflatie, pandemie en de toename van cyberdreigingen). Verder nemen we ook naar beheersmaatregelen waardoor de risico's zijn verkleind of de risico's zijn niet meer actueel. Dit houdt echter niet in dat de kans dat alle risico's zich voordoen groter is geworden; er is enkel kritischer gekeken naar mogelijke risico's en de bewustwording is daarmee ook vergroot.

Zoals eerder vermeld focussen we sinds een aantal jaren op een brede risico-inventarisatie. In de aankomende jaren vindt een verdere kwaliteitsverbetering plaats ten aanzien van de beoordeling en inschatting van de risico's en wordt ook bepaald hoe Cranendonck om moet gaan met de situatie waarin verschillende risico's tegelijk voordoen. Wat betreft de betekenis hiervan voor de ondergrens van de Algemene reserve zal bij een eerstvolgende doorontwikkeling van deze paragraaf een voorstel worden gedaan.

Financiële kengetallen

Vanaf de begroting 2016 is het verplicht om in deze paragraaf vijf financiële kengetallen op te nemen. Naast de kengetallen wordt een beoordeling van de onderlinge verhouding van de kengetallen in relatie tot de financiële positie opgenomen. De kengetallen en beoordeling zijn enerzijds bedoeld om de financiële positie inzichtelijker te maken. Anderzijds zijn de kengetallen bedoeld om gemeenten met elkaar vergelijkbaar te maken.

Het opnemen van deze kengetallen in de begroting past in het streven naar meer transparantie. Daarnaast stelt het de raad in staat om op een eenvoudigere manier inzicht te krijgen in de financiële positie en de baten en lasten van de gemeente. Deze kengetallen drukken namelijk de verhouding uit tussen bepaalde onderdelen van de begroting. Daarnaast maken de getallen inzichtelijk over hoeveel (financiële) ruimte de gemeente beschikt om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of opvangen. Hiermee geven ze inzicht in de financiële weerbaar- en wendbaarheid van de gemeentelijke begroting.

Wat betekenen deze financiële kengetallen?

1. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte geldleningen

De netto schuldquote geeft het niveau van de schuldenlast van de gemeente weer, ten opzichte van de eigen middelen. Ook geeft het een indicatie van de druk op de rentelasten en de aflossingen op de exploitaties. Dit kengetal geeft aan hoeveel schuld een gemeente kan dragen. Vanaf 100% blijft te weinig leencapaciteit over om financiële tegenvallers op te vangen. Bij 130% of hoger is sprake van een zeer hoge schuld. Dit kengetal is gevoelig voor schommelingen in inkomsten.

Een hoge netto schuldquote hoeft niet per definitie een probleem te zijn: deze kan veroorzaakt zijn door afgesloten leningen die worden doorgeleend aan bijvoorbeeld woningcorporaties die op hun beurt weer jaarlijks aflossen. Om inzicht te krijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven. Hierdoor wordt inzichtelijk wat het aandeel van verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast.

	Rekening 2021	begroting 2022	begroting 2023	begroting 2024	begroting 2025	begroting 2026
1a Netto schuldquote						
A. Vaste schulden	28.386	32.221	34.854	35.484	36.178	37.035
B. Netto vlottende schuld	4.100	8.201	4.100	4.100	4.100	4.100
C. Overlopende passiva excl. grexen	3.926	1.617	12.013	10.346	6.368	4.408
D. Financiële activa						
E. Uitzettingen < 1 jaar	8.873	5.416	8.873	8.873	8.873	8.873
F. Liquide middelen	598	200	598	598	598	598
G. Overlopende activa	3.846	1.950	3.846	3.846	3.846	3.846
H. Totale baten	56.807	54.956	61.550	63.131	64.695	62.786
Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	40,7%	59,9%	61,2%	58,0%	51,5%	51,3%
1b Netto schuldquote gecorrigeerd						
A. Vaste schulden	28.386	32.221	34.854	35.484	36.178	37.035
B. Netto vlottende schuld	4.100	8.201	4.100	4.100	4.100	4.100
C. Overlopende passiva excl. grexen	3.926	1.617	12.013	10.346	6.368	4.408
D. Financiële activa	1.844	1.558	1.680	1.598	1.516	1.434
E. Uitzettingen < 1 jaar	8.873	5.416	8.873	8.873	8.873	8.873
F. Liquide middelen	598	200	598	598	598	598
G. Overlopende activa	3.846	1.950	3.846	3.846	3.846	3.846
H. Totale baten	56.807	54.956	61.550	63.131	64.695	62.786
Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	37,4%	57,1%	58,4%	55,5%	49,2%	49,0%

2. Solvabiliteitsratio

Dit kengetal drukt het eigen vermogen uit als percentage van het totale vermogen en geeft daarmee inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Normaal bevindt de solvabiliteitsratio van een gemeente zich tussen de 80% en 30%. Bij een solvabiliteitsratio tussen de 30% en de 20% moet de gemeente oppassen en bij minder dan 20% is het bezit met zeer veel schuld belast. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente.

2. Solvabiliteitsratio	Rekening 2021	begroting 2022	begroting 2023	begroting 2024	begroting 2025	begroting 2026
A. Eigen vermogen	26.119	25.349	25.391	26.546	28.494	27.794
B. Balanstotaal	71.435	78.866	83.727	80.064	77.496	75.364
Solvabiliteit (A/B) x 100%	36,6%	32,1%	30,3%	33,2%	36,8%	36,9%

3. Grondexploitatie

De grondexploitatie kan een grote impact hebben op de financiële positie van de gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. Terugverdienen betekent het aflossen van de schuld en het goedmaken van de rentelasten. Het kengetal geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten. Het is dus belangrijk om te kunnen bepalen of er een reële verwachting is of de grondexploitatie kan bijdragen in de verlaging van de schuld.

3. Grondexploitatie	Rekening 2021	begroting 2022	begroting 2023	begroting 2024	begroting 2025	begroting 2026
A. Bouwgronden in exploitatie	-1.036	-1.846	173	2.186	2.178	2.178
B. Totale baten	56.807	54.956	61.550	63.131	64.695	62.786
Grondexploitatie (A/C) x 100%	-1,8%	-3,4%	0,3%	3,5%	3,4%	3,5%

4. Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting is het ook van belang te kijken naar de structurele baten en structurele lasten. Hiervoor gebruiken we het kengetal structurele exploitatieruimte. Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, doordat er wordt gekeken naar de structurele baten en lasten ten opzichte van de totale baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken. Een begroting waarvan

de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is meer flexibel dan een begroting waarbij structurele baten en lasten in evenwicht zijn.

4. Structurele exploitatieruimte	Rekening 2021	begroting 2022	begroting 2023	begroting 2024	begroting 2025	begroting 2026
A. Totaal structurele lasten	55.917	54.438	60.645	61.608	62.580	63.335
B. Totaal structurele baten	55.901	54.956	61.550	63.131	64.695	62.786
C. Totale structurele toevoegingen aan de reserves	80	80	80	80	80	80
D. Totale structurele onttrekkingen uit de reserves	118	129	115	251	283	313
E. Totaal baten	56.807	54.956	61.550	63.131	64.695	62.786
Structurele exploitatieruimte $\left(\frac{(B-A)-D-C}{E} \times 100\right)$	0,0%	1,03%	1,53%	2,68%	3,58%	-0,50%

5. Belastingcapaciteit: Woonlasten meerpersoonshuishouden

De belastingcapaciteit geeft inzicht in de mate waarin een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar opgevangen kan worden en of er ruimte is voor nieuw beleid. Om deze ruimte te kunnen weergeven is een ijkpunt nodig. Er is gekozen om de belastingcapaciteit te relateren aan landelijk gemiddelde tarieven, ook omdat er behoefte is om inzicht te hebben in de lokale tarieven van omliggende gemeenten. De belastingcapaciteit wordt gerelateerd aan de hoogte van de gemiddelde woonlasten (OZB, rioolheffing en reinigingsheffing). Daarnaast wordt er ook gekeken naar de riool- en afvalstoffenheffing. Bij de beoordeling van dit kengetal kan daarnaast worden vermeld welke ruimte er is ten opzichte van het te heffen tarief.

5. Belastingcapaciteit	Rekening 2021	begroting 2022	begroting 2023
A. OZB lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	348	355	355
B. Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	202	206	210
C. Afvalstoffenheffing voor een gezin	274	274	274
D. Eventuele heffingskorting	0	-	-
E. Totale woonlasten voor gezin (A+B+C-D)	824	835	839
F. Woonlasten landelijke gemiddelde voor gezin	773	811	811
Belastingcapaciteit (E/F) x 100%	107%	103%	103%

*De tarieven voor de afvalstoffenheffing moeten nog definitief worden berekend.

Paragraaf Financiering

Algemeen

In deze paragraaf wordt het financieringsbeleid voor 2023 en verder toegelicht. Het doel van deze paragraaf is het verstrekken van informatie over en het inzichtelijk maken van het treasurybeleid, het beheersen van de financiële risico's en het zorgen voor zo voordelig mogelijke renteresultaten.

De financieringsparagraaf gaat achtereenvolgens in op de volgende onderwerpen:

1. Ontwikkelingen
2. Kaderstelling
3. Rentevisie
4. Rentesystematiek
5. Financieringspositie
6. Leningenportefeuille
7. Kasgeldlimiet
8. Renterisiconorm
9. EMU-saldo

Ontwikkelingen

Met de invoering van de Wet Houdbare Overheidsfinanciën (Wet Hof) kregen het Rijk en de medeoverheden een gelijkwaardige inspanningsverplichting opgelegd om hun begrotingen binnen de EMU-norm te houden. Dit laatste houdt in dat er meer gestuurd dient te worden op liquiditeiten en de ruimte voor investeringen mede bepaald wordt door het EMU saldo.

De gemeente Cranendonck maakt op basis van de informatie uit de organisatie een integrale liquiditeitsplanning. Bij het aangaan van transacties op de geld- en kapitaalmarkt houden wij rekening met die liquiditeitsplanning en de kapitaalmarktrente.

De gemeente Cranendonck heeft een aantal grotere investeringen (o.a. Centrumplan Budel, de Schakel en de Schaapskooi, diverse wegen, rioleringsprojecten en duurzaamheidsinvesteringen). Hierdoor is het noodzakelijk externe financiering aan te trekken. Vanaf medio 2018 beschikken wij over een meerjarige liquiditeitenplanning. Hierdoor is het inzicht in geldstromen verder verbeterd. Op grond van dat verbeterd inzicht kunnen potentiële financiële risico's beperkt c.q. ondervangen worden en hebben we een beter inzicht in de financieringsbehoefte.

In de begroting 2023 wordt gerekend met een rente omslagpercentage van 1,1%. Dit percentage is gelijk aan het percentage in 2022. Het omslagpercentage wordt onder andere gehanteerd om binnen de gemeente rentekosten van geldleningen te verrekenen.

Ook de rente die wordt gerekend over eigen financieringsmiddelen bedraagt 1,1%.

Kaderstelling

De uitvoering van de financieringsfunctie vindt plaats binnen de kaders zoals die zijn vastgelegd in de Wet Financiering decentrale overheden (Wet Fido), de Wet Houdbare overheidsfinanciën (HOF) het besluit Begroting en Verantwoording (BBV), de regeling Uitzettingen en derivaten decentrale overheden (RUDDO), en in de financiële verordening en het treasurystatuut van de gemeente Cranendonck. In de vastgelegde kaders staan transparantie en risicobeheersing centraal.

Rentevisie

De rentevisie is een van de instrumenten bij beslissingen over het aantrekken van langlopende leningen. Bij een normale rentestructuur (rentepercentage langlopende leningen is hoger dan van kortlopende leningen) is het beleid dat zoveel mogelijk tot de kasgeldlimiet met kortgeld gefinancierd wordt. Afhankelijk van de liquiditeitsprognose, de rentevisie en de renterisiconorm in meerjarig

perspectief wordt bepaald wanneer er langlopende leningen worden aangetrokken. De ontwikkelingen op de financiële markten zullen hiervoor nauwlettend gevolgd worden.

Een visie omtrent de renteontwikkeling van de korte- en de lange termijn rente is een voorwaarde om de treasuryfunctie adequaat uit te oefenen. Door de economische en politieke ontwikkelingen is het maken van een goede visie op de renteontwikkeling niet eenvoudig. Voor een rentevisie vertrouwt de gemeente op de publicaties en verwachtingen van de Europese Centrale Bank (ECB).

Als gesproken wordt over de rente van de ECB gaat het meestal om de zogenaamde refirente. De refirente is de rente die banken moeten betalen aan de ECB wanneer zij geld bij de ECB opnemen (de zogenaamde herfinancieringsrente). Deze rente is per 8 september 2022 verhoogd van 0,5% naar 1,250% (in augustus 2021 was deze 0,00%). Dit is de grootste renteverhoging sinds de invoering van de euro. Door de rente zo fors te verhogen hoopt de ECB ervoor te zorgen dat de economie wat vertraagt en dat de extreem hoge inflatie af zal zwakken.

De situatie op de rentemarkt kan worden gezien vanuit de lange en korte termijn. Als referentierente voor de korte markt (geldmarkt) wordt gewoonlijk de 3-maands Euribor (Euro Interbank Offered Rate) gebruikt. Voor de lange markt ofwel kapitaalmarkt fungeert het tarief van de 10-jaars staatslening als referentie.

De standen van de genoemde renteniveaus zijn op het moment van het opstellen van de paragraaf financiering:

3-maands Euribor: 0,712 % per 1 september 2022 (-0,534% 1 maart 2022)

De 3-maands Euribor is de achterliggende jaren aanzienlijk gedaald tot zelfs een negatieve rente, mede door ingrijpen van de Europese Centrale Bank. Conform verwachting is deze rente dit jaar gestegen naar een positieve rente en de verwachting is dat het niveau het komende jaar verder zal gaan stijgen.

10-jaars staatsobligatie: 1,986 % per 8 september 2022 (0,624% 18 maart 2022)

Ook deze rente is de afgelopen maanden gestegen. De praktijk leert echter dat gemeenten veelal geldleningen aantrekken voor een wat langere periode, met daaraan een langere rentevaste periode. Veelal valt de keuze op 20 of 25 jaar.

Uit het voorgaande blijkt dat de rente de afgelopen periode is gestegen met 1,5%. Een stijgende rente betekent een risico dat de werkelijke rentelasten hoger kunnen zijn dan de geraamde rentelasten. In de risicobeheermatrix hebben we een hoger risicobedrag (€ 150.000) hiervoor meegenomen.

Rentesystematiek

Als regel past de gemeente totaalfinanciering toe en als uitzondering financiert de gemeente op projectbasis. Van projectfinanciering is sprake als een lening specifiek is aangetrokken voor een project of (door)verstrekking (o.a. voor het project zonnepanelen). Van totaalfinanciering wordt gesproken als er geen verband is tussen de financieringsmiddelen en de activa die daarmee zijn verkregen.

Alle rentebaten en -lasten met betrekking tot de financiering worden vastgelegd binnen het taakveld treasury waarna het saldo wordt toegerekend aan de aanwezige vaste activa via de omslagrente. Vervolgens worden de kapitaallasten (rente + afschrijving), zoals die zijn berekend in de staat van activa toebedeeld aan de producten/taakvelden.

Deze werkwijze wordt in onderstaand schema weergegeven.

Exploitatie	2023
Externe rentelasten kort geld	10
Externe rentelasten langlopende leningen O/G	365
Totaal rentelasten	375
Rentebaten op kort geld	0
Rentebaten op langlopende leningen U/G	0
Totaal rentebaten	0
Saldo	375
Rente doorberekend aan grondexploitaties (af)	-16
Rente projectfinanciering	10
Rentebaat van doorverstrekte leningen (projectfinanciering)	-10
Aan taakvelden toe te rekenen rente	391
Rente eigen vermogen	233
Rente voorzieningen	
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	624
Werkelijk aan taakvelden toegerekend (omslagrente)	-661
Renteresultaat op taakveld treasury	-37

Financieringspositie

Bij de aanvang van het begrotingsjaar 2023 wordt een theoretisch financieringstekort van afgerond € 8,8 miljoen verwacht. Tenminste als alle voor de meerjarenraming opgenomen investeringen voor genoemde datum daadwerkelijk worden gerealiseerd. Dit betekent dat het beschikbare vermogen (reserves en voorzieningen, geldleningen) lager is dan de vaste activa. Een tekort aan eigen vermogen leidt ertoe dat financiering met vreemd vermogen noodzakelijk wordt. Dat brengt rentekosten met zich mee. De rentekosten zijn in de begroting geraamd. Het meerjarige beeld van de financieringspositie ziet er op basis van de huidige meerjarenbegroting als volgt uit:

Financiering meerjarig	1-1-2023	1-1-2024
Vaste activa	61.848	66.242
Voorraad gronden grexen	4.496	4.963
Reserves en voorzieningen	-31.355	-31.597
langlopende schulden	-26.216	-34.854
Financieringstekort	8.773	4.754

Bovenstaand overzicht vormt de basis voor de op te stellen liquiditeiten- en kapitaalsbehoefte voor de komende perioden. Alle onderdelen worden beoordeeld op basis van bovenstaand overzicht voor de bepaling van de behoefte aan middelen.

Leningenportefeuille

De leningenportefeuille kan voor 2023 als volgt worden weergegeven:

Opgenomen geld	2022	2023
Overige langlopende leningen O/G per 1-1	28.376	26.206
Aflossingen	-2.170	-2.079
Nieuwe leningen	0	10.717
Saldo overige langlopende leningen per 31-12	26.206	34.844

In het onderstaande overzicht zijn alle uitgezette leningen opgenomen:

Uitgeleend geld	Restantbedrag 31-12-2022	Restantbedrag 31-12-2023
Leningen aan deelnemingen	39	39
Overige verstrekte leningen	1.762	1.680
Totaal	1.801	1.719

De verstrekte leningen betreffen voornamelijk de leningen aan particulieren voor zonnepanelen en de lening voor de inrichting voor de Borgh.

Kasgeldlimiet

Het doel van de kasgeldlimiet is conform de Wet Fido het beperken van de renterisico's rond de kortlopende schulden. Dit betekent dat de kortlopende schulden maximaal 8,5% van het begrotingstotaal mogen bedragen zodat het risico van het op enig moment om moeten zetten naar langlopende financiering is beperkt. Voor 2022 is het beeld van de kasgeldlimiet als volgt:

Kasgeldlimiet	2023
Omvang begrotingstotaal (lasten) per 1 januari	61.508
Toegestane kasgeldlimiet	
- in procenten van de grondslag	8,50%
- in bedrag	5.228
Gemiddelde netto vlottende schuld (-/-)/ gemiddeld overschot vlottende middelen	-9.217
Ruimte (+)/overschrijding (-)	14.445

Indien de kasgeldlimiet meer dan 2 kwartalen achtereen wordt overschreden, dient de gemeente maatregelen te nemen. Het beleid van de gemeente is erop gericht om binnen de norm te blijven.

Renterisiconorm

Het doel van de renterisiconorm is conform de Wet Fido het beheersen van de renterisico's op langlopende schulden. Dit gebeurt door het aanbrengen van spreiding in de looptijden van de leningen. De jaarlijks verplichte aflossingen en de renteherzieningen mogen niet meer bedragen dan 20% van het begrotingstotaal. Hiermee wordt voorkomen dat op eenzelfde moment herfinanciering van leningen plaats dient te vinden tegen een op dat moment ongunstige rente waardoor de rentelasten snel zouden oplopen.

Renterisiconorm	2023
Begrotingstotaal lasten	61.508
In procenten van de grondslag	20,00%
In bedrag	12.302
Renteherziening op vaste schuld o/g	0
Aflossingen	2.079
Ruimte (+), overschrijding (-) van renterisiconorm	10.223

Dit betekent dat de gemeente voldoet aan de renterisiconorm.

EMU-saldo

Binnen de Europese Unie is afgesproken dat het EMU-tekort van een land maximaal 3% van het BBP (Bruto Binnenlands Product) mag zijn. Het EMU-saldo is het saldo van de inkomsten en uitgaven van de overheid. Om inzicht te geven in het verwachte EMU-saldo van de lokale overheid is weergave van het saldo voor het nieuwe en eerstvolgende begrotingsjaar een verplicht onderdeel in de programmabegroting.

De ontwikkeling van het EMU-saldo van de gemeente Cranendonck vertoont het volgende beeld:

	EMU-saldo vanuit exploitatiesaldo	2023	2024	2025	2026
A	Exploitatiesaldo voor toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (BBV artikel 17c)	42	1.155	1.948	-699
B	Mutatie (im)materiële vaste activa	4.476	-1.912	-1.699	-2.050
C	Mutatie voorzieningen	-217	-98	-453	0
D	Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	467	-1.669	-787	0
E	Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verkoop (im)materiële vaste activa				
	Berekend EMU-saldo (A+C-D-B-E)	-5.118	4.638	3.982	1.351
	EMU saldo referentiewaarde	-2.492	-2.492	-2.492	-2.492
	Vershil	-2.626	7.130	6.474	3.843

In 2023 voldoen we niet aan de referentiewaarde. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt omdat wij ervan uitgaan dat in 2023 alle lopende investeringen worden afgerond.

Aan het niet voldoen aan de referentiewaarde zijn geen consequenties (sancties) verbonden. Vanaf 2024 voldoen we aan de referentiewaarde.

Paragraaf Lokale heffingen

Wettelijk kader

Op grond van het besluit "Begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV)" dient in de paragraaf "Lokale heffingen" in ieder geval de volgende onderdelen te worden vermeld:

Onderdeel	Op grond van:
De geraamde inkomsten	art. 10, letter a BB V
Het beleid ten aanzien van de lokale heffingen	art. 10, letter b BBV
Een overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen, inclusief	art. 10, letter c BBV
Onderbouwing berekening maximaal kostendeckende tarieven	
Een aanduiding van de lokale lastendruk	art. 10, letter d BBV
Een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid	art. 10, letter e BBV

Wat willen we bereiken?

De lokale heffingen hebben tot doel dat de gemeente door het verwerven van eigen middelen dekking vindt voor haar uitgaven in het kader van de uitvoering van de gemeentelijke taken waarbij de lastendruk voor de inwoners in een goede verhouding staat tot het niveau van de voorzieningen.

Bovendien vindt door middel van de lokale heffingen sturing plaats op bepaalde doelstellingen, zoals het scheiden van afval en bewuster omgaan met water.

Algemeen

De gemeente is autonoom in het bepalen van de hoogte van de gemeentelijke heffingen. Het bedrag van een gemeentelijke heffing mag niet afhankelijk worden gesteld van inkomen, winst of vermogen. Dit wil zeggen dat het voor gemeenten niet is toegestaan om door middel van belastingverordeningen inkomenspolitiek te voeren.

In de Gemeentewet en in enkele bijzondere wetten is geregeld welke heffingen de gemeente aan haar inwoners en bedrijven mag opleggen. In de gemeente Cranendonck zijn de volgende verordeningen van toepassing:

Verordening op de heffing en invordering van:
Afvalstoffenheffing
Leges
Lijkbezorgingrechten
Marktgeden
Onroerende Zaakbelastingen
Reclamebelasting
Rechten en precariobelastingen
Rechten voor het innemen van standplaatsen
Rioolheffing
Toeristenbelasting

Bovenstaande verordeningen zijn te raadplegen op de website van de gemeente www.cranendonck.nl onder het tabblad wonen en leven bij het onderdeel "belastingen". De gemeente Cranendonck heft geen hondenbelasting, forensenbelasting en parkeerbelasting. Bij de redactie van de belastingverordeningen gelden zoveel als mogelijk de modelverordeningen van de VNG als leidraad.

In deze paragraaf zijn de bestaande beleidsuitgangspunten en –voornemens betreffende belastingen opgenomen, toegelicht en vervolgens op hun uitkomsten geanalyseerd. Hierbij zijn voor de woonlasten en de toeristenbelasting de tarieven vermeld. Voor de hoogte van de belastingen, rechten en tarieven gelden de volgende uitgangspunten:

- Binnen de wettelijke kaders de leges berekenen met toepassing van het profijtbeginsel en streven naar zo veel als mogelijk kostendekkende tarieven. Het profijtbeginsel houdt in dat hoe meer iemand profijt heeft van de door de overheid geleverde prestaties, hoe meer belasting/rechten daarvoor betaald dient te worden.
- Daar waar mogelijk binnen de wettelijke kaders specificeren van de producten en diensten in de legesverordening.

Vergelijking tarieven 2022 met gemeenten van A2-samenwerking volgens Coelo:

Coelo 2022	Cranendonck	Valkenswaard	Heeze-Leende
1-persoonshuishouden	916	879	918
meerpersoonshuishouden	1003	970	1.077
Rangnummer**	278	245	312
OZB:			
Tarief woningen	0,1165	0,1141	0,1006
Tarief niet-woningen	0,5097	0,4602	0,3493
Afvalstoffenheffing:			
Tarief 1-persoonshuishouden***	287	228	210
Tarief meerpersoonshuishouden***	373	319	288
Rioolheffing:			
Tarief 1 persoons huishouden***	206	205	245
Tarief meerpersoonshuishouden***	206	205	326

* De verdeling van de lastendruk is als volgt: afvalstoffenheffing € 336, OZB € 363 en rioolheffing € 202

**Voor het rangnummer geldt dat nummer 1 de laagste woonlasten heeft. Coelo gaat uit van 355 gemeenten.

***In Cranendonck is het vastrecht voor 1-persoons of meerpersoonshuishoudens gelijk. Het Coelo gaat bij afvalstoffenheffing voor meerpersoonshuishoudens uit van een ander aantal containerledigingen.

Ontwikkelingen

Lokaal belastinggebied

Al vele jaren bepleit de VNG, maar ook andere instellingen zoals Raad voor de financiële verhoudingen en de Raad van State, voor een lokaal belastinggebied dat qua omvang beter past bij de steeds grotere hoeveelheid taken en verantwoordelijkheden van gemeenten. De VNG pleit voor een uitbreiding van het gemeentelijk belastinggebied. Deze uitbreiding houdt in dat gemeenten meer inkomsten uit de eigen belastingheffing krijgen en tegelijkertijd minder uitkeringen van het Rijk ontvangen. Het gevolg hiervan zal zijn dat er meer verschillen tussen gemeenten ontstaan doordat de verschillende gemeenteraden lokaal andere afwegingen maken tussen inkomsten en uitgaven.

Per saldo hoeft een uitbreiding van het gemeentelijk belastinggebied niet tot stijging van de belastingdruk te leiden. Door de vermindering van de uitkeringen van het Rijk aan gemeenten heeft het Rijk minder uitgaven en kunnen de rijksbelastingen omlaag. De uitbreiding van het gemeentelijk belastinggebied zal wel leiden tot verschuiving van belastingdruk tussen individuele burgers en bedrijven. Gemeenten heffen de belastingen immers naar andere maatstaven dan het Rijk doet en de tarieven zullen per gemeente verschillen.

In het meest recente regeerakkoord (december 2021) lijkt het nieuwe kabinet voorlopig vast te houden aan de bestaande financieringssystematiek. Een uitbreiding van het lokaal belastinggebied lijkt er dan in ieder geval tot 2025 niet te komen. Om een stabielere financiering voor de medeoverheden te realiseren en hun autonomie te vergroten, wordt in de komende jaren wel een nieuwe financieringssystematiek voor de periode na 2025 uitgewerkt, waarbij de mogelijkheid voor een groter eigen belastinggebied wordt betrokken. Hierbij worden in ieder geval ook alternatieven voor de onroerendezaakbelasting onderzocht.

Handreiking kostenonderbouwing VNG

Voorgeschreven is om de mate van kostendekking van de lokale heffingen toe te lichten. Hiervoor heeft de VNG een handreiking opgesteld. In deze handreiking wordt onder andere ingegaan hoe om te gaan met:

- De directe lasten;
- De indirecte lasten;
- Baten en kruissubsidiëring;
- Beleidsuitgangspunten en toelichting.

Deze aspecten richten zich voornamelijk op de bestemmingsheffingen (afval, riool, leges). Bij deze heffingen wordt hierop ingegaan.

Aansluiting landelijke voorziening WOZ

Vanaf 1 oktober 2016 dienen gemeenten/samenwerkingsverbanden de WOZ-waarden van woningen openbaar te maken. Dit openbaar maken geschiedt landelijk door een WOZ-viewer (LV WOZ), waarmee de WOZ-waarden van woningen bekeken kunnen worden. Van gemeenten die op dat moment nog niet zijn aangesloten op de LV WOZ zijn de WOZ-waarden niet zichtbaar. De gemeente Cranendonck is sinds december 2016 aangesloten op de LV WOZ.

Ontwikkeling lastendruk gemeente Cranendonck 2021-2023 meerpersoonshuishouden

De berekening van de lastendruk is gebaseerd op de gemiddelde lastendruk per meerpersoonshuishouden. Bij de berekening van de afvalstoffenheffing is in uitgegaan van 8 ledigingen van de container voor gft-afval (240 liter), waarvan 3 ledigingen in de maanden oktober tot en met december hebben plaatsgevonden en gratis zijn. De container met restafval van 240 liter is 3 maal geledigd in het gehele jaar. In 2021 is uitgegaan van 3 tariefzakken.

	2021	2022	Voorlopig 2023
OZB	348	355	355
Afvalstoffenheffing	274	274	274
Rioolheffing	202	206	210
Totaal	824	835	839

LET OP: bovenstaande aantallen wijken af van de gehanteerde aantallen door Coelo. De afwijking van de lastendruk zoals berekend door Coelo wordt veroorzaakt door de afvalstoffenheffing.

De lokale lasten 2023 stijgen ten opzichte van 2022. Deze stijging bestaat alleen uit een verhoging van het rioolrecht met het inflatiepercentage op basis van het vGRP 2021-2025. De daadwerkelijke tarieven worden bij de behandeling van de begroting 2023 op 1 november 2022 vastgesteld. De tarieven van de afvalstoffenheffing worden na de begrotingsvergadering in de raadsvergadering van december vastgesteld.

Belastingopbrengsten

In onderstaande tabel zijn de werkelijke opbrengsten van het jaar 2021 opgenomen. Ter vergelijking zijn de geraamde opbrengsten 2022 en 2023 vermeld.

De onderstaande vermelde bedragen vermenigvuldigen met € 1.000.

	Jaarrekening 2021	Begroting 2022 Incl. begr.wijz. 1 ^e halfjaar	Begroting 2023
Onroerendezaakbelastingen	5.696	5.488	5.600
Afvalstoffenheffing	2.160	2.650	2.519
Rioolheffing (vGRP)	2.103	2.112	2.176
Toeristenbelasting	192	230	242
Lijkbezorgingrechten	58	53	55
Leges omgevingsvergunningen	723	522	499
Marktgeden	9	20	20
Precariobelasting/leges bijz.wetten	22	35	35
Leges verkeer	110	19	20
Leges bestemmingsplannen	183	86	186
Leges secretarie	269	217	200
Reclamebelasting	26	33	33
Totaal	11.551	11.465	11.585

Uit bovenstaande tabel blijkt, dat de onroerendezaakbelastingen, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing voor het overgrote deel van de belastingopbrengsten zorgen. Deze heffingen en belastingen bepalen dan ook de lokale belastingdruk.

Toelichting per belastingsoort

Onroerendezaakbelastingen (OZB)

Onder de naam "onroerendezaakbelastingen" worden van onroerende zaken die binnen de gemeentegrenzen liggen de volgende belastingen geheven:

- Een gebruikersbelasting van degenen die bij het begin van het kalenderjaar onroerende zaken gebruiken. Dit geldt alleen voor niet-woningen.
- Een eigenarenbelasting van degenen die bij het begin van het kalenderjaar eigenaar zijn van onroerende zaken. Dit geldt voor woningen en niet-woningen.

Het tarief van de onroerendezaakbelastingen wordt weergegeven als een percentage van de waarde van een onroerende zaak. Daalt de gemiddelde waarde van de objecten, dan stijgen de tarieven OZB meer. Stijgt echter de waarde, dan dalen de tarieven. Door het hanteren van deze systematiek betaalt de belastingplichtige van een gemiddeld gewaardeerd object het voor dat jaar van toepassing zijnde indexatiepercentage meer dan in het voorgaande jaar.

De heffingsgrondslag voor 2023 is de waarde van de onroerende zaak naar peildatum 1 januari 2022. Hierbij is rekening gehouden met de waardeontwikkelingen tussen de vorige waarde-peildatum 1 januari 2021 en de geldende waarde-peildatum 1 januari 2022.

Ontwikkeling tarieven OZB-gemeente Cranendonck:

Tarieven	2021	2022	2023
Woningen			
Eigenaren	0,1242 %	0,1165 %	nmb
Niet-woningen			
Eigenaren	0,2733 %	0,2842 %	nmb
Gebruikers	0,2169 %	0,2255 %	nmb

In 2023 verhogen we niet de tarieven van de OZB. Dit is niet nodig omdat we de voor 2023 geraamde opbrengsten realiseren met de ozb tarieven van 2022. Dit is mogelijk omdat uit de analyse van de meeropbrengsten van OZB is gebleken dat de hogere inkomsten een structureel karakter hebben. De mogelijkheid bestaat dat met de OZB-tarieven van 2022 de OZB verwachte berekende OZB-opbrengst hoger is dan de raming in 2023. Op het moment dat deze situatie zich voordoet informeren we uw raad hierover via een memorie van toelichting.

De tarieven van de OZB worden berekend op basis van deze parameters gecorrigeerd voor de gemiddelde stijging van de waarde van een huis. Een woningeigenaar waarvan de waarde van de woning gelijk is aan de gemiddelde waardeverandering betaalt in 2023 niet meer ozb dan in 2022. In de verordening "Verordening op de heffing en invordering van onroerendezaakbelastingen 2023" worden de nieuwe tarieven opgenomen. Op het moment van samenstellen van de begroting zijn deze tarieven nog niet bekend. De verordening "Verordening op de heffing en invordering van onroerendezaakbelastingen 2023" wordt nagezonden.

Opbrengst OZB	Raming 2023
Eigenaren woningen en niet-woningen	€ 4.647.133
Gebruikers niet-woningen	€ 953.298
Totaal	€ 5.600.431

Afvalstoffenheffing

Afvalstoffenheffing wordt geheven van degenen die in de gemeente gebruik maken van een perceel waarvoor een verplichting tot het inzamelen van huishoudelijk afval geldt.

De afvalstoffenheffing in de gemeente Cranendonck bestaat uit een vast en een variabel gedeelte. Elk huishouden is het vaste gedeelte verschuldigd. Het variabele gedeelte bestaat uit het aantal ledigingen, waarbij de bestemming (container voor gft-afval of restafval) en de grootte van de container van invloed zijn op het tarief.

De afvalstoffenheffing bestaat voor grofweg de helft uit de inzamel- en verwerkingsactiviteiten die door de huidige marktpartij worden uitgevoerd. Momenteel loopt er een aanbesteding om deze activiteiten voor de komende jaren wederom door een marktpartij uit te laten voeren. De uitkomst van deze aanbesteding zal eind september bekend zijn. De afvalbegroting 2023 zal daarom in december 2022 aan de raad worden voorgelegd. Op dat moment wordt ook de verordening op de heffing en de invordering van de afvalstoffenheffing 2023 behandeld.

In 2022 is er incidenteel gekozen om de afvalstoffenheffing niet volledig door te belasten aan de inwoner. Hierdoor is de gemiddelde afvalstoffenheffing in 2022 gelijk gebleven ten opzichte van 2021. Deze overweging zal ook worden meegenomen in het voorstel van de afvalbegroting 2023.

Ontwikkeling tarieven afvalstoffenheffing gemeente Cranendonck:

	2021	2022	2023
Vastrecht per jaar	€ 179,40	€200,51	nbn
Ledigen container gft-afval			
140 liter *	€ 1,75	€ 2,75	nbn
240 liter *	€ 2,75	€ 3,75	nbn
Ledigen container restafval			
140 liter	€ 14,00	€14,00	nbn
240 liter	€ 24,00	€24,00	nbn
Tariefzak	€ 2,50	n.v.t.	n.v.t.

* 4^e kwartaal gratis

Rioolheffing

De rioolheffing wordt geheven van de gebruiker van een perceel, waaruit water direct of indirect op de gemeentelijke riolering wordt afgevoerd. Met ingang van 2018 is er nieuw systeem van heffen van toepassing. Om meer tegemoet te komen aan het principe "de vervuiler betaalt" wordt vanaf 2018 de rioolheffing gebaseerd op het geloosde water op het riool op basis van de waterverbruik gegevens van Brabant Water. Dat deze wijze van heffen een verschuiving te zien geeft is evident. De rioolheffing voor bedrijven en niet-woningen zal afhankelijk van hun gebruik worden bepaald. De termijn waarbinnen het beoogde tarief voor particulieren op basis van het vastgestelde vGRP bereikt wordt, zal als gevolg van de nieuwe heffingssystematiek toenemen.

In het vGRP is weergegeven hoe de gemeente haar zorgplichten de komende planperiode vorm zal geven. De kosten die hiermee gepaard gaan zijn ook in het plan verwerkt. In november 2020 stelde uw raad het vGRP 2021-2025 vast. Hierin zijn de lasten en baten voor het product riolering onderbouwd voor de periode 2021-2025. De rioolheffing is gebaseerd op dit vGRP.

In de begroting is voor het jaar 2023 rekening gehouden met de volgende tarieven. Deze tarieven zijn gebaseerd op het nieuwe vGRP 2021-2025 en worden bij de behandeling van de begroting vastgesteld.

De belasting als bedoeld in artikel 3, lid 1 onder a bedraagt per jaar:

a. Van 0 m3 tot en met 250 m3	€ 210,00
b. Van 251 m3 tot en met 500 m3:	
Bedrag onder a. + € 126,60	€ 339,60
c. Van 501 m3 tot en met 750 m3:	
Bedrag onder b. + € 126,60	€ 469,20
d. Van 751 m3 tot en met 1.000 m3:	
Bedrag onder c. + € 126,60	€ 598,80
e. Van 1.001 m3 tot en met 1.250 m3:	
Bedrag onder d. + € 126,60	€ 728,40
f. Van 1.251 m3 tot en met 1.500 m3:	
Bedrag onder e. + € 126,60	€ 858,00

Indien in een belastingtijdvak meer dan 1.500 m3 wordt verbruikt, is boven het ingevolge het onder f verschuldigde bedrag een recht verschuldigd van € 129,60 per jaar van het belastingtijdvak, voor elke hoeveelheid van 250 m3 of gedeelte daarvan waarmee de hoeveelheid van 1.500 m3 wordt overschreden.

De belasting als bedoeld in artikel 3, lid 1 onder a en b bedraagt per jaar:

a. Tot 15.000 m3 is de opbouw van de belasting gelijk aan het vermelde onder artikel 3, lid 1 onder a;	
b. Boven de 15.000 m3 maar minder dan 30.000 m3	€ 10.636,80
c. Boven de 30.000 m3 maar minder dan 100.000 m3	€ 21.274,80
d. Boven de 100.001 m3	€ 31.912,80

Ontwikkeling tarief rioolheffing:

Tarief per jaar	2021	2022	Voorlopig 2023
Gebruiker	€ 201,60	€ 205,80	€ 210,00

Rioolheffing 2023	raming
Kosten van riolering (inclusief BTW)	€ 2.315.102
Opbrengsten	€ 2.166.315
Het exploitatietekort in 2023 bedraagt en komt uit voorziening riolering	€ 148.787

Toeristenbelasting

Onder de naam toeristenbelasting wordt een directe belasting geheven voor het houden van verblijf met overnachting binnen de gemeente tegen een vergoeding in welke vorm dan ook door personen die niet als ingezetene zijn opgenomen in de gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens van de gemeente.

In 2019 is door een extern bureau onderzoek gedaan naar de heffing en innig van de toeristenbelasting. Op basis van dit onderzoek is het aantal overnachtingen verhoogd van 100.000 naar 150.000 en is het tarief van de toeristenbelasting in overeenstemming gebracht met de gemeenten in de regio. Het tarief is verhoogd van € 1,10 naar € 1,50. Voor 2023 stellen we voor om het tarief te verhogen met inflatiepercentage van 3%.

Ontwikkeling tarief toeristenbelasting

Tarief per overnachting	2021	2022	Voorlopig 2023
Bedrag	€ 1,50	€ 1,50	€ 1,55

Tarief per seizoen/jaar	2021	2022	Voorlopig 2023
Bedrag	315,00	€ 315,00	€ 325,00

In afwijking van het tarief per overnachting bedraagt met ingang van 2020 het tarief 325 euro voor het verblijf in verhuurde kampeermiddelen op een vaste standplaats of woningen op een recreatieterrein, die voor een seizoen of jaar worden verhuurd.

De (geraamde) opbrengst van de toeristenbelasting bedraagt voor:

Werkelijk 2020	Werkelijk 2021	Raming 2022	Raming 2023
€ 241.566	€ 191.778	€ 230.452	€ 242.366

Lijkbezorgingrechten

Onder de naam "lijkbezorgingrechten" worden rechten geheven voor het gebruik van de begraafplaats en voor het door de gemeente verlenen van diensten in verband met de begraafplaats.

De tarieven voor 2023 zijn gebaseerd op de tarieven 2022 aangepast met de inflatiecorrectie. Hierbij is rekening gehouden met een afronding van de tarieven op 5 eurocent.

In de laatste jaren neemt het percentage begraven ten opzichte van cremen af. Hierdoor nemen de inkomsten verder af. De geraamde opbrengst voor begraafrechten zijn vanaf 2021 met € 30.000 naar beneden bijgesteld. In deze begroting hebben wij de kosten van de begraafplaatsen aangepast aan de realiteit. In de afgelopen periode is nagegaan in hoeverre een verlaging van de kosten van de begraafplaats mogelijk zou zijn. Dit bleek niet mogelijk.

Werkelijk 2020	Werkelijk 2021	Raming 2022	Raming 2023
€ 60.244	€ 60.244	€ 53.300	€ 54.899

Leges

Onder naam "leges" wordt een aantal verschillende rechten geheven voor verstrekte diensten. De tarieventabel kent dan ook een diversiteit aan tarieven.

De kostendekkendheid van de leges en overige rechten en heffingen dient op basis van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) jaarlijks te worden onderbouwd. Voor belastingjaar 2023 is geen aanvullend onderzoek gedaan. De tarieven voor 2023 worden voor het merendeel gebaseerd op de tarieven 2023 aangepast met de inflatiecorrectie (3%). Hierbij houden we rekening met een afronding van de tarieven op 5 eurocent.

Verder houden we bij het bij de berekening van de legestarieven rekening met de kaders van uw raad. Geconcludeerd is dat het bereiken van 100% kostendekkendheid van tarieven complex is. Dit is complex omdat we rekening moeten houden met regionale afspraken, kaders van de raad, maatschappelijke doelstellingen en wettelijk vastgestelde tarieven.

De beoogde invoeringsdatum van de omgevingswet is 1 januari 2023. Omdat bij de samenstelling van de begroting 2023 de invoeringsdatum onzeker was kiezen we ervoor om de legesverordening 2023 in de raad van december te behandelen. Dit om de mogelijke situatie te voorkomen dat in november een legesverordening wordt vastgesteld die in december weer gewijzigd moet worden.

Bij het opstellen van de begroting 2023-2026 hebben we daarom nog geen berekening van de leges tarieven gemaakt. Eventuele financiële gevolgen van de actualisatie van de legesverordening 2023 worden in het raadsvoorstel van december verwerkt. In dit raadsvoorstel nemen we ook de kostendeckingspercentages op.

Marktgelden

Onder de naam "marktgeld" wordt een recht geheven voor het innemen van een standplaats op markten, daaronder begrepen de diensten welke in verband met een en ander, door of vanwege de gemeente worden verleend. De tarieven voor 2023 zijn gebaseerd op de tarieven 2022 aangepast met de inflatie-correctie van 3%. Hierbij is rekening gehouden met een afronding van tarieven op 5 eurocent.

Naast het marktgeld wordt bij iedere marktkoopman die standplaats inneemt op de markt tevens servicekosten in rekening gebracht op basis van het solidariteitsprincipe. Onder deze servicekosten vallen de kosten voor de stroomvoorziening en de bijdrage in de kosten voor het organiseren van centrumactiviteiten.

Opbrengst marktgelden inclusief bijdrage in servicekosten:

Werkelijk 2020	Werkelijk 2021	Raming 2022	Raming 2023
€ 12.000	€ 9.105	€ 20.121	€ 20.724

Reclamebelasting

Sinds 1 januari 2014 wordt in het centrum van Budel onder de naam reclamebelasting een belasting geheven voor een openbare aankondiging die zichtbaar is vanaf de openbare weg. De opbrengst van de heffing, na aftrek van de heffingskosten, komt ten goede aan de ondernemersvereniging Budel-Centrum ten behoeve van het algemene ondernemersklimaat van het centrum van Budel.

Opbrengst reclamebelasting:

Werkelijk 2020	Werkelijk 2021	Raming 2022	Raming 2023
€ 27.204	€ 25.620	€ 32.577	€ 32.577

Kwijtscheldingsbeleid

De minima komen in aanmerking voor bijzondere bijstand, woonkostentoeslag, zorgtoeslag, huurtoeslag, minimaregelingen enzovoorts. Kwijtschelding van gemeentelijke heffingen komen daar nog bovenop. Door uw raad is op 29 januari 2019 de Regeling kwijtschelding gemeentelijke belastingen vastgesteld. In de programmabegroting 2023 is hiervoor een budget van € 35.160 opgenomen.

Werkelijk 2020	Werkelijk 2021	Raming 2022	Raming 2023
€ 33.534	€ 33.520	€ 35.160	€ 35.160

Paragraaf Verbonden Partijen

Algemeen

De gemeente Cranendonck heeft bestuurlijke en financiële belangen in verschillende verbonden partijen, te verdelen in gemeenschappelijke regelingen, deelnemingen en samenwerkingsverbanden.

Als een gemeente zowel een bestuurlijk als een financieel belang heeft in een andere organisatie, spreken we van een verbonden partij. Een bestuurlijk belang betekent dat de gemeente een zetel heeft in het bestuur of dat de gemeente stemrecht heeft. Met een financieel belang wordt bedoeld dat de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld die ze kwijt is in geval van een faillissement van de verbonden partij en/of als financiële problemen bij de partij verhaald kunnen worden op de gemeente.

Gemeenschappelijke regelingen/stichtingen

- GRSA2 samenwerking
- GGD
- Keyport 2020
- Metropoolregio Eindhoven
- Omgevingsdienst Zuidoost Brabant
- Regionaal samenwerkingsverband openbaar basisonderwijs De Kempen
- Veiligheidsregio Brabant Zuidoost
- Werkvoorzieningsschap de Risse Groep

Deelnemingen

- Bank Nederlandse Gemeenten
- NV Brabant Water

Samenwerkingsverbanden

- Stichting Bureau Inkoop en aanbesteding Zuidoost Brabant (BIZOB)
- Taskforce – RIEC Brabant Zeeland
- Veiligheidshuis

De totale bijdrage 2023 aan de verbonden partijen is ruim € 10,1 miljoen (ruim 18% van de begroting). In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van de bedragen zoals ze zijn opgenomen in de begroting 2022-2025.

	<u>2023</u>	<u>2024</u>	<u>2025</u>	<u>2026</u>
GRSa2	5.830.000	5.770.000	5.770.000	5.738.000
GGD	752.000	769.000	779.000	779.000
Keyport 2020	52.000	52.000	52.000	52.000
MRE	298.000	298.000	298.000	298.000
ODZOB	511.000	511.000	511.000	511.000
VRBZO	1.227.000	1.227.000	1.227.000	1.227.000
De Risse (WSW)	1.926.000	1.841.000	1.776.000	1.668.000
De Risse (extra exploitatie)	13.000	0	0	0
De Risse (extra)	131.000	123.000	98.000	98.000
Totaal	10.740.000	10.591.000	10.511.000	10.371.000

Gemeenschappelijke regelingen/stichtingen

A2 samenwerking							
Vestigingsplaats	Heeze- Leende						
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling						
Bestuurlijk verantwoordelijk:	R. van Kessel						
Zitting in dagelijks bestuur	Ja, college van B&W						
Belang op basis van stemverhouding	33.3%						
Relatie met programma	Programma 5: bestuur en algemene dekkingsmiddelen						
Doel	De gemeenten Cranendonck, Heeze-Leende en Valkenswaard zijn de onderlinge samenwerking aangegaan vanuit de overtuiging dat dit de individuele bestuurskracht en identiteit van de afzonderlijke gemeenten versterkt. Het behoud van kwaliteit, het borgen van de continuïteit, het verbeteren van de dienstverlening en het verminderen van de kwetsbaarheid en (op termijn) efficiencyvoordelen zijn voor alle gemeenten belangrijke motieven om een nieuwe stap in de samenwerking te zetten.						
Bestuurlijke ontwikkelingen	<p>De volgende ontwikkelingen binnen de GRSA2 spelen in 2023 om de gemeenten kwalitatief te kunnen ondersteunen bij hun dienstverlening, te weten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Invoering Wet Open Overheid • Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer • Invoering rechtmatigheidsverklaring door het college van B&W <p>Verder is rekening gehouden met 2 wettelijke ontwikkelingen in de begroting.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Samenhangende Objectregistratie geo-informatie samenvoegen • E-depot informatie duurzaam beheren en overdragen 						
Risico	In de begroting van de GRSA2 is een risicoparagraaf opgenomen. In de Financiële regeling is opgenomen dat als onderdeel van het weerstandsvermogen de deelnemende gemeenten een risicoreserve aanhouden in hun eigen begroting. Hierin is aangegeven dat de inventarisatie van de risico's leidt tot een benodigde risicodekking in 2023 van € 551.500. Het aandeel van Cranendonck is € 171.000.						
Financiële informatie		2023	2024	2025	2026		
(x €1.000,-)	Resultaat	0	0				
	Eigen vermogen	0	0				
	Vreemd vermogen	5.500	5.500	5.500	5.500		
	Gemeentelijke bijdrage (excl. Btw)	5.830	5.770	5.770	5.738		

GGD	
Vestigingsplaats	Eindhoven
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Bestuurlijk verantwoordelijk:	H. Driessen
Zitting in dagelijks bestuur	Ja, portefeuille financiën
Belang op basis van bijdrage	2,8%
Relatie met programma	Programma 4: Sociaal Domein
Doel	<p>De GGD Brabant Zuidoost is een regionaal samenwerkingsverband met de gemeenten Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Laarbeek, Nuenen c.a., Oirschot, Reusel de Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven en Waalre.</p> <p>De GGD heeft tot doel een bijdrage te leveren aan de publieke gezondheidszorg (PG) en de ambulancezorg (AZ).</p> <p>Kerntaken:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Infectieziektebestrijding (incl. TBC-bestrijding, SOA-bestrijding, reizigerszorg en hygiënezorg) • Medische milieukunde • Toezichthoudende taken (o.a. kinderopvang) • Jeugdgezondheidszorg 0 –18 jaar • Onderzoek en beleidsadvisering • Gezondheidsbevordering, waaronder ondersteuning lokaal gezondheidsbeleid • Ambulancezorg
Bestuurlijke ontwikkelingen	<p>De ontwikkelingen waarmee de GGD te maken worden beschreven in het meerjarig beleidsplan 2022-2026 waar de GGD met het nieuwe bestuur vorm aan geeft. De belangrijkste uitdagingen zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bestrijden en preventie van Covid-19 • Verkleinen van gezondheidsverschillen • Bevorderen van een gezonde leefstijl • Bevorderen van een mentaal gezonde samenleving • Een sluitende aanpak voor mensen met verward of onbegrepen gedrag • Bevorderen van een gezonde leefomgeving • Versterken van de acute zorgketen <p>(NB: Ten tijde van het opstellen van de begroting was nog niet bekend wanneer het beleidsplan 2022-2026 klaar zou zijn. De uitdagingen zijn vastgesteld door het bestuur voor de gemeenteraadverkiezingen en opgenomen in de begroting 2023.</p>
Risico	<p>Het bestuur van de GGD maakt in zijn (begeleidend schrijven bij de) programmabegroting 2023 melding van de volgende onzekerheden:</p> <p>Toename risico van een substantieel financieel tekort in 2023 door huidige inflatie (m.n. energieprijzen) en de algemene loonkostenontwikkeling (nieuwe landelijke Cao-afspraken). Daarnaast leiden toegenomen eisen m.b.t. informatieveiligheid en de wet open overheid mogelijk nog tot aanzienlijk hogere kosten dan begroot.</p>

	<p>Weerstandsvormogen</p> <p>De omvang van de algemene reserve/weerstandsvormogen van de GGD neemt de laatste jaren weer langzaam toe, maar is gezien de opvang van de risico's en de exploitatie-omvang bij met name de Publieke Gezondheid nog beperkt. De risico-inventarisatie van begin 2022 resulteerde in een benodigde weerstandscapaciteit van ca. € 2.250.000 voor het programma Publieke Gezondheid en ca. € 2.200.000 voor het programma Ambulancezorg.</p> <p>Het bestuur heeft eerder vastgesteld dat het weerstandsvormogen niet direct tot deze bedragen hoeft te worden aangevuld, maar dat de kaders en staffels zoals vastgesteld in de beleidsnotitie Kaders P&C-documenten 4GR-deel2 kaderstellend zijn. Gegeven de verwachte omzet 2023 is dan voor Publieke gezondheid een kaderstellende bandbreedte van toepassing van minimaal € 1.500.000 en maximaal € 2.000.000 en voor Ambulance Zorg minimaal € 1.200.000 en maximaal € 1.500.000.</p> <p>Een laag weerstandsvormogen betekent dat financiële tegenvallers van enige omvang niet uit de algemene reserve kunnen worden opgevangen.</p> <p>Na de bestemming van het verwachte resultaat 2021 bedraagt de Algemene Reserve Publieke gezondheid ca. € 1.100.000 en die voor Ambulance Zorg ca. € 1.400.000. Verwachting is dat de Algemene Reserve Publieke gezondheid in 2022 op het gewenste niveau zal worden gebracht.</p>							
Financiële informatie				2023	2024	2025	2026	
(x €1.000,-)	Gemeentelijke bijdrage			398	407	417	427	
Financiële informatie	Jeugdgezondheidszorg			2023	2024	2025	2026	
	Gemeentelijke bijdrage			354	362	362	352	

Stichting Keyport	
Vestigingsplaats	Weert
Rechtsvorm	Stichting
Bestuurlijk verantwoordelijk:	M. Lemmen
Zitting in dagelijks bestuur	M.Lemmen heeft zitting in het algemeen bestuur
Belang op basis van stemverhouding	<p>Het bestuur van de Stichting Keyport bestaat uit:</p> <p>Bestuurders A namens de helix partner overheid (één per gemeente)</p> <p>Bestuurders B namens de helix partner bedrijfsleven (maximaal vier bestuurders)</p> <p>Bestuurders C namens de helix partner onderwijs- en kennisinstellingen (maximaal vier bestuurders)</p> <p>De stemverhouding tussen de bestuurders A, B of C moet te allen tijde in gelijke verhouding zijn en onafhankelijk van het aantal bestuurders namens het bedrijfsleven, het onderwijs of de overheid.</p>
Relatie met programma	Programma 2: Economie + Ondernemen
Doel	<p>Stichting Keyport is de samenwerking tussen de gemeenten Leudal, Maasgouw, Nederweert, Roerdalen, Roermond, Weert en Cranendonck, ondernemers, onderwijs- en kennisinstellingen.</p> <p>De stichting wil een substantiële bijdrage leveren aan het versterken van de sociaal-economische structuur en het creëren van een stimulerend vestigingsklimaat van de regio Keyport zoals nader is uitgewerkt in het Routeplan Keyport Next Level 2021-2024.</p>

Bestuurlijke ontwikkelingen	<p>De gemeente is in 2015 toegetreden tot Keyport, waarmee de connectie met de grensprovincie en de daarin gelegen gemeenten versterkt wordt.</p> <p>In 2020 is deelname aan Keyport heroverwogen en besloten de samenwerking met Keyport voort te zetten onder voorwaarde dat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • er geen verhoging van de inwonersbijdrage plaatsvindt; • er een tussentijdse evaluatie plaatsvindt; • Cranendonck een rol inneemt binnen het kernteam. <p>Eind 2020 is door Keyport ingestemd met het bevriezen van de bijdrage per inwoner voor de jaren 2021-2022 op het huidige niveau, zijnde € 2,47. De voortgang van het Routeplan Keyport Next Level en bijbehorende financiering wordt in 2022 geëvalueerd. Daarnaast zijn er leden uit Cranendonck benoemd als lid van het Kernteam van Keyport.</p> <p>Naast de bijdrage voor deelname aan Keyport is het van belang om werkbudget te hebben om activiteiten bij ondernemers onder de aandacht te brengen, dit werkbudget is onderdeel van de visie 'Economisch Cranendonck'.</p>							
Risico	<p>Het bevriezen van de inwonersbijdrage kan impact hebben op de realisatie van de ambitie zoals verwoord in het Routeplan Next Level. De Keyport begroting wordt jaarlijks separaat aan de gemeenteraad voorgelegd. Het Routeplan Keyport Next Level en de meerjarenbegroting 2021-2024 wordt in 2022 geëvalueerd. Indien de begroting de door de gemeenteraad vastgestelde jaarlijkse bijdrage overschrijdt, dan zal eerst budget worden gevraagd aan de gemeenteraad.</p>							
Financiële informatie (x €1.000,-)		2021	2022	2023	2024	2025	2026	
Resultaat		95						
Eigen vermogen		95						
Vreemd vermogen		1303						
Gemeentelijke bijdrage		52	52	52	52	52	52	

Metropoolregio Eindhoven		
Vestigingsplaats		Eindhoven
Rechtsvorm		Gemeenschappelijke regeling
Bestuurlijk verantwoordelijk:		M. Lemmen
Zitting in dagelijks bestuur		Nee
Belang op basis van stemverhouding		De gemeente Cranendonck heeft 1 vertegenwoordiging in het AB met 2 stemmen (gelijk aan de andere twintig gemeenten m.u.v. Eindhoven, Helmond en Laarbeek).
Relatie met programma		Programma 2: Economie + Ondernemen
Doel		<p>Samenwerken zit in het DNA van de Metropoolregio Eindhoven. Bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheid maken zich samen hard voor een sterke regio. De deelnemende gemeenten zijn Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Laarbeek, Nuenen c.a., Oirschot, Reusel de Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven en Waalre. Het doel van de samenwerking is het handhaven en uitbouwen van het kenmerkende economische profiel van de regio, om op die manier het vestigings- en verblijfsklimaat voor onze inwoners en bedrijven te stimuleren. De 21 gemeenten werken samen aan gemeentegrensoverschrijdende thema's zoals economie, mobiliteit, transitie landelijk gebied en energietransitie. In 2022 wordt met de gemeenteraden een proces doorlopen om te komen tot een nieuw samenwerkingsakkoord. Begin 2023 wordt door het Algemeen Bestuur van de Metropoolregio Eindhoven het nieuwe samenwerkingsakkoord vastgesteld. Het kan zo zijn dat de inhoudelijke ambities uit het nieuwe samenwerkingsakkoord financiële effecten hebben. Op dit moment is nog niet duidelijk of en zo ja, welke, consequenties dit heeft voor de bijdrage aan de MRE in de meerjarenbegroting van de gemeente Cranendonck.</p> <p>Brainport In 2020 is ingestemd met het meerjarenplan 2021-2024: Brainport Next Generation, welke verder uitgewerkt is in de Brainport Agenda. De Brainport Agenda is de strategische meerjarenagenda van Stichting Brainport, waarin de Triple Helix-samenwerking van bedrijven, onderwijs- en kennisinstellingen en overheden bestuurlijk gestalte heeft gekregen. In de Brainport Nationale Actieagenda (BNA) wordt de langjarige samenwerking tussen Rijk en regio vormgegeven. De regiodeal fungeert als vliegwiel voor de Brainport Nationale Actieagenda en geeft een belangrijke financiële impuls. Deze agenda gaat in op gesignaleerde knelpunten zoals kennis/innovatie & ondernemen, talent en leef- en vestigingsklimaat, maar ook op de kansen die er liggen om vanuit de regio bij te dragen aan het oplossen van maatschappelijke vraagstukken.</p>
Bestuurlijke ontwikkelingen		<ul style="list-style-type: none"> - Na de gemeenteraadsverkiezingen van 2022 wordt voor de MRE een nieuw samenwerkingsakkoord opgesteld. Op basis daarvan wordt in het najaar van 2022 een concept werkprogramma 2023 opgesteld. Mogelijk volgt uit het nieuwe samenwerkingsakkoord een begrotingswijziging. - Er wordt de komende periode invulling gegeven aan een grote uitdaging: invulling geven aan de duurzame schaa sprong Brainport in balans met een gezonde leefomgeving. Dit om de sterke economische groei van ASML en de hele regio optimaal te faciliteren. Er moeten voldaan worden aan de vraag naar woningen, voorzieningen, energie, mobiliteit, en tegelijkertijd moet invulling worden gegeven aan de stikstof- en klimaatproblematiek, natuur en transformatie van landbouw. - Ten behoeven van de regionale energie transitie wordt in juli 2023 een 2.0 versie opgeleverd. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om afspraken op het gebied van programmeren in relatie tot de schaarste op het elektriciteitsnetwerk en het gebruiken van een regionaal afwegingskader voor warmtebronnen.
Risico		Op basis van de nota Risicomanagement en weerstandsvermogen Metropoolregio Eindhoven (vastgesteld AB juli 2018) wordt bepaald wat de organisatie onder risicomanagement verstaat en welke uitgangspunten hierbij worden gehanteerd.

		Tevens is bepaald welke risico's door de Metropoolregio Eindhoven worden gedragen en welke door de deelnemende gemeenten. Als uitwerking van de nota zijn voor de organisatie de risico's in beeld gebracht, geclassificeerd en financieel inzichtelijk gemaakt. Jaarlijks worden bij het opstellen van de begroting en jaarrekening deze risico's opnieuw beoordeeld. De huidige stand van de algemene reserves is voldoende om deze risico's af te dekken.						
Financiële informatie		2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
(x €1.000,-)	Resultaat	1.530	698	0	0	0	0	0
	Eigen vermogen	17.742	14.325	14.325	14.325	14.325	14.325	14.325
	Vreemd vermogen	14.524	14.427	14.427	14.427	14.427	14.427	14.427
	Gemeentelijke bijdrage	286	298	298	298	298	298	298

Omgevingsdienst Zuidoost Brabant	
Vestigingsplaats	Eindhoven
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Bestuurlijk verantwoordelijk:	K. Boonen
Zitting in dagelijks bestuur	Nee
Belang op basis van stemverhouding	Ieder lid van het algemeen bestuur heeft één stem. Cranendonck heeft dus 1/22 van de stemmen. Besluiten worden genomen met een meerderheid van stemmen van de aanwezige leden. Besluiten betreffende vaststelling van de begroting, begrotingswijzigingen en jaarrekening worden genomen met een meerderheid van stemmen, met dien verstande dat de meerderheid van stemmen eveneens tenminste de helft van de omzet vertegenwoordigt welke de uitvoeringsdienst in het voorafgaande jaar heeft gegenereerd op basis van de basistaken en verzoektaken.
Relatie met programma	Programma 1: Wonen en leven Programma 5: Bestuur en algemene dekkingsmiddelen
Doel	De Omgevingsdienst Zuidoost Brabant (ODZOB) voert namens de provincie Brabant en de gemeenten Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Laarbeek, Nuenen c.a., Oirschot, Reusel de Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven en Waalre taken uit op het gebied van vergunningverlening, toezichthouden en handhaving.
Bestuurlijke ontwikkelingen	De ODZOB voert volgens afspraak met de deelnemers taken uit volgens twee programmadelen. Enerzijds het programma lokale dienstverlening, zoals de basis- en verzoektaken. Anderzijds het programma regionale samenwerking. Dit betreft gemeentegrens-overstijgende ontwikkelingen, bundeling van expertise en schaalvoordelen. Voor 2023 hebben onderstaande onderwerpen de aandacht: <ul style="list-style-type: none"> • Omgevingswet • Regionale operationele kaders • Meerjarensvisie • Opvolging rapport Commissie van Aartsen • Wet gemeenschappelijke regelingen
Risico	De omgevingsdienst heeft in haar begroting (niet-limitatief) een aantal risico's benoemd: <ul style="list-style-type: none"> • Mogelijk uitstel omgevingswet • Niet realiseren van doelstellingen efficiency, standaardisatie, uitvoeringsbeleid, uniformiteit • Uitval systemen • Ransomware • Niet tijdige en niet volledige implementatie VTH-systeem • Kosten ontwikkeling ICT voorzieningen • Toename regeldruk vanuit de rijksoverheid • Mis-match personeel versus werk • Niet kunnen beschikken over voldoende en gekwalificeerd personeel, zowel vast als inhuur • Te lage productiviteit • Inhuur op overhead door bv. Ziekte • Hoog volume op te nemen verlofdagen <p>Deze risico's kunnen leiden tot een negatief resultaat. Volgens de GR kan een negatief resultaat ten laste komen van de reserves en/of ten laste van de deelnemers. De algemene reserve van de ODZOB bedraagt ultimo 2021 1,9 mln. maar daalt per ultimo 2022 naar verwachting naar 1 mln. Daarmee is de omvang van de algemene reserve weliswaar in overeenstemming met de regionale richtlijn, maar is deze onvoldoende groot om gekwantificeerde risico's af te kunnen dekken.</p> <p>Binnen de deelnemers van de ODZOB zijn zorgen over de aanstaande bevoegdheidsverschuiving van de bodemtaken van provincie naar gemeenten. De zorgen hebben met name betrekking op de bekostiging van deze nieuwe verantwoordelijkheid. Op dit moment is nog niet duidelijk of het Rijk een financiële tegemoetkoming geeft voor deze</p>

	extra taken bij gemeenten. Het merendeel van de deelnemende gemeenten geven aan dat bij het uitblijven van financiële middelen van het Rijk het takenpakket voor deze taken kritisch te bekijken.							
Financiële informatie		2020*	2021*	2022	2023	2024	2025	2026
(x €1.000,-)	Resultaat	354	1.046	0	0			
	Eigen vermogen	2.429	3.266					
	Vreemd vermogen	4.523	5.150					
	Totale bijdrage gemeente Cranendonck	555	681		511	511	511	511
	- Milieutaken	306	367		418	418	418	418
	- Overdracht bodemtaken	0	0		93	93	93	93
	- Overige opdrachten	249	314					

* Cijfers op basis van gerealiseerde werkzaamheden

Regionaal Bestuur Openbaar Onderwijs de Kempen								
Vestigingsplaats	Veldhoven							
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling							
Bestuurlijk verantwoordelijk:	M. Lemmen							
Zitting in dagelijks bestuur	Nee							
Relatie met programma	Programma 4: Sociaal Domein							
Doel	Samen met negen andere gemeenten (Bladel, Eersel, Heeze-Leende, Nederweert, Oirschot, Reusel-De Mierden, Valkenswaard, Veldhoven en Waalre) houdt de gemeente Cranendonck het openbaar basisonderwijs in stand via een gemeenschappelijke regeling. De schoolbestuurlijke verantwoordelijkheden en bevoegdheden zijn overgedragen aan de Stichting de Kempen, regionaal bestuur voor openbaar en algemeen basisonderwijs.							
Bestuurlijke ontwikkelingen	De gemeente heeft in principe geen enkele inhoudelijke en financiële verantwoordelijkheid en bevoegdheid ten opzichte van Stichting de Kempen. Ook niet waar het gaat om de begroting van het schoolbestuur. Alleen als het schoolbestuur failliet zou gaan, wordt de gemeente weer verantwoordelijk voor de binnen de gemeentegrenzen aanwezige openbare basisscholen. De 10 aangesloten gemeenten vormen tezamen het Regionaal Samenwerkingsverband Openbaar Basisonderwijs De Kempen.							
Risico	Er zijn op dit moment geen risico's benoemd.							
Financiële informatie (x €1.000,-)		2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
	Gemeentelijke bijdrage	0	0	0	0	0	0	0

Veiligheidsregio Brabant Zuidoost								
Vestigingsplaats	Eindhoven							
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling							
Bestuurlijk verantwoordelijk:	R. van Kessel							
Zitting in dagelijks bestuur	Nee							
Belang op basis van stemverhouding	<p>Bij het vaststellen van de jaarrekening, begroting en begrotingswijzigingen brengen de leden die een gemeente vertegenwoordigen tot 20.000 inwoners één stem uit, de leden die een gemeente vertegenwoordigen met 20.000 of meer inwoners brengen twee stemmen uit, vermeerderd met een stem per volledig veelvoud van 15.000 inwoners, waarmee het aantal van 20.000 inwoners door die gemeente wordt overschreden.</p> <p>In dit geval heeft de gemeente Cranendonck twee stemmen.</p> <p>Bij de overige besluitvorming door het algemeen bestuur vindt stemming plaats op basis van de gewone stemwaardering (één stem per gemeente).</p>							
Relatie met programma	Programma 5: Bestuur en algemene dekkingsmiddelen							
Doel	<p>Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO) is een organisatie waarin de brandweer, de geneeskundige hulpverleningsorganisatie in de regio (GHOR) en de regionale ambulancevoorziening (RAV) samenwerken om incidenten en rampen te voorkomen, te beperken en te bestrijden.</p> <p>VRBZO is een samenwerkingsverband tussen 21 gemeenten in de regio Zuidoost-Brabant.</p>							
Bestuurlijke ontwikkelingen	<p>Visie 2025: De VRBZO stelt een nieuwe visie op die richting geeft aan de te bereiken resultaten en de inspanningen die daarvoor nodig zijn. Er zijn drie ontwikkelthema's verwoord:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Samen voor veilig; • Weerbare samenleving; • Toekomstbestendige taakuitvoering. <p>Door de coronacrisis zijn deze thema's en de daaraan gekoppelde speerpunten mogelijk nog aan verandering onderhevig. Ook de evaluatie op de Wet veiligheidsregio's kan nog invloed hebben op de ontwikkeling van visie 2025.</p>							
Risico	<p>Er is een mogelijkheid dat de Visie 2025 niet wordt behaald. Reden hiervoor is een intensieve inzet op Corona en direct daarna een volledige inzet op de opvang van vluchtelingen uit de Oekraïne.</p> <p>Bij de begrotingsbehandeling heeft de Veiligheidsregio voor een periode van 2 jaar een eenmalige verhoging van €600.000,- gevraagd om deze achterstand in te kunnen halen.</p>							
Financiële informatie		2020	2021	2022	2022	2023	2024	2026
(x €1.000,-)	Resultaat	265	72					
	Eigen vermogen	2.483	2.145					
	Vreemd vermogen	42.498	41.762					
	Gemeentelijke bijdrage	1.177	1.205	1.227	1.227	1.227	1.227	1.227

Werkvoorzieningschap de Risse Groep								
Vestigingsplaats	Weert							
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling							
Bestuurlijk verantwoordelijk:	M. Lemmen							
Zitting in bestuur	Ja, M. Lemmen, H. Driessen							
Belang	De gemeente Cranendonck is, evenals de andere deelnemende gemeenten, met twee leden in het bestuur vertegenwoordigd.							
Relatie met programma	Programma 4: Zorg Uitvoering vanuit GR A2 samenwerking							
Doel	Werkvoorzieningschap de Risse Groep zorgt voor de uitvoering van de Wet sociale werkvoorziening voor de gemeenten Cranendonck, Nederweert en Weert. De Risse Groep richt zich primair op het vinden van aangepast werk voor mensen met een Sw-indicatie. Met de komst van de Participatiewet breidt het takenpakket van De Risse Groep uit. Dit gebeurt via inzet en uitbreiding van activiteiten van de 'dochterorganisatie' Werk.kom.							
Bestuurlijke ontwikkelingen	Eind 2021 is de nieuwe strategische visie door de Risse Groep gepresenteerd waarbij wij de verwachting hebben dat dit een solide basis is voor een stabiele (financiële) toekomst van de Risse Groep. We blijven inzetten op een slagvaardige en resultaatgerichte aanpak van onze werkzoekenden.							
Risico	<p>In 2021 hebben de deelnemende gemeenten in totaliteit een extra bijdrage gedaan van € 1,3 miljoen (extra bijdrage Cranendonck € 204.000) om het weerstandsvermogen van Risse Groep op peil te brengen. Om de risico's op te kunnen vangen moet het weerstandsvermogen van Risse Groep minimaal € 0,6 miljoen zijn. Per ultimo 2021 bedraagt het weerstandsvermogen van Risse Groep € 638.000. De extra bijdrage in 2021 was dus noodzakelijk.</p> <p>Op basis van de resultaten van de voorliggende begroting stijgt de omvang van het weerstandsvermogen naar circa 750k. De marge t.o.v. de minimale omvang van het weerstandsvermogen (€ 0,6 miljoen) om mogelijke onvoorziene tegenvallers/risico's op te kunnen vangen is klein.</p> <p>De vertaling van de toekomstvisie in de begroting 2023 heeft nog niet geleid tot verlaging van de aanvullende gemeentelijke bijdrage.</p>							
Financiële informatie		2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
(x €1.000,-)	Resultaat	-554	-562	139	8	-63	-6	-6
	Extra gemeentelijke bijdragen (totaal 3 gemeenten)							
	Resultaat na bijdragen gemeenten							
	Eigen vermogen	108	404					
	Vreemd vermogen	3.110	3.182					
	Gem. bijdrage (gelijk aan budget t.b.v. Wsw in participatie-budget)	1.869	1.920	1.957	1.926	1.841	1.776	1.668
	Gem. bijdrage (extra in exploitatie)		48	31	13			
	Extra gemeentelijke bijdrage o.b.v. primaire begroting Risse							
	Incidentele gemeentelijke bijdrage t.b.v. aanvulling Eigen vermogen/weerstandsvermogen		204	126	131	123	98	98

Deelnemingen

Bank Nederlandse Gemeenten					
Vestigingsplaats	's-Gravenhage				
Bestuurlijk verantwoordelijk:	De burgemeester vertegenwoordigt, als wettelijke vertegenwoordiger, de gemeente in de algemene aandeelhoudersvergaderingen.				
Aantal aandelen	5.000				
Belang	0,009% (de BNG heeft in totaal 55.690.720 aandelen). De gemeente heeft zeggenschap in de BNG in het stemrecht op de aandelen (1 stem per aandeel)				
Doel	De Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. Met gespecialiseerde dienstverlening draagt BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.				
Financiële informatie		2018	2019	2020	2021
(x €1.000)	Resultaat	337	163	221	236
	Eigen vermogen	4.991	4.887	5.097	5.062
	Vreemd vermogen	132.518	144.802	155.262	143.995
	Dividend per aandeel (in €)	2,50	1,27	1,81	2,28
	Totaal dividend Cranendonck (in € 5.000 aandelen)	12.500	6.350	9.050	11.400

NV Brabant Water					
Vestigingsplaats	's-Hertogenbosch				
Bestuurlijk verantwoordelijk:	R. van Kessel				
Aantal aandelen	19.976				
Belang	0,2% (Brabant Water heeft 10 miljoen aandelen geplaatst)				
Doel	Taak van Brabant Water NV is het winnen, zuiveren, transporteren en leveren van drinkwater en industriewater van hoge kwaliteit. De aandelen van Brabant water zijn in handen van de provincie (31,6%) 57 Brabantse gemeenten alsmede de gemeente Tholen.				
Financiële informatie		2018	2019	2020	2021
(x €1.000)	Resultaat	31.316	29.508	8.913	10.493
	Eigen vermogen	635.876	665.384	674.183	684.676
	Vreemd vermogen	456.765	479.546	523.344	534.399
	Dividend per aandeel (in €)	0	0	0	0

Samenwerkingsverbanden

Stichting Bureau Inkoop en aanbesteding Zuidoost Brabant (BIZOB)					
Vestigingsplaats	Oirschot				
Bestuurlijk verantwoordelijk:	M. Lemmen				
Belang	5,6%				
Relatie met programma	Programma 5: Bestuur en algemene dekkingsmiddelen				
Doel	De stichting Bizob is een samenwerking door achttien gemeenten in Zuidoost Brabant op inkoopgebied, waarbij een drietal doelstellingen worden nagestreefd: financieel (betere condities en prijzen, lagere inkoopkosten), kwaliteit (verbeterde specificaties, verkorte levertijden enz.) en procesmatig (transparant inkoopproces, integriteit inkoopprocessen, betrouwbaarheid enzovoort).				
Financiële informatie		2018	2019	2020	2021
(x €1.000,-)	Resultaat	382	401	569	1.003
	Eigen vermogen	786	868	975	1.405
	Vreemd vermogen	633	956	886	1.140
	Gemeentelijke bijdrage	131	166	162	141

Taskforce – RIEC Brabant Zeeland	
Portefeuillehouder	R. van Kessel
Relatie met programma	Programma 5: Bestuur en algemene dekkingsmiddelen
Doelstelling	Georganiseerde misdaad komt in allerlei vormen voor. Denk aan hennepsteelt, witwassen en vermogenscriminaliteit. Taskforce – RIEC is een bondgenootschap van gemeentelijke en provinciale overheden tegen ondermijning in Brabant en Zeeland. Zij ondersteunt met haar producten en diensten gemeenten en veiligheidspartners in de herkenning en aanpak van criminele activiteiten. Zo helpen ze onder meer bij de versterking van bestuurlijke weerbaarheid en een geïntegreerde aanpak van georganiseerde criminaliteit. Taskforce RIEC Brabant-Zeeland positioneert zich als partner, die intelligence, expertise, innovatie en uitvoering (actie) met elkaar verbindt. Zij bundelen krachten door samen te werken met bestuurders, overheidsdiensten, ondernemers en inwoners in Brabant en Zeeland om samen ondermijnende criminaliteit te bestrijden en te voorkomen.
Financiële informatie (x €1.000,-)	€ 16

Zorg- en Veiligheidshuis	
Vestigingsplaats	Helmond
Bestuurlijk verantwoordelijk:	M. Lemmen
Zitting in dagelijks bestuur	Nee
Relatie met programma	Programma 4: Sociaal Domein Programma 5: Bestuur en algemene dekkingsmiddelen
Doelstelling	Het Zorg- en Veiligheidshuis Brabant Zuidoost zorgt voor een succesvolle aanpak van complexe casuïstiek binnen de thema's (risico)jeugd, veelplegers, nazorg ex-gedetineerden, relationeel geweld, overlast en verslaving is een gezamenlijke inspanning van gemeenten en ketenpartners een voorwaarde. Het gaat om het voorkomen en verminderen van recidive, (ernstige) overlast, criminaliteit en maatschappelijk uitval bij complexe problemen, door een combinatie van repressie, bestuurlijke interventie en zorg.
Financiële bijdrage (x €1.000,-)	€ 5

Bijlagen

Bijlage 1: Begrotingsbeeld

1. Begrotingsbeeld

Omschrijving	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Saldo structureel	1.154	1.767	2.363	-316
Saldo incidenteel	-863	-218	-18	-
Totaal saldo	291	1.549	2.345	-316

Omschrijving	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Resultaat voor bestemming	42	1.155	1.948	-699
Mutaties reserves	249	394	397	383
Totaal saldo	291	1.549	2.345	-316

2. Totalen per programma

Totale programmakosten (bedragen x € 1.000)	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten						
Wonen en Leven	-11.754	-13.223	-13.010	-12.916	-12.763	-12.467
Werk en economie	-2.296	-3.659	-5.258	-5.329	-4.874	-4.874
Recreatie en toerisme	-2.509	-2.344	-2.727	-2.670	-2.684	-2.668
Sociaal domein	-22.947	-22.689	-22.931	-22.938	-22.960	-22.942
Bestuur en algemene dekkingsmiddelen	-6.006	-7.390	-9.110	-9.945	-11.523	-12.619
Overhead	-7.838	-6.959	-8.471	-8.179	-7.944	-7.914
Totaal Lasten	-53.350	-56.264	-61.508	-61.976	-62.748	-63.485
Baten						
Wonen en Leven	6.414	6.498	6.031	5.825	5.824	5.823
Werk en economie	2.171	2.947	4.509	4.702	4.235	4.235
Recreatie en toerisme	969	679	695	695	695	695
Sociaal domein	5.146	3.877	3.856	3.856	3.856	3.856
Bestuur en algemene dekkingsmiddelen	41.801	42.431	46.479	48.074	50.105	48.197
Overhead	344	-20	-20	-20	-20	-20
Totaal Baten	56.845	56.412	61.550	63.131	64.695	62.786
Gerealiseerd totaal van saldo van baten en lasten	3.495	148	42	1.155	1.948	-699
Bestemmingen						
Stortingen reserves	-1.244	-580	-80	-80	-80	-80
Onttrekkingen reserves	960	718	329	474	477	463
Bestemming per saldo	-284	138	249	394	397	383
Vennootschapsbelasting						
Gerealiseerd resultaat	3.211	285	291	1.549	2.345	-316

3. Saldi per product

	Jaarrekening 2021	Primitief 2022	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
PROGRAMMA 1 - Wonen en Leven							
BELEIDSVELD 1.1 Wonen	-80	-918	-908	-731	-887	-858	-858
BELEIDSVELD 1.2 Verkeer en vervoer	-2.814	-3.168	-3.258	-3.259	-3.328	-3.316	-3.294
BELEIDSVELD 1.3 Leefbaarheid	-948	-853	-853	-984	-971	-970	-971
BELEIDSVELD 1.4 Openbare ruimte	-1.164	-1.291	-1.404	-1.600	-1.649	-1.639	-1.365
BELEIDSVELD 1.5 Duurzaamheid	-333	-302	-302	-406	-256	-156	-156
Saldo	-5.340	-6.533	-6.725	-6.979	-7.091	-6.938	-6.644
PROGRAMMA 2 - Werk en economie							
BELEIDSVELD 2.1 Economie	-659	-815	-822	-853	-758	-758	-758
BELEIDSVELD 2.2 Ondernemen	534	110	110	104	131	120	119
Saldo	-125	-704	-712	-749	-627	-638	-639
PROGRAMMA 3 - Recreatie en toerisme							
BELEIDSVELD 3.1 Sport	-880	-1.039	-1.047	-1.254	-1.335	-1.350	-1.334
BELEIDSVELD 3.2 Cultuur	-412	-345	-348	-460	-410	-410	-410
BELEIDSVELD 3.3 Toerisme en evenementen	-247	-270	-270	-317	-229	-229	-229
Saldo	-1.539	-1.654	-1.665	-2.032	-1.975	-1.989	-1.973
PROGRAMMA 4 - Sociaal domein							
BELEIDSVELD 4.1 Werk en inkomen	-4.478	-4.718	-4.725	-5.099	-4.993	-4.925	-4.824
BELEIDSVELD 4.2 Maatschappelijke ondersteuning	-6.557	-6.516	-6.351	-6.259	-6.356	-6.458	-6.544
BELEIDSVELD 4.3 Jeugd	-5.229	-5.739	-6.055	-6.081	-6.104	-6.107	-6.107
BELEIDSVELD 4.4 Onderwijs	-1.538	-1.677	-1.682	-1.636	-1.630	-1.614	-1.611
Saldo	-17.802	-18.650	-18.812	-19.076	-19.082	-19.105	-19.086
PROGRAMMA 5 - Bestuur en algemene dekkingsmiddelen							
BELEIDSVELD 5.1 Algemeen bestuur	-526	-756	-756	-626	-623	-623	-623
BELEIDSVELD 5.2 Dagelijks bestuur	-806	-855	-885	-892	-892	-892	-892
BELEIDSVELD 5.3 Openbare orde	-1.779	-1.865	-1.867	-2.069	-2.064	-2.063	-2.063
BELEIDSVELD 5.4 Burgerdiensten/dienstverlening	-1.134	-1.294	-1.294	-1.277	-1.168	-1.131	-1.131
BELEIDSVELD 5.5 Algemene dekking	40.229	38.930	39.916	42.348	43.018	43.432	40.447
BELEIDSVELD 5.6 Bedrijfsvoering	-190	-73	-73	-114	-142	-141	-161
Saldo	35.795	34.086	35.041	37.369	38.129	38.582	35.577
PROGRAMMA 6 - Overhead							
BELEIDSVELD 5.7 Overhead	-7.494	-7.059	-6.980	-8.492	-8.199	-7.964	-7.935
Saldo	-7.494	-7.059	-6.980	-8.492	-8.199	-7.964	-7.935
Mutatie reserves	-284	638	138	249	394	397	383
Saldo totaal	3.211	123	285	291	1.549	2.345	-316

Bijlage 2: Belangrijkste verschillen per programma, gesorteerd per product

Programma 1 Wonen + Leven	uitgaven	inkomsten
1.1 Wonen	100	77
Toerekening salarissen vergunningen bijzondere wetten	-124	
leges bijzondere wetten		24
Burap 2022: geleidmetingen evenementen	-20	
leges bestemmingsplannen		100
kosten inhuur bestemmingsplannen	-100	
Kosten omgevingswet (eenmalige kosten 2022)	160	
kosten geo-informatie	-30	
toerekening salariskosten woningbouw	-91	
Activiteiten actueel inzicht woningmarkt	-10	
toegerekende salarissen stedelijke vernieuwing	-24	
overige kosten stedelijke vernieuwing	10	
overdracht woonwagencentra (incidentele uitgaven 2022)	51	
kosten kosten bouw- woning, - welstandtoezicht/bouwleges	28	
toerekening salarissen bouwleges	223	
leges bouwvergunningen		-23
overige afwijkingen	27	-24
1.2 Verkeer en vervoer	0	0
toegerekende salarissen	-80	
Actualiseren beleidsvisie verkeer (eenmalige kosten 2022)	90	
overige afwijkingen	-10	
1.3 Leefbaarheid	-55	-61
verhoging werkbudget vitale gemeenschappen	-20	
kapitaallasten cultuurcentra	-14	
Burap 2022; lagere huur bibliotheek en beëindiging pachtcontract De Smeltkroes		-61
overige afwijkingen	-21	
1.4 Openbare ruimte	288	-484
Stimuleringsmaatregel aanplant bomen	-50	
overige kosten openbaar groen	25	
toegerekende salarissen riool	126	
kapitaallasten riool	-28	
Aanwending voorziening riool		-144
rioolrechten		54
toegerekende salarissen afval	-61	
afvalbegroting 2022: inzamelkosten	522	
afvalbegroting 2022: inkomsten afval		-282
extra inzet op preventie en aanpak van zwerfafval	-24	
afvalstoffenheffing (lagere heffing in 2022)	24	-112
toegerekende salarissen milieu	-46	
Natuur, water- en klimaatopgaven; beleidskader en uitvoeringsagenda langere termijn	-80	
stikstofproblematiek	-60	
actulaiseren milieubeleid	-20	
Bijdrage ODZOB	-110	
inhuur bodemspecialisten	55	
overige afwijkingen	15	
1.5 Duurzaamheid	-104	0
toegerekende salarissen	-54	
Verhoging budget duurzaamheid	-100	
Incicenteel budget duurzaamheid 2022	50	
Mutaties reserves		-115
Totaal	229	-583

Programma 2 Economie en Ondernemen	uitgaven	inkomsten
2.1 Economie	-32	0
toegerekende salariskosten	19	
Onderzoek economische ontwikkelingen Cranendonck	-50	
overige afwijkingen	-1	
2.2 Ondernemen	-1.568	1.562
Grex airpark Fase II en lib bedrijventerrein	-1.968	1.960
Grex Budel-Noord	2	-8
Grex Neerlanden II	184	-163
Baronie van Cranendonck	239	-217
Verduurzaming erf- en reguliere pacht	-25	
Overige afwijkingen		-10
mutaties reserves		-30
Totaal	-1.600	1.532

Programma 3 Recreatie en Toerisme	uitgaven	inkomsten
3.1 Sport	-207	0
toegerekende salarissen	-54	
Koersdocument sport en bewegen	-153	
kapitaallasten sportparken	-24	
Overige afwijkingen	24	
3.2 Cultuur	-128	16
Icoonproject Smokkelmuseum	-30	
Bijdrage huisvesting Smokkelmuseum	-50	
Bijdrage huisvesting hervormd kerkje	-50	
Overige afwijkingen	2	16
3.3. Toerisme & Evenementen	-47	0
toegerekende salarissen evenementen	103	
toegerekende salarissen toerisme	-116	
toegerekende salarissen kermis	-34	
extra stroomkast kermissen	-10	
Overige afwijkingen	10	
mutaties reserves	250	50
Totaal	-132	66

Programma 4 Sociaal Domein	uitgaven	inkomsten
4.1 Werk en Inkomen	-374	0
Inburgering; meicirculaire 2022	-77	
Doorberekende kosten W&I GRSA2	-165	
Arbeidsmarktbeleid	-40	
Individuele studietoelage	-17	
sociale werkvoorziening; bijdrage Risse	-18	
Participatiebudget; meicirculaire 2022	-60	
Armoede en schuldhulpverlening	-38	
extra incidenteel budget 2022 schuldhulpverlening	30	
overige afwijkingen	11	
4.2 Maatschappelijke ondersteuning	117	-21
Algemene voorzieningen Wmo		
procesregisseur vitale gemeenschappen voor 2022	80	
Incidenteel hoger budget in 2021	200	
Natuurlijke groei hulp bij huishouden	-88	
Pilot valpreventie	-18	
GGD	-38	
overige afwijkingen	-19	-21
4.3 Jeugd	-27	0
hogere bijdrage combinatie jeugdzorg	-29	
kosten samen voor jeugd	-26	
uitvoeringsagenda jeugd	-40	
Individuele voorzieningen natura jeugd (incidentele kosten 2022)	123	
Jeugdbescherming en jeugdreclassering	-36	
Jeugdgezondheidszorg; bijdrage GGD	-19	
4.4 Onderwijs	46	0
Incidentele kosten 2022 BIVAK	76	
overige afwijkingen	-30	
Mutaties reserves programma 4		-200
Totaal	-238	-221

Programma 5 Bestuur + Algemene Dekkingsmiddelen	uitgaven	inkomsten
5.1 Algemeen bestuur	130	0
Toerekening salarissen	130	
5.2 Dagelijks bestuur	-7	0
Overige afwijkingen	-7	
5.3 Openbare Orde	-289	86
Bijdrage Veiligheidsregio	-57	
Ondermijning, doorontwikkeling crisbeheersing, cybercriminaliteit	-48	
1 fte toezicht en handhaving	-80	
Toerekening salarissen	-104	
Inzet middelen SPUK AZC		86
5.4 Burgerdiensten	34	-17
Burgerlijke stand en bevolkingsregister	25	
Verkiezingen	-3	
Secretarieleges	12	-17
5.5 Algemene dekking	-1.558	3.979
Beleidsmedewerker onroerende zaken 1fte	-80	
Onroerende zaakbelastingen woningen/eigenaren		112
Gemeentefonds (algemene uitkeirng); meicirculaire 2022	-13	3.902
Loon- en prijscompensatie	-1.463	
Toeristenbelasting	5	7
lagere doorbelasting aan prjecten		-37
Overige afwijkingen	-7	-5
5.6 Bedrijfsvoering	-41	0
DMOP; rentekosten	-30	
Overige afwijkingen	-11	
Mutaties reserve programma 5	250	-108
Totaal	-1.481	3.940

Programma 6 Overhead	uitgaven	inkomsten
5.7 Overhead	-1.512	0
Organisatie ontwikkeling	-655	
Uitvoering dienstverleningsconcept	-195	
Bijdrage GRSa2	-414	
Overhead (doorbelasting W&I)	-241	
Overige afwijkingen	-7	
Totaal	-1.512	0

Bijlage 3: Reserves en voorzieningen

	Jaarrekening 2021			Raming 2022			Begroting 2023			Begroting 2024			Begroting 2025			Begroting 2026		
	Toename	Afname	Saldo 31-12-20	Toename	Afname	Saldo 31-12-22	Toename	Afname	Saldo 31-12-23	Toename	Afname	Saldo 31-12-24	Toename	Afname	Saldo 31-12-25	Toename	Afname	Saldo 31-12-26
RUBRIEK A																		
ALGEMENE RESERVES																		
791001 Algemene reserve vrij aanwendbaar (ARVA) Resultaat Jaarrekening	3.283.737	461.829	12.778.594	3.518.250	670.144	15.626.700	-	-	15.626.700	-	150.000	15.476.700	-	150.000	15.326.700	-	150.000	15.176.700
TOTAAL RUBRIEK A	3.283.737	461.829	12.778.594	3.518.250	670.144	15.626.700	-	-	15.626.700	-	150.000	15.476.700	-	150.000	15.326.700	-	150.000	15.176.700
RUBRIEK B																		
BESTEMMINGSRESERVES																		
791012 Reserve randweg			1.582.677	-	-	1.582.677	-	-	1.582.677	-	-	1.582.677	-	-	1.582.677	-	-	1.582.677
791024 Reserves dekking kapitaallasten	48.719	117.785	1.217.286	-	117.749	1.099.537	-	115.280	984.257	-	115.280	868.977	-	115.280	753.697	-	115.280	638.417
791032 Reserve eigen risico organisatie/ww rechten	109.074		608.858	-	-	608.858	-	-	608.858	-	-	608.858	-	-	608.858	-	-	608.858
791034 Reserve aanleg glasvezel			13.367	-	-	13.367	-	-	13.367	-	-	13.367	-	-	13.367	-	-	13.367
791040 Reserve Duurzaamheid		44.948	184.791	187.000	34.000	337.791	-	150.000	187.791	-	-	187.791	-	-	187.791	-	-	187.791
791045 Reserve verduurzaming gebouwen		50.469	858.761	-	74.531	784.230	-	-	784.230	-	135.840	648.390	-	167.610	480.780	-	198.104	282.676
791064 Reserve overgeheveld budgetten	552.008	211.112	713.594	1.385.885	2.099.479	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
791069 Reserve natuurcomp.DIC			657.932	-	-	657.932	-	-	657.932	-	-	657.932	-	-	657.932	-	-	657.932
791070 Reserve Landschapsversterking	38.425	15.000	386.557	-	15.000	371.557	-	15.000	356.557	-	-	356.557	-	-	356.557	-	-	356.557
791090 Reserve grondexploitatie	272.121	73.786	577.475	842.000	873.475	546.000	-	-	546.000	-	-	546.000	-	-	546.000	-	-	546.000
791091 Reserve ruimtelijke kwaliteit	238.341	-	3.328.231	459.000	150.000	3.637.231	80.000	-	3.717.231	80.000	-	3.797.231	80.000	-	3.877.231	80.000	-	3.957.231
791097 Reserve MJOP sport			-	250.000	-	250.000	-	48.660	201.340	-	72.390	128.950	-	44.200	84.750	-	-	84.750
791098 Reserve integraal huisvestingsplan			-	250.000	-	250.000	-	-	250.000	-	-	250.000	-	-	250.000	-	-	250.000
TOTAAL RUBRIEK B	1.258.688	513.100	10.129.528	3.373.885	3.364.234	10.139.179	80.000	328.940	9.890.239	80.000	323.510	9.646.729	80.000	327.090	9.399.639	80.000	313.384	9.166.255
RUBRIEK C																		
VOORZIENINGEN																		
791080 Voorziening Riolering	197.598	-	1.482.418	-	387.694	1.094.724	-	148.787	945.937	-	148.787	797.150	-	148.787	648.363	-	-	648.363
791085 Voorziening Afvalstoffenheffing	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
791015 Voorziening voormalig bestuur en personeel		109.074	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
791050 Voorziening groot onderhoud gem. gebouwen	282.730	402.162	657.802	282.730	386.783	553.749	282.730	494.332	342.147	282.730	320.342	304.535	282.730	385.492	201.773	-	-	201.773
791049 Voorziening groot onderhoud gem. gebouwen VTBC	179.370	402.528	267.177	179.370	275.379	171.168	179.370	36.138	314.400	179.370	91.221	402.549	179.370	380.769	201.150	-	-	201.150
791068 Voorziening salarissen VTBC		79.359	87.607	-	71.247	16.359	-	-	16.359	-	-	16.359	-	-	16.359	-	-	16.359
791054 Voorziening onderhoud wegen	765.085	513.115	699.984	765.085	765.085	699.984	765.085	765.085	699.984	765.085	765.085	699.984	765.085	765.085	699.984	765.085	765.085	699.984
791055 Voorziening onderhoud groen	47.283	-	47.283	47.283	47.283	47.283	47.283	47.283	47.283	47.283	47.283	47.283	47.283	47.283	47.283	47.283	47.283	47.283
791075 Voorziening 2bconnect	-	42.535	20.259	-	20.259	0	-	-	0	-	-	0	-	-	0	-	-	0
791074 Voorziening straatverlichting	27.941	-	211.976	27.941	27.941	211.976	27.941	27.941	211.976	27.941	27.941	211.976	27.941	27.941	211.976	27.941	27.941	211.976
TOTAAL RUBRIEK C	1.500.007	1.548.773	3.474.506	1.302.409	1.981.671	2.795.243	1.302.409	1.519.566	2.578.086	1.302.409	1.400.659	2.479.836	1.302.409	1.755.357	2.026.888	840.309	840.309	2.026.888
TOTAAL RESERVES EN VOORZIENINGEN	6.042.432	2.523.702	26.382.628	8.194.544	6.016.049	28.561.122	1.382.409	1.848.506	28.095.025	1.382.409	1.874.169	27.603.265	1.382.409	2.232.447	26.753.227	920.309	1.303.693	26.369.843

reserve	791001 Algemene Reserve (AR)
---------	------------------------------

soort reserve	Algemene reserve
budgethouder	Directeur/gemeentesecretaris.
wenselijk minimum bedrag	Geen ondergrens
wenselijk maximum bedrag	Geen bovengrens
doel van de reserve	Opvangen van jaarrekeningtekorten en het afdekken van risico's in algemene zin, waarvoor geen bestemmingreserves of voorzieningen zijn gevormd.
voeding uit	De voeding van deze reserve geschiedt door positieve programmarekening saldi aan deze reserve toe te voegen.

	Werkelijk 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Stand reserve per 1-1-	9.956.686	12.778.594	15.626.700	15.626.700	15.476.700	15.326.700
resultaat 2020	3.283.737					
storting vanuit reserve overheveling						
Verwachte afoming reserve grondexploitatie		812.000				
Jaarrekening 2021 toevoegen resultaat aan AR		2.674.775				
Jaarrekening 2021: vrijval reserve grondexploitatie		31.475				
Totaal toevoegingen	3.283.737	3.518.250	-	-	-	-
Organisatievisie	28.674-	229.998-				
Garantstelling de Borgh						
Frichtiekosten GRSa2	15.328-					
Verwacht nadelig begroting 2020-2023 t/m raad 03-03-2020 raadsbesluit jaarrek.19 punt 4 naar grondexploitatie resultaat 2019						
raadsbesluit jaarrek.19 punt 7 naar reserve duurzaamheid						
raadsbesluit jaarrek.19 punt 8 laaggeletterdheid/Geo/AVG Omgevingsplan				150.000-	150.000-	150.000-
<u>Raadsbesluit jaarrekening 2020, punt 5a:</u>						
ontwikkelas Randweg-Oost en Fabriekstraat	-	24.203-				
Masterplan kansen over grenzen	-					
Uitvoeringskosten TOZO	86.000-					
projectleider ondermijning	16.057-	15.943-				
<u>Raadsbesluit jaarrekening 2020, punt 5b:</u>						
sociaal domein, overheveling vanuit jaarrekening 2020	168.416-	200.000-				
inzet planbegeleiding RO initiatieven	-	200.000-				
communicatie, beheersing effecten AZC	54.753-					
opstartkosten buurtpreventieteams	2.601-					
Extra investering digitaal werken	20.000-					
opvang van ziekte binnen P-budget	70.000-					
Totaal onttrekkingen	461.829-	670.144-	-	150.000-	150.000-	150.000-
Stand reserve per 31-12-	12.778.594	15.626.700	15.626.700	15.476.700	15.326.700	15.176.700

Toelichting

Geoormerkt voor De Borgh						
Maximale garantstelling rb 25-9-2018		15.600	15.600	15.600	15.600	15.600

reserve	791012 Reserve Randweg
---------	------------------------

soort reserve	Bestemmingsreserve
budgethouder	Afdelingshoofd Beleid
wenselijk minimum bedrag	Geen ondergrens
wenselijk maximum bedrag	Geen bovengrens
doel van de reserve	Opvangen van grote fluctuaties in de reguliere bedrijfsvoering als gevolg van uitgaven in het kader van de voorbereiding/ontwikkeling van een eventuele randweg.
voeding uit	Resultaatbepaling bij eventuele positieve jaarresultaten.

	Werkelijk 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Stand reserve per 1-1-	1.582.677	1.582.677	1.582.677	1.582.677	1.582.677	1.582.677
Totaal toevoegingen	-	-	-	-	-	-
Verbetermogelijkheden randweg zuid						
Totaal onttrekkingen	-	-	-	-	-	-
Stand reserve per 31-12-	1.582.677	1.582.677	1.582.677	1.582.677	1.582.677	1.582.677

reserve	791024 Reserve dekking kapitaallasten
---------	---------------------------------------

soort reserve	Bestemmingreserve
budgethouder	Afdelingshoofden
wenselijk minimum bedrag	Geen ondergrens
wenselijk maximum bedrag	Geen bovengrens
doel van de reserve	Overeenkomstig de voorschriften BBV de beschikking over de reserves te verantwoorden.
voeding uit	Eventuele stortingen van de onttrekkingen uit reserves die voor de dekking van kapitaallasten van diverse investeringen ter beschikking gesteld zijn.

	Werkelijk 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Stand reserve per 1-1-	1.286.352	1.217.286	1.099.537	984.257	868.977	753.697
Herontwikkeling de Borgh (storting uit voorziening Onderwijs asielzoekers basisschool Onderwijs asielzoekers voortgezet onderwijs Verbetermogelijkheden randweg zuid Totaal toevoegingen	48.719 - - - 48.719	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -
Aankoop stationstraat 50 Maarheeze (7810005)	5.925-	5.925-	5.925-	5.925-	5.925-	5.925-
Harrie Derckx complex (7530017)	10.850-	10.850-	10.850-	10.850-	10.850-	10.850-
Extra lasten voetbalveld Budel (7531002)	1.733-	1.733-	1.733-	1.733-	1.733-	1.733-
Onttrekking	-	-	-	-	-	-
Vervanging meubilair arbo (7003010)	-	-	-	-	-	-
Duur. Energiemaat. gemeentehuis (7001056)	47.333-	47.297-	47.297-	47.297-	47.297-	47.297-
	-	-	-	-	-	-
Onderwijs asielzoekers basisschool	26.625-	26.625-	26.625-	26.625-	26.625-	26.625-
Onderwijs asielzoekers voortgezet onderwijs	18.750-	18.750-	18.750-	18.750-	18.750-	18.750-
	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	-	-
Vervanging turnvloer(7530023)	2.469-	2.469-	-	-	-	-
Verbetermogelijkheden randweg zuid	4.100-	4.100-	4.100-	4.100-	4.100-	4.100-
Totaal onttrekkingen	117.785-	117.749-	115.280-	115.280-	115.280-	115.280-
Stand reserve per 31-12-	1.217.286	1.099.537	984.257	868.977	753.697	638.417

reserve	791092 Reserve eigen risico organisatie/ww rechten
---------	--

soort reserve Bestemmingsreserve

budgethouder

wenselijk minimum bedrag Geen ondergrens

wenselijk maximum bedrag Geen bovengrens

doel van de reserve

voeding uit Voorziening voormalig bestuur en personeel

	Werkelijk 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Stand reserve per 1-1-	499.784	608.858	608.858	608.858	608.858	608.858
Vanuit voorziening	109.074					
Totaal toevoegingen	109.074	-	-	-	-	-
Totaal onttrekkingen	-	-	-	-	-	-
Stand reserve per 31-12-	608.858	608.858	608.858	608.858	608.858	608.858

reserve	791034 Reserve aanleg glasvezel
---------	---------------------------------

soort reserve	Bestemmingsreserve
budgethouder	Afdelingshoofd Beleid
wenselijk minimum bedrag	Geen ondergrens
wenselijk maximum bedrag	Geen bovengrens
doel van de reserve	Honderd procent verglazing van de gemeente te komen, waarbij deze reserve het mogelijk maakt om kosten en opbrengsten met elkaar in verhouding te laten.
voeding uit	Eenzijds door de vergoeding van de glasvezel exploitant en anderzijds de vergoeding in de degeneratiekosten in de reserve te storten.

	Werkelijk 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Stand reserve per 1-1-	13.367	13.367	13.367	13.367	13.367	13.367
toevoeging 31/12/2020						
Totaal toevoegingen	-	-	-	-	-	-
Overheveling Glasvezel Cranendonck						
Totaal onttrekkingen	-	-	-	-	-	-
Stand reserve per 31-12-	13.367	13.367	13.367	13.367	13.367	13.367

reserve	791040 Reserve Duurzaamheid
---------	-----------------------------

soort reserve Bestemmingsreserve
 budgethouder Afdelingshoofd Beleid
 wenselijk minimum bedrag Geen ondergrens
 wenselijk maximum bedrag Geen bovengrens
 doel van de reserve

voeding uit

	Werkelijk 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Stand reserve per 1-1-	229.739	184.791	337.791	187.791	187.791	187.791
punt 7 jaarrekening van AR overcirculaire 2022: middelen uitvoeringskosten Klimaatpakket		187.000				
Totaal toevoegingen	-	187.000	-	-	-	-
onttrekkingen warmtetransitie(klimaatpakket) opstellen wijkuitvoeringsplannen Dekking (extra) inzet personeel	44.948-	34.000-	150.000-			
Totaal onttrekkingen	44.948-	34.000-	150.000-	-	-	-
Stand reserve per 31-12-	184.791	337.791	187.791	187.791	187.791	187.791

reserve	791045 Reserve verduurzaming gebouwen
---------	---------------------------------------

soort reserve Bestemmingsreserve
 budgethouder Afdelingshoofd Beleid
 wenselijk minimum bedrag Geen ondergrens
 wenselijk maximum bedrag Geen bovengrens
 doel van de reserve

voeding uit

	Werkelijk 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Stand reserve per 1-1-	909.230	858.761	784.230	784.230	648.390	480.780
saldo verkoop 3 panden						
Totaal toevoegingen		-	-	-	-	-
MJOP	50.469	74.531		135.840	167.610	198.104
Totaal onttrekkingen	50.469	74.531	-	135.840	167.610	198.104
Stand reserve per 31-12-	858.761	784.230	784.230	648.390	480.780	282.676

reserve	791064 Reserve overgehevelde budgetten
---------	--

soort reserve	Bestemmingsreserve
budgethouder	Alle afdelingshoofden
wenselijk minimum bedrag	Geen ondergrens
wenselijk maximum bedrag	Geen bovengrens
doel van de reserve	Voorkomen dat middelen van lopende projecten opnieuw vrijgemaakt dienen te worden.
voeding uit	Middelen die via de bestuursrapportages of via de resultaatbepaling bij de programmarekening aangegeven zijn.

	Werkelijk 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Stand reserve per 1-1- burap 2020/2021	372.698	713.594	-	-	-	-
reserve corona	178.351					
reserve TONK corona	81.657					
Natura 2000 (pachtbeleid)						
Omgevingswet	142.000					
Koploper cliëntondersteuning	150.000					
economische visie						
metalot						
uitvoering sportakkoord						
cultuureducatie met kwaliteit						
WMO clientervaringsonderzoek						
DIT coordinator						
Jaarrekening 2021 budgetten 2021						
Omgevingswet		142.000				
Koploper cliëntondersteuning		150.000				
Tonk		81.657				
Restant corona		178.351				
Omgevingswet		138.472				
Inzet RO initiatieven		100.000				
Ontwikkelas Randweg-Oost en Fabrieksstraat		24.203				
Economische visie		18.790				
Projectleider ondermijning		15.943				
Jaarrekening 2021: oormerken bedragen		536.469				
Totaal toevoegingen	552.008	1.385.885	-	-	-	-
Lokaal sportakkoord/sportformateur						
ontwikkelen omgevingsvisie						
inhuur DIC						
metalot						
Nassau Dietz						
centrumplan budel						
Randweg oost, Fabrieksstr. Havenweg en Kempenweg						
Kansen over grenzen/Samenwerking Grensgebied de Kempen						
Economische visie	30.000					
Bijdrage VRBZO/Dommelstroom Interventie Team						
Veiligheidsfonds/coordinator DIT						
Bedrijventerrein						
Tonk						
Afronden reserve naar 0		4.325				
Reserve corona		178.351				
Duurzaamheid		81.657				
Omgevingswet	444	280.472				
Koploper cliëntondersteuning		150.000				
Natura 2000 (pachtbeleid)	15.000	-				
omgevingswet						
economische visie	52.454	18.790				
metalot	76.214	-				
uitvoering sportakkoord	20.000	-				
cultuureducatie met kwaliteit						
WMO clientervaringsonderzoek	10.000					
DIT coordinator	7.000					
Jaarrekening 2021		1.385.885				
Totaal onttrekkingen	211.112	2.099.479	-	-	-	-
Stand reserve per 31-12-	713.594	-	-	-	-	-

reserve	791069 Reserve natuurcompensatie DIC
---------	--------------------------------------

soort reserve	Bestemmingsreserve
budgethouder	Afdelingshoofd Beleid
wenselijk minimum bedrag	Geen ondergrens
wenselijk maximum bedrag	Geen bovengrens
doel van de reserve	Voorzien in de natuurcompensatie voor het DIC.
voeding uit	Storting van een deel van die middelen die via verkoop van het Maarheezerbos/Hoenderbos zijn verkregen.

	Werkelijk 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Stand reserve per 1-1-	657.932	657.932	657.932	657.932	657.932	657.932
Totaal toevoegingen	-	-	-	-	-	-
Natuurcompensatie						
Totaal onttrekkingen	-	-	-	-	-	-
Stand reserve per 31-12-	657.932	657.932	657.932	657.932	657.932	657.932

reserve	791070 Reserve landschapversterking
---------	-------------------------------------

soort reserve	Bestemmingsreserve
budgethouder	Afdelingshoofd Beheer
wenselijk minimum bedrag	Geen ondergrens
wenselijk maximum bedrag	Geen bovengrens
doel van de reserve	De ruimtelijke kwaliteit van het buitengebied te verbeteren en/of te versterken waaronder het gebiedsgericht stimuleren van de Groen Blauwe Diensten.
voeding uit	Storting van een deel van de middelen die via verkoop van het Maarheezerbos /Hoenderbos zijn verkregen.

	Werkelijk 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Stand reserve per 1-1-	363.132	386.557	371.557	356.557	356.557	356.557
storting, stika regeling Burap 2021	38.425					
Totaal toevoegingen	38.425	-	-	-	-	-
Stika regeling (raadsbesluit 18 dec 2018) herinrichting Blake Beemd	15.000-	15.000-	15.000-			
Totaal onttrekkingen	15.000-	15.000-	15.000-	-	-	-
Stand reserve per 31-12-	386.557	371.557	356.557	356.557	356.557	356.557

reserve	791090 Reserve grondexploitatie
soort reserve	Bestemmingsreserve
budgethouder	Afdelingshoofd Beleid
wenselijk minimum bedrag	Gekoppeld aan een ondergrens welke blijkt uit paragraaf Grondbeleid
wenselijk maximum bedrag	Anderhalf maal de omvang van de noodzakelijke ondergrens/buffer
doel van de reserve	Onvoorziene risico's in de gemeentelijke grondexploitaties opvangen met betrekking tot het kunnen voldoen van aanvullende kosten buiten de gevoteerde middelen om.
voeding uit	Gerealiseerde winsten op bouwgrondexploitaties of indien noodzakelijk aanvulling vanuit de algemene reserve.

	Werkelijk 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Stand reserve per 1-1-	379.140	577.475	546.000	546.000	546.000	546.000
Verwachte tussentijdse winstneming 2022 winstnemen Airpark	272.121	842.000				
Totaal toevoegingen	272.121	842.000	-	-	-	-
Verliesnemen DIC						
Verliesnemen Nieuwstraat 55						
Verlies nemen grex Jumbo	4.097-					
Aanslag VPB						
nota grondbeleid		30.000-				
Bijdrage per m2 verkochte bouwgrond	69.689-					
Jaarrekening 2021: overhevelen naar algemene reserve		31.475-				
Verwachte afoming 2022 naar algemene reserve		812.000-				
Totaal onttrekkingen	73.786-	873.475-	-	-	-	-
Stand reserve per 31-12-	577.475	546.000	546.000	546.000	546.000	546.000

reserve	791091 Reserve ruimtelijke kwaliteit
---------	--------------------------------------

soort reserve	Bestemmingsreserve
budgethouder	Afdelingshoofd Beleid
wenselijk minimum bedrag	Geen ondergrens
wenselijk maximum bedrag	Geen bovengrens
doel van de reserve	Uitgaven af te dekken die niet in het betreffende plan vallen maar die wel ten gunste van het plan komen.
voeding uit	Gerealiseerde verkopen van grond en de daaraan gekoppelde tarieven overeenkomstig de paragraaf Grondbeleid.

	Werkelijk 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Stand reserve per 1-1-	3.089.890	3.328.231	3.637.231	3.717.231	3.797.231	3.877.231
Bijdrage per m2 verkochte bouwgrond	69.689	309.000				
Bijdrage op basis van anterieure overeenkomst	168.652	150.000	80.000	80.000	80.000	80.000
Totaal toevoegingen	238.341	459.000	80.000	80.000	80.000	80.000
Verwachte bestedingen		150.000				
Totaal onttrekkingen	-	150.000	-	-	-	-
Stand reserve per 31-12-	3.328.231	3.637.231	3.717.231	3.797.231	3.877.231	3.957.231

voorziening	791097 Reserve MJOP Sport
-------------	---------------------------

soort voorziening	Bestemmingsreserve
budgethouder	Afdelingshoofd Beleid
wenselijk minimum bedrag	Geen ondergrens
wenselijk maximum bedrag	Geen bovengrens
doel van de reserve	Een reserve MJOP (sport) op te zetten en hiervoor incidenteel in de begroting 2022 een bedrag van 250.000 euro op te nemen.
voeding uit	

	Werkelijk 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Stand reserve per 1-1-		-	250.000	201.340	128.950	84.750
Storting 2022		250.000				
Totaal toevoegingen		250.000	-	-	-	-
Onttrekking			48.660	72.390	44.200	-
Totaal onttrekkingen	-	-	48.660	72.390	44.200	-
Stand reserve per 31-12-	-	250.000	201.340	128.950	84.750	84.750

voorziening	791098 Reserve IHP (Integraal Huisvestings Plan)
-------------	--

soort voorziening Bestemmingsreserve
 budgethouder Afdelingshoofd Beleid
 wenselijk minimum bedrag Geen ondergrens
 wenselijk maximum bedrag Geen bovengrens
 doel van de reserve Een reserve IHP op te zetten en hiervoor incidenteel in de bgroting 2022 een bedrag van 250.000 euro op te nemen.
 voeding uit

	Werkelijk 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Stand reserve per 1-1-		-	250.000	250.000	250.000	250.000
Storting 2022		250.000				
Totaal toevoegingen		250.000				
Onttrekking						
Totaal onttrekkingen	-	-	-	-	-	-
Stand reserve per 31-12-	-	250.000	250.000	250.000	250.000	250.000

voorziening	791080 Voorziening riolering	
-------------	------------------------------	--

soort voorziening	Waarvoor een heffing wordt geheven
budgethouder	Afdelingshoofd Beheer
wenselijk minimum bedrag	Geen ondergrens
wenselijk maximum bedrag	Geen bovengrens
doel van de voorziening	Naast het alloceren van gelden verkregen via heffingen van burgers tot doel om fluctuaties in de tariefstelling tot een minimum te beperken.
voeding uit	Door stortingen of onttrekkingen op basis van eventuele positieve of negatieve jaarresultaten bij het product riolering.

	Werkelijk 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Stand reserve per 1-1-	1.284.820	1.482.418	1.094.724	945.937	797.150	648.363
Storting: resultaat 2019 Storting resultaat 2021	197.598					
Totaal toevoegingen	197.598	-	-	-	-	-
Onttrekking mutatie 2e burap		292.694- 95.000-	148.787-	148.787-	148.787-	148.787-
Totaal onttrekkingen	-	387.694-	148.787-	148.787-	148.787-	148.787-
Stand reserve per 31-12-	1.482.418	1.094.724	945.937	797.150	648.363	499.576

voorziening	791015 Voorziening voormalig bestuur en personeel
-------------	---

soort voorziening Voor verplichtingen, verliezen en risico's

budgethouder Afdelingshoofd Ondersteuning

wenselijk minimum bedrag Geen ondergrens

wenselijk maximum bedrag Geen bovengrens

doel van de voorziening Toekomstige verplichtingen te dekken van voormalig bestuur en personeel.

voeding uit Heeft plaatsgevonden door vanaf 2005 tot en met 2018 jaarlijks € 280.000 in de voorziening te storten.

	Werkelijk 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Stand reserve per 1-1-	109.074	-	-	-	-	-
Totaal toevoegingen	-	-	-	-	-	-
Naar reserve	109.074					
Totaal onttrekkingen	109.074	-	-	-	-	-
Stand reserve per 31-12-	-	-	-	-	-	-

voorziening	791050 Voorziening groot onderhoud gem. gebouwen
-------------	--

soort voorziening Ter egalisering van kosten

budgethouder Afdelingshoofd Beheer

wenselijk minimum bedrag Geen ondergrens

wenselijk maximum bedrag Geen bovengrens

doel van de voorziening Fluctuaties op te vangen in de uitgaven van het jaarlijkse beschikbare onderhoudsbudget.

voeding uit Bedragen zoals aangegeven in het meerjarig onderhoudsplan.

	Werkelijk 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Stand reserve per 1-1-	777.234	657.802	553.749	342.147	304.535	201.773
Storting conform MJOP Schadevergoeding	282.730	282.730	282.730	282.730	282.730	
Totaal toevoegingen	282.730	282.730	282.730	282.730	282.730	-
Onttrekking conform MJOP	402.162-	386.783-	494.332-	320.342-	385.492-	
Totaal onttrekkingen	402.162-	386.783-	494.332-	320.342-	385.492-	-
Stand reserve per 31-12-	657.802	553.749	342.147	304.535	201.773	201.773

voorziening	791049 en 791051 Voorziening groot onderhoud gem. gebouwen VTBC
-------------	---

soort voorziening	Ter egalisering van kosten
budgethouder	Afdelingshoofd Beheer
wenselijk minimum bedrag	Geen ondergrens
wenselijk maximum bedrag	Geen bovengrens
doel van de voorziening	Fluctuaties op te vangen in de uitgaven van het jaarlijkse beschikbare onderhoudsbudget.
voeding uit	Bedragen zoals aangegeven in het meerjarig onderhoudsplan.

	Werkelijk 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Stand reserve per 1-1-	490.335	267.177	171.168	314.400	402.549	201.150
Storting conform MJOP extra storting vtbc vanuit algemene reserve	179.370	179.370	179.370	179.370	179.370	
Totaal toevoegingen	179.370	179.370	179.370	179.370	179.370	-
Onttrekking conform MJOP	303.098	275.379	36.138	91.221	380.769	
Onttrekking conform MJOP	99.430					
Totaal onttrekkingen	402.528	275.379	36.138	91.221	380.769	-
Stand reserve per 31-12-	267.177	171.168	314.400	402.549	201.150	201.150

voorziening	791068 Voorziening salarissen VTBC
-------------	------------------------------------

soort voorziening Ter egalisering van kosten
 budgethouder Afdelingshoofd Beheer
 wenselijk minimum bedrag Geen ondergrens
 wenselijk maximum bedrag Geen bovengrens
 doel van de voorziening Aanvulling salarissen voormalig personeel inzake privatesering Zuiderpoort
 voeding uit Eenmalige storting in 2018

	Werkelijk 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Stand reserve per 1-1-	166.966	87.607	16.359	16.359	16.359	16.359
Storting						
Totaal toevoegingen	-	-	-	-	-	-
Onttrekking conform MIOP	79.359-	71.247-				
Totaal onttrekkingen	79.359-	71.247-	-	-	-	-
Stand reserve per 31-12-	87.607	16.359	16.359	16.359	16.359	16.359

voorziening	791054 Voorziening onderhoud wegen
-------------	------------------------------------

soort voorziening	Ter egalisering van kosten
budgethouder	Afdelingshoofd Beheer
wenselijk minimum bedrag	Geen ondergrens
wenselijk maximum bedrag	Geen bovengrens
doel van de voorziening	Fluctuaties op te vangen in de uitgaven van het jaarlijkse beschikbare onderhoudsbudget voor het wegennet.
voeding uit	Bedragen zoals aangegeven in het meerjarig onderhoudsplan.

	Werkelijk 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Stand reserve per 1-1-	448.013	699.984	699.984	699.984	699.984	699.984
Storting conform notitie beheer openbare ruimte 2021-2025/ beheerplan wegen 2021-2025	765.085	765.085	765.085	765.085	765.085	765.085
Totaal toevoegingen	765.085	765.085	765.085	765.085	765.085	765.085
Storting conform notitie beheer openbare ruimte 2021-2025/ beheerplan wegen 2021-2025	513.115-	765.085-	765.085-	765.085-	765.085-	765.085-
Totaal onttrekkingen	513.115-	765.085-	765.085-	765.085-	765.085-	765.085-
Stand reserve per 31-12-	699.984	699.984	699.984	699.984	699.984	699.984

voorziening	791055 Voorziening onderhoud groen
-------------	------------------------------------

soort voorziening	Ter egalisering van kosten
budgethouder	Afdelingshoofd Beheer
wenselijk minimum bedrag	Geen ondergrens
wenselijk maximum bedrag	Geen bovengrens
doel van de voorziening	Fluctuaties op te vangen in de uitgaven van het jaarlijkse beschikbare onderhoudsbudget voor groen
voeding uit	Bedragen zoals aangegeven in het plan Beheer openbare ruimte

	Werkelijk 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Stand reserve per 1-1-	-	47.283	47.283	47.283	47.283	47.283
Storting 2019	47.283	47.283	47.283	47.283	47.283	47.283
Totaal toevoegingen	47.283	47.283	47.283	47.283	47.283	47.283
Onttrekking	-	47.283	47.283	47.283	47.283	47.283
Totaal onttrekkingen	-	47.283	47.283	47.283	47.283	47.283
Stand reserve per 31-12-	47.283	47.283	47.283	47.283	47.283	47.283

voorziening	791075 Voorziening 2bconnect
-------------	------------------------------

soort voorziening Ter egalisering van kosten
 budgethouder Afdelingshoofd Burgers en Bedrijven
 wenselijk minimum bedrag Geen ondergrens
 wenselijk maximum bedrag Geen bovengrens
 doel van de voorziening Voor het behouden en verbeteren van biodiversiteit op bedrijventerreinen.

voeding uit

	Werkelijk 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Stand reserve per 1-1-	62.794	20.259	0	0	0	0
Storting						
Totaal toevoegingen	-	-	-	-	-	-
Onttrekking Vrijval ivm opheffen voorziening	42.535-	20.259-				
Totaal onttrekkingen	42.535-	20.259-	-	-	-	-
Stand reserve per 31-12-	20.259	0	0	0	0	0

voorziening	791074 Voorziening straatverlichting	
-------------	--------------------------------------	--

soort voorziening Ter egalisering van kosten
 budgethouder Afdelingshoofd Beheer
 wenselijk minimum bedrag Geen ondergrens
 wenselijk maximum bedrag Geen bovengrens
 doel van de voorziening Fluctuaties op te vangen in de uitgaven van het jaarlijkse beschikbare onderhoudsbudget voor de straatverlichting.
 voeding uit Bedragen zoals aangegeven in het onderhoudsplan straatverlichting

	Werkelijk 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Stand reserve per 1-1-	184.035	211.976	211.976	211.976	211.976	211.976
Storting 2019	27.941	27.941	27.941	27.941	27.941	27.941
Totaal toevoegingen	27.941	27.941	27.941	27.941	27.941	27.941
Onttrekking	-	27.941-	27.941-	27.941-	27.941-	27.941-
Totaal onttrekkingen	-	27.941-	27.941-	27.941-	27.941-	27.941-
Stand reserve per 31-12-	211.976	211.976	211.976	211.976	211.976	211.976

Bijlage 4: Kerngegevens

A: Sociale structuur	Werkelijke gegevens 31-12-2021	Geraamde gegevens 1-1-2023
Aantal inwoners	20.683	20.676
waarvan:		
inwoners 0 - 19 jaar	3.940	3.942
inwoners 20 -59 jaar*	11.622	10.006
inwoners 60 – 79 jaar*	2.874	5.581
inwoners 80 – 99 jaar*	1.744	1.144
100 jaar* en ouder	503	3
*de indeling van inwoners is enigszins aangepast waardoor de aantallen een vertekend beeld kunnen geven		
Aantal mannen	10.457	10.449
Aantal vrouwen	10.226	10.227
Aantal leerl. basisonderwijs scholen Cranendonck	1.471*	1.481
Aantal leerl. voortgezet onderwijs (dependance Budel)	333*	344
*stand per 1 oktober		
Participatiewet(PW)	211	205
Besluit Bijstandsverlening zelfstandigen (BBZ)	1	2
De Inkomensvoorziening voor Ouderen en gedeeltelijk Arbeidsongeschikte Werkloze werknemers (IOAW)	14	15
De Inkomensvoorziening voor Ouderen en gedeeltelijk Arbeidsongeschikte Zelfstandigen (IOAZ)	3	4
Aantal voorzieningen Jeugdzaken	470	450
Aantal vervoersvoorzieningen WMO	526	525
Aantal rolstoelvoorzieningen WMO	180	180
Aantal woonvoorzieningen WMO	179	181
Aantal voorzieningen:huishoudelijke hulp WMO	531	557

B: Fysieke structuur	Werkelijke gegevens 31-12-2021	Geraamde gegevens 1-1-2023
Oppervlakte gemeente in hectare totaal woonruimten waarvan: aantal woningen aantal bijzondere wooneenheden aantal woonwagens	7.814 9.588 9.113 445 30	7.814 9.622 9.147 445 30
Lengte van wegen: wegen buiten de bebouwde kom in km wegen binnen de bebouwde kom in km semi- en onverharde wegen, fiets- en voetpaden in km	 127 124 73	 127 124 73
Aantal m ² openbaar groen: Oppervlakte bossen en natuur in hectare	599.000 310	599.000 310

C: Financiële structuur	Werkelijke gegevens 31-12-2021	Geraamde gegevens 1-1-2023
Gewone uitgaven*		
- absoluut	53.312.000	61.563.961
- per inwoner	2.578	2.978
Gewone inkomsten*		
- absoluut	56.807.000	61.878.841
- per inwoner	2.747	2.993
Opbrengst belastingen en rechten		
- absoluut	11.551.000	11.233.000
- per inwoner	558	543
Algemene uitkering Gemeentefonds		
- absoluut	37.031.174	39.387.000
- per inwoner	1.788	1.905
Eigen financieringsmiddelen		
- absoluut	22.908.000	25.766.000
- per inwoner	1.108	1.246
Vaste schuld		
- absoluut	28.376.000	26.206.000
- per inwoner	1.372	1.268

* *Uitgaven/Inkomsten algemene dienst voor resultatenbestemming.*

Bijlage 5: Overzicht incidenteel budget

Programma	ECL omschrijving	2023	2024	2025	2026	Toelichting
Wonen en Leven	omgevingsplan		-150	-150	-150	In de jaren 2024 t/m 2026 wordt het omgevingsplan opgesteld.
Wonen en Leven	incidentele lasten omgevingsplan t.l.v. algemene reserve		150	150	150	Incidentele lasten worden gedekt uit de algemene reserve.
Wonen en Leven	Geo informatie	-30	-30			Incidentele invoeringskosten voor de invoering van de samenhangende objectenadministratie. Met name eenmalig migreren van basisadministraties
Wonen en Leven	Verduurzaming erf- en reguliere pacht	-25				In 2023 onderzoeken we wat nodig is om een stap te zetten naar een verdere verduurzaming van het pachtareaal. In 2023 hebben we eenmalige onderzoekskosten.
Wonen en Leven	Natuur- water- en klimaatopgaven	-80				Opstellen van een beleidskader en uitvoeringsagenda om de gemeentelijke belangen op het gebied van natuur, water en klimaat beter te borgen. Incidentele kosten voor het opstellen van een beleidskader
Wonen en Leven	Stimuleringsmaatregel aanplant bomen	-50				Stimuleringsmaatregel bomenaanplant als experiment voor 2023. Hiermee stimuleren we particulieren om op eigen grond meer bomen aan te planten.
Wonen en Leven	Milieubeleid passend voor omgevingswet	-20	-10			Met de invoering van de omgevingswet moeten de milieuregels eenmalig worden aangepast. Eenmalig moeten verschillende beleidsdocumenten en daarbij behorende regels worden aangepast.
Werk en ondernemen	Onderzoek economische ontwikkelingen Cranendonck	-50				In 2023 onderzoeken we waar en onder welke omstandigheden economische ontwikkelingen in Cranendonck kunnen plaatsvinden. Dit betreft dus eenmalige onderzoekskosten
Recreatie en toerisme	Bijdrage in huisvesting Smokkelmuseum	-50				Eenmalige bijdrage om een nieuwe locatie fysiek geschikt te maken om het Smokkelmuseum te huisvesten
Recreatie en toerisme	Bijdrage in huisvesting hervormd kerkje	-50				Incidentele bijdrage om het Hervormd Kerkje geschikt te maken voor huisvesting van de heemkunde (of een eventuele andere publieksfunctie; enkele aanpassingen aan het gebouw zoals entree/openheid).
Recreatie en toerisme	Extra stroomkast kermis en evenementen	-10				Op het evenemententerrein aan de Poelderstraat is een extra stroomvoorziening noodzakelijk, omdat de huidige infrastructuur te weinig capaciteit heeft voor de kermiswoonwagens. De incidentele kosten van deze voorziening worden begroot op € 10.000.
Sociaal domein	Arbeidsmarktbeleid	-40				Voor een periode van 2 jaar (2022 en 2023) is een halve fte aan beleidscapaciteit nodig om op een effectieve en constructieve wijze invulling te geven en gebruik te willen maken van de arbeidsmarktregio (einddatum 31-12-2023).
Sociaal domein	Pilot valpreventie	-18	-18	-18		Begin 2023 start een 3-jarig pilotproject gericht op valpreventie (einddatum 31-12-2026). Doelstelling is het aantal valincidenten onder de deelnemers met 60% te verlagen. In de pilotperiode van 3 jaar willen we in totaal 2000 65-plussers via de pilot te bereiken. Voor Cranendonck betekent dit naar rato maximaal 400 deelnemers in 3 jaar.
Bestuur en organisatie	Organisatie ontwikkeling	-280				2023 staat in het teken van organisatie ontwikkeling. Er ligt een ambitieus concept programmaplan voor, waarin tijd en expertise belangrijke voorwaarden zijn. In 2023 is daarom incidentele externe ondersteuning op HR-niveau en organisatieontwikkeling nodig.
Bestuur en organisatie	Uitvoering dienstverleningsconcept	-160	-160			In 2023 als in 2024 hebben we incidenteel 2 FTE extra nodig om het dienstverleningsconcept goed te kunnen uitvoeren. Daaronder vallen ook aanpassing van werkprocessen rondom invoering van nieuwe wetgeving: Woo, Wep, (digitale) toegankelijkheid en de Omgevingswet. Vanaf 2024 is het werk in de reguliere formatie van de teams geborgd.
Totaal incidenteel		-863	-218	-18	0	

Bijlage 6: Kredieten

Nieuwe kredieten 2023	Bedrag
a. Meemortel Budel, vervanging verhardingen rijbaan	760.000
b. Infrastructurele verbeteringen smalle wegen 2023	480.000
c. Vervangen straatmeubilair	25.000
d. Verkeersvoorzieningen (vervanging verkeerslichten kruising Burg. Van Houtstraat-Nieuwstraat-Cranendoncklaan	175.000
e. VerLEDding openbare verlichting uitvoeringsjaar 2023	550.000
f. Renovatie groen Fazantlaan/Patrijslaan	250.000
g. Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP) 2023	700.000
h. Uitvoeringsprogramma Verkeer en Vervoer 2023	560.000
Totaal	

Bijlage 7: Geprognosticeerde balans

Activa	Rekening 2021	2022	2023	2024	2025	2026
Immateriële vaste activa	359	327	295	263	231	199
Materiële vaste activa	52.425	59.720	64.228	62.348	60.681	58.663
Financiële vaste activa	1.883	1.801	1.719	1.637	1.555	1.473
Totaal Vaste Activa	54.667	61.848	66.242	64.248	62.467	60.335
Voorraden	3.451	3.701	4.168	2.499	1.712	1.712
Uitzettingen <1 jaar	8.873	8.873	8.873	8.873	8.873	8.873
Liquide middelen	598	598	598	598	598	598
Overlopende activa	3.846	3.846	3.846	3.846	3.846	3.846
Totaal Vlottende Activa	16.768	17.018	17.485	15.816	15.029	15.029
Totaal Activa	71.435	78.866	83.727	80.064	77.496	75.364
Passiva	Rekening 2021	2022	2023	2024	2025	2026
Eigen vermogen	22.908	25.766	25.100	24.997	26.149	28.110
Resultaat jaar	3.211	-417	291	1.549	2.345	-316
Voorzieningen	3.476	2.795	2.578	2.480	2.027	2.027
Vaste schuld	28.386	26.216	34.854	35.484	36.178	37.035
Totaal Vaste Passiva	57.981	54.361	62.823	64.509	66.699	66.856
Vlottende schuld	4.100	4.100	4.100	4.100	4.100	4.100
Overlopende passiva	9.354	20.406	16.803	11.455	6.697	4.408
Totaal Vlottende Passiva	13.454	24.506	20.903	15.555	10.797	8.508
Totaal Passiva	71.435	78.866	83.727	80.064	77.496	75.364

Bijlage 8: Totaaloverzicht nieuwe beleidsvoornemens

Omschrijving	incidenteel				structureel			
	2023	2024	2025	2026	2023	2024	2025	2026
<u>1.1 Wonen</u>								
<u>Verkeer en Vervoer</u>								
Gemeentelijk Verkeers- en vervoersplan (GVVP)						-25	-25	-24
<u>Leefbaarheid</u>								
<u>1.4 Openbare ruimte</u>								
Kadernota: extra inzet op de preventie en aanpak van zwerfafval	-24							
Kadernota: dekking via afvalstoffenheffing	24							
Kadernota: Milieubeleid actualiseren passend bij omgevingswet	-20	-10						
Kadernota: Stikstofproblematiek					-60	-60	-60	
Stimuleringsmaatregel aanplant bomen	-50							
Groen: kwaliteitsniveau naar niveau B						-200	-200	
<u>1.5 Duurzaamheid</u>								
Uitvoering Transitievisie warmte & Wijkuitvoeringsplannen	-150							
Inzet reserve duurzaamheid	150							
Kadernota: Verduurzaming erf- en reguliere pacht	-25							
Totaal nieuw beleid	-95	-10	0		-60	-285	-285	-24

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2023	2024	2025	2026
<u>Economie</u>								
Onderzoek economische ontwikkelingen Cranendonck	-50							
<u>Ondernemen</u>								
Totaal nieuw beleid	-50	0	0		0	0	0	0

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2023	2024	2025	2026
Sport								
Kadernota: Koersdocument Sport en bewegen					-153	-154	-143	-108
Inzet reserve MJOP Sport					48	72	44	
Cultuur								
Kadernota: Icoonproject Smokkelmuseum					-30	-30	-30	-30
Bijdrage huisvesting Smokkelmuseum	-50							
Bijdrage aanpassing huisvesting hervormd kerkje	-50							
Bijdrage heemkundevereniging i.r.t. huisvesting					-15	-15	-15	-15
Kadernota: Cranendonckse cultuurpodia					-20	-20	-20	-20
3.3 Toerisme en evenementen								
Kadernota: professionalisering VVV i.r.t. taakstelling VVV					-20	-20	-20	-20
Kadernota: opwaarderen recreatieve fiestroutes (extra investering € 200.00)						-9	-9	-9
Totaal nieuw beleid	-100	0	0	0	-190	-176	-193	-202

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2023	2024	2025	2026
4.4 Onderwijs								
Jeugd								
Uitvoeringsagenda jeugd					-40	-40	-40	-40
Maatschappelijke ondersteuning								
Pilot valpreventie	-18	-18	-18					
Werk & Inkomen								
Individuele studietoelage					-17	-17	-17	-17
Armoede en schuldhulpverlening: "Minimale armoede, maximaal meedoen"; voorzieningenwijzer					-38	-38	-38	-38
Totaal nieuw beleid	-18	-18	-18	0	-95	-95	-95	-95

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2023	2024	2025	2026
5.6 Bedrijfsvoering								
Kadernota: Organisatie ontwikkeling	-280				-485	-485	-485	-485
Kadernota: Uitvoering dienstverleningsconcept	-160	-160			-35	-35	-35	-35
Kadernota: DMOP (rentekosten)					-30	-37	-44	-46
Kadernota: onroerende zaken					-80	-80	-80	-80
Bestuur								
Burgerdiensten								
Algemene dekking								
Beëindigen AZC							-200	-200
Openbare orde								
Kadernota: Ondernijning, doorontwikkeling crisisbeheersing, cybercriminaliteit, Zorg en veiligheid					-48	-43	-43	-43
Totaal nieuw beleid	-440	-160	0		-678	-680	-887	-889

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2023	2024	2025	2026
Totaal nieuw beleid programma 1	-95	-10	0		-60	-285	-285	-24
Totaal nieuw beleid programma 2	-50	0	0		0	0	0	0
Totaal nieuw beleid programma 3	-100	0	0		-190	-176	-193	-202
Totaal nieuw beleid programma 4	-18	-18	-18		-95	-95	-95	-95
Totaal nieuw beleid programma 5	-440	-160	0		-678	-680	-887	-889
Totaal nieuw beleid	-703	-188	-18		-1.023	-1.236	-1.460	-1.210

Bijlage 9: Overzicht algemene dekkingsmiddelen

Hier wordt een overzicht gegeven van de algemene dekkingsmiddelen bestaande uit:

1. Lokale heffingen;
2. Algemene uitkering;
3. Bespaarde rente;
4. Dividend;
5. Saldo van de financieringsfunctie

In voorkomende gevallen wordt aangegeven waar in de begroting meer informatie te vinden is.

Totaal overzicht algemene dekkingsmiddelen (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	2023	2024	2025	2026
Lokale heffingen	5.612	5.727	5.856	5.985
Algemene uitkering	39.387	39.917	41.864	39.822
Algemene uitkering toezegging Jeugd	0	712	635	635
Bespaarde rente	232	231	229	227
Dividend	7	7	7	7
Saldo van de financieringsfunctie	37	10	12	-7
Totaal	45.275	46.604	48.603	46.669

1. Lokale heffingen

Informatie over de lokale heffingen is opgenomen in de paragraaf "Lokale heffingen" met een beeld van onder andere de beleidsuitgangspunten, belastingvoorstellen en het kwijtscheldingsbeleid. De paragraaf "Lokale heffingen" is breder van opzet dan deze paragraaf. Onder lokale heffingen vallen ook items als afvalstoffenheffing, rioolrecht, diverse leges, etc. Deze heffingen zijn geraamd onder de diverse programma's. De lokale heffingen zoals opgenomen in bovenstaand overzicht betreffen alleen de onroerendezaakbelastingen, de toeristenbelasting en de precario rechten.

2. Algemene uitkering

De algemene uitkering is gebaseerd op de uitkomsten van de Meicirculaire 2022. Tevens is reeds rekening gehouden met de toegezegde additionele middelen voor Jeugdzorg.

3. Bespaarde rente

Dit betreft de rente voor het aanhouden van reserves als intern financieringsmiddel waardoor rentekosten van externe financieringsmiddelen worden bespaard. In 2023 is het rentepercentage 1,1% (conform begroting 2022).

4. Dividend

Het betreft hier de inkomsten van het structureel dividend van de Bank Nederlandse Gemeenten.

5. Saldo van de financieringsfunctie

In de paragraaf financiering is het renteschema opgenomen. Dit schema geeft inzicht in de rentelasten externe financiering, het renteresultaat en de wijze van rentetoerekening. Uit het renteschema blijkt dat het renteresultaat voor 2023 € 37.000 bedraagt. Dit wordt veroorzaakt doordat het berekende omslagpercentage is afgerond op 1,1%. Dit omslagpercentage wordt ook bij de verantwoording (jaarrekening) gehanteerd (voorcalculatie = nacalculatie).

Bijlage 10: Specificatie baten en lasten per taakveld

Taakveld	Omschrijving	2023U	2024U	2025U	2026U	2027U	2023I	2024I	2025I	2026I	2027I
0.1	Bestuur	1.532.432	1.529.292	1.529.151	1.529.010	1.529.010	14.521	14.521	14.521	14.521	14.521
0.10	Mutaties reserves	80.000	80.000	80.000	80.000	80.000	328.940	473.508	477.090	463.384	463.384
0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten	290.880	1.548.547	2.344.811	-315.760	-315.760	0	0	0	0	0
0.2	Burgerzaken	1.477.601	1.577.643	1.568.080	1.568.035	1.568.035	200.478	409.897	437.424	437.424	437.424
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	149.723	149.723	149.723	149.723	149.723	0	0	0	0	0
0.4	Overhead	8.471.364	8.178.557	7.943.594	7.914.185	7.914.185	-20.477	-20.477	-20.477	-20.477	-20.477
0.5	Treasury	-33.400	24.841	30.493	57.169	57.169	239.813	267.839	272.805	277.471	277.471
0.61	OZB Woningen	136.154	136.154	136.154	136.154	136.154	3.245.685	3.312.685	3.387.477	3.462.001	3.462.001
0.62	OZB Niet-Woningen	0	0	0	0	0	2.354.746	2.402.746	2.456.993	2.511.047	2.511.047
0.64	Belastingen overig	13.446	13.446	13.446	13.446	13.446	55.271	55.271	55.271	55.271	55.271
0.7	Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefon	121.500	134.500	148.500	148.500	148.500	39.386.694	40.628.760	42.498.898	40.456.898	40.456.898
0.8	Overige baten en lasten	3.310.789	3.982.838	5.351.432	6.421.626	6.421.626	576.265	576.265	576.265	576.265	576.265
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	1.345.268	1.344.946	1.344.625	1.344.303	1.344.303	82.000	82.000	82.000	82.000	82.000
1.2	Openbare orde en veiligheid	1.002.348	997.348	997.348	997.348	997.348	110.054	110.054	110.054	110.054	110.054
2.1	Verkeer en vervoer	3.268.817	3.315.973	3.304.713	3.282.268	3.282.268	27.098	27.098	27.098	27.098	27.098
2.5	Openbaar vervoer	3.042	3.012	2.982	3.680	3.680	0	0	0	0	0
3.1	Economische ontwikkeling	853.992	758.692	758.614	758.538	758.538	0	0	0	0	0
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	2.449.285	1.809.012	774.527	777.447	777.447	2.443.407	1.831.045	784.385	784.385	784.385
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	19.590	19.590	19.590	19.590	19.590	20.170	20.170	20.170	20.170	20.170
3.4	Economische promotie	365.843	277.958	277.858	277.758	277.758	290.835	290.835	290.835	290.835	290.835
4.1	Openbaar basisonderwijs	165.171	165.171	165.171	165.171	165.171	0	0	0	0	0
4.2	Onderwijshuisvesting	747.909	741.777	726.198	723.160	723.160	4.260	4.260	4.260	4.260	4.260
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	732.318	732.318	732.318	732.318	732.318	5.216	5.216	5.216	5.216	5.216
5.1	Sportbeleid en activering	662.117	659.347	632.657	596.957	596.957	0	0	0	0	0
5.2	Sportaccommodaties	1.216.438	1.300.366	1.341.915	1.361.631	1.361.631	625.318	625.318	625.318	625.318	625.318
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	926.759	825.922	824.399	822.107	822.107	54.913	54.913	54.913	54.913	54.913
5.4	Musea	2.126	2.105	2.083	2.062	2.062	0	0	0	0	0
5.5	Cultureel erfgoed	45.015	45.271	45.814	45.848	45.848	0	0	0	0	0
5.6	Media	400.928	400.928	400.928	400.928	400.928	0	0	0	0	0
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.658.413	1.798.059	1.797.926	1.597.873	1.597.873	33.468	33.468	33.468	33.468	33.468
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	1.752.636	1.786.903	1.986.035	1.978.387	1.978.387	109.570	109.570	109.570	109.570	109.570
6.2	Wijkteams	1.573.807	1.588.807	1.590.807	1.590.807	1.590.807	0	0	0	0	0
6.3	Inkomensregelingen	6.105.081	6.113.081	6.135.081	6.135.081	6.135.081	3.721.000	3.721.000	3.721.000	3.721.000	3.721.000
6.4	Begeleide participatie	2.064.412	1.958.588	1.870.588	1.762.588	1.762.588	0	0	0	0	0
6.5	Arbeparticipatie	499.241	494.065	493.065	493.065	493.065	0	0	0	0	0
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	826.174	914.053	1.001.931	1.089.810	1.089.810	5.189	5.189	5.189	5.189	5.189
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	3.826.375	3.826.375	3.826.375	3.826.375	3.826.375	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	3.735.580	3.735.580	3.735.580	3.735.580	3.735.580	0	0	0	0	0
6.82	Geescaleerde zorg 18-	490.111	490.111	491.111	491.111	491.111	0	0	0	0	0
7.1	Volkgezondheid	842.954	858.954	873.954	889.954	889.954	0	0	0	0	0
7.2	Riolering	1.813.167	1.779.666	1.779.665	1.766.116	1.766.116	2.325.102	2.291.600	2.291.600	2.291.600	2.291.600
7.3	Afval	1.944.670	1.944.670	1.944.669	1.944.670	1.944.670	2.554.403	2.554.403	2.554.403	2.554.403	2.554.403
7.4	Milieubeheer	1.078.496	987.561	976.625	915.690	915.690	10.343	9.408	8.472	7.537	7.537
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	120.744	120.559	120.374	120.189	120.189	54.899	54.899	54.899	54.899	54.899
8.1	Ruimtelijke ordening	699.075	809.802	779.802	779.802	779.802	266.278	166.278	166.278	166.278	166.278
8.2	Grondeexploitatie (niet bedrijventerreinen)	1.780.503	2.602.997	3.182.354	3.179.368	3.179.368	1.815.238	2.620.121	3.200.413	3.200.413	3.200.413
8.3	Wonen en bouwen	1.309.947	1.039.403	939.393	939.394	939.394	838.144	766.651	766.651	766.651	766.651
	Totaal	61.878.841	63.604.511	65.172.459	63.249.062	63.249.062	61.878.841	63.604.511	65.172.459	63.249.062	63.249.062

Bijlage 11: Lijst met afkortingen

AB	Algemeen Bestuur
ABdK	Actief Bodembeheer de Kempen
AMHK	Advies- en Meldpunt Huiselijk Geweld en Kinder mishandeling
AO	Administratieve Organisatie
APV	Algemene Plaatselijke Verordening
AR	Algemene Reserve
ARCOR	Algemene Regels voor de Cranendonckse Openbare Ruimte
ARG	Algemene Reserve Grondexploitatie
AU	Algemene Uitkering
AVG	Algemene verordening gegevensbescherming
AWB	Algemene wet bestuursrecht
AWBZ	Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten
AZC	Asielzoekerscentrum
BAG	Basisregistraties Adressen en Gebouwen
BBP	Bruto Binnenlands Product
BBT	Bedrijventerreinen Benchmark Tool
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten
BBZ	Besluit Bijstandsverlening Zelfstandigen 2004
BCF	BTW Compensatie Fonds
BdK	Bibliotheek De Kempen
BDU	Brede doeluitkering
BENG	Bijna Energie Neutrale Gebouwen
BIBOB	Wet Bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur
BIE	Bouwgrond in exploitatie
BIG	Baseline Informatieveiligheid Gemeenten
BIO	Buitengebied In Ontwikkeling
BIO	Ensia/Baseline Informatiebeveiliging Nederlandse Overheid
BIVAK	Bijzonder Innovatief Vakonderwijs
BIZOB	Bureau Inkoop en Aanbestedingen Zuidoost Brabant
BKP	Beeldkwaliteitplan
BNA	Brainport Nationale Actieagenda
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BOM	Brabantse Ontwikkelingsmaatschappij
BO-MIRT	Bestuurlijk Overleg Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport
Bor	Besluit Omgevingsrecht
BOV	Budelse Ondernemers Vereniging
BOVO	Bovenwijkse Voorzieningen
BPB	Brainport Principles Bedrijventerreinen
BTPL	Basisteamprogrammaleider
BRK	Basisregistratie Kadaster
BRO	Basisregistratie Ondergrond
BRP	Basisregistratie Personen
BUIG	Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorziening aan Gemeenten
BvC	Baronie van Cranendonck
BVL	Brabants VerkeersveiligheidsLabel
BW/MO	Beschermde Wonen en Maatschappelijke Opvang
BZK	Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
CAK	Centraal Administratie Kantoor

CAO	Collectieve arbeidsovereenkomst
CAR/UWO	Collectieve Arbeidsvoorwaardenregeling/Uitwerkingsovereenkomst
CBS	Centraal bureau voor de statistiek
CEO	Cliëntervaringsonderzoek
Cer	Compensatie eigen risico
CISO	Coördinator informatieveiligheid
CJG	Centrum Jeugd en Gezin
CJIB	Centraal Justitieel Incasso Bureau
COA	Centraal Orgaan opvang Asielzoekers
COELO	Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden
COVID-19	Corona Virus Disease 2019
CPB	Centraal Planbureau
CPO	Collectief Particulier Opdrachtgeverschap
CRM	Customer Relationship Management
CROW	Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Wegen- en Waterbouw
CRZ	Collectief Randweg Zuid
CMK	Cultuurreductie met kwaliteit
CVV	Collectief Vraagafhankelijk Vervoer
CWI	Centrum voor Werk en Inkomen
CZ	Centraal Ziekenfonds (zorgverzekeraar)
DDS	Datadistributiesysteem
DIC	Duurzaam Industrierrein Cranendonck
DIV	Documentatie en Informatie Voorziening
DIT	Dommelstroom Interventie Team
DKD	Digitaal Klantdossier
DLO	Dienst Landbouwkundig Onderzoek
DMOP	Duurzaam Meerjaren Onderhoudsprogramma
DMS	Document Management Systeem
DO	Definitief Ontwerp
DSO	Digitaal stelsel Omgevingswet
DSP	Dorpssteunpunt
DUO	Dienst Uitvoering Onderwijs
DVC	Dement Vriendelijk Cranendonck
DVO	Dienstverleningsovereenkomst
EB	Eigen Bijdrage
ECB	Europese Centrale Bank
EMU	Economische en Monetaire Unie
EURIBOR	Euro Interbank Offered Rate
EVZ	Ecologische Verbindingszone
FG	Functionaris gegevensbescherming
FIDO	Wet Financiering Decentrale Overheden
FMI	Functiemengingsindex
Fup	Fauna uittreed plaatsen
FVW	Financiële verhoudingswet
GALM	Groninger Actief Leven Model
GBA	Gemeentelijke Basisadministratie voor persoonsgegevens
GBKN	Grootschalige Basiskaart van Nederland
GEO	Geografisch
GFT	Groente-, Fruit- en Tuinafval
GGD	Gemeenschappelijke Gezondheid Dienst
GGI	Gemeentelijke Gemeenschappelijke Infrastructuur
Ggz	Geestelijke gezondheidszorg

GGZE	Geestelijke Gezondheidszorg Eindhoven en de Kempen
GHOR	Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen
GI	Gecertificeerde Instelling
GMSD	Gemeentelijke Monitoring Sociaal Domein
GOB	Groen Ontwikkelfonds Brabant
CPB	Centraal Planbureau
GPvE	Globaal Programma van Eisen
GRSA2	Gemeenschappelijke Regeling Samenwerkende A2-gemeenten
GREX	Grondexploitatie
GTK	Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader
GVOP	Gemeentelijke Voorzieningen voor Officiële Publicaties
GVL	Gemeenschappelijke Vluchtelingen Locatie
GVVP	Gemeentelijk Verkeer- en Vervoer Plan
HbH	Hulp bij Huishouden
HKZ	Harmonisatie Kwaliteitsbeoordeling in de Zorgsector
HNG	Hypotheekfonds Nederlandse Gemeenten
HNW	Het Nieuwe Werken
HOF	Wet Houdbare Overheidsfinanciën
HRM	Human Resources Management
HvC	Hof van Cranendonck
HUB	Overstappunt tussen verschillende vervoersmodaliteiten
I&A	Informatievoorziening & Automatisering
IBOR	Integraal Beheer Openbare Ruimte
IBP	Interbestuurlijk programma
IC	Interne Controle
ICHOP	Integraal Cultuur Historisch OntwikkelingsProgramma
ICT	Informatie en Communicatie Technologie
iDOP	Integraal dorpontwikkelingsplan
IGO	Integrale Gebiedsontwikkeling
IHP	Integraal Huisvestingsplan
IOAW	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers
IOAZ	Wet Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen
IOK	Intentieovereenkomst
IPO	Interprovinciaal Overleg
ISV	Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing
ITV	Intensivering Toezicht Veehouderijen
JB/JR	Jeugdbescherming/Jeugdreclassering
JGZ	Jeugd Gezondheidszorg
JuZa	Juridische Zaken
KCA	Klein Chemisch Afval
KCC	Klant Contact Centrum
KIT	Kempen Interventieteam
KLIC	Kabels en Leidingen Informatie Centrum
KPI	Kritische Prestatie Indicator
KZC	Kindzorgcentrum
LAA	Landelijk Aanpak Adreskwaliteit
LAP3	Landelijk Afvalbeheerplan 3
LED	LED-verlichting; Light Emitting Diode; zuinige lamp die gebruik maakt van elektriciteit om licht te produceren

LGB	Lokaal Gezondheidsbeleid
LIA	Langetermijn agenda
LISA	Landelijk informatiesysteem van Arbeidsplaatsen
LNv	Landbouw Natuur en Voedselkwaliteit
LOG	Landbouwontwikkelingsgebied
LTA	Lange Termijn Agenda
LVO	Limburg Voortgezet Onderwijs
Mabib	Maatschappij voor Breedband in Brabant B.V.
MBvO	Meer Bewegen voor Ouderen
MBO	Middelbaar Beroeps Onderwijs
MER	Milieueffect Rapportage
Metalot	Innovatie, onderzoek, ondernemerschap en onderwijs voor duurzame, circulaire ontwikkelingen
MIRT	Meerjarenprogramma Infrastructuur Ruimte en Transport
MJIP	Meerjaren investeringsplanning
MJOP	Meerjarig onderhoudsprogramma
MKB	Midden en klein bedrijf
MKOB	Meldkamer Oost Brabant
MO	Maatschappelijke Ondersteuning
MPG	MeerjarenPrognose Grondexploitaties
MRE	Metropoolregio Eindhoven
MT	Managementteam
NIEGG	Niet in exploitatie genomen gronden
NIMBY	Not in my back yard
NNB	Natuur Netwerk Brabant
NPK	Nota Publiekrechtelijke Kaders
NPR	Nederlandse Praktijk Richtlijn
NPS	Net Promoter Score
NRS	Netto Retraction Score
NUP	Nationaal Uitvoering Programma
NWW'er	Niet Werkende Werkzoekende
NZA	Nederlandse Zorgautoriteit
OCC	Ondernemersvereniging Cranendonck
ODZOB	Omgevingsdienst Zuidoost Brabant
OGB	Onderlinge gemeentelijke bosbrandverzekering
OHBA	Onderwijs huisvesting basisonderwijs asielzoekerskinderen
OML	Ontwikkelingsmaatschappij Midden-Limburg
OOGO	Op Overeenstemming Gericht Overleg
OPK	Oud Papier en Karton
OVA	Overheidsbijdrage in de Arbeidsontwikkeling
OZB	Onroerende Zaak Belastingen
PAS	Programmatische Aanpak Stikstof
P&C	Planning & Control
P-budget	Personeelsbudget
PGB	Persoonsgebonden Budget
PIMS	Personeelsinformatie Managementsysteem
PIJOFACH	Personeel, Informatievoorziening, Juridische zaken, Organisatie, Financiën, Administratieve organisatie, Communicatie en Huisvesting
PIP	Persoonlijk Inburgerings Plan
PIT	Peelland interventieteam
PMD	Plastic, metaal en drankenkartons
PMO	Platform Maatschappelijke Ondersteuning

POH	Praktijkondersteuner huisarts
Poc	Percentage of completion
RAV	Regionale Ambulance Voorziening
RES	Regionale Energie Strategie
R&T	Recreatie & Toerisme
RHCE	Regionaal Historisch Centrum Eindhoven
RIB	Raadsinformatiebrief
RICK	Regionaal Instituut Cultuur- en Kunsteducatie
RIEC	Regionaal informatie- en expertisecentrum
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
RMA	Record Management Applicatie
RMC	Regionaal Meld- en coördinatiepunt
RO	Ruimtelijke ordening
ROC	Regionaal opleidingscentrum
ROK	Regionaal Operationeel Kader
ROVL	Richtlijn openbare verlichting
RPvE	Ruimtelijk Programma van Eisen
RUD	Regionale Uitvoeringsdienst
Ruddo	Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden
RUP	Regionaal UitvoeringsProgramma
RVCS	Regeling verwijdering calamiteuze stoffen
RvIG	Rijksdienst voor identiteitsgegevens
RVP	Rijksvaccinatieprogramma
SD	Sociaal Domein
SGDK	Samenwerking Grensgebied De Kempen
SISA	Single information, Single audit
SMA	Sociaal Medische Advisering
SOK	Samenwerkingsovereenkomst
SOR	Samenhangende Objectenregistratie
SPUK	Specifieke Uitkering
SRE	Samenwerkingsverband Regio Eindhoven
SSC	Shared Service Center
Stika	Stimuleringskader landschappen
SVB-BGT	Samenwerkingsverband Van Bronhouders – Basisregistratie Grootchalige Topografie
SvJ	Samen voor Jeugd
SW	Sociale Werkplaats
SWI	Samenwerking Werk en Inkomen
SZW	Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
TRK	Team Ruimtelijke Kwaliteit
UVV	Uitvoeringsprogramma Verkeer & Vervoer
UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen
VANG	Van Afval naar Grondstof
VCC	Vrijwilligerscentrale Cranendonck
v-GRP	Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
VO	Voortgezet Onderwijs
VOG	Verklaring Omtrent Gedrag
VR	Veiligheidsregio
VRBZO	Veiligheidsregio Brabant Zuidoost
VTA	Visual Tree Assessment
VTBC	Vrijtijdsbedrijf Cranendonck
VVE	Voorschoolse en Vroegschoolse Educatie

VTH	Vergunningen Toezicht en Handhaving
VvC	Vereniging van Contracten
VVTV	Voorwaardelijke Vergunning Tot Verblijf
VVV	Vereniging voor Vreemdelingenverkeer
W&I	Werk & Inkomen
Wabo	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
WAC	Wmo Adviesraad Cranendonck
WAS	Warenwetbesluit Attractie en Speeltoestellen
Wbb	Wet bodembescherming
WEB	Wet educatie en beroepsonderwijs
Wet OKE	Wet Ontwikkelkansen door Kwaliteit en Educatie
WEW	Stichting Waarborgfonds Eigen Woningbouw
WGA	Werkhervattingsregeling Gedeeltelijk Arbeidsongeschikten
WGS	Wet Gemeentelijke Schuldhulp
WHVZ	Wet Hygiëne en Veiligheid Zwemgelegenheden
WIJ	Wet Investeren in Jongeren
Wkb	Wet kwaliteitsborging voor het bouwen
WKO	Warmte-Koude-Opslagsysteem
WKPB	Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen onroerende zaken
WKR	Werkkostenregeling
Wlz	Wet Langdurige Zorg
WML	Wet minimumloon en minimum vakantiebijslag
Wmo	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
Wob	Wet openbaarheid van bestuur
WOZ	Wet Onroerende Zaakbelastingen
Woo	Wet open overheid
Wro	Wet Ruimtelijke Ordening
WSJG	Waar Staat Je Gemeente
WSW	Wet Sociale Werkvoorziening
Wtcg	Wet tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten
WTI	Werkgroep Tegengaan Identiteitsgegevens
WV	Woonvoorzieningen
WVG	Wet Voorzieningen Gehandicapten
Wvr	Wet Veiligheidsregio's
WWB	Wet Werk en Bijstand
WWnV	Wet Werken naar Vermogen
WWV	Wet Werkloosheidsvoorziening
ZLTO	Zuidelijke land- en tuinbouworganisatie
ZZP	Zelfstandigen zonder personeel

Bijlage 12: Structuurvisie uitvoeringsparagraaf 2023

Inhoudsopgave

1 Aanleiding	178
2 Structuurvisie	178
3 Uitvoeringsparagraaf	178
4 Nota Grondbeleid 2016-2020	179
5 Instrumenten	179
5.1 Afweging privaatrecht en publiekrecht	179
5.2 Kostenverhaal en dekking Uitvoeringsparagraaf	179
Bijlage projectenlijst	182

1 Aanleiding

Als algemeen uitgangspunt voor het gemeentelijk beleid geldt dat de gemeente Cranendonck actief sturing wil blijven geven aan (de kwaliteit van) ruimtelijke ontwikkeling.

Sinds de in werking treding van de Wet ruimtelijke ordening (Wro) per 1 juli 2008 moeten gemeenten voor het gehele grondgebied kunnen beschikken over een Structuurvisie waarin "de hoofdlijnen van de voorgenomen ontwikkeling van dat gebied, alsmede de hoofdzaken van het door de gemeente te voeren ruimtelijk beleid" zijn vastgelegd.

2 Structuurvisie

Met de Structuurvisie Cranendonck heeft de gemeente de ruimtelijke ontwikkeling van Cranendonck op hoofdlijnen geschetst voor de periode 2015 tot 2024, maar ook de wijze waarop deze visie geconcretiseerd gaat worden.

Het gemeentebestuur verplicht zichzelf naar de Structuurvisie te handelen. De Structuurvisie bevat geen verplichtingen naar burgers. Burgers mogen wel verwachten dat het bestuur de koers van Structuurvisie aanhoudt.

Wel dient de Structuurvisie als ruimtelijk toetsingskader voor nieuwe ruimtelijke initiatieven.

De Structuurvisie en de periodiek te actualiseren uitvoeringsparagraaf vormen samen de Structuurvisie zoals bedoeld in de Wet ruimtelijke ordening (Wro).

De komende jaren zal de structuurvisie onder de omgevingswet vervangen gaan worden door een Omgevingsvisie.

3 Uitvoeringsparagraaf

De uitvoeringsparagraaf geeft een antwoord op de vraag hoe en met welke inzet van middelen en instrumenten de ontwikkelingsvisie wordt gerealiseerd. De uitvoeringsparagraaf wordt periodiek geactualiseerd en is gekoppeld aan de gemeentelijke planning- en control cyclus. Dit noodzaakt het gemeentebestuur tot het maken van keuzes. Immers niet alle ambities en projecten kunnen gelijktijdig uitgevoerd worden. Financiën, maar ook de samenwerkingsmogelijkheden met derde partijen en organiserend vermogen zullen randvoorwaarden stellen aan de mate waarin de uitvoeringsparagraaf geconcretiseerd kan worden.

Met de periodieke actualisatie van de Uitvoeringsparagraaf Structuurvisie wordt deze visie op projectniveau verder geconcretiseerd.

Integrale afweging (en prioritering) vindt plaats op geëigende momenten uit de huidige planning en control-cyclus. Hiermee wordt bedoeld op de besluitvorming bij de begrotingsbehandeling. De Uitvoeringsparagraaf maakt als bijlage onderdeel uit van de begroting.

4 Nota Grondbeleid 2016-2020

Het Grondbeleid wordt als instrument ingezet om beleid op het gebied van onder meer ruimtelijke ordening, wonen, bedrijvigheid, maatschappelijke ontwikkeling en verkeer te realiseren. Het Grondbeleid heeft daarmee een volgend, dienend karakter voor doeleinden op deze beleidsvelden.

De Nota Grondbeleid moet gezien worden als een kaderstellende nota waarbinnen het college tot verdere uitwerking kan komen en invulling kan geven aan de ruimtelijke ontwikkeling.

5 Instrumenten

5.1 Afweging privaatrecht en publiekrecht

Hierna wordt ingegaan op de afweging tussen het inzetten van privaatrechtelijke en publiekrechtelijk instrumenten om ruimtelijke visie uit de Structuurvisie te realiseren.

Privaatrechtelijke spoor

Cranendonck kiest allereerst voor een minnelijke vorm van samenwerking boven het inzetten van publiekrechtelijke instrumenten. Dat gebeurt door een privaatrechtelijke overeenkomst te sluiten met particuliere eigenaren. Dit zijn vrijwillige afspraken die vastgelegd worden in een zogenoemde intentie en/of anterieure overeenkomst. In deze overeenkomsten worden, naast afspraken voor het kostenverhaal, zo mogelijk ook kwaliteitseisen vastgelegd (kwaliteit en inrichting openbaar gebied, aandeel sociale huur en particulier opdrachtgeverschap en afdracht aan het fonds Ruimtelijke Kwaliteit).

Publiekrechtelijke spoor

Als het niet lukt om met een private exploitant tot een anterieure overeenkomst te komen en de gemeente wil de realisatie wel mogelijk maken, wordt een exploitatieplan opgesteld. Het is bedoeld als stok achter de deur voor kostenverhaal.

5.2 Kostenverhaal en dekking Uitvoeringsparagraaf

De Wro biedt gemeenten een aantal mogelijkheden voor kostenverhaal. Onderstaand wordt het beleid van Cranendonck beschreven:

Reguliere grondexploitaties

Grondverkoop

Als de ontwikkellocatie bestaat uit gemeentegrond dan kan de gemeente de exploitatiekosten verrekenen in de gronduitgifteprijs. Kostenverhaal vindt dan plaats via grondverkoop (privaatrechtelijk spoor). De grondprijzen dienen overigens wel marktconform te zijn. Wanneer de gronden in particulier eigendom zijn, moeten de exploitatiekosten op een andere manier worden verhaald.

Als instrument voor de verantwoording voor (de ramingen van de) kosten en opbrengsten wordt de grondexploitatie en Meerjaren Prognose Grondexploitaties gebruikt.

Particuliere initiatieven / investeringen

Naast de gemeente kunnen ook particulieren een beroep doen op zelfrealisatie voor projecten. In de praktijk betreft het veelal verzoeken tot medewerking voor nieuwe

woningbouwontwikkelingen. De kosten die de gemeente hiervoor maakt zal zij via een privaatrechtelijke overeenkomst (anterieur) of via het exploitatieplan op de initiatiefnemer verhalen.

Nieuwe Instrumenten vanuit de Wro

Bovenwijkse verevening

Bovenwijkse verevening betekent het toerekenen van kosten van bovenwijkse voorzieningen (bijv. hoofdinfrastructuur, rotondes, e.d.) over de gebieden en projecten die ook daadwerkelijk gebaat zijn bij deze voorzieningen. De gemeente Cranendonck heeft de afgelopen jaren een Fonds Bovenwijkse Voorzieningen gehad. Deze is per 2019 overgegaan in een fonds Ruimtelijke Kwaliteit.

Bovenplanse verevening

Bovenplanse verevening is het inzetten van financiële overschotten van winstgevende locaties (de zogenaamde verdienlocaties) om tekorten op andere locaties te verevenen. Afspraken voor bovenplanse verevening zijn alleen in de zogenaamde anterieure fase vast te leggen.

Financiële bijdrage aan ruimtelijke ontwikkelingen

Financiële bijdrage aan ruimtelijke ontwikkelingen betekent dat in een privaatrechtelijke overeenkomst de bijdrage voor ruimtelijke ontwikkelingen wordt vastgelegd zoals bijvoorbeeld bijdragen aan natuur, recreatie, waterberging en infrastructuur. Het vragen van een bijdrage kan alleen op een minnelijke manier, via een anterieure overeenkomst, en niet via publiekrechtelijk worden afgedwongen. De gemeente maakt vanaf 2019 gebruik van dit instrument door middel van een fonds Ruimtelijke Kwaliteit.

Meerjarenbegroting

Een deel van de projecten zal (mede) gedekt worden uit middelen die vanuit de reguliere gemeentelijke middelen beschikbaar gesteld worden. Dit kunnen investeringsbudgetten zijn om rechtstreeks de kosten eenmalig af te dekken, of jaarlijks beschikbaar gestelde middelen om de (jaarlijkse) om de exploitatielasten van de voorgenomen investering af te kunnen dekken.

Co-financiering en subsidies/bijdragen derden

Voor sommige projecten zal een beroep gedaan (moeten) worden op een bijdrage van hogere overheden en/of andere instanties. Zeker als het belang van het project het "gemeente overstijgend" is.

Dit kan inhouden dat de gemeente gehouden is om in geval van co-financiering zelf ook de noodzakelijke middelen beschikbaar te stellen.

Dekking en financiering uitvoeringsparagraaf

In de bijgevoegde lijst zijn projecten uit de Structuurvisie opgenomen. Uitgangspunten hierbij zijn:

- Projecten moeten zich via de grond- en gebouwenexploitatie financieren;
- Kleinere ruimtelijke initiatieven worden gefinancierd vanuit de legesopbrengsten;
- Maximaliseren subsidies;
- Realistisch programmeren;
- De nota Fonds Ruimtelijke Kwaliteit;

De uitvoeringsparagraaf is procesmatig gekoppeld aan de planning & control cyclus van de gemeente Cranendonck. Dat betekent dat de integrale afweging om gelden

beschikbaar te stellen gebeurt tijdens de behandeling van de gemeentelijke
gemeentebegroting en eventueel de bestuursrapportages.

	RUIJTELUKE Projecten en beleidsinitiatieven	Projectfasering	GreX	Dekking: Begroting 2021-2024	Nieuw project
	Kernen algemeen				
	Herontwikkeling bestaand vastgoed (bedrijven, horeca- en winkelpanden)	doorlopend		Leges	
	Herbestemmen maatschappelijk/cultureel vastgoed zoals kerken	doorlopend		Leges	
	Toekomstige uitbreiding kernen woningbouw	initiatief		Leges	
	Tijdelijke woonunits	initiatief		Leges	
	Budel				
	Transformatie bibliotheek locatie Rubenslaan Budel	planvorming		Leges	
	Herontwikkeling locatie Kleine Wereld	planvorming		Leges	
	Verplaatsing/ uitbreiding Jumbo	uitvoering	9447	GreX	
	Centrum Budel	doorlopend		Leges	
	Herontwikkeling Rabobank en omgeving, Budel	uitvoering	9462	GreX	
	Burg, Wijtestraat e.o.	planvorming		GreX	
	Boschakkers 2	planvorming		Leges	
	Nieuwstraat herontwikkeling diverse locaties	divers		Leges	
	Airpark Brabant uitbreiding fase 2	uitvoering	9203	GreX	
	Airpark Brabant uitbreiding fase 2b	initiatief	9203	GREX- ruimtelijke besluitvorming nog nodig	x
	Maarheeze				
	De Neerlanden II	uitvoering		Nieuwe GreX	
	Stationsstraat 27	planvorming		Leges	
	herontwikkeling Hoge Weeg 1-3	uitvoering		Ambtelijke uren, regulier werk	
	centrumvisie Maarheeze - realisatie woningbouw	doorlopend		Leges	
	Soerendonk				
	Herontwikkeling voormalige horeca	planvorming		via Leges	
	herontwikkelingen aan de Dorpsstraat	initiatief		via Leges	
	Budel Schoot				
	Kern Schoot (w/h de Ark)	uitvoering		Leges	
	Grootschoterweg 137, Striboshof	uitvoering	9012	GreX	
	Budel Dorplein				
	1 Route	planvorming			
	Stationsweg herontwikkeling bedrijfslocatie	initiatief		Leges	
	Gastel				
	Hoogstraat 9 (Bim)	planvorming		Leges	
	Buitengebied				
	herontwikkeling (agrarische) bedrijfspercelen	doorlopend		Leges	
	Herontwikkeling Nassau Dierz	initiatief			
	Gebiedsontwikkeling De Baronie	planvorming		GREX	
	Ruimte voor Ruimte woningen	doorlopend		Leges	
	Maarheeze Vrachtwagen/Samen mee naar de A2	uitvoering		Project in begroting opgenomen	
	Studies naar oplossingen verkeersstructuur Budel-Weert-Hamont irt vrachtwagen	uitvoering		Reserve staat in de begroting	
	Zonnevelden	divers		Leges	
	Natuurreservaat De Grootte Heide	uitvoering		Project in begroting opgenomen	
	Grens park Kempen-Broek	uitvoering		Project in begroting opgenomen	
	Recreatieve poort Baronie van Cranendonck	uitvoering		GREX, regiodeal	
	Recreatieve poort Dorplein 3 'bezien' - tijdelijk	planvorming		Ambtelijke uren, regulier werk	
	Icoonprojecten Smokkelen en fabrieks dorp Dorplein	planvorming		Ambtelijke uren, regulier werk	
	optimalisering recreatieve voorzieningen en beleving	uitvoering		Ambtelijke uren, regulier werk	
	Herrijking recreatieve routes (paden en routes: Fietsen/wandelen/ATB, ruiters en mensen)	uitvoering		Ambtelijke uren, regulier werk	
	Herinrichten Buulder Aa (Baronie)	initiatief			
	Inrichting waterspans (gebiedsvisie Baronie, Kempenbroek en noordelijk DIC)	initiatief			
	Metalot Nature (natuurcompensatie DIC), voorlopig opgeschort	planvorming		Project in begroting opgenomen	
	Herinrichting en uitbreiding waterberging 1 Stekke incl. omliggende natuurontwikkeling	uitvoering		deels uit gemeentelijk rioleringsplan	

